20 Dried Nectar

20. VII. 41.

20 × 0.03 = 0.60 ℨ

C U

L'ABBÉ
E. GERMOND
CH - HON.

NICETAS
ſeu
TRIVMPHATA INCONTINENTIA.

Auctore
Hieremia Drexelio
e Societate IESV.

IHS

Coloniæ Agrippinæ,
Apud CORN. AB EGMONT
Aº. cIↄ Iↄ c XXXI.

B^mæ^. V^is^.

M A R I Æ

Nobiliſſimis Sodalitatibus.

INGOLSTADIANÆ,
MONACENSI,
DILINGANÆ,
AVGVSTANÆ,
RATISBONENSI,
OENIPONTANÆ,
HALENSI,
LVCERNENSI,
FRIBVRGENSI HELV.
BRVNTRVTANÆ,
CONSTANTIENSI,
EYSTADIANÆ,
ENSISHEMIANÆ,
NEOBVRGENSI,
FRIBVRGENSI BRISG.

A DEO DEIQVE MATRE Virgine, Felicitas ſempiterna.

ETiamnum meus in vos affectus calet (proſapia, eruditione, Virtute Nobiliſſimi Domini Sodales) nec eſt quod malim quam vobis quam plurimum prodeſſe,ut cum plurimum à vobis acceperim , id demum redeat ad ſuos fontes. Quicquid ego adoleſcens vel litterarum vel pietatis hauſi , id

Beatiſſimæ Virginis Sodalitati acceptum refero, & hoc Orbi teſtor. Vobis debeo, & veſtris cætibus, quod Virginis filius *Ieſus*, in ſuam me Societatem prorſus indignum admiſerit. Ingenue fateor, abſque ſodalitio veſtro fuiſſet, periiſſem, & mecum plures alii. Sed perire vix poteſt inter vos, niſi pereundi cupidus animū à vobis in perniciem voluntariam abducat. Nec in ſcholis quidem utiliter quis diſcit, niſi à veſtro conſortio hoc ipſum diſcat, quemadmodum & quam ſobrie diſcendum ſit. Virtus & aliorum ſcientia eſt, & ſui. Veriſſime Romanus Sapiens, & Marianis cætibus accommodate: Nulla res magis, inquit, animis honeſta induit, dubioſque & inclinabiles revocat ad rectum, quam bonorum virorum converſatio. Paullatim enim deſcendit in pectora, & vim præceptorum obtinet, frequenter audiri, adſpici frequen-

Sen. ep. 94. circa med.

quen-

quenter. Sane vel ipſe occurſus veſter & adſpectus juvat ad virtutem, & eſt aliquid quod quis à vobis vel tacentibus proficiat. Poſſim ego in laudem de veſtris Congregationibus jure optimo affirmare, quod priſcus poeta de urbe Roma per cavillum dixit:

Hic ſunt homines—— Iuven. Satyr. 2. v. 167.

Et niſi quis inter vos diſcat hominem agere, & homo fiat verecundus, ſapiens, pudicus, operam perdidit, & ſub humana ſpecie pecudem, ſæpe non unam abſcondet: ſcholas & lycea occupabit iſte, & inde vel bonus Grammaticus, vel diſertus Rhetor, vel argutus Philoſophus; aut etiam doctus Medicus, aut inſignis Iureconſultus prodibit: At his omnibus valere, licet ad parandam farinam faciat; ad emendum cælum illa omnia ſciviſſe, caſſus labor. Bonum Chriſtianum, probum ſodalem fieri, hoc ar-

tis eſt & ſapientiæ. In hanc rem una Virtus eſt, quam ſi quis inter Beatiſſimæ Virginis ſodales non didicerit, vitia ſine magiſtro diſcet avida docilitate. Sane in Marianis ſodalitiis varia viget virtus, *hic fiunt homines*, ad normam Virtutis. Illi in ſuum exitium peſſime cauti, & fere nunquam niſi caſu boni, qui cętus hos fugitant, qui huic diſciplinæ nomen ſuum dare recuſant aut ubi dederint, publicos congreſſus declinant, & nuſquā minus quam in conventu ſodalium conſpiciuntur, perpetui emanſores, & nec ad numerum quidem augendum benevoli: Hi tales, inquam, hoc unum agunt ut nullum habeant cum virtute commercium, tanto liberius vitioſi, quanto remotiores à caſtis oculis. Tanti eſt cum bonis conſortium, cui quidem me omnia debere fateor; & ut hoc teſtato dicam per orbem, ſcriptionem hanc jam alteram,

&no-

& novam, ad veſtra ſubſellia, Ornatiſſimi Domini Sodales, mea voluntate animoq; libentiſſimo depono, grati animi vel tenue monimentum.

Libello huic nomen eſt *Triumphata Incontinentia*. Hic nemo male ominetur, eum nomini veſtro inſcribi. Non hoc agit libellus iſte, perinde ſi vos adureret Incontinentia, ſed ne adurat. Vti medicinam facimus, illis in remedium, iſtis in levamentum, in antidotum aliis: ſic etiam remotis vitiis, qua ratione caveri ea poſſint, diſcendum eſt. Et quia difficillimum, duram jam & veterem animis peſtem extrahere, provide omnino facit qui præmedicatus, non hoc laborat ut ægrotus eſſe deſinat, ſed ut maneat ſanus. In hunc finem ad vos libellus iſte properat, non ut Incontinentiæ morbum adimat, ſed ut non admittat. Sed cur non librum mitto grandiorem?

decentius munus foret. Ignoſcite, oro, dantis tenuitati, ſed & vitiis noſtri ævi. Hoc ſi placeat inſpicere, magnam morum everſionem, & Incontinentiæ plurimum ubique ſparſum eſſe non negabitis; libere dicetis: Ægrotat orbis, & potiſſimum ab Incontinentia. Atqui ægroto non grandes boli, aut in amplis patinis tuceta craſſa ſunt anteponenda; juſculis atque ſorbitiunculis juvandus eſt. Idem hic faciendum. Atque ſi ævi noſtri genium conſideremus, ægre aliter juvari nunc Orbis poterit.

Volumina & prolixos codices nauſeabundum hoc ſeculum vix admittit; & jam ſalutaria, pene in tranſitu inſtillanda. Libelli & ſcriptiunculæ etſi minus perpolitæ, modo ſuccinctæ, honeſtatis oblivionem facilius corrigent. Quicquid autem alii vel dixerint vel ſcripſerint, hoc vitium Incontinentiæ

tiæ ſine modo, ſine fine perſequendum eſt, nam illi quoque nec finis eſt, nec modus. Et quoniam Incontinentia, voluptarium hoc ſed peſtilentiſſimum venenum, maximam orbis partem inficit, ad plurimos, optem, medicus hic libellus perveniat, qui ideo brevis eſſe debuit, ne malum quod ſanare vult, moroſa prolixitate potius offendat. Quod ſi etiam Beatiſſimæ Virginis Sodales ſpectem, quorum honori & bono libellus hic ſcriptus eſt, ne ſic quidem lacinioſas adhortationes his obtrudere debui. Sunt quidam ex hominibus tam egregiam ſortiti indolem, ut in ea quæ tradi ſolent, perveniant ſine longo magiſterio, & honeſta complectantur, cum primum audiunt. Hæc tam rapacia virtutis ingenia & ex ſe fertilia, in hac Beatiſſimæ Virginis familia minime rara ſunt. Quare, obſecro, Sodales integerrimi, huic libel-

lo, novo hoſpiti locum præbete: non amplum petit nec lautum, ſed quem libellis piis negare non ſoletis. Et quia Caſtitatis ac Continentiæ amore vos ardere non dubito, hoc victæ ac triumphatæ Incontinentiæ ſpectaculum benevolis oculis & auribus accepturos prorſus confido. Veſtrum omnium caſtiſſimis precibus ſubmiſſe me commendo. Monachii, die B. Virg. luſtratæ. Anno Chriſti, 1624.

Omnium Veſtrum
ſervus in Chriſto

Hieremias Drexelius
è Societate Ieſu.

BENE-

BENEVOLO
LECTORI.

Factum, mi Lector, ab omni ſæculo inauditum, omnibus poſt ſæculis obſtupeſcēdum fero. Nicetas, *Aegyptius juvenis, ſui & libidinis victor, ſingularis, admirabilis, ſtratagemate vicit in omne ævum admirando. Putem ego in omni re Chriſtiana nil reperiri ſimile. Poſſumus ſane, quod ille de Vlyſſe, de hoc juvene longe verius affirmare: Scyllam præternavigavit, nec abreptus eſt; Charybdi conſpectus eſt, nec conſeptus eſt; Circes poculum bibit, nec mutatus eſt; ad Lotophagos acceßit, nec remanſit; Sirenes audivit, nec acceßit. Addam ego: Vinctus eſt, ligatus eſt, armis omnibus ſpoliatus eſt, nec vinci potuit; Imo Sirenen fallacißimam audiit & acceßit, ſeu accedere coactus eſt, & tamen ſubmerſus non eſt. Lingua pugnavit, lingua vicit, qua pæne omnes vincimur; nec vicit, concitando linguam in eloquium, ſed mutilando*

Madaur. de Deo Socr. fine.

lando in tormentum. Vis noſſe, Lector, generoſiſſimi ſtratagematis incomparabile conſilium? hunc libellum lege: ſed quæſo te, quietus lege, & animo proficiendi. Mores hîc cōponimus, non verba, & animis hæc ſcripta ſunt, non auribus. Scriptionis hujus finis eſt, quem & tuum eſſe cupimus, illud extremum malorum, capitaliſſimam peſtē, vitiorum omnium largiſſimam ſcaturiginem Incontinentiam *expugnare. Incontinentia omnium vitiorum fæcunda mater, in omnes ſcelerum formas ſe diffundit. Qui* Caſtitatis *hoſtis eſt, omniū prope vitiorū amicus eſt: nec ullus unquā Pudicitiæ bellum indixit, qui non prius fœdera junxiſſet, cū non ſimplici nequitia.* Cui *mens eſt vitia per compendium diſcere, in Laſciviæ diſciplinam ſe tradat, & brevi ſe magiſtrum ex diſcipulo mirabitur. Nemo ſanctè vixerit, qui non & caſte.*

Et ne te fallas, ô mi optime Lector, non ſolis juvenibus, non virginibus ſolis, nec tantum Partheniis ſodalibus

bus

bus hæc ſcripta ſunt : Ad omnem ſtatum, ordinem, ſexum, ætatem attinet hæc ſcriptio, & multum quidem. Suam & viduæ, ſuam conjuges, ſuam ſponſi & ſponſæ caſtimoniam colant neceſſe eſt. Conjugii *leges male ſervabit qui ignorarit* Caſtitatis, *imo auſim dicere,* Caſtitatis *leges exacte ſciendas illi, qui ſervare voluerit conjugii. Nulli hominũ ordini, ætati nulli Pudicitiæ ſepta trãſilire fas eſt. Et quomodo ei bene conveniat cum Virtute, cui quidem lis ſit cum Verecundia, Virtutis ſede? Ita hæc quæ de vitanda Incontinentia dicuntur, nemini non neceſſaria ſcitu ſunt.*

Addo: plurima hoc libello doceri quæ ad omnigenæ Virtutis cultum faciant. Et ut ſcias, mi Lector, quod hîc ſacræ inſtitutionis ſummariũ tibi proponã: Quicquid Anno 1621. *coram Ser^mo^ Electore* Maximiliano, *& Ser^ma^ conjuge* Eliſabetha, *de Dei Præſentia in omni, per ſacros Dominici Adventus dies diſſerui, ejus tibi ſummam & velut expreſſum ſuccum libro ſecundo, capite de-*

cimo

ſimo propino. Et quicquid Anno 1623 *.coram iiſdem Ser*mis *Bavariæ Ducibus, & aulico comitatu de novemplici* AEternitatis *inferæ tormento pro ſuggeſtu dixi, ejus tibi ſynopſin & epitomen do, eodem libro poſteriore, capite undecimo. Et quamvis hæc ſcriptio tantæ molis non ſit, non tamen properata aut ſeſquidie elucubrata eſt. Horatii præceptum eſt, novennio premendum, quod luci & publico velis committere. Servavi, & auctarium adjeci. Argumentum libelli & ordo, ut jam oſtendi, hic eſt.*

De Art. Poet. propius finem.

Viginti quatuor omnino capita libris duobus aßignantur. Liber primus per capita duodecim exponit, quæ ſint cum invitamenta tum effectus Incontinentiæ. Secundus, per totidem capita eidem vitio præbet antidota. Origo & cauſſa, ſed & tenor ac clauſula ſcripti Nicetas *eſt, miraculum* Continentiæ*, & dignum cælo ſpectaculum. Hæc te ſcire volui, Lector, & cum lucro legere.*

APPRO-

APPROBATIO R. P. Provincialis.

Nicetam, quem P. Hieremias Drexelius, Societatis noſtræ presbyter ſcripſit, aliquot ejuſdem Societatis Theologis cenſum probatumque; Ego Chriſtophorus Grenzing, Societatis Ieſu per Superiorem Germaniam Præpoſitus Provincialis, facta mihi poteſtate ab admodum R. P. N. Mutio Vitelleſco, in lucem dari permitto, fidemque mea manu facio & more Societatis conſigno. Monachii, v. Calendas Octobres. Anno 1623.

Chriſtophorus Grenzing.

Ima-

Imaginis ſequentis brevis explicatio.

IO *triumphe; Nicetas vicit, ſed vici ducis illius auſpiciis, quem liliis innu tritum, lilio ut cruci ſuffixum mon ſtrat. Omnia impuri cupidinis jacula ca ſtiſſimus juvenis excepit illaſus; anim mortem exiit, quia mortem inferorum mortem æternam in mente habuit. It laſcivum ex Orco angelum, cæcum Vene ris puerum ſuperavit, quem & pedibu calcat. Nunc in præmium lætiſſimis An gelorum è cælo choreis honoratur.*

Non aſſequetur Caſtitatis præmia, qu detrectaverit generoſi laboris prælia. Lu ctandum & certandum eſt; hic aliter vi ctoria non conſtat. Optime dixit Chryſoſto mus: Virgo (ſeu amans virginitatis *à bello nunquam ceſſare poteſt.*

LI

NICETAS VICTOR.

LIBER PRIMVS.

CAPVT I.

Sermonis ingreſſus.

Parthenius & Ædeſimus colloquuntur.

PARTHENIVS.

IN manu mihi erat his diebus Hieronymus, ille linguarum totiuſq; antiquitatis doctiſſimus ſcriptor, & Orbis Oraculum, de quo non immerito ferebatur illud: *Neminem ſciſſe quod Hieronymus ignoraret.* *Ædeſimus.* Breviter ſimul & copioſe laudas, doctorem laude digniſſimum, cujus ſi vel epiſtolas ſolum evolvas, magnum eruditionis theſaurum invenies eru endum. *Parth.* Has ipſas legi, quibu libro tertio miſcet res geſtas Pauli primi anachoretæ, ubi mentionem injicit Ægyptii juvenis, cujus heroi cam virtutem, nulla, putem, unquam ſæcula ſatis obſtupeſcent. *Ædeſ.* Ho ipſum non ita pridem, & legi, & pæne in ſaxum ſteti. Quid nos, Par theni, ad Heroas iſtos? *Parth.* Ita eſt ſed quæſo te, ſi quidem plura ſupe hoc libet diſſerere, hanc tu mihi ſe lam occupa, ſedentes cœptum ſe monem pertexemus, nam novi te gente Peripateticorum non eſſe

& Dio

& Dion olim putat, uti arcum & lyram, ita & homines quiete vigere. Ariſto, & Stagiritæ ſcitum eſt: Sedendo & l. 7. phyſ. quieſcendo animum fieri prudentem. *Ædeſ.* Sed num, Partheni, de Caſtitate diſſerturis quies adeo eſt commendanda? noſti illud de Ægyſtho adultero. *Deſidioſus erat.* *Parth.* Quietem, mi Ædeſime, non otium, non deſidiam ſuaſi. Sed ad rem, & *Nicetæ* noſtri palæſtram propius inſpiciamus. *Ædeſ.* Sed hac lege, ut tu mihi Theſeus iis per omnẽ hunc explicandi labyrinthum. Ego Hieronymum ſumo, & ad verbum lego, te auditurus interpretem.

I. Alium juvenili ætate florentem, Hier. in amœniſſimos hortulos præcepit in vita abduci: ibique inter candentia lilia S. Pauli pri- & rubentes roſas, cum leni murmu- mi Ere- re aquarum juxta ſerperet rivus, & mi, c. 3. molli ſibilo arborum folia ventus Baron. præſtringeret, ſuper extructum plu- An. 253 mis lectum reſupinari juſſit: &, ne ſe Decii Imp. inde poſſet excutere, blandis ſerico primo. nexibus irretitum relinqui. Quo cum, recedentibus cunctis, meretrix ſpecioſa veniſſet, cæpit delicatis colla ſtringere complexibus, ut corpore in libidinem concitato, ſe victrix impudica ſuperjaceret. Quid ageret miles Chriſti, & quo ſe conferret, neſciebat. Quem tormenta non vicerant, ſuperaret voluptas? Tandem cælitus inſpiratus, præciſam morſu

linguam, in oſculantis ſe faciem exſpuit: ac ſic libidinis ſenſum ſuccedens doloris magnitudo ſuperavit. *Parth.* O factum, Superi, omnibus retro ſæculis inauditum! omnibus poſt ſæculis obſtupeſcendum! Hoc eſt pugnare, hoc vincere, hoc triumphare! Eandem ego hiſtoriam ex Nicephoro verbis nonnihil aliis, conſcripſi nuper, exercendo ſtylo; libetne audire? *Ædeſ.* Libet quam maxime, millies hoc mihi narra, nunquã ſatiabis has aures. *Parth.* Ergo recitare jubes? *Ædeſ.* Et jubeo & volo: recita. *Parth* Ergo animum & aures adverte.

Lib. 7. cap. 13

CAPUT II.

Illuſtriſſimum Nicetæ facinus, paullo fuſius narratum.

IActat priſcum ævum ſui Anaxarchi libertatem, qui in vinculis tortus, linguam dentibus præciſam, in tyranni os expuit. Ne ſuperbi, mi Anaxarche: Viros ego tecum vel cum Mutio, aut Aquilio, aut Regulo comparem? pueri & mulierculæ noſtræ, vobis ſæpe non pares tantum, ſed ſuperiores longe, & vel in arctiſſimis vinculis liberiores ſunt. Satis id oſtendit Ægyptius ille juvenis, *Nicetas*, cujus plus quam heroicam libertatem & fortitudinem, nemo ſatis, non dicam, laudet, ſed nec miretur ſatis,

ſatis. Felicem te, dicebat Rex Macedo de Achille, qui virtutis tuæ præconē nactus es Homerum: idem ego de hoc juvene verius: Felicem te, *Niceta*, qui tuæ virtutis panegyriſtem nactus es Hieronymum. Et videte mihi obſecro inter quot & quam inſidioſas catenas, libertatem ſuam ſit profeſſus caſtiſſimus hic Achilles noſter, cui longe periculoſior ſcena fuit inſtructa quam ſocio. Lectus erat ſupra omnem Sardanapali plumam & Heliogabali olorinā culcitram mollis & delicatus; in hunc abjectus juvenis, non ferreis ſed bombycinis vinculis ligabatur. Iam actum eſſe dixiſſes de retinenda pudicitia inter tot inſidias. Circū circa voluptas ſua invitamenta diſponebat, quibus pudica mens ſuæ caſtitatis propoſitum vix potuit non vendere. Stabant foliorum germine renidentes arbores, quæ cum hilari odore gratas diffundebant umbras, & clementi brachiorum motu, dulces ſuſurros obſibilabant. Has inter loquax rivulus & omni cryſtallo nitidior errantibus ludebat aquis, & querulo rore lapillos vexabat, unde pæne muſico cōcentu pulſabatur, utrinq; flores & copioſa Zephyri familia. Hinc è viridi prato argētea ridebant lilia, illinc purpuraſcentes roſæ promicabant; iſtinc narciſſorū nivem & ebur, hyacinthorū ſanguis & aurū acuebat; ventulus ab

omni parte placidiſſimus aſpirabat. Heu? quid facies Chriſtiana libertas? undique ad voluptatem invitaris, in tot florum laſcivia, in tanta odoris fragrantia: & invitatrici huic Voluptati reſiſtes?& quomodo tot pedicas abrumpes? En adrepit etiã petulanti vultu femina, quæ tot in te jaciet vincula, quot verba, &, ut baſiliſcus, ſolis oculis necabit: Heu! miſerande juvenis. Quomodo ab hac te vipera ſervabis illæſum? nulli unquam ſua magis captiva fuit libertas quam tibi. Oculos aperis ? à forma tibi laqueus eſt. hos claudis? aures patent, per quas veneni ſatis inſtilletur. Sed neque manus pugnis, aut pedes calcibus caſtitati tuæ ſuccurrere queunt. Ah! amiſſa videtur integritas, & expugnatum tot machinis pudicum pectus. Credibilius videtur, Romanum parricidam in culeum cum cane, ſerpente, gallo gallinaceo atque ſimia inſutum, à vulnere ſervari poſſe innoxium, quam te, ô juvenis miſerande, à libidinis peſte immunem. Quidquid agas, conſtrictus teneris, nec patet vel ſpes evadendi ulla. Laſcivus Cupido ab omni parte tibi imminet, atque jam jam, quod in te venenavit telum, emittet. At at, ante victoriam cecinit triumphũ Venus; reperit conſilium Chriſtianus hic Athletes, in lethali hac arena. Invenit ſibi viam qua victrix Ca-

ſtitas hoſtem ſuum triumpharet. Nã, dum ſic undique oppreſſus juvenis viciniſſimum periculum contuetur: Quin, ait ipſe ſecum, exſurgis læſe pudor, & quibuſcunq; potes armis, teipſum defendis? ſola lingua vinculum non ſentit. Recte eſt: lingua mihi telum erit: malo eſſe mutus, quam parum caſtus. Dixit, & generoſiſſimo vulnere, mediam ſibi linguam præmordit, eamque in frontem lupæ, quæ fronte caruit, ſanguinolentam ejaculatus eſt. *O Niceta*, ô macte virtutis & animi juvenis, qui tot ex Orco compedes rupiſti, & virginei pudoris libertatem in tutum aſſeruiſti, fauce pro pharetra, lingua pro ſagitta fortiſſime uſus.

I. *Ædeſ.* O cælum, ô terra, & ô maria Neptuni! quid ſimile in omni hiſtoria, profana & ſacra; veteri, nova; Romana, Græca reperire eſt? vere huic juveni acclamari potuit: *Factum bonum*, factum admirandum, præſigne, obſtupeſcendum. Nihil ad hoc Lacon ille adoleſcens fecit, qui bello captus, identidem clamabat: *Non ſerviam*, & ut primum juſſus ſervili & contumelioſo miniſterio fungi, illiſum parieti caput rupit. Quid Mutii dextera ardenti foculo caſtigata? Sed neque ſicam Lucretiæ ſanguine ſtillantem miror; caſta illa eſſe voluit, cum caſtitatem amiſit. *Parthenius.* Habuit quidem & priſcum æ-

vum magna Caſtitatis exempla: Xenocratem laudo, Scipionem prædico, Alexandrum Macedonem ob hoc veneror, Spurinam & Democlem admiror, ſolum *Nicetam* obſtupeſco. Xenocrates, illius fuiſſe dicitur verecundiæ, ut ſi quid vel in beſtiis impudici videre contingeret, averſis illud & retortis oculis continuo damnaret: Scipio commendatiſſimæ formæ virginem ſponſo, uti eam acceperat, intactam reſtituit, tam ſui quam libidinis victor. Alexander Rex, Darii filias & conjugem, miræ elegantiæ feminas, nec oculis quidem voluit attingere: Spurina proprii vultus elegantiam vulneribus confudit, ne alios ea ureret: Democles in bulliens ahenum inſiluit ut ſtuprum effugeret, uterque Caſtitatis generoſus propugnator, neuter tamen cum *Niceta* noſtro conferendus. Et quia circum hunc ingreſſi ſumus, libetne pedem protollere, & qua poſſumus, hoc ſtadium emetiri? *Ædeſ.* Vacamus ambo: nec eſt quod recuſem, præſertim ſi tu manu ducas. *Parth.* Sed ſi errem, veniam dabis. Incidi nuper in verſiculos, pauculos illos, atque ſi verba ſpectes, parum delicatos & teretes, ſed ſenſu opulentos, & neſcio an brevius quid legeris, & ſimul utilius. Triplex illis inſcriptio, nec niſi ſex univerſum ſunt: En, recito.

I N-

INCONTINENTIÆ & LIBIDINIS INVITAMENTA.

Otia, Menſa, Libri, vaga Lumina, Verba, Sodales;
Hæc tolle, hanc minue, hos muta, hæc claude, hæc fuge, vita hos.

INCONTINENTIÆ & LIBIDINIS EFFECTVS.

Corpus, Opes, Animam, Ingenium, Famam, Virtutes;
Debilitat, perdit, necat, impedit, inficit, aufert.

INCONTINENTIÆ & LIBIDINIS ANTIDOTA.

Lectio, Flagra, Preces, Confeßio, Lympha, Labores,
Portarum excubiæ, Chriſti præſentia, Pœna.

Ædeſ. Memoriæ juvandæ facti ſunt, nec diſplicent: ſed qui tu me hodie manu ducis, incipe Partheni, & explica illa tuorum verſuum ænigmata, ne cui Arabice locutus videaris. *Parth* Admitte jam paucos hos topicos: alias poſt ſubdam de *Niceta* meo, qui, niſi luxuriæ malum ingens habuiſſet cognitum, non illud adeo fuiſſet deteſtatus, ut cum

ſummo dolore balbus eſſe maluerit, quam cum parata voluptate impudicus.

CAP. III.

Primum Continentiæ invitamentum, Otium.

NIhil ad vitia ſeu diſcenda, ſeu committenda proclivius, quam otioſa vita. In ludo Vitii, *Otium* Magiſter eſt & primarius doctor. Et ne mireris: Draconis lege, qui Otii damnati eſſent, capite mulctabantur. Ad libidinem maxime trahunt.

Otia, menſa, libri, vaga lumina, verba, Sodales,

En, anteſignanum *Otium*, non eſt quod hîc quidquam controvertamus; omnium vitiorum uſitatum pulvinar eſt Otium, quid ni etiam ſit luxuriæ? Et oraculum eſt, quod olim affirmate Diogenes edens: Libido, inquit, eſt otioſorum negotium. Portentum eſt profecto, homo otioſus & caſtus. atque uti cognata ſunt vitia, *mentiri* & *furari*, illico enim ego tibi furem oſtendam, ſi tu mihi mendacem; ita prorſus proxima ſibi ſunt *nihil agere*, & *male agere*; tempus perdere, & Caſtitatem non retinere; *otiari*, & *luxuriari*. Ovidianum illud tritiſſimum noſti:

Quæritur Ægyſthus quare ſit factus adulter?
I

In promptu cauſſa eſt; deſidioſus erat.

A deſidia pleraque libidinum incendia excitantur. Otium favilla libidinis. Atque utinam parentes & magiſtri hic attenti vigilent, ſuis ut torporem omnem excutiant: exemplo præit parens ille apud Satyricum: Iuven. Sat. 14 v. 190.

——at nunc
Poſt finem autumni media de nocte ſupinum
Clamoſus juvenem pater excitat, accipe ceras,
Scribe puer, vigila; cauſſas age, perlege rubras
Majorum leges, aut vitem poſce libello:

Magni Imperatores, cum male parere militem vident, aliquo labore compeſcunt, & expeditionibus detinent. Numquam vacat laſcivire diſtrictis. Revera, Senecæ epiſt. 56.

Otia ſi tollas periere Cupidinis arcus,
Comtemtaque jacent, & ſine luce faces.

Siquidem eodē magiſtro monente:

Quam platanus rivis gaudet, quam populus unda.
Et quam limoſa, canna paluſtris, humo:
Tam Venus otia amat——

Otioſus enim, uti veriſſime Romanus Sapiens, non ſibi vivit, ſed quod turpiſſimum eſt, ventri, ſomno, libidini. Senecæ epiſt. 55.

I. Sed graviores tibi teſtes adduco, Mellifluus doctor Bernardus: Sicut, inquit, per rimam ſentinæ aqua latenter intrat & excreſcit, donec na- Serm. de S. Andrea.

vis

vis per nautarum incuriam demer-
gatur: ita ex otio atque ignavia cogi-
tationes pravæ, & concupiſcentiæ
multiplicantur, donec navis cordi:
eis ſuccumbens, in peccato pericli-
tetur. Otii hoſtem capitaliſſimum
ſcias fuiſſe Bernardum, qui ſerio ſub-
Epiſt. ad fratres de monte Dei. monens: Omnium, inquit, tentatio-
num & cogitationum malarum col-
luvies eſt otium, ſumma mentis ma-
litia, malorum omnium ſentina:
mors animæ. Et ut ſciretur quam
cavendum eſſet otium Caſtitatis ſtu-
Serm. 51. de modo bene viv. dioſo: Luxuria, inquit, cito decipi
homines otio deditos, & gravius uri
ſi quem otioſum invenit: induſtria
& labori cedit.

Lib. de perfect. grad. cap. 9. Laurentius Iuſtinianus, vir perin-
de ſanctus ac doctus: Sicut aqua, in-
quit, quæ caret decurſu ac jacet in
foveis, putreſcit; ita & corpus oti
tabe confectum concupiſcentiarum
ac voluptatum carnalium parit ac
Lib. de ligno vitæ cap. 5. nutrit inſaniam. Id alibi confirmans:
Quemadmodum inquit, ex tempe-
rato labore carnis incendia cohibē-
tur, ſic ex otio foventur & creſcunt.
In magnatum culinis, pigritia co-
quorum id compendii reperit, cum
ignis ſegnior eſt, butyrum affundunt
ut ad flammam irritent. Idem pæne
diaboli calliditas facit: cum libidini
ignis in nobis fractior eſt, tunc oleo
pice & butyro illum reddit vivaciſſi-
mum: cibus potuſque copioſior eſt
oleum;

oleum; pix, libri obſcœni; molle butyrum, turpe otium: ad hæc fomenta facilis exurgit flamma. Qui caſtitatē odiſſe vult, amet otium.

II. Otium & Reges ſimul, & beatas perdidit urbes. Otium iners & languidum, ſolam requiem complectitur, quo nil fœdius, nil ſimilius eſt ſepulchro. Otium ſine litteris, mors eſt & vivi hominis ſepultura. Proximæ ſane agnationis ſunt *Otium* & *vitium. Multam enim malitiam docuit Otioſitas*, ut recte mater nugarum & omnium virtutum noverca dicatur. Nullus fructus eſt Otii, ſed diſpendium ſemper maximum: Otium, res una omnium diſciplinæ inimiciſſima eſt. Otium non tantum non acquirit nova, ſed etiam acquiſita conſumit: & vix quidquam eſt, quod viam ad gehennæ fauces æque facilem planamque reddat atque Otium, quod etiam fortiſſimum quemque in diverſa vitia ſuaviter impellit. *Multam malitiam docuit Otioſitas.*

Catul. ad Lesb.

Senecæ epiſt. 82.

Eccli. cap. 33 v. 29.

Præclare ſcripſit Portius Cato, neceſſe eſſe ut ſua cuique vitæ ratio conſtet; id certe niſi operoſo & laboris amāti contingere non poteſt. Et ſanctioris quidem vitæ ratio proceſſu gaudet & creſcit; ceſſatione torpeſcit & deficit. Cui vero vitā per dedecus placet exire, Otiū ſectetur, & à ſcopo ſuo quā minime aberrabit. Declivis & ad omne flagitium compendioſa via eſt: Otium.

Otium. Vis veram hujus monſtri de
ſcriptiunculam? Pulcherrimum om
nium vitiorum breviarium & epito
ma eſt Otium. Mens otioſa in mill
facinorum furias diſcurrit, *Multam malitiam docuit Otioſitas. Ædeſ.* Pleri
que omnes contra *Otium* diſerti ſu
mus, & nonnunquam ore tragico i
illud declamamus: at interim ſua
vius nobis eſſe credimus, cum vaca
mus, otium melius reprehendimu
quam fugimus. Videmus melior
& probamus; deteriora ſequimur
Parth. Tanto pejores ſumus, quant
dulcius nobis eſt hoc peſſimum ma
lum. Vere, *Multam malitiam docui Otioſitas.* Hactenus in otium dixiſ
ſe, ſatis ſit.

CAPVT IV.

Secundum Incontinentiæ invitamentum Menſa lautior, Saturitas, Gula.

Res in aperto eſt, & pridem cert
ſine Cerere & Libero frigere Ve
nerem. Cum enim totum illud do
micilium interioris hominis, eſc
ſtipatum, vino inundatum, dec
quendis excrementis inæſtuat, qui
tam in propinquo ſupereſt, quam a
laſciviam ſapere? tunc enim libid
noſus nec tenebras expectat, tun
impudicus morbum publicat; tun
petulans nuſquā manum contine
& lic

& licet omne vitium detegatur in ebrio, libido tamen plurimum. ita dum corpus ſartum eſt, & cuticula bene curata, ante omnia vitia reſurgit libido, quæ annis ſæpe integris jacuerat emortua, aut certe ſopita languerat, vires reſumit, maxime dum adulteriis cælata vaſa propinãt vinum, tanquam per ſe parum doceat libidinem temulentia, ut neceſſum proinde ſit vinum ex libidine haurire, ſi laſcivire lubeat. Nec vulgi dictum hic errat. *Poſt epulas chorea.* cui & ſacra pagina adſtipulatur: *Sedit populus manducare, & ſurrexerunt ludere.* Sed luſum non bonum, luſum impium. ideo vigilanter monet gentium Doctor: Nolite inebriari vino, in quo eſt luxuria. Et noſti, mi Æ-deſime, quod veteri & vero adagio dicimus: *Nunquam fames adulteria genuit.* Quod divinus Ezechiel clariſſime pronuncians: Hæc, inquit, fuit iniquitas Sodomæ: ſuperbia, ſaturitas panis, & abundantia, & otium ipſius, & filiarum ejus.

Exodi c. 32. v. 6.

Epheſ. c. 5. v. 18.

Ezech. c. 16. v. 49.

I. Ita plerumque poſt lautiorem menſam poſt ſaliares cœnas, poſt epulas copioſiores, ab homine nonnihil divertimus, & quandoque etiam in pecudes degeneramus. Impinguatus eſt dilectus & recalcitravit. Incraſſatus, impinguatus, dilatatus, dereliquit Deum factorem ſuum, & receſſit à Deo ſalutari ſuo.

Deut. ca. 32 v. 15.

Ita

Ita lex vitiorum certa eſt, ut ſaginæ ſubſtructa ſit laſcivia. Vt non mireris apud eos incontinentiam, apud quos reperis offertam menſam. Et quæſo te, vel rationem tu tuam interroga, fameſne an ſaturitas Virginitati ſit amicior. Tutius, puto, habitat pauperum tabernas Caſtimonia, quam Regum turres & aulas. Tibias ſcis tum maxime ſtridere, cũ maxime inflantur & plenæ ſunt vento: ita prorſus corpus humanum habet; tunc potiſſimum in laſcivam petulantiam exæſtuat, cum plurimum ab epulis vinoque calet. Optime Gregorius: Ex uno Gulæ vitio, innumera vitiorum agmina, ad conflictum animæ producuntur. Vnum quidem Gulæ vitium eſt, ſed aculei libidinis innumeri ſunt, qui præcedentem illũ quaſi regem ſequuntur, qui læta quidẽ ſuggerunt, ſed ad æterni fletus lamenta perducunt. Hæc totidem verbis Gregorius, qui, ſilere ſi velit, loquetur experientia. Quam multi perdiderunt pudicitiam, quia noluerunt vincere Gulam. Vnde vox illa caſtiſſimi Hilarionis: Paleis te paſcam aſelle, non hordeo. Itaque opimiores mẽſas adeo abhorret Caſtitas, ut tum demum victoriam ſperet, cum corpori, velut jumento, deliciæ omnes negantur.

In libros Reg. l. 5. c. 1

Verum ab hac lege, nimium quantum recedit hoc ævum noſtrũ. Atque

Atque jam ſæpe animum meum ſubiit cogitare, an non priſca illa ſæcula, ſane non aurea, ſed ferrea vel plumbea redierint, de quibus divinus Lucas: In diebus Noe, ait, edebant & bibebant, uxores ducebant & dabantur ad nuptias uſq; in diem, qua intravit Noe in Arcam, & venit diluvium, & perdidit omnes. Luc. c. 17. v. 27. Ævum hoc noſtrum conſidera, & fateberis pariſſimum cum illo veteri Noemi. Editur, bibitur paſſim, affluenter & ſaliariter. Neque hoc ſatis (venia ſit à tuis auribus mi Ædeſime) vomitur & luditur certatim, qualem ſcilicet luſum luſerat Vdo, ille infeliciſſimus Magdeburgenſis antiſtes. Nuptiarum etiam & chorearum ubique ſatis eſt (urbes ingredere, & mecum ſenties) ubique Hymenæus & Thalaſſius perſonant. Hos mores, credo, perſeverabit Orbis, dum veniat non Noemus, ſed Chriſtus, & ab iridis tribunali decretoriam ſententiam pronunciet in omne humanum genus.

II. Ergo, ſi Veneream hanc flammam imminutum vis ire, menſæ ſaginam minue, cibum potumque tibi adime. Luxuriam ſubinde videmur fugere, dum fovemus. Canem tibi moleſtum vis abigere, & panem projicis? Libidinem vis vincere, & ventrem refercis? Hoc eſt operam ludere. Quid Caſtimoniam inter

epulas & delicias quæris, quam Hieronymus inter prolixas abſtinentias
Senecæ epiſt.18 & plagas ægre reperit. Ergo quantum potes, circumſcribe corpus tuum, & animo locum laxa. Id agere debemus, ut irritamenta vitiorum quam longiſſime profugiamus.
Senecæ epiſt.51 Indurandus eſt animus, & à blandimentis voluptatum procul abſtrahendus. Iſæus Aſſyrius, teſte Philoſtrato, interrogatus: ecquas epulas judicaret ſuaviſſimas? Iſta, reſpondit, curare deſii. Vtinam & nos, Ædeſime, has curas corporis deſierimus curare; mens rectius haberet. Imperio animi, corporis ſervitio utendum, nec plus fidendum huic ſervo quam hoſti. Hieronymus certe ſol ille ſolitudinis, integrarum hebdomadum inedia, maligniorem in ſe flammam compreſſit; oculos cœlo inhærentes, & quaſi cavea ſua egreſſos, lacrimarum pluviæ ſequebantur. En tibi, & aqua pugnavit in hunc ignem, & alimenti ſubtractione. Sed pertexamus cœptum verſiculum; ita is habet: Otia, Menſa, libri —— *Ædeſ.* Attentum habes auditorem; ſecurus perge.

CAPVT V.

Tertium Incontinentiæ *invitamentum*, Impuri & Obſcœni Libri.

PEſtis ipſiſſima ſunt, hi tales libri, & certiſſimum venenum legentium. Et quod longe peſſimum, ubique obvium eſt hoc genus toxici, & liberaliſſime quacunque ſparſum reperies, neque enim uno tantum idiomate obſcœnitas in libros irrepſit; omnibus graſſatur linguis: Germanica, Italica, Gallica, Hiſpanica, Belgica, Latina, Græca; ſoluta & ligata oratione: ſuntque hoc fœdo ſcribendi genere, priſcorum & recentium plurimi infames, è quibus alii hiſtorias texunt, alii ſatyras ſcribunt, alii poemata pangunt, illi fabulas concinnant, iſti alium ſcribendi circum ingrediuntur, in quo cum veris, tum fictis narrationibus, hiſtoriis & fabulis, hoc unum agunt, ut lectorum animos Veneris lue venenent, & ut minimum ad cogitationes impuras, ſi non ad laſcivos ſermones, & ipſos auſus pelliciant. In hos tales jure commotior Tullius: Molliunt, inquit, animos noſtros; nervos omnes virtutis elidunt. In horum albo ſunt plerique omnes priſci poetæ, fabulatores, ſatyrici: non nomino, ne noſſe doceam. Horum omnium Lib. 2. Tuſcul qq.

ſcripta ſi caſtigata non ſint, & ab obſcœnitatis ſordibus elu a, lectori meriſſimum venenum ſunt; non tanget hos quisquis Caſtitatem cordi habet. Ovidius ipſe ob hoc ab Auguſto in exilium relegatus, nec à Tiberio revocatus, caute id monet:

Eloquar invitus, teneros ne tange poetas;
Submoveo dotes impius ipſe meas.

Audiſne; ipſe peſtilens poeta vociferatur: Ne me attingas, abi recede: prædicit periculum, malum ante denuntiat, proclamatque: Fuge, procul eſto, ne inficiaris. Tu vero infers te, & irruis; & nec amicorum revocantium, nec hoſtium repellentiū voces audis; tangis, legis, relegis, expendis magis ſerius quam divinas paginas.

Eccli. c.12. v.13. Ergo jure vox è cœlo intonat: Quis miſerebitur incantatori à ſerpente percuſſo, & omnibus qui appropiant beſtiis? Tu igitur, ne tange hos, quisquis infici non vis, & perire. Neque enim hi peſtilentiſſimi codices aliud ſunt Origeni, quam ranæ Ægyptiæ, Hieronymo glandes & ſiliquæ porcorum, Auguſtino flumen Tartareum, in quo miſere devolvitur ad inferos, humanæ gentis pars magna.

I. At vero dicas: Hinc verbo diſco, hinc ſtylum acuo, hinc eloquentiam haurio, & ritus veteres cognoſco. Nimirum, diſcere vis bene loqui, & male vivere. Ex abundantia enim cordis os loquitur. Et quid opus aurū in
Matt. c. 12. v. 34.

hoc

hoc luto quærere? Itane, mi juvenis, ex oleto iſto tantum tibi eruditionis accedet? perinde atque ſi Muſæ natæ ſint & denatę cũ his Venereis ſatellitibus. Et deinde, ſit ita, mi juvenis, ſine his eruditionẽ parari non poſſe; nunquid ſatius eſt jacturã facere doctrinæ quã pudicitiæ? & velle potius minus eruditũm, quam minus caſtũ eſſe? At iſtud mantelum eſt & prætextus vaniſſimus, ſine hoc obſcœnorum ſcriptorum lenocinio ſcientiã, ſtylum, eloquentiam non conſtare.

Si ego tibi, mi Æ. deſime, Falernum capaci auro vel gemma propinem, prius tamen fœdum araneum in hoc generoſi potus carcheſio commoluiſſem; reſponderesne propinanti? Tantine apud te eſſet Opimianum vinum, vel rari artificii Chryſendeton, ut oculis tuis certum periculum nunciantibus non crederes, ſed allicienti gulæ pareres? tam fungi te & fatuum non credo. Simillimum prorſus in his libris eſt: phraſis, ſtylus, elocutio, velut aurea patera blandiuntur oculis: veſtis inſuper libri, purpura & auro nitens, icones in æs inciſæ, dictio vernans & florida, fabulæ etiã & facetiores hiſtoriolæ, riſus priſci ævi, velut vinũ edentulũ, & centũ annorum Opimianũ, invitant ad hauriendũ, ad legendũ. Sed cogita quã pinguis hic innatet araneus: laſcivia, obſcœnitas, libido hic latent:

mors in hæc pocula ructavit: præſtat hic ſitim ferre, quam mortẽ bibere.

Libri certe inhoneſti quavis colubrina ſanie peſtilentiores ſunt & perniciofiores. Namque obſcœnus ſcriptor, omnium horarum leno eſt, nulloque non tempore ad impuros cogitatus motuſque invitat, & letali peſte inficit, quos obſequentes habet, atque in exitium ſuum curioſos. Ita fit ut multo maxima ſit horum librorum, & turpium picturarum pernicies, cum illi rectæ fœditatis ingenioſo involucro alliciant, iſtæ tenaci oculorum viſco decipiant, & Caſtimoniam ſuaviter expugnent. Neque talium librorum auctores aliud faciunt, quam qui fontes publicos veneno inficiunt, tot funerum rei, quotquot inde biberint.

II. Surena, Parthorum Dux, Craſſo una cum plurimo milite atque filiis interfecto, inter prædam, Ariſtidis Mileſia reperit, & ob id Romanis plurimum inſultavit. Quid cacodæmon faciet in morte, cum Ovidios & Amadiſios &c. moriturorum oculis ingeret, quos ſani tantis ſtudiis legebant, forſan etiã re divina ob id facile temereq; neglecta. Scis, mi Ædeſime, quid olim Hebræi ad Romanũ tribunal ſucclament: *Non hunc, ſed Barabbam.* Itidem prorſus ſpurcorũ ſcriptorum lectores faciunt, & grandi voce, hoc eſt, opere ipſo ſucclamant: Non

hunc,

hunc, non libellum de Imitatione Chriſti, non ſtimulos Virtutum, non Claudium Viexmontium de Pœnitentia, non Dominicum Candelam de Virginitate, non Franciſcum Brunum de Chriſto, aut Chriſti matre, non Ludovicum Granatenſem pro pietate plurima ſcribentem, non Franciſcum Arias de imitanda Beatiſſima Virgine diſſerentem, non Ludovicum Richeomum de Peregrino Lauretano loquentem: non hos volumus; apage cum talibus. Sed neque Didacum Stellam de Mundi contemptu, neque Gabrielem Inchinum de omnium Noviſſimis, non opus Marianum Martini Delrii, non ſacras meditationes Ludovici de Ponto; nullum horum, ſed Barabbam, ſed Amadiſium Gallicum, copioſum illum & illuſtrem ſcriptorem, qui ultra vicenos quatuor libros conſcripſit; da Heliodoros, Arbitros; da Madaurenſes, Fauſtos, hos volumus, non illos alteros moroſos ſcriptores. Itane vos, Chriſtum & Chriſtianas lucubrationes tam facile repudiare, admittere Barabbam, parricidas libros in exitium veſtrum petere & fovere? Dixi jam ſupra, obſcœnas has chartas ranis Ægyptiis ſimiles, quæ abſono carmine perſtrepebant in omni domo, ipſas etiam menſas fœdabant, ipſa etiam cubicula turbabant. Ita ſacra pagina: Quæ Exod. cap. 8. v. 3.
 ingre-

ingredientur domum tuam, & cubiculum lectuli tui, & ſuper ſtratum tuum &c. Recte, in ſtratum, nam & dormituro, imo & dormienti *hæ* tales obſcœnæ ranæ ſeſe ingerunt. Et hinc, mi Ædeſime, etiam cum dormimus, ſæpe culpa non caremus: ſomnus etiam in noxam nobis abit, quia cum vigilaremus, ſine noxa nō fuimus. Et quæſo, quæ tandem hæc noſtra inſania eſt? jam proximus ardet Vcalegon, ac flammas vomit caminus noſter, & nos reſinam & oleum affuſuri accurrimus. Quid opus, libidinem his libris accendere? jam ante ſævit nimium quantum in humanis membris, à protoplaſti lethali morſu. Satius profecto foret vel oculis carere, quam illis tam male uti.

Lib. 12 Antiq. Iudai. cap. 2. proxime finem; cum ſit longiſſimum.

III. Narrat Ioſephus, Theopompum mente motum fuiſſe, diebus triginta, quod fuiſſet circa legem divinam curioſior: Theodectæ vero poetę, cum aliquid è ſacro volumine tragœdiæ ſuæ inſerere tentaſſet, oculos glaucomate ſuffuſos caligaſſe. Quod ſi nec ſanctæ quidem (ſi loquar) curioſitati ſit venia, quæ erit impiæ illi & fœdæ? non bene conveniunt, nec in una ſede morantur, Virginitas & Curioſitas, hæc præſertim in laſcivis paginis. Conſuluit ſibi Nonnus poeta, qui Dionyſiaca ſua diſcerpſit, & ſtylum ad ſacra convertit. Æneas Sylvius, dein Pius II. Pont.

Pont. Max. dum illi virebant genua, quædam licentiore calamo in lucem dedit, quæ maturioris jam ævi, primus ipſe judex damnarit; plurimum etiam ut ea omnia ſuppreſſum iret, laboravit. Hinc ejuſdem voces illæ & preces: Seni magis quam juveni credite: & Pontificem pluris, quam hominem privatum facite; Æneam rejicite, Pium ſuſcipite. Ioannes Picus Mirandula libros amorum ab ſe compoſitos exuſſit. Novi ego, qui ſub vitæ finem verſiculos ejuſcemodi molliores hoc verſu damnarit: Ite mali verſus, animam qui perditis, ite. Ævo noſtro Laurentius Gambara, Petrus Bembus, Franciſcus Petrarcha, Torquatus Taſſus, Petrus Ronſardus; plures alii acerbe demum deplorarunt, quicquid olim calamo minus verecundo exararunt. Ita hi libri nuſpiam tutiore ſunt loco, quam cum in flamma ſunt. Sed ex te, quisquis ejuſcemodi chartas revolvis, quæro; admitteresne in ædes tuas lenonem aut lenoniæ artis vetulum? apage tu mihi hos tales hoſpites in honeſta domo, reſpondebis credo. Atqui, mi juvenis, obſcœni libri & imagines omni lenone pejores ſunt, ut qui omnibus horis pelliciant. Malus homo ſubinde boni conſilii eſt auctor, at ex libro malo & laſcivo honeſtatem nunquam condiſces. Hic, uti venenata

beſtia tolli poteſt, mutari non poteſt, idem ſemper & ubique ſibi ſimilis, peſtilens, animorum corruptor, everſor candoris, pudoris, ſanctitatis, univerſæ virtutis; doctor proterviæ, inverecundiæ, laſciviæ, vitiorum omnium. Nulla Circe, nullæ Sirenes, nulla Hydra aut Harpyia tam viroſa aut noxia fingitur, atque ſunt impura volumina. Quare Concilium Lateranenſe & Tridentinum, à Chriſtianis oculis & manibus ea merito ſevera lege arcent. Si enim ſanctiſſimus vir Hieronymus ad Chriſti tribunal flagellatum ſe aſſerit, quod Ciceronianus eſſet, quid tu Catullianis, Propertianis, Amadiſianis, futurum cenſes? *Ædeſ.* Perſuades, Partheni, nec differo quin hodierna aut craſtina luce bibliothecul am meam recenſeam. Si quos hujus notæ libros reperero, expellam hoſpitio. Sed quid de picturis cenſes, quæ cum veſte honeſtatem exuerunt?

CAPVT VI.

Quartum Incontinentiæ *invitamentum*, Picturæ Inhoneſtæ.

PARTHENIVS.

QVod de libris obſcœnis dixi, idem de picturis talibus affirmatiſſime aſſero: peſtem & venenum immittunt per oculos in animum.

Cum

Cum tentatio deeſt, pictura ſupplet. Multa olim idola proponebantur adoranda, quæ vel aſpicere honeſti oculi dedignarentur. Ideo divina Sapientia clamitat: *Initium fornicationis eſt exquiſitio idolorum, & adinventio illorum, corruptio vitæ.* Sap. c. 14. v. 12. Inſani mortales turpitudinem quam picti Dii Deæque præ ſe ferebant, eam ipſi honeſtatem interpretati ſunt, nec ſibi vetitum credebant quod Diis licuiſſet. Ab his fontibus tales rivuli. Ab inhoneſtis picturis, facilis gradus eſt ad actus inhoneſtos. *Ædeſ.* Nec tamen omnes ejuſcemodi picturas damnabis, mox ad Vulcanum ablegandas: quandoq; artificio parcendum. Pictores & ſculptores, hominem ideo ſæpe fingunt inveſtem, ut humani corporis eniteat artificium, qua ſtructuram, prorſus admirabile. *Par.* Quid? tu his patrocinare? quaſi vero artificium pereat, niſi pereat pudor. Laudatiſſimi pictores fuerunt, qui tamen caſto ſemper penicillo ſunt uſi: Quales Tutianus & Tintoretus, Veneti; qualis Chriſtophorus Schvvarz Monacenſis: eorum opera ſummi artifices etiamnum mirantur: ii nunquam inverecundis coloribus pinxerunt. Tintoreti quidem opus, Chriſtus à Romanis militibus crucifixus, in veneta Curia, ſermone muto hodieque concionatur. At vero Chriſtophorus Schvvartz, quicquid

quid artis (ut ipſe faſſus) quicqui ſenſus, animi, affectus, venuſtatis ha buit, in unam Beatiſſimæ Virginis ſe dentis, & puellum genibus foventi imaginem ita conſumpſit, ut ſibi de mum ſatisfecerit. Et hæc Monachi in aula Scholarum Societatis Ieſu e tiamnum ſpectatur. Sed (quod ad mirandum) nulli artificum eſt imita bilis, quamvis eximii pictores tenta rint non ſemel parem effingere, ſuc ceſſu tamen prorſus impari. Et hæc pictura eo nobilior, quo artifex ill ingenium omne atque artificium non in amorum Deam, ſed in *Domi ni* matrem pingendam impendit.

Pictores illi ſine fronte, venatores ſimul ſunt, ſed diaboli: his talibus pi cturis velut retibus incautos oculos illaqueant. Incredibile, quantū ma lorum in Orbem invehant, laſcivę hæ imagines. Et tamen ubique pæne lo corum, hoc oculorum virus reperire eſt. In cubiculis, diætis, cænaculis, in hortis, fontibus, in propylæis, ve ſtibulis, tricliniis, in ipſis poculis, in viis publicis; libros etiam cum eru ditos, tum eos quos ſtemmatum vo cant & amicitiæ, inficiunt. Et quot oculi ad hos ſcopulos fœde impin gunt?

Sueto. in Calig. c 32. & lib. 7. in Galba.

I. Caligula Romæ, publico epulo, ſervum ob detractam lectis argen team laminam, carnifici confeſtim tradidit, ut manibus abſciſſis, atque ante

ante pectus à collo pendentibus, prę-cedente titulo, qui cauſſam pœnæ indicaret, per cœtus epulantium circumduceretur. Sulpicius Galba nummulario non ex fide monetam verſanti, manus etiam amputavit, & ad pecuniariam abacum affixit. Digni prorſus hoc ſupplicio ſunt pictores, qui adeo verecundiæ obliviſcuntur, ut plurimorum oculos in eandem ſecum trahant inverecundiam. Libros obſcœnos multi non legunt, quia non habent; imagines laſcivas plurimi aſpiciunt, quamvis eas non habeant. Et velut aviculæ quæ viſcatis virgis falluntur, quanto magis alas his applaudunt, tanto magis inhæreſcunt; ſic oculi hoc diaboli viſco tenacius retinentur, quo diutius ſpectant. Certe vel ipſis idololatris picturæ tales minime probabantur: ſi quis inter eos prudentior aut honeſtior, fœdas has oculorum illecebras plurimum ſemper deteſtatus eſt.

Ariſtoteles, in ſuis politicis: Cum verò, inquit, dicere quidquam tale interdixerimus, clarum eſt quod & aſpicere, & picturas & actus deformes prohibemus: ſit igitur cura magiſtratibus, nullam neque picturam, neque ſtatuam eſſe talium rerum imitatricem. Sed ô mi optime Ariſtoteles, jam pridem vapulas, philoſophia tua moralis, dudum exulare juſſa eſt, nos aliter mores inſtruimus. Lib. 7. polit. c. 17.

ſtruimus. Si hodieque fas tibi foret ô mi Philoſophe, Chriſtianorum ædes obire & pictas in iis tabellas inſpicere è plurimis ablegatam verecundiam omnem pronunciares. Hæretici certe adeo jam depuduerunt, ut Chriſti crucifixi effigiem cubiculis & hypocauſtis ejiciant. Faunos pictoſque Cupidines, Veneres & Fortunas ad menſæ parietem affigant, ut una prandeant & cœnent libidines. Sed nec in templis, Chriſti Divorumque icones tutæ ſunt; illinc etiam exturbantur à manſuetiſſimo Calvini ſpiritu. Imagines laſcivæ raram patiuntur proſcriptionem; nec unius alteriuſve loci exilium horrent, cum alibi tanto ampliore hoſpitio recipiantur. At vero caſtiſſimæ Catharinæ certamen, integerrimæ Vrſulæ triumphi, verecundiſſimæ Agnetis victoria, tot mille fortiſſimorum martyrũ depicta ſupplicia procul amandantur; evocantur contra ex inferis Deæ omnem impudicitiam profeſſæ, earum imagines ſub aſpectum collocantur, ut perire volenti, ubique pateat pereundi occaſio. Indignum dictu eſt, à Chriſtianis talia ex Orco monſtra in pretio haberi, & Servatoris, Deiparæ, Divorum imagines, velut neſcio quam idololatriam ſapiant, eliminari, & ex omni ædium loco proſcribi: Beatiſſimæ Virginis effigiem nulla domus parte tolerari,

erari, fœdiſſimæ Veneris imaginem
oco editiore honorari.

II. Vnius è Sodalibus Marianis Ingolſtadii eximia virtus fuit in abo- Anno 1614. factū.
endo hoc malo. Compererat hic,
lam per urbem vænire,à neſcio quo
propola,obſcœnas imagines,quæ o-
culos honeſtos ſeque ipſas erubeſce-
rent. Conſtituit eas adoleſcens tol-
lere: abiit;coemptasque ad unam o-
mnes,ne quos aſpectu urerent,flam-
mis combuſſit: teſtatus, nihil ſe ne-
que lucro majori emiſſe, neque di-
ſpendio minori perdidiſſe. O factum
bonum, & ad leges Pudicitiæ! Lace-
ret, urat inverecundas imagines,qui
diſcerpi non vult &comburi animū.
Tales picturæ,mihi crede,ſæpe pejo-
res multo ſunt colloquiis impuris:
dictio dicta perit, avôlant leviſſima
verba; littera ſcripta manet, turpitu-
do picta perſeverat, & ex his oculis
in alios atque alios oculos ſeſe inſi-
nuat. Ita imagines ſpurcæ, aræ ſunt
diaboli, in quibus oculi, cogitatio-
nes,& cor, huic Orci domino ſacrifi-
cantur. Damnum,vix quiſpiam ſatis
æſtimet,quod ab impuris his ſimula-
cris infertur, tam illorum auctori
quam ſpectatori. Narravit mihi nu-
per celeberrimus chalcographus &
pæne catalogum texuit eorum tan-
tum pictorum atque ſculptorum
qui artificioſe quidem, ſed invere-
cunde pinxerunt aut ſculpſerunt;
demum

demum ad incitas redacti, aut præmaturo funere ſublati finierunt miſerrime. Adeo nemo impune vel conficit vel aſpicit hæc libidinum irritamenta. Procul ergo procul Ariſtidis vel Pauſaniæ, aut etiam Nicophanis infames labores, quos meretricios pictores antiquitas vocabat, qui votum ſuum in pictura confitebantur. Apage hoc artificium quod oculis ſe vendit, & pudorem eripit. *Ædeſ.* Pictorum cauſſam, Partheni, non agis. *Par.* Imo verò maxime, ſed eorum quorum colores artificium monſtrant, non laſciviam docent. *Ædeſ.* Equidem tecum ſenſi, ut rem fatear, antequam iſta in picturas inverecundas diſſereres: nec quiſquam eſt, puto, tam ferreæ frontis, qui non fateri cogatur, has tales imagines concitandæ libidini plurimum facere. Et hoc tibi de me perſuade, ſi quid ego minus verecunde pictum in muſeo meo, aut inter meos libellos, aut in cetera ſupellectile repererero, hodie in igne erit. *Parth.* Sic oportet: melius eſt ardere telam aut chartam, quam animam. *Ædeſ.* Sed promoveamus pedem ad vagos oculos.

CA-

CAPVT VII.

Quintum Incontinentiæ *invitamentum*, Oculi Vagi, Curioſi, Emiſſitii.

PARTHENIVS.

INter libidinis invitamenta, poſui *Vaga lumina*. Verſiculum meum repeto:

Otia, menſa, libri, vaga lumina——

Libidinis malum non uno tantum oſtiolo in animum irrepit: ſæpe per aurium patulas portas, at ſæpius & pernitioſius per oculorum geminas feneſtras aſcendit. Vix opus hic teſtibus, malo noſtro id experimur. Sanctiſſimum Prophetam David, in duo ingentia ſcelera præcipitarunt incauti oculi. Vidit, & exarſit; factus adulter & homicida, ſolo lavantis mulieris aſpectu. Ideo Iob præcipitiũ hoc & metuens & cavens: Pepigi fœdus, inquit, cum oculis meis, ut ne cogitarem quidem de Virgine. Quam enim partem in me haberet Deus deſuper, & hæreditatem omnipotens de excelſis? Rectiſſime cum oculis fœdus pepigit, cum oculis enim paciſcendum eſt ei, qui tueri vult Caſtitatem. Nam niſi oculi certa lege & fœdere obligati ſint ac conſtricti, nullum erit tam firmum Caſtitatis propoſitum, quod oculorum fraus,

2 Reg. c. 11. v. 2.

Iob. 31 v. 1.

vel importunitas, vel etiam negligẽtia, & levitas non labefactet. Ephremi dictum eſt: Aquæ ductus confractus perdit aquas; oculorum diſtractio mentem caſtam deſtruit. Hinc Chriſtus, ut oculorum procacitatem comprimeret, legem tulit tam ſeveram, Qui viderit mulierem ad concupiſcendum eam, jam mæchatus eſt eam in corde ſuo. Per Moſen, inquit Gregorius, luxuria perpetrata, per auctorem munditiæ Chriſtum, etiam cogitata damnatur. Hinc tot monita, tot præcepta oculis data: Ne reſpicias mulierem &c. Virginem ne conſpicias &c. Averte faciem tuam à muliere compta &c. Hinc illa multo prudentior quam ſeverior Zaleuci Locrenſium legislatoris lex de eruendis oculis adultero, ut qui ſint adulterii vel duces, vel ſuaſores. Oculum, primam amoris viam eſſe, non abſurde dixit Lucianus. Oculus, amoris principium eſt Platoni: Amoris ſedes, Philoſtrato.

Tom. 2 tract. de Humil. — Matt. cap. 5. v. 28. — In Iob. c. 31. — Eccl. c. 9. v. 3. 5. 8. 9.

Si neſcis, oculi ſunt in amore duces.

Ea, inquit Nazianzenus, oculi impudici & avidi attingunt, quæ nefas eſt attingere: ſunt enim organum avidiſſimum atque promptiſſimum. Hinc eleganter Baſilius: Oculis, inquit, velut *manibus incorporeis*, quicquid volumus, attingimus.

Prop. lib. 2. eleg. 15. — Lib. de vera virginitate

I. Quod de Naphta, ſulphureo bitumine Plinius: Huic, inquit, magna cognatio

Plin. l. 2 cap. 105.

[illegible] gnatio;

gnatio ignium, tranſiliuntque protinus in eam undequaque viſam; hoc quoque de ardentibus oculorum tædis, & concupiſcentiæ igne affirmare licet. Ideo continenda omnino ſunt lumina ne alienam videant formam & pulchritudinem; eſt enim his oculorum ignibus cum pulchritudine maxima cognatio; tranſiliunt in illam undecunque viſam. Decor natura ſua, inquit Tertullianus, libidinis invitator eſt. Tert. l. de cult. fem. *Ædeſ.* At viri boni aut fœminæ pudicæ forma non lædet me. *Par.* O mi Ædeſime, multa bona ſunt, multa ſunt optima, ſed non tibi, non mihi, non illi alteri. Suſanna bona erat, & ſancta, ſed non ſenum illorum oculis: boná erat (puto) & honeſta Berſabee, ſed non bona oculis David: bonus erat, optimus erat, Hebræus Ioſeph, & tamen oculos dominæ aduſſit: bona erat arbor Paradiſi, ſed ſuos illic oculos amiſit Eva. Inſani hominis eſt, oculos eruendos prębere, ea tamen lege, ſi gladiolo eruantur aureo. Virginea forma gladiolus eſt aureus curioſo ſpectatori, ſed oculos non minus perdit, qui ſic perdit. Magnus ad concupiſcentiam aditus eſt, hoc unum, *Videre.* Clem. l. 3. pędag. c. 11. Nam, quod Clemens Alexandrinus ſapienter monet; dum laſciviunt oculi, caleſcunt appetitiones. Sic prima fornicationis ſagitta, eſt oculus —— uritque videndo femina. Virg. 3 Georg. Non

tam eleganter quam vere multis ſæpius occinendum: Cave tibi, tuisque oculis; cave animo tuo: Eſt mulier tactu viſcus, viſu baſiliſcus. *Ædeſ.* Sed revera difficile eſt, hos ſcintillantes capitis noſtri orbiculos tam ſeveris ſemper legibus adſtringere. Natura illos in capite, velut in animatæ turris vertice collocavit, tanquam ſpeculatores, ut imminente malo reliqua membra præmonerent, & periculo ſubducerent. Ita oculi aperti ſint neceſſe eſt, cuſtodes enim ſunt noſtri corporis. *Parth.* Non nego eſſe,
Iuven. ſat.6. v. 345. ſed de his cuſtodibus, cum Iuvenale ſæpe quis quærat: —— ſed quis cuſtodiet ipſos Cuſtodes? Ergo faciant officium oculi, corpus cuſtodiant, ſed ita, ne hoſti prodant animum, quem clauſi aut modeſte depreſſi melius ſervabunt, quam hiantes & aperti. Erigere ſe volunt? cælum aſpiciant; ſubmittere? terram tueantur. *Ædeſ.* Non adeo pulchrum cenſeam, ſic dejecto ſemper vultu inter homines verſari, quaſi furti reum. *Par.* Imo vero pulcherrimum; ſed nec decentior alius Verecundiæ habitus eſt, quam oculos deprimere, &
Sozo. lib.3. hiſt. Eccl. 16 Sur tom 1. Feb.1. è Meteph. in terram figere. Et ſciſne ſanctiſſimo viro Ephremo, quid circa hoc, documenti dederit muliercula? *Ædeſ.* Aveo ſcire, enarra ſis.

II. *Parth.* Edeſſam tendebat Ephrem; in via Deum ſic precabatur:
Domine,

Domine, tu meum hoc iter ſic dirige, ut primo urbis ingreſſu, in eum virum incidam qui mecum diſſerat ſuper iis, quæ ſint juvando & excolendo animo. Cumque jam citatiore greſſu portæ immineret, ſecum ipſe cœpit diſquirere, & quas viro illi quæſtiones poneret, quæ primo, quæ loco ultimo interrogaret. Dum ſic ſuis merſus cogitationibus incedit, en tibi mulier levicula, ſub ipſam portam illi fit obvia. Ephrem, fixis in eam oculis, quaſi emotę mentis, ſubſtitit: turbabatur nimirũ vir ſanctus hoc feminæ occurſu, dolebatq; votis Deum non annuiſſe; ita triſtes & indignantes oculos in feminæ vultu ſtatuit. Non minus illa, eum ſic ſtantem obtutu acerrimo cœpit cõtemplari. Vbi ſic inter mutuos aſpectus aliquamdiu ſilentium tenuit, demũ prior Ephrem, pudorem femellæ incuſſurus: Non erubeſcis, inquit, procacula, tam fixis oculis me petere? Non erubeſco, inquit illa, mi bone vir: licere mihi reor te aſpicere; ex te tuoque latere ſumpta ſum. Tibi vero convenit, non feminas, ſed terram, matrem tuã aſpicere, è qua ſumptus es, & in quam reverſurus es. Audiit Ephremus inexſpectatam prorſus concionem, & ipſe ſibi tacitus dixit: *Hoc habes*, mi Ephrem, & nunc votis tuis ſatisfactum. Petiiſti à Deo, vitæ magiſtrum, & nactus es. Huic feminę

 miner-

minerval debes, & gratias. Idem Deus viri, idem feminæ ore loquitur. Habes abunde ſatis in hunc diem, habes in multos annos quod diſcas, & exerceas: oculos cuſtodi, feminis eos claude, terræ aperi, & ſepulchrũ circumſpice. Et nos, mi Ædeſime, aut cœlo attollamus oculos, aut terræ defigamus: ita *volare* docendi ſunt oculi, & *repere*; volare ad Deum, repere ad ſepulchrum. Grande bonum, oculus tranquille pudicus.

Et caſtigatæ collecta modeſtia frontis.

Ædeſ. Permitte, ut te turbem, & interfari liceat. Et cur oculi in humani corporis formatura, ultimi omnium vitam accipiunt (ſic fertur) & amittunt primi, cum moriendum? *Parth.* Optime id conſtituit natura, ut quo majus eſt ipſorum periculum, eo minus ſit nocendi ſpatium; & ſapientiſſime Deus oculos fletus inſtrumentum eſſe voluit, ut quo vitiorum ſordes hauriuntur, eodem

Quint. decla. 1 per lacrimas diluantur. Nec enim amori tantum, ſed & omnibus vitiis in animum per oculos via eſt, ut recte affirmat Fabius. Huic adulterium monſtrant, huic inceſtum, huic domum quam concupiſcat; irritamenta vitiorum ducesque ſcelerum ſunt oculi: adeoque pars innocentiæ eſt cæcitas, qua cupiditatibus innumeris via inciditur. Samſon ille abſtemius, & magno Dei dono natus, ut

Dalilam

Dalilam vidit, periit; jam cœcus perditum robur reparavit, quod male oculatus perdiderat. Homo libidinis amans, compedes gerit in oculis quibus vinciat, gluten quo affigat, hamum quo inuncet, flammas quibus adurat, ſagittas quibus confodiat, & ſuum animum, & aliorum. His compedibus vinctus, hoc hamo inuncatus, his flammis aduſtus, his ſagittis confoſſus eſt Aſſyrius Holofernes; vidit Iuditham, & vitam perdidit: *Cumque intraſſet ante faciem ejus, ſtatim captus eſt in ſuis oculis Holofernes.* Iud c. 10. v. 17.

III. Alexandri Macedonis non tam miror invictam dextram, quam pudicos oculos: Darii uxorem, inquit Plutarchus, quia formoſiſſima dicebatur, noluit in ſuum venire conſpectum. Oculorum peſtem quia prudenter timuit, fortiſſime cavit, magis victor, Darii conjugem non videndo, quam Darium vincendo. Periclem Athenienſium principem hoc quoque nomine laudatiſſimum non tranſeo. Hic, cum in prætura collegam haberet Sophoclem, ac is publico officio una diſtrictus, prætereuntis pueri formam impenſius laudaſſet, intemperantiam ejus perſtringens; Prætoris, inquit, non ſolum manus à pecuniæ lucro, ſed etiam oculi à libidinoſo aſpectu debent eſſe continētes. Væ nobis Chriſtianis, ſupremi judicii die: leges noſtras Libell. de curioſit. Valet. Max. lib. 4. c. 3.

ſtras tam exacte novimus, quam facile in eas delinquimus. Clamat legislator Christus: Si oculus tuus ſcandalizat te, erue eum, & projice abs te: bonum tibi eſt unum oculum habentem in vitam intrare, quam duos oculos habentem mitti in gehennam ignis. Seria lex: ſed apud multos petulantia oculorum ab ea non cadit; jocum putant, emiſſitios ſuos oculos, velut pecus ſuum, in omnem libidinem agere. Rari hodie Iobi vivimus, qui cum oculis fœdus ineamus, ut ne cogitent quidem de virgine: Salomones potius ſumus, & oculos noſtros penitus exleges facimus. Omnia, inquit Salomon, quæ deſideraverunt oculi mei, non negavi eis. Et quam tu ab eo vitæ ſanctimoniam ſperes, qui ſuos ipſe oculos ſic hortatur: Ite mei oculi, & quaqua lubet, expatiamini liberrime; licet vobis, quicquid libet. Videte, ut intuendo exſatiemini, pro cupidine; nullius jucundæ rei conſpectum vobis eripiam: una vobis lex eſt, *Libertas*. Vbi tanta oculis licentia permittitur, actum eſt de animo. Vetus Patrum dictum: Incuſtoditus viſus, incuſtoditæ mentis eſt nuncius. Et ſicut domus munda non erit, cujus effractæ feneſtræ omne genus avium admittunt: ita nec mens pura, ſi mentis feneſtræ oculi, ad omnem pateant curioſitatem.

Matt. c. 18. v. 9.

Eccl. c. 2. v. 10.

IV. Æ-

IV. *Ædeſ.* Si tanta ſunt animo pericula ab oculis, non immerito ſollicitus precatur David: *Averte oculos meos, ne videant vanitatem.* *Parth.* Et nos, ſi Caſtitas & pudicitia nobis ſit curæ, quotidie fœdus cum oculis inire, quotidie Deum rogare inſiſtemus: *Averte oculos meos, ne videant vanitatem:* juvabit Deus juvari volentes, ſed ſerio & conſtanter volentes. Scis quid Auguſtinus, de Alipio ſuorum ſodalium optimo narret. Averſabatur is omnem ſpectaculorum turpitudinem, ſed tum ad amicorum blandiſſimos invitatus & preces invictus, jam etiam traheretur familiari violentia: Ad amphitheatrum, inquit, non totum Alipium pertrahetis: animus & oculi ibi non erunt: itaque abſens adero. Venitur, conſidetur, fervet opus. Alipius oculos, ut ſtatuerat, comprimit; animũ, quantum poteſt, avertit ad alia. Vtinam & aures obturaſſet. Ita quidem cœpit, non ita finiit. Subito ingens populi clamor coortus eſt: hic bonus Alipius curioſitate victus, noluit eſſe cœcus amplius, nec erat jam ille qui venerat, ſed unus de turba, ad quam venerat. Ita oculos diu preſſos reſeravit, ſpectavit, clamavit, exarſit, abſtulit inde ſecum inſaniam, qua ſtimulabatur, non redire tantum cum illis à quibus ante trahebatur, ſed etiam præ illis, & alios ſecum

Pſ. 118 v. 73.

Lib. 6. Conf. c. 8

trahere. Hanc tamen poſtea inſaniam, ad Auguſtini monita, ope divina correxit. Adeo nunquam non orandus Deus: *Averte oculos meos, ne videant vanitatem.* Solent medici, cum morbos habent curandos ſæviores, ægrum à quorundam ciborum non ſolum uſu, ſed & aſpectu arcere, ne ulla inter os & oculos committatur proditio, putetque æger ſalubre ſibi eſſe, quod ſuave futurum credit. Ita (è Caſſiani ſententia) is ſecum ipſe agat, quem blandiens caro ſæpius infeſtat; oculos à re grata quidem, ſed noxia, conſtanter abducat. Nam, Auguſtino teſte, ſolus aſpectus via recta eſt ad opus. Oculi raptores ad culpam, ut Gregorius loquitur, prævertendi ſunt rationis imperio, & mature, obductis quaſi valvis, ab aſpectu cohibendi.

V. Vxorem Lothi, vel etiam hac de cauſſa, exemplo tam inuſitato punitam arbitratur Ambroſius, quod urbem impudicam & gentem laſcivam, regreſſis illuc oculis eſſet intuita. Quandoque non eruendus tantum eſt oculus, ſed & projiciendus, *erue eum & projice abs te.* Sunt qui petulantiorem oculum eruant; ſed minime abjiciant: libidinem aliquamdiu intermittunt, ſed libidinis occaſiones non fugiunt. Non ita caſtiſſimus Ioſeph, qui oculum eruiſſe non contentus, eum etiam à ſe projecit:

Matt. c. 18. v. 9.

favo-

favores dominæ atque minas, non tantum contempſit, ſed & blandiſſima vi trahentem eluſit, profugitque abjecta veſte. Quot caſtiſſimi homines, non tantum eruerunt, ſed ita projecerunt curioſiorem illum, & *ſcandalizantem* oculum, ut nec matrum quidem vel ſororum conſpectum ſuſtinerent? Pior Ægyptius, ipſis quinquaginta annis ſolitudinem habitavit, Angelis quam hominibus notior, vix demum Obedientiæ lege compulſus, ad ſpeluncæ limen prodiit, & à ſorore anu ſe conſpici paſſus eſt. Huic complures alii, ob eandem oculorum verecundam noctem annumerandi. Nec defuerunt qui oppido ſeveras, & ſanguine ſcriptas leges oculis ſuis dictarint.

Lucia, religioſiſſima virgo, facinus retro ſeculis inauditum eſt auſa, & ab hoc *Niceta* noſtri non multum inferius. Audiit illa, impurum amatorē à ſuis oculis peſtem traxiſſe, & uri; nec diu cunctata: Itane, inquit, meos ille oculos ardet Rex Britannorū? adeone illi placent mei oculi? oculos meos habebit. Mox utramque hanc lucentem ſtellam à cœlo ſuo revulſit; oculum utrumque eruit, & proco tranſmiſit, maluitque perire ſua quam ſe. An non Domini legem, *Erue eum & projice abs te*, fortiſſima ſimplicitate ſervavit? non eruit? non projecit? nec unum tantum, ſed ambos

Matt. Raderus plura de hac, par. 3. Viridarii SS. c. 9 de Cæcis Sanctis, & Iacob. Bidermanus lib. 2. epigr. ep. 23. & 29.

bos oculos, etiam inſontes, non quod deliquerint videndo, ſed ne viſi alios juvent delinquere. Amans Caſtitatis nec videre vult, nec videri; oculos cæcitate ſancta caſtigat.

VI. *Adeſ.* Ah, quantis nos intervallis abſumus à tam illuſtri & forti pudicitia oculorum? *Parth.* Sed nec opus ut ferro ſcrutemur, & eruamus oculos: *claude*, & eruiſti; *contine*, & projeciſti: præſtabit olim, fuiſſe luſcum & cælo recipi, quam vagis oculis libere uſum, & gehennæ addici. Nimis quam clare legiſlator noſter

Matt. c. 5. v. 29. edicit: *Si oculus tuus dexter ſcandalizat te, erue eum & projice abs te: expedit enim tibi, ut pereat unum membrorum tuorum, quam totum corpus tuum mittatur in gehennam.* Luciæ factum fortaſſe non ſit imitabile; habemus & alia quæ imitemur. In rebus geſtis S. Caroli Borromæi admiranda ſunt multa, inter prima non immerito numerem iſtud. Habitavit vir ſanctus aliquanto tempore ad forum, ubi ob hominum frequentiam, largiſſimum ſemper pabulum habere potuiſſet curioſitas, ſed adeo ille fluentem ad omnia curioſitatem averſatus eſt; ut non tantum totos dies ad feneſtras non combuſſerit (qui plurimorum ſæpe mos eſt) ſed nec horas, nec horæ partes proſpiciendo conſumpſerit; imo proſpexit nunquam, ac ſi deſertum aut car-

cerem habitaret æternæ noctis damnatum. Hunc, mi Ædeſime, hunc virum, oculorum ſuorum dominum appellemus, quem conſtat & affectum fuiſſe, & magnum ſui in omnibus victorem. Viris non cedit ſexus infirmior.

Sara virginum ſacrarum Antiſtita, in monaſterio agebat Scythiotico, quod loco non inamœno ſitum limpidiſſimus fluviolus alluebat. Amnis hic placido meatu ibat illimis, & perlucidus undis cryſtallinis, per quas numerabilis alte, calculus omnis erat; viridis margo mitiſſimum hunc amnem ad oculorum amœnitatem veſtiebat: quisquis vidit, laudavit hoc tam leniter ambulans vitrum. Sara argenteam hanc aquam commendari ſæpius audivit, & ut fit, videndi cupiditatem ei fecit laudantiū multitudo. At illa potens ſui, ſuorūq; oculorum vere domina & imperatrix, hanc ipſa ſibi legem ſtatuit: Rivulum illum præterlabentem ut videas (ajebat illa ſecum) nulla neceſſitas cogit; ad perennes ſuper aſtra fontes pervenire poteris, illo non viſo. Sunt in orbe majoris amœnitatis plurima, quæ tamen tuos oculos nunquam attingent, inter hæc ſit & iſte rivulus. Quare ſerio tibi edico, feneſtram ad hunc proſpectum nunquam aperies. Dixit, & fecit: atq; annis ſexaginta, proxime hanc aquam habi-

habitavit, eam tamen ſpectavit nunquam. Ab hoſte non potente certamen longum & difficile, victoria illuſtris, quam obtinuit oculorum continentia. Hoc ferro fodiamus oculos, *Continentia*. Quæ eò religioſior ſit neceſſe eſt, quo majus ruinæ ac lapſus eſt periculum.

VII. Et nunquam audiſti quid monoſtichon non invenuſtum moneat faciendum, cum oculis periculum eſt, ab illice mulierum forma? Attende, cano:

Quid facies, facies Veneris ſi veneris ante?
Non ſedeas ſed eas; ne pereas per eas.

Capis? ſi virginei vultus elegantia oculos tuos incipiat laceſſere, tu aut abi aut peri: qui abire non vult, vult perire. *Ædeſ.* Oculos claudam, & manebo. *Parth.* Claudere potes, ſed & recludere potes, quamdiu manes. Bonum eſt operire oculos, optimum & tutiſſimum abire. Alipius caute ſe geſſit in ſpectaculis, ſed non conſtanter: diu aſſedit cœcus cum laude, hãc tamen omnem perdidit, vitioſe oculatus in fine. Nimis quam ſæpe Alipii ſumus, oculis fidimus, & imminente periculo, modeſte in latebras receſſuros ſperamus. Fallimur; hi proditores tunc minime ſervant fidem, cũ maxime deberent. Oculis ergo ne fide; bonum eſt illos claudere, & perſuadere ne velint videre, ſed melius eſt & longe tutius, illos abducere, ne

poſſin

poſſint videre, etſi velint. Bernardus, antequam Religioni ſe addiceret, feminam ſemel fixoribus oculis eſt intuitus; mox, ut ad ſe rediit, adeo ſuam ipſe curioſitatem erubuit, itaque exarſit hanc in ſe quam celerrime vindicare, ut neglecta longiore deliberatione, rigente cælo, aquæ gelidiſſimæ ſtagnum inſilierit. Hic collo tenus uſque eo conſtitit immerſus, dum exſanguis pæne conglaciaret. Ita omnem in ſe libidinis calorem extinxit.

Habes, *Niceta*, ſanctiſſimum tui facinoris æmulatorem, qui licet linguam dentibus non convulſerit, licet cruento bolo non pugnarit, Cupidinem tamen egregie triumphavit, & ob unicum molliorem flexum oculorum, omnia corporis membra ad pœnam rapuit; ſeipſum fortiter expugnavit, & *vicit*. Hoc eſt oculos docere aliena forma non lædi. Sed ab oculis ad os deſcendamus.

CAPVT VIII.

Sextum Incontinentiæ *invitamentum*, verba Prætextata & Impudica.

NOlite ſeduci: corrumpunt mores bonos colloquia prava. Ah, quanti juvenes hac una peſte perierunt, qui venenum, quod forte 1 Cor. c. 15. v. 33.
reſpue-

reſpuebant oculis, hauſerunt auribus. Et uti parum intereſt qua parte lethalis plaga veniat, ſi mortem inferat; ita non multum refert, per oculos an per aures pereas, modo pereas. Ægyptii, Harpocrati facturi, clamabant: *Lingua fortuna, lingua dæmon.* *Vita* & *Mors* vere in manibus linguæ ſunt; & plerumque aut Angelus aut diabolus illam inſidet.

Plut. de Iſ. & Oſir. Prov. c. 18. v. 21.

Lingua laſciva, ſepulchrum patulum, ſpurcitia & fœtoribus plenum: Sepulchrum patens eſt guttur eorũ. Miratur hic Chryſoſtomus, quod, cum cadavera terræ mandentur, & ne vicino putore nos lædant, alte defodiantur, verba tamen putida, laſciva, obſcœna toties eruantur è pectore; & ſæpe pluribus audientibus, ut damnum latius ſerpat, in medium efferantur. Sepulchrum patens & fœtens, os impurum. O mi Deus, quantus ubique horum ſepulchrorum numerus! Orbem, Ædeſime, percurre; domorum angulos rimare, ubiq; ferme reperies procaciores linguas, quæ non otioſa tantum, ſed & fœda ac ſpurca inſtillent auribus; ubiq; ſibilant hi colubri, ubiq; ſermunculi, ad quos honeſta frons ſe contrahat. Hieremias jam olim queſtus: Attendi, ait, & auſcultavi, nemo quod bonũ eſt loquitur. Tale prorſus eſt noſtrum hoc ævum: adeo, ut ſi quis immundiſſimi mũdi penitus deſerendi

Pſ. 13. v. 4.

Hier. c. 8. v. 6.

cauſſam

cauſſam non habeat aliam, hæc ſatis impellat ad fugam; ſcilicet exire tot impudicos ac ſpurcos ſermones. Ab urbibus jam pridem exulat Verecundia verborum; quandoque vix ſatis tuta in religioſorum penetralibus. Quamvis in his nunquam putem audiri talia, & non puniri. Inter profanos vero tanta verborum turpitudo, quanta libertas; tanta obſcœnitas, quanta licentia & impunitas: vix uſpiam invenias qui vel verecundo gemitu, aut ſeveriore aſpectu flagellet has colloquiorum ſordes.

I. *Ædeſ.* O mi Partheni, tu nunquam in novos mores refinges mundum; riſum ferunt & plauſum, non gemitus, nupta hæc & prætextata verba. *Parth.* Hoc eſt quod queror & doleo. Lætantur cum male fecerint, & exultant in rebus peſſimis. Prov. c. 2. v. 14. Auguſtinus in ſeipſo ſuisque ſodalibus graviſſime hoc damnat; mutuis Lib. 2. conf. c. 3. & 9. illi ſeſe adhortationibus urgebant: Eamus, & faciamus, & pudet non eſſe impudentem.

Divina pagina, verborum alioqui parciſſima, huic tamen ſermonis petulantiæ caſtigandæ, omnem expromit facundiam: Lingua, inquit, conſtituitur in membris noſtris, Iac. c. 3. v. 5. quæ maculat totum corpus, & inflammat rotam nativitatis noſtræ, inflammata à gehenna. Spurci ſermones vere ſulphuratæ tædæ ſunt ex inferis, quæ

mentes etiam caſtas & pudicas, nonnunquam provocant ad impuros ignes. Cognata prorſus ſunt, turpia dicere, & turpia facere; & propere agitur quod libenter auditur. Melleus ſcriptor Bernardus: Vti ſunt, inquit, elingues & muti, ſic etiam ſunt facundi & loquaces diaboli; inter hos ſignifer eſt laſcivus dæmon, cujus officium eſt, colloquia his verborum ſpurcitiis aſpergere, inverecundos ſales ubiq; miſcere. Guilielmus Peraldus, vir egregie doctus & ſanctus, Lugdunenſis Antiſtes, hos tales ſermones, *diaboli ſputa*, rectiſſime vocat; nimirum ſuo rem titulo proponit. Omnino, diabolorum vomitus, & ſputa ſunt, omnes hæ verborum fœditates, nec aliud agit impurus fabulator, quam ut os ſuum diabolo locet pro nido; è quo quid boni ſperes, quid honeſti? Verborum turpium licentia, omnis impudentiæ nutrix eſt. Neque hoc in loquentis tantum perniciem vergit, ſed eos etiam qui hæc talia loquentem audiunt, aſpergine lutulenta inficit: paullatim pudor omnis per verba diſcutitur. Vnus eſt, inquit Bernardus, qui loquitur, & unum duntaxat verbum profert, & tamen illud unum verbum, uno in momento, audientium dum aures afficit, animas interficit. Sed forte Peraldos aut Bernardos non audias; alium oppono, cu-

Serm. de 7. ſpirit.

Serm. 24. in Cant.

cui nefas contradicere. Divinus Paulus, ſevere hic imperat, Omnis ſermo malus ex ore veſtro non procedat. Et ut ſcias quem maxime ſermonem malũ nominet: Fornicatio, & omnis immunditia & avaritia, nec nominetur in vobis, ſicut decet ſanctos, aut turpitudo, aut ſtultiloquiũ, aut ſcurrilitas quæ ad rem non pertinent. Obſerva: *nec nominetur in vobis.* Nam uti optime Tullius: Pudici, ait, etiam cum de pudicitia loquuntur, erubeſcunt: & ſi quidem rem odiſſe debemus, ipſa etiam rei nomina nobis ſunt averſanda: quod enim loquimur, non immerito & cogitare, & concupiſcere arguimur. E labiorum ſciſſura febris argumentum ſumunt medici: è verbis turpibus mentem impudicam haud vane conjectamus. Et quamvis omnis loquacitas pudori ſit inimica, (devehit enim curioſitatem libidinum vehiculum,) ea tamen pręcipue, quam Paulus immunditiam & turpitudinem vocat, ſimulque rogans: Et nolite, inquit, contriſtare Spiritum ſanctum Dei. Obſcœni oris homo tam eſt odio Superis ut vel ipſum lætitiæ auctorem Deum, afficeret triſtitia, ſi ea Deus poſſet affici.

Ad Epheſ. cap. 4. v. 29. Ibid. c. 5. v. 3.

II. Calvinianam illam pietatem merito deteſtamur, quæ ſacros calices in profana pocula liquat, eaque impudicis ex Ovidiana metamor-

phoſi fabellis inſignit. Et putes tu, mi Ædeſime, Deo probari, ſi quis ore ſuo, per quod dominicus Angelorum panis toties infertur, petulanter abutatur ad narrationes, jocos, cantiones Venereas, & animi ſui veſtibulum, quo divina Euchariſtia excipitur, in lupanar mutet & proſtibulum diaboli? Fœdum piaculum: linguam cæleſtis epuli ſedem, Veneris facere interpretem. Propter hæc venit ira
Ad Epheſ. cap. 3. v. 7. Luc. c. 16. v. 24. Dei. Et ſerum nimis eſt in flammis clamare, *ut refrigeret linguam meam.* Neq; tantum cruciatur lingua, quod nimium eduliorum admiſerit edendo, ſed quod nimium verborum profuderit garriendo: nam prima, inquit Gregorius, male convivantibus famulatur culpa loquacitatis, & plerumque parum caſtæ.

Petrus Damianus tam ſanctus quam facundus, linguam laſcivam eleganter turdo confert, cui idē quod alimento, hoc etiam exitio eſt. nam ex eo quod edit & egerit, viſcus provenit, quo & ipſe & aves ceteræ capiuntur: ita prorſus impudice garrulus, viſcum excernit ore, quo eum
Iob. c. 15. v. 6. Plin. lib. 15. c. 8. & lib. 17. c. 24. ſtygii aucupes affigant. Condemnabit te os tuum, inquit Iobus, & labia tua reſpondebunt tibi. Plinius ſterileſcere affirmat oleam, ſi eam capra lingua tondeat, aut lambat tantum. Sane ſi olidus caper talis, illoti oris homo, colloquiis interveniat, juve-
nari

num animos velut adoleſcentes oleas facillime ita corrumpit, ut quod ſemel male audierunt, ejus per omnem vitam peſſime recordentur; quod libenter auditur, celerrime excipitur, eoq; gravius nocet, quo ſuavius inſtillatur: & quamvis non ſtatim officiat, ſemina tamen in animo relinquit, ſequiturque auditorem, reſurrecturum poſtea malum.

Bernardinus gente nobilis, patria Senenſis, tam verecundus à puero fuit, ut quoties ſordidum ejuſcemodi verbum audiſſet, non aliter colorem duceret, quam ſi quis ei vultum colapho percurriſſet, unde coævi pueri, ſi quando ſordide locuti, viſo eo: tacete, dicebant, tacete; Bernardinus venit. Vtinam, ô utinam plures hoc ævo Bernardini ſint, qui acetum porrigant, ore tam illoto garrientibus. Sed, quod mireris, etiam inter idololatras hoc acetum venale fuit. Epictetus: Periculoſum eſt, inquit, ad oris obſcœnitatem progredi. Cum igitur tale quippiam inciderit, objurgabis eum qui talem ſermonem injecerit; aut taciturnitate ſaltem, & rubore vultuque oſtendes, eam tibi orationem diſplicuiſſe: Enchi. c. 55.

Nil dictu fœdum viſuq; hæc limina tangat; Iuven. Satyr. 14. v. 44.
Intra quæ puer eſt; procul hinc, procul inde puellæ
Lenonum, & cantus pernoctantis paraſiti.

 Et

Et veriſſime Plautus: Ego, inquit, illum periiſſe duco, cui periit pudor. Ergone, ô bone *Ieſu*, ô judex orbis, etiam ab idololatris apud tribunal tuum damnabimur? ergo etiam hoſtes tui ſententiam in nos dicent? periimus, niſi nos vel hinc etiam perire ſentiamus. Vicinum eſt exitium, ni illud caveamus omni verborum circumſcriptione.

III. *Ædeſ.* Partheni, rigidus cenſor es in has proterviores linguas, & nefas per te, liberiores facetias ferre. *Parth.* Non per me, ſed per Chriſtianam legem. & quaſi vero facetus eſſe nemo poſſit, niſi & laſcivus ſit? ſæpe, dum facetias aut urbanitatem affectamus, modeſtiam exuimus. At, ea demum jucunda nobis ſint, quæ honeſta. Sed multi, ut flagitium honeſto nomine prætexant, iſtam oris ſpurcitiem, aulicam comitatem appellant. Hoc eſt bis peccare, peccatum virtutis titulo vendere. Paulinum, imo divinum tibi edictum iterum occento: *Profana autem & inaniloquia devita, multum enim proficiunt ad impietatem.* Neque in hoc hæreticorum ſutelis & fallaciis, verborum ſpurcities multum impar eſt. Sermo eorum ut cancer ſerpit. Cancer, ſeu, gangræna, horribilis & edax morbus, vivas carnes fœde depaſcitur: ita prorſus petulantiores hæ narratiunculæ, fabulæ, cantiunculæ nimium

2. Ti. cap. 2. v. 17.

mium quantum ſerpunt,&quidquid caſti pudoris reperiunt, vitiant. Abominationes Domini, cogitationes malæ,& purus ſermo pulcherrimus. Qui loquitur iniqua,non poteſt latere,nec præteriet illum corripiens judicium.Non abſcondit ſe ab eo omnis ſermo.

Prov. c. 15. v. 26. Sap. cap. 1. v. 8. Eccli. c. 24. v. 20.

Refert Surius,VVallericum abbatem iter feciſſe hieme,& frigoris ſævitie compulſum, è via divertiſſe in ædes hominis quem minime profanum credebat. Sed hic multo acerbius frigus virum optimum excepit, ubi nec ſcintillam divini amoris reperit. Paterfamilias &loci judex,non in otioſos tantum; ſed & obſcœnos ſermones erumpere ceperunt. Hic VVallericus: Vtique, ait, Euangelii legem meminiſtis? quoniam omne verbum otioſum, quod locuti fuerint homines,reddent de eo rationẽ in die judicii. At effrontes illi monitorem cachinno eludere, audacius loqui,&fœdiora etiam effutire. Cum iterum VVallericus: Volebam, inquit, caloris hic aliquid haurire corpori fovendo, ſed linguæ veſtræ gravius adurunt quam ullum frigus;expellor. vos videritis, qui hanc oris impuritatem ad Dei tribunal purgetis. At illi,Iret modo bonis avibus,ut qui etiam invocatus veniſſet;nec ullus noſtrum, inquit alter, penulam tibi ſcindet, ut maneas. abi licet,abi.

Sur. 1. April. de S. Wallerico. Matt. c. 12. v. 36.

Sed & abeuntem dicteriis impuris impetebant. Non diſtulit ultor Deus, & obſcœnam linguæ petulantiam vindicta manifeſtaria caſtigavit: illum quidem cæcitas, hunc inguinaria lues invaſit. urgebant miſeri, & jam revocatum volebant, quem linguis ejecerant: fruſtra. hunc fœda corporis putredo cito extinxit, ille diutius vixit, ſed productiore ſupplicio cœcus.

Zach. Lippeloo. 26. Iunii de S. Rodulpho. Idem 27. Septemb.

IV. Non immerito Rodulphus epiſcopus Eugubinus, vir ſanctiſſimus, fratrem ſuum natu juniorem, Petrum, flagellari, & quadraginta diebus, omni vino abſtinere juſſit, quod in familiari colloquio verbum laſcivius protuliſſet. Elzearius Comes Ariani, dynaſta integerrimus, has aulæ ſuæ leges condidit:

1. Diebus ſingulis rei divinę intereſſe.

2. Singulis hebdomadibus de peccatis confiteri.

3. Singulis menſibus divinam menſam accumbere.

4. Aut caſte vivere, aut domo cedere.

5. Non teſſeris ludere, nec alio ſimili luſu ſe oblectare.

6. Iuramentis, verbiſq; inhoneſtis ac turpibus penitus abſtinere.

O præclaræ leges & dignæ, quæ ad omnium ædium valvas figantur, unde & juvenes ſeneſq; diſcant & ma-

gis

gis ſapere, & cautius loqui. Mature igitur animum & os ad omnem verecundiam is componat, cui curæ eſt Caſtitatis eminentiſſima nobilitas. *Ædeſ.* Sed quid in menſa, in conviviis, in circulis, in plurium conſeſſu faciendum, cum hæ verborum ſordes plenis faucibus ſparguntur? *Parthen.* Noſti quid ſuadeat Siracides? Sepi aures tuas ſpinis, & linguam nequam noli audire. Claudendæ ſunt aures impuris vocibus, & quidem primis. nam cum initium fecerunt, admiſſæque ſunt, plus audent. Qui ſermones ſpurcos non invitis auribus admittunt, ii caſtaneis ſimiles ſunt, ſed in ignem conjectis & violatis, quæ veſte jam ſciſſa non ſe produnt, non crepant, non ſubſiliunt, quod tamen faciunt integræ, & quarum tunica nondum rupta eſt. Ita prorſus ii quos libidinis ignis jam aduſſit, cum laſciva audiũt, nihil obſtrepunt, non reprehendunt, tacent, ſubrident, nec frontem contrahunt, & quam hæc talia ſibi non diſpliceant, improbo ſilẽtio ſatis oſtendunt. His longe deteriores ſunt, qui ſpurce loquentem non tantum benigne audiunt, ſed & juvant, atque de ſuo addunt, faciuntq; huic veſti propudioſam laciniam. Diogenes obſervans duos è ſcholaſticis in via ſermonem & capita conferentes, interrogavit alterũ, in quod colloquium cum altero

Eccl. c. 28. v. 28.

veniſſet; cum is quid ſibi narratum eſſet, exponeret, utriq; plagas infligi juſſit, alteri quod tale quid narraſſet, alteri quod audiſſet. recte factum. Nec Chriſtianis hoc ignarum, quandoque tam graviter delinquere audientem quam recenſentem. Et quod de obtrectationis vitio, hoc etiam de impuro ſermone vere dicetur: diabolum æque in obtrectatoris ore, quam in auditoris aure deſultare: idem hic, & dicere talia, & audire, piaculum eſt.

Plutarch. lib. 7. q. con. 7. O Clitomache, ô nobilis athleta ubi es, qui, ſi quis ſermones injeciſſet amatorios, ſurgere ſolebas & abſcedere. Ita, ſi quis importunior, prętextata verba jaciat, repercutias illum ſæviore ut minimum vultu, aut cum Clitomacho ſubtrahas te ab ore impuro, ſi quidem carere velis hac aurium macula. In perpetua apud te ſtatione rubor excubet, verecundiæ ſignum, Caſtimoniæ præambula certaque teſtatio: oſtende ſaltem & tibi diſplicere, quod Deo nunquam placere poteſt. Paulum tibi denuo huc ſiſto: Nunc autem, inquit, deponite & vos omnia: iram, indignationem, malitiam, blaſphemiam, turpem ſermonem de ore veſtro. Extremum hoc commendat, ut altius infigat. Mirum! erupturam tuſſim comprimimus, & fœdiſſimam hanc ſalivam vi erumpimus, eaque omnium aures

-ures conſpuimus. Ædeſime, ſicut -enſorius Dei oculus ubique nobis -bſervandus, ita cenſoriæ Dei aures -uſquam non metuendæ: ſic loqua-mur,ut ſermo noſter,ſi non eloquen-ia,ſaltem pretioſus ſit verecundia.

CAPVT IX.

Septimum Incontinentiæ *invitamentum*, Mali Socii.

VTi ſpeculum, etiam terſiſſimum maculam trahit ab anhelitu: ſic -omo cetera optimus & caſtiſſimus, malorum ſocietate nævos recipit. -ui communicaverit ſuperbo, in-uit ſuperbiam. In quibuſdam cor-oris morbis vehemens eſt conta-io, ſed nihil contagioſius eſt cor-uptis moribus: facillime hi addiſ-untur, adhæreſcunt, transfundun-ur ab uno in alterum. mali mores, -ontagioſiſſima lues. nec ullus effica-us perſuadet,quam qui vitia docet -xemplo. Veriſſime Seneca: Verſat -os,inquit,& precipitat traditus per -anus error, alieniſq; perimus ex-mplis. nemo ſibi tantum errat, ſed -ii erroris cauſſa & auctor eſt. Pri-ævum hoc malum eſt. Vix Eva de-quit, & mox in ſocietatem peccati -traxit maritum. Hæc omnium ſe-vitiorum natura eſt, nolle ſolum -ſſe,ſed velle cum ſocio atq; comite perire.

Eccl. c. 13.

Sen. l. de vita beata cap. 1.

perire. Age cum improbo, & brev
ſenties, quam blande invitet ut ſe
quaris, quo ille præit. Proclamat Mo
Num. c. 16. v. 26. ſes: Recedite à tabernaculis homi
num impiorum, & nolite tangere
quæ ad eos pertinent, ne involvami
ni in peccatis eorum. Idem procla
Iſ. c. 52. v. 11. mat & Iſaias: Recedite, recedite, exi
te inde, pollutum nolite tangere; ex
ite de medio ejus.

Ægyptius ſervator Ioſeph tam ex
oſus eſt improborum ſocietatem, u
nec mortuus quidem inter eos mo
rari ſuſtinuerit. Ideo ſuos ex Iſrae
heredes jurejurando adegit, ut,
quando Ægyptum migrando deſe
rerent, ſecum inde cadaveris ſui rel
quias aſportarent. Voluit magnu
hic Ægypti prorex nec cineres ſuo
illaudatæ familiaritatis notam con
trahere: & uti Ægyptios mores nc
probabat imitationi, ſic nec terra
ſepulturæ: conſortium maloru
omni modo fugiendum judicaba
Eccl. c. 13. v. 1. Certum, qui tetigerit picem, inqu
nabitur ab ea. Vnicus pravæ vitæ j
venis quam plurimos poteſt corrun
pere:

Iuven. Sat. 2. v. 80. —— *ſicut grex totus in agris*
Vnius ſcabie cadit, & porrigine porci
Vvaque conſpecta livorem ducit
uva.

Paſtoris eſt, morbidam ovem illi
ſeparare, ne, dum parcit oviculæ, pe
dat gregem: cauti hominis eſt, om
dec

declinare amicum; omnes fugere ſocios, qui labem moribus affricare poſſint. Ea enim rerum natura eſt, ut cum bonus improbo ſe jungit, non improbus à bono emendetur, ſed bonus ab improbo contaminetur. Inter malos bonum eſſe, eſt contra torrentem natare. Quod quandoque fieri poſſe non negarim, ſed tam difficulter quam raro. Veriſſime Romanus Sapiens: Sumuntur, inquit, à converſantibus mores: & ut quędam in contactos corporis vitia tranſiliunt, ita animus mala ſua proximis tradit. Ebrioſus convictores in amorem vini traxit: impudicorum cætus fortem quoque & ſiliceum virum emolliit: avaritia in proximos virus tranſtulit. Sen. lib. 3. de Ira cap. 8.

Dum ſpectant læſos oculi, læduntur & ipſi. Ovid. lib. 2. art.

Idcirco, mi Ædeſime, melius eſt habere malorum odium quam conſortium. Nemo vitioſus non aliquod nobis vitium aut commendat, aut imprimit, aut neſcientibus allinit: ſunt vitia quæ commendantur exemplo, alia imprimuntur ſermone, plurima allinuntur converſatione. tutiſſimum eſt omnes ſuſpectæ vitæ amicos ac ſodales cavere, & diſceſſionem ab iis mature facere. proximus periculo, diu tutus non erit: qui amat periculum, in illo peribit. Eccl. cap. 3. v. 27.

I. Minuta quædam animalia, ut ait

Phædon.

Phædon, cum mordent, non ſentiu-
tur, adeo tenuis illis & fallens in pe-
riculum vis eſt: tumor morſum in-
dicat. Idem pleriſq; omnibus in con-
verſatione malorum evenit: non de-
prehendunt quemadmodum, at
quando ſibi nocuerint, nocuiſſe de-
1. Cor. cap. 5 v. 9. & 11. prehendunt. Ideo beatus Paulus ſe-
vere interdicens: Ne, inquit, commi-
ceamini fornicariis: ſcripſi vobis, c
hujuſmodi nec cibum ſumere. Idci-
co ante circumſpiciendum eſt, qui-
buſcum edas aut bibas, quam qui
edas aut bibas: Neſcitis, addit Pau-
Ibid. v. 6. lus, quia modicum fermentum tot-
maſſam corrumpit? Omni ævo ſi
fuit: cum perverſo perverteris. Salo-
Prov. c. 1. v. 10. 14. 15. 16. mon, patrem induens ſapientiſſim-
monet: Fili mi, ſi te lactaverint pec-
catores, ne acquieſcas eis. Si dixerint
Veni nobiſcum &c. Sortem mitte
nobiſcum, marſupium ſit omnium
noſtrum. fili mi, ne ambules cum eis
prohibe pedem tuum à ſemitis eo-
rum, pedes enim illorum ad malum
currunt. Viva vox & convictu, ad do-
cenda vitia, & ſuavis & potens eſt
perſuaſio. habet enim vim præcept-
frequenter aſpici, audire frequenter
Socium ergo improbum aut imite-
ris neceſſe eſt, aut inſecteris. utrum-
que vitandum eſt, ne aut malis ſimi-
lis, aut multis inimicus fias, malo-
rum enim ubiq; plurimos invenies.
Cum his verſare, qui te meliorem
factur.

facturi ſunt; hos admitte, quos tu potes facere meliores, aut illi te. Æqualium quidem uſus dulcior, ſed ſenum aut hominum religioſorum tutior eſt. Mulierum familiaritatem damnat Baſilius, non quia ipſæ ſint malæ, ſed quia earum familiaritas: Danda, inquit, eſt opera, ut mulierū colloquia funditus fugiamus. Memēto ſemper, ait Hieronymus, quod paradiſi colonum de poſſeſſione ſua ejecerit mulier. Remove paleas, nondum extinctus eſt ignis clamat Vrſinus. *Ædeſ.* Liceat interfari. Sæpe ardua nimis erit hæc diſceſſio à conjunctiſſimis ſodalibus. *Parth.* Sit ardua, quia tamen neceſſaria, omnino facienda eſt. Arduum remedium eſt ut vitam ſerves, brachium aut crus dare præſecandum: Chriſti tamen præceptum eſſe non negabis: *Si manus tua vel pes tuus ſcandalizat te, abſcinde eum & projice abs te.* Quid ſibi conjunctius quis habet, quam ſua membra? ea tamen ſæpe ſunt amputanda, immedicabile vulnus enſe recidendum eſt, ne pars ſincera trahatur. Sic & amicus, Ædeſime, ſic & ſodalis aut ſocius quicunq; amputandus eſt, ſi tibi noxius eſt. & quid hic cunctandum? multo melius eſt, familiaritatem amico quam Chriſto renunciare, & jacturam facere amicitiæ potius quam animæ.

Baſil. in conſtit. mon. c. 4.

Ad Nepotian.

S. Gre. l. 4. dial. c. 11.

Matt. c. 18. v. 8.

II. O Petre, Petre! ô Eccleſiæ

Petra,

Petra, nec inferorum machinis ceſſura, unius tamen ancillæ vocula quaſſata! nimirum petra erat Petrus, quamdiu erat inter bonos. vix ab iis digreſſus, improborum contubernium adiit, & en tibi jam non petram, ſed arundinem. verbulo ſternitur, quæſtiuncula unica dejicitur, ad vocem feminæ virum exuit, & ex animoſo in timidiſſimum mutatur; negat eum ſibi notum, pro quo paullo ante millies mori obſtinarat; cujus ante pauculas horas ſanguinem hauſerat in menſa, cujus corpus epulatus fuerat, noſſe tamen negat, quem illamet ipſa hora ferro propugnarat; tamen noſſe negat eum, cui illo ipſo veſpere lavandos ac tergendos pedes porrexerat, paratus etiam manus & caput offerre huic balneo; & tamen noſſe negat, cui carceris & mortis ſocietatem ſanctiſſime pollicitus fuerat: & tamen, eheu, & tamen hunc ipſum amantiſſimum omnium & notiſſimum hominem negat ſibi notum, negando jurat, jurando deteſtatur. O Petre, inter Apoſtolos cordatiſſimus eras Domini defenſor, inter facinoroſos timidiſſimus es diſertor. Nempe aliud eſt aula Caiphæ, aliud cœnaculum Meſſiæ; aliud Apoſtolorum, aliud ſunt colloquia ſicariorum: inter illos noſcitur Chriſtus inter hos negatur. Tantum habe momenti ſocietas bonorum, vel im

probo

proborum ; illa virtutis, vitiorum haec magiſtra eſt. & etiam nunc veriſſimum hoc: Cum electis electi, cum perverſis perverſi ſumus. Fugiamus, & illos tales moribus nigros caveamus ardenti ſtudio. Nominatim vero fugiendi nobis ſunt, qui & ipſi fugiunt, ſed conciones in templis, litterarias exercitationes in ſcholis; qui piorum librorum lectionem, ſacramentorum frequentationem negligunt, qui popinas & ganeas, qui convivia & ſympoſia, qui mulierum amicitias, ſaltationes, choreas ſectantur, non ſine certo tam ſtudiorum quam ſalutis diſpendio, & ut verbo praecipiam, quiſquis otium non fugit, hunc tu maxime fuge. Otioſus ad omne vitium tam diſcendum quam docendum aptiſſimus eſt. Otioſus nec pios libellos, nec ſacras conciones, nec ſacramenta curat, nec templa. Pro libellis chartulas luſorias, pro concionibus compotatiunculas, pro templis choreas frequentat: & ut tempus ſuavius fallat, nunc ſolem ſomno excludit, & mero meridie ſtertit, nunc ambulatiunculas inſtituit, nunc muliercularum fabellas excipit; omnia agit ut nihil agat:

——hic niger eſt, hunc tu Romane caveto.

Otioſus nemo eſt, qui non & vitioſus ſit. hunc talem ut vicinam peſtem

ſtem conſortio noſtro excludamus mature.

III. Quod ſi etiam famæ nominiſque rationem habeamus, deterioris notæ ſocios quam maxime averſemur, niſi & tales haberi velimus, quales illi ſunt, aut illis contemptiores. Invaluit jam opinio, ab iis vivendi nos accipere ſimilitudinem, quibuscum verſandi hauſerimus cupiditatem. nec falluntur qui ſic opinantur; teſtem habent Salomonem: Qui cum ſapientibus graditur, ſapiens erit: amicus ſtultorum ſimilis efficietur. Et uti vinum dilutum colorem mutat, etſi non omnem vini virtutem perdat: ſic boni nominis ac famæ colorem amittit, qui admittit ſocios tam dilutæ probitatis. Hieronym⁹: Tales, inquit, habeto ſocios, quorum contubernio non infameris: ne ornentur veſte, ſed moribus non calamiſtro criſpent comas, ſed pudicitiam habitu polliceantur. Talis quiſque cenſetur, qualis eſt, quicum verſatur. Noſti; aves concolores ſimu volant. Vis noſſe hominem? attende quorum familiaritati aſſueſcat. amicitia pares, aut accipit aut facit. Ergo, qui probus, qui honeſtus vult videri, & proborum & honeſtorum amicitiam amet, & ambiat. qui penſi non habet famam, & omnium indiſcriminatim amicus fit, brevi plurimos numerabit titulos, ſed parum ſpecioſos. Augu

Prov. c. 13. v. 20.

Ad Nepotian.

Auguſtinus ſenex, de ſeipſo juve- Aug l.
ne queritur, &: Præceps ibam, in- 2.conf.
quit, tanta cæcitate, ut inter coæta- c.3. 9. & 10.
neos meos puderet me minoris dedecoris quam audiebam eos jactantes flagitia ſua, & tanto gloriantes magis, quanto magis turpes eſſent: libebat malum facere, non ſolum libidine facti, verum etiam laudis. Quid dignum eſt vituperatione niſi vitium? ego, ne vituperarer, vitioſior fiebam: fingebam me feciſſe quod non feceram, ne viderer abjectior quo eram innocentior, & ne vilior haberer, quo eram caſtior. Ecce cum quibus comitibus iter agebam platearum Babyloniæ, & volutabar in cæno, tanquam in cinnamomo & unguentis pretioſis. O nimis inimica amicitia! *Ædeſ.* Non adeo metuendi ſunt, quia niſi me fallo, pauci ſunt, qui tam profeſſæ ſint impietatis, ut prima fronte flagitiorum licentiam vendant. *Parth.* Vt ut eſt, eorum certe pauci non ſunt, qui lupum ovina pellicula tegunt, & in quorundam familiaritatem eo blandius ſe primo inſinuant, quo deinde pernicioſius inſtigant ad peſſimam libertatem. In hos apte convenit illud: *Homo homini lupus.* Fugiamus, Ædeſime, fugiamus blandientes hos lupos. turpis, & plerunque fera nimis eſt cantilena: *Societas me perdidit.* At ridebimur ut inhumani & agreſtes? rideant,

modo non noceant: carior nobis ſit pudicitia & integritas, quam ut ob eorum riſum, fieri velimus fletu & lacrimis digniſſimi. Qui vitare vult farinam, & veſtium pullarum candidos nævos, nonne molam vitat? qui vultus atrorem metuit, nonne Cyclopum fornaces, & fabrorum ferrariorum officinas declinat? idem & nobis hîc faciendum, idque tanto magis, quia vitia pelliciunt, ſerpunt, tranſiliunt. Apollonius Thyanæus ſapienter hoc unum à Diis petiiſſe fertur: *Noſſe bonos, malos vitare.* Optimæ preces. Nos idem, ſed à Deo precemur: bonos & noſſe & imitari, improbos & odiſſe & fugere,

Alex. ab Alex. l. 4 cap. 7 Genial. dier.

CAPVT X.

Incontinentia primi effectus: Corpus Debilitat, Opes Perdit.

FInivi, Ædeſime, primos duos verſiculos, qui Incontinentiæ invitamenta continent:

Otia, Menſa, Libri, vaga Lumina, Verba, Sodales:
Hæc tolle, hanc minue, hos muta, hæc claude, hæc fuge, vita hos.

Verſuum horum ænigmata & ſcopos, uti petieras, in lucem dedi. Et ſi quidem ænigmatiſtes tuus eſſe debeam, etiam alteros illos verſiculos aliqua luce perfundam, ſunt iſti:

Corpu

Corpus, Opes, Animam, Ingenium, Famam, Virtutes:
Debilitat, perdit, necat, impedit, inficit, aufert:

Iubes pergere? *Ædeſ.* Quæſo te, Partheni, ceremonias & delicias omitte, ſi permittis, jubeo: ſi reſiſtis, oro & obſecro. Et hoc de me ſcias velim. moras à me non ſentiri dum tu diſſeris: ab ore narrantis pendeo. Nec tibi faſtidio ſit, auditorem habere unicum: nos alter alteri ſat amplum theatrum ſumus. *Parth.* Ergo deducamus ſermonem, ad uſque umbilicum diei, poſt verbis ſaturi, è patinis pranſuri.

Primula verba utriuſque verſiculi ſunt,
Corpus Debilitat.

Non in animum tantum libidinis toxicum graſſatur; ipſum etiam corpus enervat & fœdat, cui & vires & valetudinem bonam ſubducit. Hîc ego falcem meam ſubſtringo: medicorum hæc res eſt, & illorum pronunciatis affirmanda. Vnicum produco teſtem, qui unus pro mille dicat, quam Venus inimica ſit valetudini. Hippolytus Guarinonius, vir inter medicos etiam ſcriptis clarus, anno Chriſtiano milleſimo ſexcenteſimo decimo librum typis vulgavit, in quo humanæ gentis multiplicem, qua vitam, qua mores interitum deplorat: Hic, libro quinto, ſexageſimo capiti, hunc præfigit titulum: Natu-

ralis demonſtratio & confirmatio, nullam peſtem ad corruptionem humanarum virium, defiorationem juventutis, & inexpectatam humanæ vitæ præciſionem, æque facere quam Venerem. Ejuſdem libri capiti ſexageſimo ſecundo hanc præmittit inſcriptionem. Præclara & illuſtria teſtimonia Phyſices & Medicinæ Antiſtitum, quod majus in orbe malum non ſit ad immaturam & præproperam mortem accelerandam, quam Venus. Ejuſdem libri quinti, capitis ſexageſimi tertii hoc eſt proloquium: Continentiam & Caſtitatem ad diuturnam valetudinem & vitam non optimum ſolum & præſtantiſſimum eſſe remedium, ſed multo nobilius quid, humanæque rationi convenientius digniuſque, quam illicitam Venerem, aut etiam licitum conjugium. Audis, mi Ædeſime, quod nominatiſſimus & regius olim medicus, pro cælibe vita contra Veneream improbitatem teſtimonium dicat, vel in fronte ſolum dictorum capitum? Rationem & argumentorum pondus hic omitto.

Tom 5 hom. Quod nemo læditur &c. I. Chryſoſtomum huic teſtem adjungo, agnoſce illius verba: Qui in deliciis & luxuria vitam ducunt, reſoluta quidem corpora, & omni cera molliora circumferunt, atque agmine quodam infirmitatum repleta, & eis eſt vita ſemper cum medicis & medica

medicamentis: ſenſus autem ipſi tardi, graves, obtuſi, & quodam modo jam ſepulti. Magnus teſtis in rem præſentem: Contra vero non animi tantum bona, è limpidiſſimo pudicitiæ fonte promanant, ſed etiam flos, venuſtas, vires corporis, vita ſanior, ſenectus tardior. Non immerito & Continentia illud glorietur: Flores mei, fructus honoris & honeſtatis; in me gratia omnis vitæ. Ex te nunc, Ædeſime, ſciſcitor, ecquid ſentis de tot Anachoretis, qui in tanta cibi potuſque & parſimonia & penuria, tot annis produxerunt vitam: non illis hanc longævitatem à Caſtitate potiſſimum conceſſam cenſes?

Eccl. c.24.v. 23.&25

Simeon Stylites, illud Orbis miraculum, ille perdius atque pernox ſtator, per continua jejunia, ad annum centeſimum nonum pervenit, at, ut ſcias, uxorem nunquam habuit.

Antonius Magnus, cui Orbis pro libro fuit, centum & quinque annis vixit: at conjugem ignoravit.

Paulus, primus Eremicola, centeſimum decimum tertium annum attigit: at ſemper virgo permanſit.

Hilarion, pauperrimus monachus, & à ſole nunquam comedere viſus, vitæ annis octoginta quatuor, nullam uxorem duxit.

Panuphius, qui plurimis annis ſolo

pane victitavit, nonagenarius evaſit, & conjugium neſcivit.

Macarius, annum nonageſimum exceſſit perpetuis jejuniis: nuptias nunquam celebravit.

Arſenius Arcadii & Honorii Imperatorum Præceptor, ad centum viginti annos ætatem detulit: epithalamium ei nemo cecinit.

Romualdus Italus gente, hanc ipſam ætatem attigit, cultu victuque aſperrimo: virginitatem ſemper coluit, & animi candorem jugalibus illecebris longe prætulit.

Franciſcus de Paula, ſemel de die, pane & aqua ſe refecit, idque poſt occaſum ſolem, nonageſimum tamen annum ſuperavit, & jugi Caſtitate floruit.

Hieronymus Stridonenſis laborioſam & exhauſtam fame ſenectutem ad octogeſimum annum protulit, Caſtitatem tam ſervavit integre, quam copioſe laudavit.

Beda ab ætatis ſuæ anno ſeptimo, ad nonageſimum ſecundum, in Religione virgo vixit, conjugii penitus ignarus.

Remigius, Pontificis Rhemenſis officium geſſit (quod rarum, & neſcio an cuiquam alteri conceſſum) annos totos ſeptuaginta quatuor. Vnde Iubilæus nominabatur, univerſe nonaginta ſex annorum fuit, cum obiit: torum maritalem nunquam attigit. Mar-

Martinus Turonenſis, octoginta ſex æſtates, Vdalricus Patavienſis Præſul centum quinque, Epiphanius centum quindecim autumnos vidit. crebra his ſanctiſſimis viris obſervata jejunia, Virginitas perpetua.

Longum, nominare ſexcentos alios, quos parſimonia, & eorum quæ aviditatem evocant, modus, & Caſtimonia ad longam ſenectutem perduxerunt. Reperies hodieque non paucos, qui venerandam ſuam eruditamque canitiem partim abſtinentiæ, partim Caſtimoniæ, jure optimo adſcribant. Cœnobia ingredere & hominum Religioſorum ædes, invenies complures, qui ſexaginta, ſeptuaginta, octoginta, etiam nonaginta hiemes tolerarint, vitæ tanto longioris, quanto continentioris. Ante annos non multos, ad materteram meam in paupertino cœnobio monialem reviſi, & ut ſermo ibat, quæſivi, quot jam annis illic ſerviiſſet Deo: reſpondit: quadraginta: obſtupui ad hanc vocem, & mox eam ſerio intuitus, ex oculorum fide, viginti annorum virginem pronunciaſſem. Igitur Deo, inquam ego, gratias ampliſſimas memineris, extra Religionem nec virium iſtarum, nec hujus coloris eſſes; jam obiiſſes, aut tumbam proxime ſpectares. Hoc etiam vitæ continentis merces eſt, quæ quos cælibes, hos & longævos

facit. Et quis enim ille, dic Ædeſime, tam ferreus & aheneus, qui conjugii vinculis implexus, inter tot quotidie recurſantes curas, mœrores, angores, infortunia, æque ſanus ac vegetus vivat, quam is qui hoc unum curat, ut Deo ſuo placeat? Illis aliis tot corpora ſunt veſtienda, tot ventres ſaturandi, tot morbi curandi, tot calamitates deplorandæ, tot funera lugenda, toties pæne moriendum, quoties liberorum aut nepotum unus extinguitur.

Sed mittamus valetudinis & vitæ diſpendia in conjugio: quot adoleſcentum & juvenum ſanitas & vita in hoc uno malignæ Veneris Euripo naufragata eſt? dic mihi, unde bubo, ſcabies Gallica, aliique innumerabiles morbi in humanum genus, velut ex inſidiis prorumpunt, niſi ex hoc uno libidinis latibulo?

II. De opibus, quas uti vires, licentior & libidinoſior vita ambedit, vix eſt quod addam. Vere, prout verſiculus monet, *Opes perdit* Incontinentia. Res liquet, peras & marſupia mirum quantum ab impuro amore exenterari. caſtus amor ſine impenſis eſt gratuitus, inter duos pluresque reciprocatur: ſpurcus & Venereus tam manus auro injicit quam animo: hic illa cantilena occinitur: aut da, aut non ama. ah! quot miſeri amatorculi poſt Paupertati fecer

cere ſtipendia, qui prius Veneri. Euangelicus ille prodigus, quam belle & quam facile omne ſuum patrimonium inter impuræ vitę homines decoxit? Iacta ipſi eſt alea; cuncta abſorpta ſunt; perierunt univerſa, non naufragio, non ægritudine, non ſiniſtro caſu, ſed *vivendo luxurioſe.* Non tot abſorpſit rates charybdis vorax; non tot abſumpſit noxios Athenienſe barathrum, quot emunxerunt tales amicæ aureos in ejuſmodi luxu. ita bonus ille juvenis, porcorum demum conviva factus eſt ubi meretricum ſympulo eſſe deſiit. Prodigium eſt, quod addo. Fuit priſco ævo juvenis, cui Mundus nomen (nihil minus ei conveniebat) qui Paulinam pudicam matronam ad inhoneſta ſollicitavit; ejus pudicitiam ut auro expugnaret, viginti drachmarum myriadas, hoc eſt, viginti millia Philippeorũ ſpopondit, ſi votis haberet obſequentẽ. Vah! quod hoc inauratę petulantię portentũ eſt? Noſti quid Demoſthenes prudentiſſime, Laidi pro nocte decem millia drachmarum ſtipulanti, reſponderit? *Tanti pœnitere non emo.* Quam vere hoc à te dictum, mi facundiſſime orator, inhoneſtę voluptati individuum comitem ire *Pœnitentiam.* Quis unquam Veneri vel horam, vel momentum ſervivit, quem impuræ ſervitutis hujus non pœnituerit, & puduerit? *Ædeſ.* Oraculum

culum fundis, Partheni: & priſcis etiam illis notum fuit, ubi mel eſt, ibi & fel eſſe; & ubi uber, ibi tuber reperiri. *Parth.* Atque, ut eſt in fabulis, litigarunt olim, Iove judice, Voluptas & Dolor; neque illa huic, neque hic illi in ullo ceſſurus videbatur. Ad quos Iupiter: Bene eſt, inquit, ita vos componam, ut dirimi nequeatis. atque ita diſſidentes adamantino & inenodabili vinculo colligavit, velut fugitivos ſervos, ut neuter neutrum poſſit effugere: inde nunquam non ſimul ſunt. Mirum, quam eleganter Mediolanenſis Pontifex Ambroſius, Voluptatem producat, hunc in modum facundam: ille apud me primus, qui omnium perditiſſimus; ille meus eſt, qui ſuus non eſt; ille mihi gratior qui ſibi nequior. Calix aureus Babylonis in manu mea, inebrians omnem terram ex poculo meo biberunt omnes gentes. Hipponenſis Præſul Auguſtinus quam vere: O voluptates, inquit quam faciles aditus habetis, dum ſuadetis! & quam difficiles exitus habebitis, cum perimetis? Dum ſuadetis, inungitis; ſed poſtquam ſuaſeritis, uſque ad mortem animæ pungitis. Habemus ergo jam illuſtri duo præmia libidinis: Corpus effætum, & depletum exhauſtumque marſupium.

CAPV'

CAPVT XI.

Incontinentiæ effectus alteri: Animam necat, Ingenium impedit.

NEc ſola hæc, nec ſumma mala ſunt impuræ Veneris. Parum illi eſt vires & valetudinem corpori, crumenæ numos ſubtrahere: Nobiliore præda, & vero ſpoliis opimioribus triumphat. Animam impuri peſſundat, & necat. Hoc illi quidem cum ceteris vitiis commune eſt, animum *æternæ mortis* reum ſtatuere. Sed hoc & facilius & celerius facit, quam fere ullum vitiorum. Hic enim vel una atque unica cogitatiuncula impura, eaque ſola, quam noſtrates Theologi delectationem moroſam nominant, æternis flammis obnoxii reddimur. Abſit facinus, abſit patrandi facinoris voluntas, æternæ tamen morti ille ſe objicit, qui vel ſolum impuriorem cogitatum, in oblectationem ſciens volens admittit. Hoc Auguſtino credes, apertiſſime id pronuncianti: Totus homo, ait, damnabitur, niſi hæc, quæ ſine voluntate operandi; ſed tamen cum voluntate animum talibus oblectandi, ſolius cogitationis ſentiuntur eſſe peccata, per mediatoris gratiam remittantur. Lib. 12 de Trin c. 12. ſen. d. 24.

Recte caſtiſſimus Bernardus, cum flagitioſas per puellam inſidias ſibi ſtrui

ſtrui adverteret, *latrones, latrones*, exclamavit. Sane latro eſt omnis Venerea libido; latronum ritu amplexatur ut perimat; oſculum mentitur cum Ioabo, ut ſicam infigat in Amaſam quem ſalutat. Et Senecæ moni-
Epiſt. 51. Sne. tum eſt: Voluptates præcipue exturba, & inviſiſſimas habe latronum more; in hoc nos amplexantur ut ſtrangulent. Ah! quanti perierunt ab hac una peſte? Et quod lacrimis dignum, etiam fortiſſimi, etiam ſapientiſſimi, &, quod mireris, vel etiam ſanctiſſimi; Samſones, Salomones, Davides, hoc uno telo corruerunt. Et nos qui ſtabimus, qui nec Samſone fortiores, nec Salomone ſapientiores, nec ſanctiores Davide ſumus: præſertim cum pericula noſtra ſic amemus, ut in ea proni magnoque niſu ruamus, & plerumque toti procumbamus in voluptatem?

Memini ego & horreo, quoties id memini, à Præceptore meo me audire, ſi centeni juvenes inferorum flammis addicantur, è centenis iſtis nonaginta novem, ob hoc, de quo loquimur, vitium Carnis damnari centeſimum demum ob aliam aliquam graviorem noxam. *Ædes.* Conjectura hæc mihi non incredibilis eſt. *Parth.* Nec mihi certe. immobilis ſtat ſententia in impuros jam
Ad Epheſ. c. 5. v. 5. lata: Hoc enim ſcitote intelligentes quod omnis fornicator, aut immundus

dus, aut avarus, quod eſt idolorum ſervitus, non habebunt hæreditatem in regno Dei.

I. Memoriam quoque & ingenium ab hac fœdiſſima lue afflari & corrumpi, nimis quam certum eſt. & veriſſime Philoſophorum Deus Ariſtoteles, Venerem amentiæ præfectā ait. Scholas obſecro & gymnaſia luſtremus: hîc tu mihi adoleſcentem aut juvenem da, qui una & Veneri litet & Apollini, qui ſit ingenioſus ſimul ac eruditus, & tamen parum caſtus. Monſtrum hoc mihi foret, albo ſimillimum corvo. Non ſine myſterio Muſę Virgines finguntur à poëtis: male ſimul habitant libido & eruditio. De talibus veriſſime Comicus. Lib. 2. Rhet. c. 24. Terentius. Heaut. act. 4. ſcen. 1.

Neque jus, neque bonum aut æquum ſciunt,
Melius, pejus, proſit, obſit; nihil vident,
Niſi quod libido ſuggerit——

Et Claudianus meus, poëtarum ocellus, aſſentitur:

Luxuries prædulce malum, qua dedita ſemper
Corporis arbitriis, hebetat caligine ſenſus.

Et vero ſi lubet, bibliothecas obeamus, & gnave indagemus, an plus librorum ſcripſerint cælibes & caſti, an vero vinculis uxoriis attenti. Et qui poſſit, fac velle, Venereis facibus

vel

vel leviter aduſtus, ea tranquillitate animi & ſerenitate, qua opus eſt, tractare libros? quid ſani ſenſus, aut eruditæ cogitationis, è tali cloaca (da veniam verbo) effodias? in impuro & ſordente vaſe male ſervaveris opobalſamum, & divinæ paginæ oraculum eſt: In malevolam animam non introibit ſapientia, nec habitabit in corpore ſubdito peccatis. In fonte cœnoſo ac turbido nil liquido ſatis ac perſpicuè cerni poteſt.

Sap. c. 1. v. 4.

CAPVT XII.

Incontinentia effectus tertii: Famam inquinat, Virtutes omnes extirpat.

AD gemini verſiculi finem, & una ſermonis antemeridiani, tendimus. Incontinentia in famam & Virtutes graſſatur; illam *inquinat*, has *extirpat*. Hieronymi voces hîc jure uſurpem: O luxuria, ô ignis infernalis, cujus materia gula, cujus flamma ſuperbia, cujus ſcintillæ prava colloquia, cujus fumus *infamia*, cujus cinis immunditia, cujus finis gehenna. De jactura famæ non eſt quod longe diſſeram; res ipſa loquitur nullum certe vitium eſt, quod plus erubeſcere nos cogat quam hoc, de quo ſermo eſt. Merito plurimum pudoris habet & ignominiæ, quod plurimum habet inſaniæ & turpitu-

dinis

dinis. Nec ægre credam, plurimos hominum, tum demum perfide mutos eſſe incipere, cum hoc genus flagitii in confeſſione prodendum eſt. nec crebrius violari Pœnitentiæ ſacramentum, quam ab ſilentio commiſſæ obſcœnitatis. O tetrum flagitium! quod non tantum letalem plagam imponit, ut alia, ſed & medelam excludit, & hoc unum agit, ut quem ſemel nexuit, nunquam manu mittat. Nec illi ſatis læſiſſe, pecuniam abſtuliſſe, ingenium fregiſſe, memoriam hebetaſſe, jugulaſſe animam, niſi demum & famam rapiat, probique nominis theſaurum intervertat crudeli prædatione. Neque hoc mirum in hoſte omnigenarum Virtutum, & amico Vitiorum omnium. *Ædeſ.* Enimvero, Partheni, hoc ultimum nondum ex toto perſuaſiſti: habent Virtutes ſuum quæque hoſtem, habent & Vitia ſuum quodlibet adverſarium. *Parthen.* At ego te, mi Ædeſime, hic quidem inoffenſo pede ire velim, nec quidquam ſubſiſtere, aut addubitare. Non retracto dixi, idque levi opera planum facio. Libido ſic immutat hominem, ut nec homo quidem maneat, vere jam pecus, poſt exutum turpiter hominem. Da mihi juvenem, ejuſmodi ſpurciiarum amantem, & vide quid in illo ſolidæ virtutis reperias? exulant

virtutes, ubi libido victrix imperat. Canit olim Venuſinus vates de juvene ſui juris facto:

Cereus in vitium flecti, monitoribus aſper.

Veriſſimum id eſt de homine obſcœnarum ſordium non puro: Cereus is eſt, non in unum aliquod, ſed in omne prorſus vitium. Principio quidem, non negabis, credo, ſi ſuperbiæ eos ſtudere dicam, qui laſcivis oculis probari ſe cupiunt; qui comptuli, qui munduli, & nitiduli è meris pigmentis & nitelis formam ſibi adſtruunt, & hoc maxime agunt ut placeant. At avari forſan hi tales non eſſe videbuntur: non ſint etiam; at erunt certe prodigi, quod æque vitioſum eſt & turpe. Imo quod mōſtroſiſſimum merito dicas, frequenter iſti, & avari ſunt ſimul, & effuſi. Ab his pecunias avariſſime compilant, ut habeant quod in iſtos per prodigentiam effundant. Parentibus rapiunt, meretricibus donant. Invidia plenum eſſe amorem Venereum nemo neſcit. Veteres tibi tragœdias recantari vis? Trojæ labores & excidium, ſed & plurium civitatum, imo & regnorum everſiones id ſatis loquuntur. De gula, non eſt quod multis aſtruam. in aperto eſt, monſtrum eſſe libidinem ſine gula. Sed neque familiariores amicos reperies quam deſidiam & luxuriam, otium & Venerem.

nerem. Conſigno cum Tullio, qui in Catone Majore, Archytæ Tarentini verba ſic refert: Nullam capitaliorem peſtem, quam corporis voluptatem hominibus à natura datam. Nec multo poſt ſubjungit: In Voluptatis regno Virtus conſiſtere non poteſt, quocirca nihil tam deteſtabile, tamq; peſtiferum quam voluptas, ſiquidem cum major eſt & longior, omne animi lumen extinguit. At vero Salomoni magis credes quam Ciceroni, aut Deo de Salomone. Hunc ubi libido triumphavit, vitiorum omnium mater idololatria turpiſſime ſub jugum miſit. Quid virtutis remanſit in Herode, poſtquam victas manus dedit Herodiadis petulantiæ, cujus inceſtum non lacrimis, ſed cruoris rivulis deploravit inſontiſſimi Baptiſtæ præciſum caput. O luxuriam! ô charybdin, quæ omnes animæ vires, imo & corporis, quin & omnem virtutem guloſe abſorbet abliguritque. *Ædeſ.* Perſuades, Partheni, & me in tuam ſententiam trahis vel invitum.

I. *Parthen.* Ædeſime, ſuboleo quid velis. Epilogum expectas, & ut loqui deſinam. Dentes credo tibi pruriunt in cibum. nec mirum——ſexta jam linea tangitur umbra. meridiem eſſe, & mihi ſtomachi mei horologium dicit.

 Sed

Sed quæſo te, patere, uterque ſuam prius & memoriam & patientiam exerceat, quam menſam accumbat. Revocemus in cumulum & ſynopſin, quicquid horis antemeridianis ſuper *Nicetæ* noſtri victoria prorſus obſtupeſcenda diſſeruimus. Et niſi me fallit memoria, ordinem hunc ſervavimus.

Sermonis caput *Nicetas* fuit, vere victor, vere major elogiis noſtris quibuſcunque. Quidquid illecebrarum, quidquid artis aut fraudis, quidquid machinarum Incontinentia, ſeu, Libido habuit, in *Nicetam* expedivit. Omnia tentavit fœdiſſimus Cupido, omnia ſuperavit caſtiſſimus *Nicetas*. dolos, artes, fucos, fraudes, vim omnem expunxit; technas, illecebras, machinas eluſit univerſas. Novo auſu & robore plane admirando ſuum debellavit hoſtem. Hanc ei victoriam dum mirabundi gratularemur, ſermo nos ſuaviter ad Incontinentiæ armamentarium deduxit. Hic duplicis generis arma reperimus, *Invitamenta & Effectus* Incontinentiæ: illis oppugnat, iſtis jugulat. Ita primum laceſſentis Incontinentiæ telum eſt *Otium*, horribilis catapulta contra omne genus bonarum actionum. Alterum Incontinentiæ telum oleo litum, ut ſit penetrabilius, *Gula* eſt.
Serm. 40. De hac notum illud Ambroſii: Saturitas Caſtitatem prodigit. Et ſane plu-

plures occidit Gula quam gladius, fuitque ea ſemper plurimorum malorum fomes. Tertium & Quartum Incontinentiæ telum, *Libri* & *Picturæ* laſcivæ. Rariſſimum eſt his tangi, & invulneratum vivere. Quintum, *Oculorum Libertas*. Abunde, reor, demonſtravimus, quantum veneni per oculos attrahamus in animum. Beatus ille, qui oculorum ſuorum dominus, ſeduci ſe ab illis non ſinit. Sextum Incontinentiæ volatile illicium *Sermo Impudicus*. multiplex hîc malum, & audientium & loquentium. Septimum trabale telum Incontinentiæ *Societas Prava*. contra piceatam hanc tragulam, nemo nimium munitus erit aut cautus. alienis exemplis, & ſocietate plurimi pereunt, qui perire ſe neſciunt.

II. Atque his armis oppugnavit *Nicetam* Libido. Initium pugnæ ab illo hortenſi Otio cœpit, cum fortiſſimus juvenis, ad molliſſimum lectulum deduceretur, tanquam illic ſuaviſſime meridiaturus, ubi hortus variam voluptatem velut offertam epulis menſam jam explicaſſet. Poſtquã ergo reſupinus in toro juvenis, blande alligatus eſt, petulantiſſimæ mulieris compta facies, libris & picturis ad nocendum longe peſtilentior, caſtiſſimis illius oculis ſeſe impudenter ingeſſit. Hîc audire aut aſpicere; hîc tangi aut tangere, extre-

mi res erat periculi. ad fallendos oculos forma, ad inducendum animum verba incitabant compoſitiſſima. Et quid ſocietate hac poterat eſſe periculoſius, quam ſolum à ſola ſic deprehendi? Vicit tamen, vicit *Nicetas* univerſa hæc Incontinentiæ invitamenta. In lectulo delicatiſſimo, etſi vinctus, minime tamen otioſus, voluptatem paratiſſimam penitus exoſus, ad pictam ſupra omnes imagines feminam neutiquam curioſus, ad omnes oculorum illecebras cœcus, ad mellitos verborum globulos ſurdus, Venereæ hujus ſocietatis fortiſſimus adverſarius, invictus, inexpugnabilis. Quia ergo Incontinentiæ tela, quibus expugnare ſolet, incaſſum ceciderunt, arma etiam, quibus ſolet jugulare, fruſtra fuerunt. Recordariſne, Ædeſime, quos Incontinentiæ ſtatuerimus *Effectus*? & hi arma ſunt illius, quibus, quos expugnarit, necat. Primus ergo Incontinentiæ *Effectus*, corpus viribus; Alter, crumenam numis exhaurire: Tertius, animum occidere: Quartus ingenium hebetare: Quintus, famam inquinare: Sextus demum, virtutes omnes extirpare. Atque de his, etſi ſtrictim & ordine nonnihil inverſo, prout verſiculi ſuggerebant, jam egimus.

Nunc menſa & prandium nos vocat: Adeſdum, meus hodie conviva

eris,

eris, ſed non aſymbolus. Tres tibi quæſtiunculas ponam, quæ à propoſito ſermone, ſimul & à menſa non abhorreant. Prima erit: cur Apiculæ volucres innubæ, & virgines aviculæ, Cereris famulæ vocentur; quos illæ flores non tangant, quos homines non pungant, quo flore maxime gaudeant? quò etiam ſpectat quid mel virgineum, quid charta virgo, quæ virginea ſit membrana? *Ædeſ.* Num hæc una eſt quæſtio? *Parth.* Vna, ſed conglobata. Altera: quæ herba, & oculos acuat, & Caſtitatem; & quæ avium tam vivæ quam mortuæ, ſeu, tam natura ſua quam eſu noſtro, ſint caſtiſſimæ. & quid apud homines religioſos lactuca & hordeum, quotidiana pœne fercula ſibi velint? *Ædeſ.* Vt video, mille me quæſtionibus petes. *Parth.* Ne diffide: reperiemus reſponſa. Poſtrema, quæ rerum delicatiſſimæ, quæ irreparabiles? in utroque ordine numerabis, jam præſciſco, Virginitatem. Eamus: niſi tu Chamæleon ſis, & aëre vivas. De ceteris, jam pranſi colloquemur.

Imaginis ſequentis brevis explicatio.

Factum bonum: Cupido victus eſt. Væ victo. Vel pueri nunc miſello audent illudere. Ille quidem Cupidinis alam frangit, hic telum, iſte arcum. Eſt qui ſocio tergum præbeat, ut plura crucifixi vulnera faciat. Hic pharetram calcat, hic flagellum intentat, iſte Venereas chartas lacerat, ille digitis infame ſuſpendium exprobrat. Alius amatoriæ mercis ſacculum excutit, facem extinctam unus ad terram affligit; eſt qui ſaxis pendentem petat. Extrema omnia meritus eſt nequiſſimus puer, omnium ſcelerum magiſter. Semper illum prævolant Ardor & Petulantia, comitantur Fœtor & Immunditia, ſequuntur Dolor & Pœnitentia. Ergo *mille cruces improbo Cupidini. Quiſquis es, cave hunc cæcum puerum: Aut tu illum jugulabis, aut ille te.*

LIBER

CVPIDO VICTVS.

LIBER SECVNDVS.

CAPVT I.

GEMINVS NICETA
Benedictus, illuſtriſſimo itidem
facinore.

PARTHENIVS.

L. 23. nat. hiſt. c. 8. IN Sanctuariis Mithridatis maxi mi Regis devicti (Plinius memo rat) Cn. Pompejus invenit in pe culiari commentario, ipſius manu compoſitionem antidoti, è duabus nucibus ſiccis, ficubus totidem, & rutæ foliis viginti, ſimul tritis, addi to ſalis grano: & qui hoc jejunus ſu mat, nullum ei venenum illo die nociturum. Satis veneni congeſſi mus ante meridiem. Vis, Ædeſime huic ſuum etiam antidotum quæra mus! *Ædeſ.* Fruſtra hoc rogas: epu lis tuis ſatur ſum, nondum tuis ver bis. Pertexe telam, mi Partheni quam orſus es. Venena noſſe, te au ctore didici: diſcam etiam noſſe ob ſiſtentia venenis pharmaca. Tu mihi Mithridates ſis. Marſos, O phiogenes, Pſyllos terrori ſerpenti bus fuiſſe, narrat idem Plinius, & tactu ipſo ſuctuve medico percuſſos levaſſe. Anguis eſt incontinentia, fœ cundiſſima veneno, & quos non icit

Partheni,

Partheni, è Pſyllorum familia te vi-
cum præſta,& ictis aut iciendis tactu
medico ſuccurre. *Parth.* Blande co-
gis.

Ergo progrediamur ſermone cœp-
to, & jam alterum à *Niceta* exordium
ducamus, cui nemo non acclamet:

Vicit *Nicetas*; exultet, triumphet
Nicetas. Quod Seneca de ſuo Mutio,
ego verius affirmarim de *Niceta* no-
ſtro: Confecit bellum inermis ac
mancus, & lingua trunca totum Ve-
neris exercitum profligavit. Vicit.
Ædeſ. Vicit excellentiſſime; tran-
ſcendit pœne omnem laudum no-
ſtrarum apicem: inimitabilis eſt. Et
quis talem pugnam expetat, ut ta-
lem coronam referat? nil periculo-
ſius, quam ſic pugnaſſe; nil tamen
etiam glorioſius, quam ſic viciſſe.
Parem, puto, *Nicetas* in hoc nemi-
nem habet; facinus illius eſt incom-
parabile.

Parth. Sed habeat parem, conferri
cum illo poſſint alii, hoc ipſum illius
laudi accedit, quod ſic pugnarit, ut
& alios ad ſimilem pugnam anima-
rit, & pugnare docuerit exemplo. Be-
nedictus, magnus ille ſanctiſſimæ fa-
miliæ Patriarcha, poſt *Nicetam* felici ſ-
ſime pugnavit. Hoſtem exadverſo
ſtantem, & quem oculis deſignaret,
non habuit; ſeipſum vicit, Cupidi-
nem triumphavit, quem non vidit.
Vis narrem & hoc prælium? *Ædeſ.*
Et

Et niſi ſponte animi faceres; conarer cogere. Tu perge modo; quo diutius hæc audio, hoc avidius. *Parth.* Neque Benedictus ſine ſanguine pugnavit, in hoc pœne ſuperior *Niceta*, quod non os ſolum ſed omne corpus cruentarit, magnanimo volutatu per ſpinas. Et quæſo liceat per te, Æ-deſime, pugnam hanc Benedicti, penicillo paullo moroſiore depingere.

I. Sed antequam gradum promoveam, nonnemini ſatisfaciendum cenſeo. Quid? (dicat aliquis) viro ſceleris tam puro, vitæ tam integro, aries tam impurus inſultet? Benedictum etiam ſpurcus Cupido laceſſat? repugnat hoc tam ſublimi ſanctimoniæ. Imo propugnat hoc tam ſublimem ſanctimoniam, quæ nunquam fuiſſet tanta, niſi ſic fuiſſet tentata. Ne mireris, ô bone, & ſi neſcis, vel à priſco ſcriptore hoc diſce. Hos itaque Deus, inquit Seneca, quos probat, quos amat; indurat, recognoſcit, exercet: bonum virum in deliciis non habet: experitur, ſibi illum præparat. quid miraris, bonos viros, ut confirmentur, concuti? non eſt arbor ſolida, niſi in quam frequens ventus incurrit. ipſa enim vexatione conſtringitur, & radices certius figit. Et cujus virtus ſine adverſario non marcet? laceſſita vero, multum ſibi adjicit; erigitur cum tangitur, & impelli-

Lib. de Providentia.

impellitur: omnia adverſa exercitationes putat.

Talis Benedictus, qui molliter habendus non fuit, quandoquidem in tantum belli ducem eligendus. Deinde bella hęc & rebellionem carnis vetare quî poſſumus? non magis quam Pandari ſagittam Menelaus arcere, quam ille furtim & à ſociis tectus immiſit. Et quamdiu duæ illæ partes, animus & corpus, junctæ cōcordia quadam diſcordi; quamdiu divinæ auræ, moles illa cibo tantum (ut Poſſidonius) recipiendo habilis adtexitur, tamdiu inter eas male cōvenit, utique cum de imperio agatur, aut ſervitute. Regnum utraque pars exambit. Et magis illa quæ non debet. Terra attollere ſe ſupra ignem ſuum conatur, & cœnum hoc ſupra cœlum. Hinc in homine diſſidia, turbæ, & velut aſſidua quædam velitantium inter ſe partium pugna, cui duces & Imperatores, *Ratio & Opinio.* illa pro animo, & in animo: hæc pro corpore, & in eo pugnat. Senſit hanc pugnam & Benedictus, quia homo, quia mortalis, quia unus ex nobis. Sed ſenſit, nō conſenſit. deprehendit inteſtini belli motus, ſed nec è ſtatu ſuo exceſſit, nec trepidus ſe vinci permiſit. Stetit, pedē contulit, manus cōſeruit, & contra ſeipsū vires ſuas expertus eſt, quæ nunquam certam dare fiduciam ſui poſſunt, niſi pluri-

mæ

mæ difficultates hinc & illinc irrue
rint. Sic verus animus & in hoſti
ſui arbitrium non venturus, proba
tur; hæc ejus obruſſa eſt. Videte er
go mihi quomodo Benedictus con
tra Benedictum, hoc eſt, ſeipſum pu
gnet: præluſionem attendite.

II. Adeſt avicula, ſed nigella, &
quales in Plutonis cavea ſunt. Adeſt
ex Orco ſubmiſſa, tanquam una e
velitibus, & quæ prælio exorſum da
ret, docta prius à nigro illo magiſtro
qui ipſi Stygium *Ave* expedivit. Exe
quitur ergo quæ juſſa, & vices ſua
belle fungitur. Vultum viri ſanct
circumvolat, alis decore remigat, &
neſcio quid blandum ſuſurrat. Blan
diri eam diceret, quæ inſidias ſtrue
bat, jugulum & ſalutem petebat. Per
git illa & circa Benedicti caput aſſi
duo volatu auram circinat. Corvum
crederes qui eſurienti Thesbitæ Ce
rerem deportarat. Nec ſeſe ingere
re ceſſat vel invito, adeo ut manu
capi poſſet; ſed cruce, quam manus
bene cauta efformarat, cedere cogi
tur, & in infernas caveas, unde ſub
volarat, remeare. Pugnam finitam
creditis? nondum cœpit. Antelu
dium hoc fuit & initium pug
næ: luſoriis tantum telis ater ille
cornicen pulſus: & nondum vul
nus, neque vera congreſsio, puræ ſo
lum à ferro haſtæ, ut olim; & ob
tuſi gladii in auras jactati. Iam pri
mum

mum decretorios ſtylos & pugnatorios mucrones cernetis, & à ludicris tranſitum ad vera & *verſa* arma.

Vix avolavit illa Cocyti merula, cum Acherontis Imperator claſſicum canere, omnem Veneris exercitum convocare, inflammare in prælium, inſtigare in Benedictum: illatam ſæpius ab illo injuriam exaggerare, prædicare ſuorum vires, Benedicti extenuare, omnes dolis & fraudibus armare, tandem amandare, & victoriam polliceri. Ruit immunda phalanx ipſa Cypride duce, & facibus Avernali ſulphure ſtipatis, caſti pectoris mœnia it expugnatum. Ah, Benedicte! in te vadit pedes iſte Venereus, ni validus occurras, victus es. plures in te convolant Cupidines, quam olim Arceſilaus circa marmoream leænam effigiarit: E poëſi hoc natum putas, Ædeſime, & unum aliquod è ceteris figmentis? rem dixi, de modo quo dixi, non laboro, nec aliud ſacri codices loquuntur, qui ſæpe plures cacodæmonas; quid ajo? legiones totas in unicum hominē immiſſas aſſerunt. Et certe in Benedictum non ab uno tantum impetus; acies totæ in illum videntur pugnaſſe. Adeo enim faces illas tartareas ſenſit; adeo pectus exæſtuavit flammis non puris, ut vix amplius durare ſibi viſus

contra

contra tam late populans incer
dium. Et prope fuit ut loca il
deſerta deſertum iret, & in urbe
rediret.

III. Sed adeſt auxiliatrix manu
& qui voluit Benedictum impugna
ri, expugnari vetuit. Adeſt Numen
& animum fatiſcentem in prælium
reſtaurat. Mox ipſe Divus recepto a
nimo, & quaſi aqua è languido refe
cillatus, ſemetipſum affatur, &: Be
nedicte, inquit, cedis? & potior tib
fugaciſſimæ voluptatis umbra qua
cœlum, quam Deus? nec exitum ſpe
ctas? quo ruis? hæc olim polliceri
nempe ceſſurum voluptati, quæ pen
antequam venit, aufugit. Tam vil
tibi cæli præmium? tam jucunda in
ferorum incendia? ubi robur? ub
per tot annos ſapientiæ meditat
ſtudia, ubi ille animus, qui pot
ſit dicere: *Si fractus illabatur orbis*
non expaveſcam. Et quæſo, pu
dorem longa inedia, crebra inſom
nia, multa tolerantia adhuc ſer
vatum momento perdes? Non ita
Et tu pecus (carnem ſuam com
pellat) hæc adfectes contra ratio
nem, contra leges, contra Deum
hæc in me cudas pericula? tu m
hoſti prodere. cælo extrudere, in
fero draconi glutiendum objice
re? mercedem feres, ne dubita, t
dignam. Mulceberis: & curabo u
hodie bene tibi ſit. Dum hæc fatu
obliquo

obliquos utrinqueſecus dimittit oculos, & arma circumſpicit, quibus in rebellem carnem vindicet. Et en tibi, proxime circumſpicientem denſi ſpinarum nexus, & crudele ſepticetum, quod ſine contactu ſauciet vel tantum ſpectantes oculos. Et bene eſt, inquit Benedictus, etiam de lectulo tibi proviſum, mea Caro; blanditer per illum volutaberis. quin ergo te, dignam hoc toro, molliuſcule illic repono?

Primi quidem in omnibus prœliis vincuntur oculi: & ſæpe prius fugæ quam pugnæ locus quæritur. At Benedicti oculi etſi dumorum aſpectu pavidi, non tamen fugitivi. Neque ullus cunctationi locus in eo conſilio, quod non poteſt laudari niſi peractum. Mox enim Benedictus, poſt amarulentos in carnem jocos, pie iratus & ſancte crudelis, vultum aſſeverat, virum ſe gerit, & laciniis deveſtit, neque latus obdit, ut olim pugiles, ſed toto corpore ad veprium ictus expoſitus, nullam partem ſpineto interdicit. Et videte quam non hæreat, quam ſecum non multa putet, quam ſibi non ignoſcat: Melius eſt, inquit, corpus ardeat quam animus, laceretur illud quam iſte. Vix hæc fatus, inerme corpus & nudum, hilari jactu in horridum dumetum præcipitat, & ſacros artus horrentibus undique paliuris fortiſſime in-

duit. Currunt ex omni parte crueris rivuli, & virides ſpinarum gladios liberaliter purpurant.

IV. Huc jam oculos, & ſpectate mihi purpureum corpus in mucronato hoc lectulo. Huc & aures, non quæ lamenta & queſtus, ſed quæ herois invictas voces audiant & adorent. jacet inter ſpinarum ſcorpiones; non lacrimat, non ejulat; nec ingemit quidem. Sed ipſe ſui tortor & ſpectator, quod olim gladiatoribus Romani: *Repete ictum, repete*; hoc ipſe ſibi acclamat, & ſuæ voci obſecundans, transfixa membra magis verſat, & quaſi extricando ſe laboret, altius intricat, ſenteſque toto & profundo corpore admittit, & nova vulnera infligit, ſive ampliat antiqua. Nec ſatis. Corpus quod vepres, etiam verba lancinant: Iam, mi care aqualicule, inquit heros, jam volutari licet & ſatiari. Explica tenellos artus, amplexare hos flores, & petulantiæ tuæ hic indulge, quantum ſatis. Tandem, uti ſolebant Quirites victo gladiatore, exclamat, *Hoc habet*.

Ah, Benedicte (ſed quid triumphis ingemiſco?) ô magne athleta, jam tibi licet vocem illam emittere: *Vici*, & quidem victores gentium, ardores pravos. Et tu ille ſapiens es, qui licet uratur, crucietur, in Phalaridis tauro ſit, dicat tamen: *Quam ſuave eſt*

hoc;

hoc ; quam hoc non curo ! beatus ſum. Hæ voces in ipſa officina Voluptatis auditæ ; cur ergo incredibiles ſint apud eos , qui virtutem colunt? Quam bene Seneca : Licet corpus, plenum bona conſcientia ſtillet,placebit illi ignis , per quem bona fides collucebit. vere :

Lætius eſt , quoties magno ſibi conſtat
Honeſtum.

Et Chriſtianus doctor hæc conſignans Ambroſius : Non frangitur, inquit , ſapiens doloribus corporis : ſed etiam in ærumnis beatus manet. Etiam & tu Benedicte: imo beatus non manſiſſes , niſi quam ſibi corpus beatitudinem fingit, abjeciſſes : Viciſti peccatum , quia tranſtuliſti incendium. O rubi, nulli minus quam Benedicto erubeſcendi ! vos Veneri pudorem incuſſiſtis & ruborem. Illa in rubis victa, quæ rubos venerat ſatura. Flammas ex Ida tulit in Caſſinatem, ſed flammis pulſa eſt ; æſtuabat in voluptates Benedicti animus , ſed hic æſtus urticarum incendio repreſſus. Sentibus impune licuit venas rimari, ne merſa viſceribus libido, penitus medullas ſorberet.

V. Fingit Theocritus impurum Cupidinem ab apicula punctū, flentem ad Cytheren rediiſſe, & voces illas,Perii, mater,occidi; ſæpius iteraſſe. Quam verius ergo : Cupidines

omnes quotquot Benedicto inſultarunt, à ſuo victore diſceſſiſſe, nec ſine amaro ploratu. Et hoc illud è carduis vallum eſt, in quo vir ſanctus hoſtem ſuum, ſeipſum, exarmavit; ſanguinem ſuum ſenticeto guſtandum propinavit, triumphavit Venerem, turpemque ignem frigere juſſit. Sic miles iſte vulnerato corpore animum reddidit invulnerabilem, incendium non quidem evitavit, ſed mutavit, mentem ſervavit, cum calcavit carnem. Quod ſi huic pepercisset, tyrannus fuiſſet in illam. Vulneribus ergo vulnera perſanavit, & flammis reſtinxit flammas. Iracundis tribulorum manibus corpus objecit lacerandum, ut ab uredine integrum ſervaret animum. Quod ſi noluiſſet eſſe ſaucio corpore, fuiſſet animo, & hunc non effeciſſet ſanum, niſi prius inſanum illud. Mirum & novum ſanandi genus, ſanitatem amittere, & ô novum artificium lucrandi, jacturam facere! quamvis hic nec jactura quidem, niſi luti ſanguine mixti, Corporis. Et ſit damnum, corpus hoc, quod Solone teſte, cum oritur, putredo; cum vivit, bellua; cum moritur, vermium eſca eſt: ſit, inquam, damnum, hanc belluam, an eſcam belluarum? lædere: quantulum hoc eſt, & quam nihil præ victoria, qua ex hoc naſcitur. Bis vincit, qui ſe

vincit

vincit: neque pulchrior, addo, neque opulentior eſt victoria, quam de ſeipſo. Innumerabiles ſunt qui urbes, qui populos habuere in poteſtate, pauciſſimi qui ſe. Neque mihi jactes uſtulatam dexteram tuam Scęvola. Faceſſe: talis actor non fuiſſes, niſi tales ſpectatores habuiſſes. Benedictus, Nicetas, ſexcenti alii, teſte cælo, ſpectatore Deo, & ſolo, non aſpirarunt gloriam, ſed profligarunt, tanto illa digniores, quanto minus eſſe voluerunt. Ite Mutii, ite Lucretiæ, vos violentas vobis manus attuliſtis jam violatæ. Noſtri hi athletæ ne violarentur. Non diſputo, quo jure ſibi vitam eripiat, qui non dedit. Benedictus, Nicetas, alii, ſervarunt vitam, vel rectius, vivam mortem membris intulerunt, ut animi mortem effugerent, tanto clariores cunctis aliis, quanto fortiores. Secum luctati ſunt; ſpinas & ſupplicium ſibi attemperarunt; pigrum illis viſum ſudore acquirere, quod poſſent ſanguine; vere petierunt

—*pulchram per vulnera mortem*

Mortem; ajo, non corporis, ſed Cupidinis impuri; mortem omnium vitiorum. Viam ad cælum non voluptariam, non ſtratam roſis, non quæ plano pede aditur, ſed dumis aſperam oſtenderunt: nec oſtenderunt ſolum; ſed iverunt illam, pervenerunt per illam, quo plerique

cupiunt pervenire, non ire. Sinitur nimirum per blandimenta corpus valeſcere, langueſcere animus. Vegetandus eſt hic, frænandum illud. Atque uti pugio vetuſtate obtuſus aſperatur ſaxo, & mucro ardeſcere jubetur: ſic corpus ſæpe quo non vult, ſtimulis adigendum. Turpe certe eſt comitatui, ut recte Tacitus, virtutem principis non adæquare. Factum Benedicti aut Nicetę admiramur? & imitari poſſumus. Neque ulli, Iobo ſic proclamante, miſſio prius indulgetur ex hac militia, quam è vita. Inquietus puer eſt, imo ipſa inquies, cœcos ille deus, quietos tamen & cœcos ferit, aut feriendo cœcos facit. Impia ſagitta Benedictum tetigit, non proſtravit. Infamem ſibi repulſam tulit, telumque retulit retuſum, imo fractum, & pro victoria lacrimas habuit & pudorem, qui illum extorquere voluit. At nimium durum eſt, inquis, rubos inſilire, membra ſpinis amicire, excire ſanguinem. Vis leniora? *Aude hunc hoſtem ſerio fugere, & viciſti.*

C A-

CAPVT II.

Pugna Nicetæ, *& Victoria Epicis deſcripta.*

ADESIMVS.

ILluſtriſſima prorſus fuit & hæc Benedicti de ſeipſo victoria. Sed neſcio quid majoris admirationis habeat, ſi vincat undequaque vinctus, quemadmodum vicit *Nicetas.* Benedictus cum pugnare cœpit pugnam illam, liber fuit & ſolutus, nec in eo tam bulliens juventæ ſanguis, neque ulla tunc ei femina blandientes manus injecit, ſed nec ulla ſuis, oculos illius uſſit; nulla tunc impudica Siren illius aures vulneravit; omnis hoſtis arietavit in animũ. At contra *Niceta* & oculi, & aures, & manus, & nares, & quicquid in *Niceta* vixit, pene prius expugnatum fuit lenocinio Voluptatis, quam *Nicetas* arma circumſpiceret. Vinctus, ligatus (obſtupeſco) ab hoſte oppreſſus undique, vincendi ſpe præciſa, vicit tamen, &, auſim dicere, plura potuit quam poſſet. De milite Luſitano, qui dentem pro plumbea glande in hoſtem bombarda excuſſerit, legi: qui linguam dentibus præſectam in hoſtem blandiſſimum expuerit, nec legere me memini, nec audire. Et quis unquam

ſuo ſanguine pro armis uſus? mirabile certamen, in quo hoſtem conſpuiſſe, viciſſe fuit: mirabilis catapulta, quæ ore potuit abſcondi: mirabilis Caſtitatis triumphus, quem cruentum linguæ fruſtulũ obtinuit. *Parth.* Mira prorſus, ter mira hic pleraque omnia, & neſcio an in omni Romana, Græca, Barbara, Chriſtiana hiſtoria, quidquam huic par inveniatur. Et hoc mihi etiam puero ſtimulos addidit, hanc *Nicetæ* pugnam metro & numeris includere. Placet audire? aut potius tu lege, audiam ego. Carmen generoſi & ſani coloris ne expectes; à diſcipulo ſcriptum ſcias, non à magiſtro: Lege,

ERgone tanta animos ſubigit veſania noſtros
Caſtra movere foras, alioſq; invadere fines;
Arma domi bellamque pati, atque in mœnibus hoſtem?
Hinc movet Idalias in nos Cytherea phalanges,
Inde Cupidineis irrumpunt agmina peltis.
Ergo age quiſquis adhuc deſudas integer almæ
Virgo pudicitiæ, Caſtumque tueris honorẽ,
Sub mea ſigna veni; certam victoria laurum,
Certa trophæa dabit; ſolam ne deſine pugnam,
Inque hoſtes ferus eſto tuos; ego bella docebo
Nicetæ, *vires Deus ingeret, arma voluntas.*

Hic

Hic matutino ſurgebat nobilis ævo
Floſculus, atque alias ſuavem ſpirabat odorem
Ante roſas, nam Chriſte tuis nova plantula in hortis
Eviruit, gratam redolens è virgine nardũ
Pectore, cum toto diffuſus in ore niteret
Integritatis honos, & pulchro in corpore virtus,
Divaq; Partheniis regnaret gratia labris.
Quid memorem verno concluſum flore virilem
Cæleſtemq; animũ? ipſe ſuis excelſior annis
Ibat, & ingenio præſignis, & indole clarus
Nec pietate minor: felix cũ forte procaces
Non premerent oculi; jam nunc afflata maligne
Vritur adverſis roſa fragrantiſſima ventis.
Quippe ambire omnes, omnes ardere decorem,
Admirari oculos, caſtiſſimaque ora tueri;
Denique pejus amare, placet puer omnibus, uni
Diſplicet ipſe ſibi, vultque inſontiſſimus
Poſſe placere Deo, roſa & eſſe, & nulla videri.
Mox ciet infernas tanta hæc conſtantia turmas
Cocyti vulgus formidatamque Megaram:
Siccine felicem patimur florere juventam,
Quam comitatur amor, quam fama & gloria veſtit?
Nicetamne meis non poſſe occumbere telis?
Cepimus imbellem, ſi dulce ligamen amoris

Vertimus in laqueos; annis & viribus infans,
Ingenio puer eſt, Stygiis aptiſſima technis
Materia, & noſtra ſeges haud incommoda præda:
Ipſa ego flammabo Veneres, ego Cypridis (arcus
Ipſa venenabo, nec bellum imbelle movebo.
Dixit: & effrani tumefacta libidine terras
Invehitur, blandumque ſerit Dea ſæva venenum,
Hinc clādeſtinas ductura in prælia turbas,
Hinc Paphios raptura greges. Poſtquam agmina certo
Effudere loco Cyprias, denſo imbre, ſagittas;
Heu mihi qua pugna facies? uno impete lenæ
Lenoneſq; ruunt caſtū expugnare pudorē;
Ipſe etiam Decius certat, rabidiſque rebellem
Aggreditur furiis, & ſcortum in virgine quærens
Nicetam *inſequitur*, Nicetam *morſibus angit:*
Qualis odori ſequus Spartana è gente Melampus
(Siqua fames anguſta vocat, dominumque ferina
Delicium invitat) denſis erraticus antris
Militat in prædā, ſtrictoq; minatur hiatu.
Sic Decius rictu Nicetam *attentat avaro*
Exanimare; iris laudes & laudibus iras
Suggerit, hinc blandis juveni ſermonibus inſtat.

Inde

nde metu, tumidaque Iovis ceu fulmine, mitra.

Iam tua virginea tã rara encomia miles
Deplorata vidẽtur, & intermortua fama.
Protinus in plumã lecto religatur eburno,
Sardanapale tuã, vinciturque inter odoras
Membra ſupina roſas, & ſerica texta tapetes;
Vincula virgineas nectunt bombycina palmas,
Ferrea ſint, clamat, vel ſint adamantina: porro
Mollis olorinis fulcitur culcitra plumis,
Eheu quã malim vitreis incumbere teſtis.
Hortus erat variis veſtitus honoribus, olim
Ante Semiramios fortunatiſſimus hortos
Sive locum, ſeu dona loci tuearis, amœno
Pervius aſpectu; roſeis huc gratia gemmis
Nimpharumque chorũs, Venerumque exercitus unam
Devenere domum. vivis argentea pratis
Sidera reſplendẽt, & mollis amaracus albis
Prinitur violis, rubras nova lilia lambunt
Intermixta roſas, ſuavique fruuntur amomo. (odores
Hic paſſim pingues Panchaia nutrit
Totaq; mellifluis intervirent Hybla roſetis;
Purpureas Narciſſus opes Hyacinthus eburnas (lant.
Certatim oſtendunt, & grato errore duel-
Haud procul arboreis illudit blandula ſcenis
Et pariter dulces obſibilat aura ſuſurros.
Paſſim hederæ ſerpunt, gravidæq; in collibus uvæ Matu-

Maturantur, & arboribus circum inte
xuntur:
Celſior erectam contra decertat olivam
Cedrus, odoriferam diffundit amygdalu
umbram; (*phi*
Garrula quas inter ludẽtibus undula lym
Ambulat, & querulos collidit rore lapillo
Ductus aquæ dulcis; nec ſoli ſacra palat
Fiſtula, demiſſis ſtat pervius humor ocel
lis
Hic Zephyrique Eurique jocos, hic bell
Favoni
Æſtatiſq; domos, & veris regnà videres
Heu loca grata aliis, ſoli loca iniqua Pu
dori.
Quippe ubi Nicetas *blandis cum*
fraude catenis
Ductus in hortenſes proſternebatur odores
Continuè totis florum laſcivia caſtris
Militat in juvenem, & maleſano corpu
amomo
Afflat odoriferi redolens fragrantia lecti
In ſcelus aſpirant auræq; & ſtridula tort
Flumina vorticibus, pictis erratica rivi
Quid facies tãto miles fortiſſime bello
Arma aciemque vides in te converſa; ſe
arma,
Heu nulla arma vides pro te! Quæ machi
na blandas (*frange*
Abrumpet pedicas? quæ vis bombycin
Vincula farta dolis? nullo manus obvi
ferro eſt,
Fune ligata manus, Sãſonis robur haberet
Rumperet irato fallacia fila lacerto,
Nõ habet, & propriis exuta eluditur armi
Torr

Porro ubi mentito juvenis diademate vinctus (vultu
Et prope victus erat, petulanti femina
Inſuper adrepit, ſtygiæ non degener hydræ
Femina, laſcivis importuniſsima verbis.
Monſtrum horrendum, ingens, tot ſancta ſpicula menti
Quot mala verba jacit: nunquam ſic flamma noceret
Miſſa oculis Baſiliſce tuis, quā mollia lena
Heu ſcelus! alloquia; occultum male fœta venenum
Parturit, & præſentem inſpirat vipera mortem.

Quid facis infelix? quibus amolire malignam
Peſtem armis? quave arte feram certabis in hydram? (bello
Nulli adeo extremo ſtetit intermortua
Quam tibi libertas; hem ludicra paſcis inanes
Fabula Sirenes, & nulla relinquitur orba
Virtutis ſpecies. oculos aperire, perire eſt,
Et laqueum reperire oculis. hos claudere fruſtra; (neno
Utraque recluſa eſt auris, ſatis ampla ve-
Ianua femineo: nec ceram pauper Ulyſſes
Extremum medicamen habet; nec carcere vincta
Auribus auxilium ſpondent & opercula palmæ. (hoſtes
Nulla manus pugnis, nullis pes calcibus
Proturbare valent; ipſi inter biſsina ſudāt
Vincula, compedibus ceu luctarentur ahenis.

Deſpe-

Deſperata tuæ juvenis caſtiſſime dixi
Serta pudicitiæ, tantiſq; his molibus un
Expugnari animum & Cypriis ſuccumbe
re telis.
Non ita Romano vecors homicida duell
Angitur inter aquas, geminis dum morſi
bus urgent
Et canis & ſerpens, criſtatoq; addita gall
Simia: majores (olim impenetrabilis) ho-
ſtes (luti.
Suſtinet integritas, nec ſpes ſuper ulla ſa-
Quidquid agat (cane preſſa fera eſt, inda-
gine cincta)
Fruſtra agit, Ionio paſſim puer imminet
arcu,
Atq; Cupidineis admixta venena ſagittis
Proximus intorquet: ſolum victoria
plauſum
Hactenus expectat, magnaque Venus frui-
tur ſpe:
Iamque ſuo jactat ſeſe laſciva theatro,
Letheosq; canit verſus, & carmine dirum
Non ignara mali celebrat victrix Hyme-
næum.
Atqui inconſultum mulier ſine fronte
triumphum (perba
Turpis Erinnys agit, nam quâ viciſſe ſu-
Crediderat, victa eſt, dubia prope feſſus
arena
Nobilis athletes cælo tutore ſecundum
Repperit auxilium, reperit quâ victor ini-
quam
Arte triumpharet laſcivo pectore lenam.
Namque ubi vicinis obſeptus ubique
periclis

Iam

Iam dare jamque manus mox cogebatur inermes:
Quin, ait ipſe ſibi, prorumpis & arma requiris
Laſe pudor, dabit arma dolor, dabit arma voluntas.
At fruſtra in vinclis gladium quæſiveris; unam
Forte tibi teneris nō faſcinat improba filis
Linguam mollities, ergo hac pudor utere lingua
Pro gladio quocunque potes, tibi major honeſta eſt
Cura pudicitiæ, quam vana gloria linguæ.
Dixit, & admorſam generoſo vulnere linguam
Demetit, inque lupæ turpem vomit oſcula frontem,
Oſcula ſanguineo effrontē pingentia rivo.
Macte animi juvenis, magnæque ampliſſima fama
Materia, & ſanctis noſtrorum annalibus unus
Annumerande ducum, ſtygium qui viribus hoſtem
Et Phlegethonteos tāto in certamine funes
Invicto rupiſti animo, qui talibus auſis
Partheniumque decus, libertatemque perennem
Servaſti innocuam, doctus pro fœnore vitā
Virgineo poſuiſſe tuam, tu ſpicula torto
Libraſti nervo, fauceſque fuere pharetra,
Lingua ſagitta fuit Paphiique diremptio belli.
[...]mo corona fuit tanti fuit anſa triumphi.

Ædeſ.

Ædeſ. O *Niceta!* ô Victor glorioſiſſime! qui omnibus retro ſæculis obſtupeſcendus, in omnem poſthumam memoriam omni poſt ævo colendus & venerandus, omnium vocibus es decantandus.

Sed, ain' tu hoc carmen diſcipulis cras credam, hodie non. In os, mi Partheni, te laudare non cogito, ne palpem. Somniaſti feliciter in bicipiti Parnaſſo. *Parth.* Mittamus hæc ſomnia, & ad rem redeamus. Nemo noſtrum *Nicetas* erit, ſi ſciamus ſolum, in hoc Circo viciſſe alios, niſi & artem calleamus, qua & ipſi vincamus. Diſſeruimus ſuper *Invitamentis & Effectibus* Incontinentiæ, reſtant *Antidota.* Tenes bellos illos & rotundulos verſiculos? ſed non tales Naſoni aut Maroni ſunt iſti:

Lectio, Flagra, Preces, Confeßio, Lympha. Labores,
Portarum excubiæ, Chriſti præſentia, Pœnæ.

Ne videamur, ut jam ſupra monebas, Arabice loqui, voces ſingulas exponamus. Hic omne Incontinentiæ pharmacum, velut in nuce Ilias continetur: Ordiamur.

CA-

CAPVT III.

Quintum Incontinentiæ *Pharmacum*, lectio ſacra.

PArum erit, Ædeſime, libros impuros amoviſſe, niſi & meliores ſubſtituamus: nec virtutis eſt, noxia non legere, ſi profutura ſpernamus. Piorum libellorum lectio, tam utilis quam neceſſaria eſt. Cum oramus, cum Deo loquimur; quando legimus, Deus loquitur nobiſcum. Lectio ſacra pharmacopolium eſt, Aug. in Pſ. 65. è quo ſuam cuique vitio medicinam petamus. Conciones ſtatis duntaxat, & non niſi feſtis diebus nos erudiunt: à libris, taciturnis his concionatoribus, quotidie doceri poſſumus, imo debemus. Segetem non colliget, qui per plures hebdomades, unam alteramve tantum ſpiculam infert horreo: nec multum pietatis addiſcet è libris, qui eos vix ſæpius quam menſtrua lectione conſuluerit. Quod ſi ſimplici vice parcius, ſæpius tamen pii aliquid legendum eſt. Ægrotis in hoc non abſimiles ſumus: ne bibant ſi largius uno ductu, jubentur frequentius bibere. Ita nos non multa ſimul ingeramus, ſed multum. *Ædeſ.* Hoc non ſatis aſſequor. *Part.* Brevis explicatius id tradam. Hoc jam ago,

crebram, imo quotidianam lectionem ſacram eſſe utiliſſimam.

D. Bernardus, elegantis ingenii, & admirandæ doctrinæ antiſtes, multa illuſtria, quædam etiam pene divina ſcripſit; nullo ajunt magiſtro uſum: ſola precandi & lectitandi aſſiduitate, ad hoc eruditionis culmen aſcendit. Vt legeret, intelligendi fecit cupiditas; ut intelligeret, oratio impetravit; ut vero impetraret, quid niſi vitæ ſanctitas promeruit? Sic cupiat, ſic oret, ſic & vivat, qui ſic proficere deſiderat. Soli fere lectioni ſacræ debemus duos illuſtres Patriarchas, Dominicum & Ignatium; quorum ille ſanctitatis ſuæ primordium Collationibus Patrum; iſte Vitis Sanctorum jure adſcribat. Vtrumq; non mutavit tantum pia lectio, ſed alios fecit homines.

Matt. c. 19. v. 21. Audierat Magnus ille Antonius ex Euangelio legi: Vade, vende quæ habes & da pauperibus, & habebis theſaurum in cælo: & veni, ſequere me. Hic ille cæleſti oraculo ſibi hoc dictum interpretatus, mox rebus caducis æternum vale dixit, & Mundum res ſibi ſuas habere juſſit. Illud ingenii miraculum Auguſtinus, Auguſtinus certe nunquam fuiſſet, niſi talis eſſe cœpiſſet à ſacra

Lib. 7. conf. c. 12. lectione. Ipſe de ſe teſtis: Sentiebam, inquit, me ab eis teneri (vitæ ſuæ ſordes accuſat) & jactabam vo-

ce

ces miſerabiles: quamdiu, quamdiu cras, & cras? quare non modo, quare non hac hora finis turpitudinis meæ? Dicebam hæc, & flebam amariſſima contritione cordis mei. Et ecce audio vocem de vicina domo cum cantu dicentis & crebro repetentis quaſi pueri, an puellæ, neſcio: *Tolle, lege: Tolle, lege.*

Nec diſtulit; arripuit ſacrum codicem, aperuit, legitque quo primum conjecti erant oculi: Non in cubilibus & impudicitiis, non in contentione & æmulatione: Sed induimini Dominum noſtrum *Ieſum* Chriſtum, & carnis curam ne feceritis in deſideriis. Hic legentis pectori lux admiranda ſeſe infudit, & prior Auguſtinus eſſe deſiit, ubi novus cœpit. Ad Rom. c. 13. v. 13.

O quoties otioſis illis fabulatoribus occinendum hoc ipſum: *Tolle, lege: Tolle, lege.* Libellum pium arripe ſomniculoſe ceſſator; inſpice, lege aliquid, oſtende ſis te oculos nondum perdidiſſe. Quid totos dies vaniſſimis colloquiis comburis?

I. Commendat ſacra pagina quæſtorem Candaces Æthiopum Reginæ, ab induſtria ſacræ lectionis: *Et revertebatur ſedens ſuper currum ſuum, legenſque Iſaiam prophetam.* Mirantur Chryſoſtomus & Hieronymus, tam Actor. c 8. v. 28.

Chryſ. homil. de Lazaro. Hier. epiſt. 130 ad Paul. pium tamque ſedulum legendi ſtudium: En, ajunt, homo barbarus, diſtentus curis, ſeptus undequaque negotiis, cogitationibus innumeris involutus, legebat tamen, & quamvis non intelligeret quem legebat, nihilominus tamen legebat, idque in via, in curru. Si talis in ipſo itinere, qualis in quiete domi fuiſſe credendus eſt? Nec defuere Principes, Reges, Imperatores, qui hanc ipſam viam præiverint illuſtri exemplo. Nota eſt Theodoſii Imperatoris Iunioris vigilantiſſima lampas, (Nicep. l. 14. c. 3.) quam adeo artificioſa concinnavit manus, ut certis libramentis monita motaque, ſuum ipſa ſibi pabulum ſufficeret, nec alienas vocaret manus, quæ oleum affunderent, ſed ad domini ſui pervigiles lectiones non interrupta ſerviret flammula. Noluit lectionis ſtudioſiſſimus Princeps, ulli ſuorum famulorum ſomnum frangere, qui ſuum ſibi in multam ſæpe noctem omnino adimebat. Alphonſus Aragoniæ Rex, non minus ſacræ (Ant. Panor. in vita l. 1.) lectionis avidus, utrumque Teſtamentum, vetus novumque, quater decies (repeto) quater decies, neque curſim aut obiter, ſed preſſo veſtigio, & una cum commentariis evolvit. Quid nos, Ædeſime, quid ſimile præſtamus? in Regum & Cæſarum manibus ſacros codices ſpectamus, & nos otioſuli tot bonas horas tam male

male perdimus, quas utiliſſimæ lectioni piorum libellorum impenderemus.

Scripſit Magni Antonii res geſtas Athanaſius, ille per Orbem, Chriſti cauſa, exul & profugus. Legit hoc ſcriptum & Auguſtinus, atque alto ſpiritu de eo id pronunciavit: Quid eſt hoc? quid audiſti? ſurgunt indocti & cælum rapiunt: & nos cum doctrinis noſtris ſine corde, ecce ubi volutamur in carne & ſanguine? an quia præceſſerunt, pudet ſequi? Ejuſdem beati Antonii vita, duobus ex Imperatoris Theodoſii aula, ſanctiorem vitam perſuaſit, tam celeri quam admirabili prorſus metamorphoſi. Mens iis erat horas pomeridianas deambulando frangere. Atque dum hi duo apricis vagantur campis, æſtui declinando ad monaſteriolum egenum deflectunt. Ingrediuntur, paupertinam ſuppellectilem otioſe circumſpiciunt, hic alter forte fortuna beati Antonii vitam languida manu prehendit; aperire, inſpicere curioſitas ſuaſit: etiam legere cœpit fallendo tempori. Miratur primo, ſubſtitit aliquoties, meditatur nonnihil, delectari incipit, paullatim trahitur, ſenſim inflammatur, ea demum lectione ſic incaluit aulicus hic lector, ut defixis in ſocium oculis: Quæſo te, inquit, quid ambiunt univerſi labores noſtri?

Lib. 8. conf. cap. 6.

Lib. conf. c. 6.

ſtri? altius faſtigium omnis ſpes noſtra non habet, quam gratiam Cæſaris, & iſtud quamdiu? per quot pericula itur ad periculum grandius? Mundi mancipia ſumus, & ſæpe diaboli Martyres ſimus, & ubi ætatem, valetudinem, vitam impenderimus vaniſſimo huic otio, quod inde nobis præmium: Amicus Dei ſi fieri volo, nunc eſſe queo. Dixit, iterumq; legere cœpit, arduum quid volvens animo. Tandem exclamat: Abrupi, ſervire Deo jam ſtatui, idq; hac ipſa hora, hoc ipſo loco aggrediar. Et ad ſocium: Libetne, inquit, Domine, adjungi & imitari? ſaltem ne adverſari velis: non muto. Cui alter Comes ero individuus; uſque ſequar te. Cœperunt bene, ſanctè perſeverarunt, optime finierunt. Sponſas habebant ambo, quæ mutatione hac admiranda & ipſæ mutatæ, devota Deo virginitate, in cæleſtes thalamos denupſerunt. Hæc tanto credibiliora, quanto teſtis locupletior Auguſtinus.

II. En mi Ædeſime, quid in mentem hominis poſſit pia lectio. Veriſſimum eſt effatum Auguſtini: Cum legimus, Deus nobiſcum loquitur. Qui legendo nil proficit, ne dicat, ſecum Deum non loqui, ſed Deum loquentem à ſe non audiri. Qualis rerum lectio, talis legentium profectus: non tam multa

legen-

legenda ſunt quam utilia. Maronem & Ciceronem non ajo penitus abdicandos, ſed Thomam à Kempis aliosque ſcriptores eſſe miſcendos, ne ad Chriſti tribunal cum Hieronymo Ciceroniani accuſemur potius, quam Chriſtiani. Auguſtinus inter Dialecticos Sophiſtas diu indagavit verum, quod non ſolum illic non reperit, ſed in Manicheum etiam delirium incidit; nec ab hoc prius reſipuit, quam Pauli Tarſenſis epiſtolas legit.

Ædeſ. Quos ergo potiſſimum legendos ſuades? vix eſt, quin plurimi adoleſcentum atque juvenum in librorum delectu graviter errent, neque enim in libris idem eſſe puto quod in cibis, ut ii plurimum nutriant, qui maxime ſapiant. *Parth.* Recte ſentis; non ad guſtum, ſed fructum, legendum eſt, neque ut doctiores inde fiamus, ſed ut meliores. Piorum librorum equidem hoc ævo magnus eſt numerus, & qui in dies auget. Sed en, breviſſimum tibi ſyllabum do eorum librorum, quos ego adoleſcentibus, Iuvenibus, Viris, præ millenis aliis utiliſſimos cenſeo:

I. Stimuli Virtutum.

II. Conſiderationes de Æternitate.

III. De imitatione Beatiſſimæ Virginis Mariæ.

Vltimum horum ſcripſit Franciſcus Arias, cujus viri alia itidem opuſcula omnia tibi commendo. Sed primus ſit, quem primo loco nominavi, *Stimuli Virtutum*; de quo hoc ſentio, neſcire me quis è plurimis Orbis bibliothecis videri debeat præ iſto juvenibus utilior. Ita primus ſit iſte: ab hoc ad alterum progredere, & illi fundamento, *Æternitatem* impone. Verum, cum illos paucos ſuadeo, non nego alios itidem utiliſſimos lectu eſſe, uti ſunt, Dux Peccatorum Ludovici Granatæ, & ipſius alii eruditi ſane & pii libri; Praxis ſpiritualis Antonii de Sales; Imitatio Chriſti Thomæ de Kempis; Vitæ ſanctorum à Zacharia Lippeloo ſcriptæ; Zodiacus Chriſtianus de XII. Prędeſtinationis ſignis; Horologium Auxiliaris tutelaris Angeli; Aſcenſio mentis in Deum Roberti Cardinalis Bellarmini; Ejuſdem de Æterna felicitate Sanctorum; Ejuſdem de gemitu Columbæ; Ejuſdem ars moriendi; Albertus Magnus, vel, Iacobus Alvarez de Virtutibus; Lucæ Pinelli pars prima & ſecunda Operum ſpiritualium; Manuale Sodalitatis à Franciſco Veron editum; Franciſci Bruni partes quatuor de beatiſſima Virgine, vita, & morte Chriſti; Ludovici de Ponte partes ſex Meditationum. En cumulum, & paucos nominavi: tu ſelige. Pleroſque illorum

lorum & levi ſumptu emes, & lectione brevi evolves. Ita fac Ædeſime: mei te conſilii non pœnitebit. *Æde*ſ. Parebo: ſed à te legendi leges etiam expecto. *Parth.* Paucas dabo, nec plures, quam libros. Tria mihi maxime in lectione ſacra videntur cavenda:

I. Celeritas.

II. Varietas.

III. Vanitas.

Et ne ænigmata putes eſſe hæc nomina; explico.

III. Pio lectori ante omnia, & primo cavenda eſt *Celeritas*. Dixi jam: non multa, ſed multum legat, qui profectum amat. Apage mihi lectores illos qui per libros volant, uti gallus gallinaceus per prunas: raptim multa evolvunt, nuſpiam inſiſtunt, nihil meditate legunt. Sacra lectio penſiculata ſit, & crebrius interrupta, ut quod legeris, meditando expendas, & recolendo melius intelligas. Sunt qui non edunt, ſed vorant, &, ut de iis proprie Plautus, tuburcinantur; grandes bolos properanter ingerunt; nec mandunt, ſed mox glutiunt. His cibus non tam alimento eſt quam detrimento: ita qui multum ingerit legendo, nihil autem digerit expendendo, vitioſe legit, & cum noxa. Pluvia eſt quam Stillam vocant, quæ cælo placide & guttatim rorante, terram fœ-

cundo illapſu penetrat: nimbus vehemens & ſubitus, plerunq; parum fertilitatis adfert: ita lectio properata, meditatiunculis non diſtincta, velut repentinus imber, animum ad fœcunditatem non irrigat, ſed obruit & non penetrat. Si quid legis, quod formandæ vitæ magis faciat, patere obſecro ut penetret: cogita num ad id temporis talis fueris, num futurus ſis talis. fruſtra legis, ſi non penſiculate legas.

Deinde *Varietas*, in omni pene lectione improbanda. Ferculorum multitudo, multis ceteroqui ſanis valetudinem adimit; multitudo pharmacorum plurimis jam ægrotis, vitam præſcindit: Sic omnino librorum faſtidioſa varietas, ſolidum profectum impedit. Vagum & inſtabile quid habet, omnis generis voluminum lectio. Nuſquam eſt qui ubique eſt; ſed nec ſanitati conducit remediorum crebra mutatio. Faſtidientis eſt ſtomachi, multa deguſtare, quæ ubi varia ſunt & diverſa, multa fercula faciunt: ita & lectoris vitium eſt voluptatem potius in libris quærere, quam utilitatem. Hos tales Polybius catillonibus, & guloſis convivis æquiparat, qui appoſitos cibos varie & carptim delibantes, neque in præſentia voluptatem ſolidam, neque fructum aut alimoniam in poſterum ferunt. Ita

lega-

egamus, mi Ædeſime, ut non quæ ſapiunt, ſed quæ inſtruunt & proſunt; utilia magis quam plauſibilia ſectemur.

Sed & *Vanitas* in legendis libris damnanda. Vanitatem voco, legere, non ut facias, ſed ut ſcias; ſcholæ diſcere, non vitæ. Ah, mi Ædeſime, *ſcire* noſtrum cælo non probabitur, ſed noſtrum *facere*. Quid multa lego, ſi facturus non ſim, quæ legi? Quid juvet ſacra lectio, ſi profana ſit noſtra omnis actio? quid pios codices terimus, ſi nullam in nobis pietatis imaginem exprimimus? quid præcepta Caſtitatis accipio, ſi ea ſequi recuſo? Sacra lectio nunquam ordienda eſt ſine ingenuo firmoque animi decreto, exequendi quacunque in re, quicquid faciendum vel omittendum inſtinctus divini per librum dictarint. Angelus coram Ezechiele & Ioanne, non ſolum *librum* Ezech.
expandit, ſed illos etiam comedere cap. 3. v. 1.
volumen juſſit, & viſceribus abdere. Apoc.
Vaniſſima lectio eſt quam opus c. 10. v. 9.
non conſignat. Poſt lectionem tales incipiamus eſſe, quales eſſe præcepit liber. Alioqui copioſum ſpargimus ſemen, & nulla meſſis ſequitur. Et male illi, qui facienda ſciverit tantum, non fecerit. Hortatus nos Chriſtus: Ille, inquit, ſervus Luc.
qui cognovit voluntatem domini c. 12.
ſui, & non præparavit, & non fecit v. 47.
ſecun-

ſecundum voluntatem ejus, vapulabit multis.

IV. Beatiſſima Virgo, Domini Mater (cujus ſanctiſſimos mores nullus unquam ſatis laudaverit,) à nona diei hora, ad primam uſque facem divinas paginas perlegit, pluſque profuit (ut Sabellicus loquitur) uni virgunculæ, ſingularis lectio, ad beatitatem & decus, quam omnibus ſapientibus omnes bibliothecæ.

Sylvia Ruffina Alexandriæ Præfecti filia in Thebaidis ſolitudine, id adepta eſt aſſidua lectione, ut non ſola ſibi eſſe videretur, cum maximè ſola eſſet. & quorum virtutes legebat, illas ad profectum æmulata, in ſe conabatur effingere.

Alcibiades juvenis (uti memorant) ſcholam olim ingreſſus, Iliadem Homeri à magiſtro petere inſtitit. Negavit magiſter ejus libri copiam ſibi eſſe. Cui audax juvenis non verba ſed colaphum rependit atque abiit, hoc unum apud ſe muſſans: Ludimagiſter ſit, & Homerum non habeat? Forſan, mi Ædeſime, Beatiſſimæ Virginis ſodales reperias, quos ſi interroges, num libellum de Imitatione Chriſti lectitent, etiam habere ſe negabunt. An non & his jure objicias: ſodales ſint, & ſacrum hunc ſcriptorem non habeant? Non poteſt eſſe major vitio-

ſitas:

itas, quam optimis eſſe inimicum. Alphonſus olim eximius ille regum interrogatus, qui eſſent optimi conſiliarii? Mortui, reſpondit, libros ſcilicet intelligens, qui nihil blandientes, nihil celantes, veritatem, & inſtitutionem ſinceris documentis exprimant.

Sanus eſſe vix poteſt, qui ſalubres cibos averſatus, gulam ſuam in ceraſa & omne genus pomi effundit: ita nec ſanctus erit, qui pios libellos exoſus, audiendis aut lectitandis fabellis ſe paſcit. Vtilia & pia legenda ſunt, & niſi ea crebro legantur, nec utilitatem nobis, nec pietatem conciliabunt. Atque hoc dicere habui de prima vocula verſiculi (*Lectio*) ſequitur altera (*Flagra.*) *Ædeſ.* Iam mihi tergum horret. Sed perge, mi Partheni: nondum deſii attentus eſſe.

CAPVT IV.

Secundum Incontinentiæ *antidotum*, Corporis afflictatio.

PARTHENIVS.

Reſiſtite diabolo, & fugiet à vobis. Æ- Iac. cap. 4. v. 7.
deſime, Caſtimonia ſine bello nulla eſt. pugnare non vis? Caſtitatem non amas. Res geſtas omnium Sanctorum inſpice, pugnas videbis admirabiles. Vix ulli non

magno

magno ſtetit ſua Caſtitas. Notur
Chryſ. tom. 5. hom. 9 de pœnit. pag. 758. illud D. Chryſoſtomi: Virgo à be
lo nunquam ceſſat. Hoſtis tam
blandus & ſubdolus, quam pro
pinquus eſt. Quiſque ſibi non ſo
lum viciniſſimus eſt hoſtis, ſed &
peſſimus. Diabolus & Mundus li
cet totis nos caſtris oppugnent
fruſtra ſunt, ſi proditor inquilinu
eorum parti non faveat. Nec igno
rat cacodæmon, victorias ſuas per
omnes carni referendas in accepti
Facili molimine vincit dominam
Rationem, ſi expugnaverit ancillan
Carnem. Hæc ſui amore ſtultiſſim
decepta, ut aliquot mellis guttul
emat, cælum vendit: æternum pe
ire non curat, modo ei ſuave
pauxillo temporis. Inſaniam har
Eccli. cap. 7. v. 30. extreme damnans Siracides: Qui
inquit, nequius quam quod excog
tavit caro & ſanguis?

Iudic. cap. 4. v. 18. & ſeqq. Hîc mihi Iahelem, Cinæam fem
nam, tam dolis quam manu robu
ſtam conſidera. Ad tentorium i
lius venerat militiæ Dux Siſara, be
lo jam fractus, & ex fuga feſſus. I
hel in occurſum egreſſa, ſuavi verb
rum fuco, & blandiſſimis benev
lentiæ figmentis hominem invitar
Ingredere, inquit, mi dómine, ne
eſt quod formides, ingredere. Ill
perinde ſi bos macellum ſubeat, i
greſſus, frigidam petere inſtitit. Ill
velut in hoſpitem ultra preces lib
ralic

ralior, etiam lac propinavit, & pellibus contectum, ad ſomnum ſuaviter compoſuit. Sic ſopitum & jam altius dormientem aggreſſa, trabalem ei clavum trans tempora adegit. Ita miſer ſomnum quem cœpit, necdum finiit. Iaheli ſimillima, imo pejor illa, eſt *Caro* noſtra, petulans, procax, fallaciarum pleniſſima, & mille verſutiis ad decipiendum inſtructiſſima, animo ſitiēti lacteam propinat promulſidem, varias *Carnis* oblectationes & voluptates ingerit. Et quamvis hæc potio letali toxico ſit miſta, tamen eſt grata æſtuanti animo, quem & pellibus cooperit conciliando ſopori. Hic genius *Carnis* eſt, mollia ſemper & delectabilia offerre, rejicere quidquid aſperum aut laborioſum. His lenociniis Magnus ille dux *Animus* in ſomnum datur; dum dormit, ſuiſque rebus tam nihil invigilat, trabali luxuriæ clavo, ad terram affigitur & occiditur. O Siſaram, O Animum miſerrimum! ita & ſomnum, & mortem ſimul incipis, & quidem æternam.

O Ædeſime, non hîc arripimus flagra, & nequiſſimam hanc deceptricem, prout meretur, contundimus? *Cibaria, & virga, & onus aſino: panis & diſciplina, & opus ſervo: operatur in diſciplina & quærit requieſcere, laxa manus illi, & quærit libertatem.* Eccli. c. 33. v. 25.

I. Narrat Plutarchus, Agaſonem

ab

Plutarch. de Ira ab irato jam jam percutiendum exclamaſſe: Athenienſis ſum, Athenienſis ſum. Ille ira in aſinum callide verſa: Tu vero, inquit, Athenienſis non es. Mox miſerum jumentum liberali fuſtuario mulctavit. *Animus* noſter originem cælo trahit, hæc ei patria, hic civis eſt: *Caro* terræ filia, ſordidiſſimis prodit natalibus. Et quid ei tamen parcimus? Athenienſis non eſt, cælo non eſt, *Animus* eſt. Cur ergo in hoc jumentum tam faciles & benigni ſumus? vitioſa hæc & fatua eſt manſuetudo. Sed, modo *Carni* bene ſit, modo huic jucunda & mollia non ſubtrahantur, modo plagas evadat *Caro*: ſordeſcat *Animus*, pereat quid refert?

Hic paria omnino facimus Neronis matri Agrippinæ. Conſulenti huic ſuper Nerone filio, reſponderunt Chaldæi, fore ut imperaret matremque occideret. Atque illa impie: *Occidat*, inquit, *dum imperet*. Ita nos in *Carnem* damno noſtro indulgentes & placidi, ſcommate impio ſanctiſſimos monitores eludimus. Monet Chriſtus, clamant Prophetæ, Apoſtoli hortantur, urgent Eccleſiaſtæ, Divi omnes exemplo docent: Non ſecundum carnem ambulandum, ſed ſecundum ſpiritum. Prudentiam carnis mortem eſſe: ſapientiam carnis inimi-

Tacit. l. 14 Annal. poſt init.

Ad Rom. cap. 8. v. 4. 6. 7. 8. 12. 15.

cat

cam eſſe Deo: eos, qui in carne ſunt, Deo placere non poſſe: debitores nos eſſe non carni, ut ſecundum carnem vivamus: morituros nos, ſi ſecundum carnem vixerimus, ſi autem ſpiritu facta carnis mortificaverimus, victuros. Quid nos ad hæc? Moriar, peream, occidar; modo imperet *Caro*, modo ſua omnia ſalva ſint carni, quidquid fiat animo. Redeunt monitores illi & contentius Rom.
exhortantur: Carnis curam ne fe- c. 13.
ceritis in deſideriis: Caro & ſanguis v. 14.
regnum Dei poſſidere non poſſunt. 1. Cor. c. 15. v. 50.
Mundemus nos ab omni inquina- 2. Cor.
mento carnis. Spiritu ambulate, & cap. 7. v. 1.
deſideria carnis non perficietis. Ma- Gal.
nifeſta ſunt opera carnis, quæ ſunt c. 5. v. 16.
fornicatio, immunditia, impudici- 19. 22.
tia, luxuria &c. fructus ſpiritus eſt 24.
Charitas, Continentia, Caſtitas &c. Qui autem ſunt Chriſti, carnem ſuam crucifixerunt cum vitiis & concupiſcentiis. Hæc audimus, O Ædeſime, & adhuc differimus flagra, & Carnem mulcemus? nimirum aſinum miſſione donamus, & impuniſſime dimittimus; Angelorum civem, Animum, heu peſſundamus nequiſſimis blandimentis: *Virga, & onus aſino, virga, virga.*

II. In mari ſi quando Navarchus eminus proſpiciat, aut Maurorum Liburnicam, aut Turcarum triremem, celerrimo curſu contra ſe fer-

ri, ſi ſe viribus imparem ſentiat & fugam capeſſendam cogitet, mox ad remiges advolat, quos lentiores deprehendat, aut remigare non velle, lorum ſeu flagellum quam primum corripit, & horribili fremens voce, identidem clamat: *Remiga canis, remiga, remiga.* Si nec flagrorum metus operis celeritatem perſuadeat, ponit flagrum Nauclerus, & gladium ſtringit: nec multa præfatur: mox contumaciori manum aut brachium amputat. Dein proximum quemque priori carmine ſalutat: *Remiga canis, remiga, remiga.* Et nos mi Ædeſime, in mari ſumus procelloſo, furibundo, ventis & fluctibu in ludibrium expoſiti: hic ſyrtes, hi ſcopuli, hic ſcyllæ & charybdes in teritum minantur. Cum undiqu eluctamur, piratæ cingunt, qui ho unum agunt, ut viam ad cælum præ cludant. Inter pericula hæe innumera, Caro contumax, perfida, quie tis & otii amantiſſima, pulvillos & lectulos circumſpicit, non niſi feria & delicias quærit, periculorum ſe cura & incogitans, luſibus & nequ tiis incumbit. Et cur hic non vi ſumus? quid ceſſamus? cur no flagellis & loris ad remigandum be ſtiam adigimus? cur non vociferamus? *vapula Caro, vapula pecus, vapula, vapula.* Aliter certe hoc vile mancipium tractandum non eſt. Par corpo

corpori facta indulgentia, rapit & evertit dominium rationis. Diſcat ergo ſubeſſe & ſervire; laborare diſcat, & Caſtimoniam tueri. ſed hoc ei rationibus aut blanditiis non perſuadebitur: verberibus & vi agendum eſt.

Indigna res, Sanctiſſimi viri Caſtitati tuendæ acerrime luctantur? Benedictus inter vepres, inter nives Franciſcus, in lacu frigidiſſimo Bernardus; ſexcenti alii totas horas, dies pene totos flagellis & loris ſe lacerant; ut ſuam ſibi Caſtitatem defendant. Vnus Dominicus Loricatus, una ſolum quadrageſima (plures autem habebat annuas) toties & ad preces tam prolixas ſe virgis atque loris accerrime cecidit, ut incuſſorum verberum numerus, ad quadraginta quinque millium excreſceret. Et nos in periculis longe gravioribus, quam illi tales conſtituti, ad omnem inertiam & languorem proni diffluimus; cumque ambabus feriendum eſſet, timidiſſime parcimus. Ita ex facili à libidine triumphamur. Ah, mortales, hæc via non eſt ad aſtra, ad cælum non eſt. Et quæſo te, Ædeſime, nomina mihi è tot millenis millibus Sanctorum vel unicum, qui ſuo corpori non fuerit noverca, qui non illud parce ac duriter aluerit, & exercuerit ad omnem tolerantiam? Dominicus, quem dixi,

Vide Iacob. Gretſ. de diſciplin.

Pet: Dam. Surius tom. 5. ad 14. Octob. in vita.

Loricatus ſolebat dicere, ſe ad hoc verberationis voluntariæ faſtigium paullatim aſcendiſſe. Idem cuivis alteri, opitulante Deo, poſſe contingere. Vt enim pervigiliis aſſueſceret, vigilare cœpiſſe: nam ſomnus, ajebat, invitat ſomnum, & ex vigiliis facilius trahuntur vigiliæ. ſic abſtinendo diſcimus abſtinere. Ergo incipiendum eſt: difficilia ſunt quidem initia, ſed à cœptis non ſtatim reſiliendum; progreſſus eſt facilior. Tu, ne cede malis——hic aude, aut Caſtitatem perdis. Vſus certe flagellorum duo habet eximia. Primum eſt: carnis petulantiam nimium ſubſultantem velut aſperum frenum inſigniter coërcet. Alterum: Chriſti flagellis cæſi, ſpinis redimiti, in crucem acti cruciatus nemo ſatis cogitat, qui flagella, doloreſque ſimiles non guſtat. Quod ſi funiculos noſtros, nec irata quidem manu incuſſos, adeo tamen ſentimus, jam cogita qu hoſtiles dextræ hamatis loris armatæ, in Domini corpus ſævierint. Mare dolorum fuit; infandi cruciatus. Ergo licet morigeram quis carnem habeat, ſi tamen patientis Chriſt ſummos dolores ſerio velit perpendere, exiguos ipſe non reſpuet; utetur flagris, quæ Dominus in noſtro uſus, ſuo jam ſanguine ſacravit. Nobis dictum putemus à Salomone
Prov. c. 23. v. 13. Noli ſubtrahere à puero diſciplinam ſi enim

ſi enim percuſſeris eum virga, non morietur. Tu virga percuties eum, & animam ejus de inferno liberabis.

III. Quandoque tamen flagellis præferenda ſunt cilicia. Subinde caro lentis rigoribus frangenda eſt. hoc cameuniæ, veſtes & cilicia præſtant. Hæ moleſtæ tunicæ, olim plurimi uſus fuerunt, etiam in priſca lege, nec plebi tantum, ſed & regibus uſitatæ. Achab, David, Ioram, 3.Reg. c. 21. v. 27.
aliique reges hanc hiſpidam veſtem,
ad carnem indutui geſſerunt. Illud Pſ. 34. v. 13.
Hebræum ſidus Iuditha caſtitatem 4. Reg. cap. 6. v. 30.
atque pudicitiam ſuam cilicio inſigniorem fecit & tutiorem. In lege nova apud ſanctiſſimos viros feminaſque nil uſitatius his ipſis aſperis induſiis. Omnis ætatis, ordinis ſtatus, conditionis, ſexus homines ea geſtarunt, & etiamnum geſtant domandæ & vexandæ carni. Fuerunt, qui viginti, triginta, octoginta continuis annis dies noctesſque, hoc ſetoſo amictu, carnis rebellionem omnem compreſſerint.

S. Lupus Trecenſis Pontifex, qui humi ſomnum capere, nec annis vicenis ulli unquam lecto indormire ſuſtinuit, qui alternas noctes vigiliis & precibus exegit, qui una ſolum tunica ſe operuit, cilicium aſſidue geſtavit, nec imitatoribus caruit. nam idem S. Maximus Rhegienſis

Præſul, idem alii fecerunt. Abrahamus Eremita qui ex ampliſſimo patrimonio, patris ex aſſe hæres, præter cilicium, ſtoream, poculum ligneum, nihil ſibi retinuit, veſtem cilicinam quinquaginta annis geſtavit, nec unquam mutavit. S. Amatus abbas, non aliam quam è cilicio culcitram admiſit, eadem in morbo & morte uſus. Comes Elzearius, ſerico thorace cilicium velavit. idem ad quinquageſimi pſalmi (Miſerere) ſingulos verſus, tribus ictibus idque catenulis ferreis ſe cecidit. Notum Caroli Magni Imperatoris cilicium. Franciſcus Borgias Dux Gandiæ, etiamnum ſui juris & extra Religionem, viſitaturus feminas, cilicio ſe armavit. S. Thomas Cantuarienſis Archiepiſcopus, piloſam veſtem ad genua pertingentem geſtans: Si corpori meo, ajebat, præeſſe nequeam, & qui tot aliis præero? S. Edmundus, in eodem ſolio ſucceſſor, cilicium extra quadrageſimam, in quadrageſima loricam ferream, geſtavit. Ad hoc eum mater aſſuefecit à puero, quæ, quoties ei Pariſios recentia induſia, lotum ſimul miſit ciliciolum, ſuadens biduo triduove quot hebdomadibus uteretur. *Ædeſ.* Da veniam quæſtiunculæ: & quis primum cilicium induit? *Parth.* Primus homo, Adam cum conjuge: *conſuerunt folia ficus, & fecerunt ſibi perizomata.*

Gen. cap. 3. v. 7.

mata. Aſpera ſunt hęc folia, nec blanda nudis. ſic cilicium ab arbore ſumptum in Paradiſo cœpit eſſe uſui. Imitatus Iacob, qui cruentam filii tunicam cernens, *ſciſſis veſtibus, indutus eſt cilicio.* Imitati innumeri alii, Gen. c. 37. v. 34. qui piloſo hirtoque hoc texto in carnem pugnarunt. Notum Eccleſiæ canticum: Cilicio Cæcilia membra domabat, Deum gemitibus exorabat. Nec ipſe nuptiarum dies hanc ei hiſpidam interulam potuit detrahere: aureis quidem radiabat veſtibus, latente tamen cilicio mordebatur; dumq; Feſcennini canerentur, ſuam ipſa virginitatem Deo commendabat. Hac non inferior Editha Anglorum regis filia, quæ ut cilicii, quod dies noctesque geſſit, vexationem ſancte diſſimularet, veſtem cultumque regium non abhorruit. Vidit eam ſic regie comptam S. Ethelvvoldus, & ſubſtricta fronte: Non ſic, inquit, non ſic, ô mea filia, ad cælum itur; cæleſtis ſponſus hunc nitorem, hos radios non curat. Illa modeſte: Sancte Pater, inquit, & hoc eſt quod me ſoletur, cor à Deo non veſtem æſtimari. Senſit vir ſanctus mentem bonam, non ſemper à veſte judicandam. Radegundem Clotarii Regis, Kunegundem Henrici Imp. conjugem omitto, quarum iſta non indormire tantum, ſed & immori voluit cilicio.

IV. Quid multis? hoc unum egerunt *omnes Sancti*; ut continuam corpori facerent injuriam. Omnes in hanc rem mire ingenioſi fuerunt, caveruntque unice, ne ſub nomine neceſſitatis, ſubreperet voluptatis nequitia. Hinc prolixæ illorum vigiliæ, humicubationes rigidæ, inedia perpetua, inſulſi & inſuaves cibi, acerbæ potiones, veſtitus aſperrimus, mira in rebus omnibus patientia. Ludebant cum corpore, ne ludus ei fieret Animus: Vis, ajebant, ô mea Caro dormire? hic poteris, ſed aut ſtando aut ſedendo, prout vis; hic lectus pro te nimis durus eſt. aut ſi mavis jacendo quieſcere; en hic optimum pulvinar, ſaxum. Vis prandere, cenare? & hoc potes; en herbas, en radices optimas, cum condimento etiam, cinere; acetum, ſal, oleum tibi non conveniunt. Sitis, ô mea Caro? en aquam criſtallinam, argenteam, licet nonnihil tepidam, ne gelu tibi noceat. Ita in corpus amariſſime jocati, redegerunt illud in ſervitutem. Et aſſiduas has pugnas contra carnem ſumma contentione aggreſſi ſunt, ſciebant enim bellum eſſe intutiſſimum, cum hoſtis eſt intra muros. Idcirco ſuum quiſque corpus, velut benevolum inimicum (ita Nazianzenus loquitur) aut inſidioſiſſimum amicum frangere laboravit precationibus, labori-

Greg. Naz. de paup. cura.

boribus, vigiliis, inedia, ciliciis, flagris, rigoribus aliis innumeris. Religioſiſſima in ſeipſos tyrannide ſervarunt illud Caligulæ: *ſic feri, ut ſentiat ſe mori.* Sic tractarunt corpus, ut ſervum ſe commeminiſſet, non dominum; ſic carnem exercuerunt, ut ex adverſo pugnaret medicina cum morbo, dolor ſenſus cum voluptate carnis.

At nos tenelli ac delicatuli (certe tales ſumus, ad illos comparati) nos mollicelli hoc unum agimus, ut ſuaviter pereamus. Id omne ſtudioſiſſime amolimur quod carni non blanditur. Ecquid parcimus huic aſino? non eſt Athenienſis, cæleſtis civis non eſt, Animus eſt. Ecquid hanc vermium prædam tam blandis obſequiis in noſtram perniciem demulcemus? an ignoramus, nullam peſtem efficaciorem eſſe ad nocendum, quam hoſtem domeſticum? Carnem, capitaliſſimum nobis hoſtem imminere, quavis non dicam die experiri licet, ſed hora, ſi libeat explorare. Caro enim concupiſcit adverſus ſpiritum, ſpiritus adverſus carnem: hæc enim ſibi invicem adverſantur. Perpetua hic rixa & lucta eſt. & quo crebrior Carnis eſt victoria, hoc majores illius ſunt vires. At ibi ſemper vincit, ubi nunquam creditur eſſe hoſtis. Ah vani, ah miſeri! quantum mortalia pectora cœcæ noctis habent!

Boeth. l. 3. de conſ. phil.

Ad Galat. cap. 5. v. 17.

bent! quid delicias & voluptates quærimus, nec ſuo tempore, nec loco ſuo. In alium & meliorem orbem migrandum eſt deliciarum avido. In orbe hoc noſtro appetentia voluptatis, plena eſt anxietatis, ſatietas vero pleniſſima pœnitentiæ. Triſtes eſſe voluptatum exitus, quiſquis reminiſci libidinum ſuarum volet, intelliget. hinc morbi & dolores quaſi quidam nequitię fructus referuntur. Ita demum voluptas omnis in tormentum vertitur.

In id vero ſolum ingenioſa eſt *Caro*, ut *onus*, *& virgam*, *& opus* à ſe removeat, & quiete fruatur delicata & voluptabili. Ergo, mi Ædeſime, ex æquo & juſto *onus*, *& virga*, *& opus* huic pecudi convenit, aut illam profecto habebimus refractariam. Ad finem capitis hujus illuſtriſſimæ & prorſus ſeveræ Continentiæ admirandum ſpeculum extollo. Adeſte ſpectatores; huc & oculos & animum.

Ioannes Godefridus Bambergenſis & VVurtzburgenſis Pontifex, Anno M DC XXII, quarto Calendas Ianuarias, Ratiſponæ in comitiis defunctus, per omnem vitam adeo ſe totum Caſtitati conſecravit, ut homines libidinum ſuarum mancipia, velut ipſos diabolos averſaretur & fugeret; neque unquam induci potuit, ut cum his tali-

bus

bus vel paullo familiarius ageret. Iam inde à parvulo Godefridus, cilicio conſuevit uti totis diebus ac noctibus, integris etiam hebdomadibus. Diebus Veneris, ſabbati, & pridie dierum Chriſto, Beatiſſimæ Matri Virgini, aut patronis dicatorum, flagellis ſe acriter cecidit. Omnibus annis, quibus epiſcopum egit, ſtramini tantum, quod linteamine texerat, indormiit, multas noctes nuda humo, rudi panno ſubſtrato, exegit: ad ſolitas preces media nocte ſæpiſſime ſurrexit. Ad rem facit quod addo: Omnibus Veneris ac Sabbati diebus cibo abſtinuit, unica panis buccella & hauſtu modico contentus. Si quando his diebus hoſpitalitatis jus, aliave cauſa eum menſæ admoviſſet, ut abſtinentiæ ſuæ conſtantem rigorem ſancte diſſimularet, cibos ab opſonii magiſtro ſeu ſtructore diviſos, tanquam cenaturus accipiebat, paullo poſt, aliis id minus obſervantibus, famulo intactos velut neglectim porrigebat. Die Chriſti patientis, & alias per annum crebrius omnis cibi abſtinens, præter panem & aquam guſtavit nihil. & hoc tunc maxime fecit, cum omne alieni oculi arbitrium vitare licuit. Quadragintadiali jejunio nil e piſcibus aut aliis animalibus eſitavit, herbis ſolum, leguminibus, &

rapis

rapis contentus. Per omnes Dominici Adventus dies nil carnium in cibum admiſit. Sane non parvo ei ſtetit, Caſtitatis tam ſincerus amor. Quod vel hinc etiam luculente patefiat.

Adoleſcens etiamnum, liberali admodum & venuſta erat facie, ita tamen ut in eo nobiliſſimam fecerit mixturam Pudicitia & forma. Hoc ejus virgineum decus cacodæmon iſto ſibi ſtratagemate ſumpſit expugnandum. E gynecæo feminæ magni nominis, inſigni juvenis pulchritudine in benevolentiam parum pudicam inflexæ, ad convivium Godefridum ſpecie honoris vocarunt. Adeſt vocatus, nec tamen ſolus (ut res tam periculo careret, quam ſuſpicione) ſed una ſecum vitæ ſuæ moderatorem adducit. Hunc præ omnibus benignæ invitationes & crebra pocula petebant. Hoc enim nequiſſima vafricie agebatur, ut is omnium minime greſſum è domo moliri poſſet qui primus deberet, itaque cogeretur cum commiſſo ſibi juvene illic pernoctare. Res è voto ſucceſſit, nam probe appotum & jam vacillantibus veſtigiis, articuliſque ſubſidentibus labentem, in proximum conclave blande cubitum trahi juſſerunt. Ita & juvenis ea nocte pedem domo efferre prohibitus eſt: & quia nil mali ſuſpicabatur, ipſe quoque ad lectum

tal

tali hoſpite dignum deduci ſe paſſus eſt. Cum vero adulta jam nocte quies & ſilentium teneret, cubiculum ſopiti juvenis furiæ illæ libidine accenſæ lanco paſſu irrepunt, jamque proximæ lectum qua verbis qua geſtibus, adoleſcentis innocentiam ad flagitium invitant. Hic caſtiſſimus juvenis, velut ad Stygii monſtri aſpectum evigilat, & mox horrendum vociferans, è lecto, ut erat lineis ſolum femoralibus & induſio veſtitus, proſilit, impuris manibus ſemet extorquet, & omni veſte alia relicta, ex inſidioſa domo evolans, in vicini ædes, velut in aſylum transfugit, ubi reliquum noctis inter preces & gratiarum actionem, pro obtenta Caſtitatis palma exegit. O factum dignum æternis annalibus! O Niceta, ſunt qui tecum ſaltem certare velint, ſi ſuperare non poſſint! O Ægypti prorex Ioſephe, tuæ virtutis æmulum agnoſce! O Ædeſime, pene redivivum Nicetam ſibi ſiſto in hoc juvene. Proniſſimum mihi eſt credere, Godefridum poſt tam nobilem victoriam, eum à Deo favorem impetraſſe, quem Thomas Aquinas, cui lumbos ſtrinxerunt Angeli, ut aut nullam deinceps carnis rebellionem ſenſerit, aut facili negotio repreſſerit. Neque tamen noxia ſecuritate caſtimoniæ ſuæ fiſus, diaboli technas timere deſiit. Scivit, quod

ſupra monuimus, virginem à bello nunquam ceſſare. Ideo in domum ſuſpectæ pudicitiæ alias invitatus: Malim, inquit, leprotrophium ſubire, & cum leproſis cenare, quam vel ſemel caſtitatis periculo, ædes illas ingredi, meq; ſponte in ignem præcipitare. Nec aliter fecit quam dixit, & rigidæ virtutis exemplo perpetuam ſibi Continentiam ſtabilivit, in ſui corporis tormentum varie ingenioſus. Solebat namque cingulum ferreum, inſuper aculeis aſperum ad nudos lumbos appreſſus geſtare. Armillæ ipſæ, ſi quando iis uſus, non laſciviæ inſtrumenta, ſed Caſtimoniæ, oſtentationem nullam præferebant, ſed virtutem tegebant: Siquidem ſub hoc tortili auro carnificina manuum latebat, quæ maluiſſent metallo tam nobili non indui, quam abditis ſub eo aciculis aſſidue compungi. Godefrido certe ſua Caſtitas non gratis conſtabat: verberibus, jejuniis, aliiſque rigoribus, corporis animique florem & emeruit, & retinuit. Sed verſiculus monet: Lectio, flagra, preces——De lectione & flagris diximus. Ad preces me verto.

Ex funebribus orationibus Dn. D. Friderici Fornери &c. & P. Ioannis Salleri.

CA

CAPVT V.

Tertium Incontinentiæ *antidotum*, Preces & Orandi ſtudium.

ANachoretam ſenem (ut Pelagius refert è Græco) conſulens quiſpiam de animi ſui latente malo: Ecquid ego, inquit, faciã? cogitationes meæ non niſi ad libidinem me trahunt; nulla mihi ab eis eſt quies, nec per horulam quidem; & hoc nõ leviter me affligit. Cui ſenex: Quando, inquit, dæmones ejuſcemodi cogitationes ingerunt, ne colloquaris cum animo, quia dæmonum eſt talia ſuggerere; tuum, ſuggeſta identidẽ regerere, penes te eſt, hos hoſpites aut admittere, aut ingredi volentes ejicere. Modo reſiſtas, invito tibi conſenſum vi nulla extorquebunt. Ad quæ juvenis: Atqui, mi pater, inquit, debilis ſum, & tã potenti affectui vix reſiſto; vincor. Atqui nemo, inquit ſenex, hîc vincitur, niſi volens. Et ſcis quid fecerint Madianitæ? filias ſuas ad omnem illecebram comptas & ornatas, in oculis Iſraelitarum quaſi venales propoſuerunt. Ita quidem allicere potuerunt ad turpe nefas, neminem cogere. Iſraelitis omnibus integrum erat, non perire. Multi, quibus lex divina cordi fuit, nõ tantum Venereum

Libell. 5. num. 32.

Num. 25. v. 2.

hoc

hoc illicium contempſerunt, ſed alios etiam, illecebroſo ſpectaculo captos, ultione laudabili puniverunt. Sic & nobis agendum. Fucatas tibi diabolus cogitationes proſtituit? Contemne, non reſponde, deſpue in illas ſordes; ſurge, ora, & clama: Fili Dei miſerere mei. Ad hæc iterum juvenis: Ecce pater, inquit, & oro, & meditor, & clamo, ſed ſine omni guſtu; lapis ſum, non moveor. Tu tamen, inquit ſenex, nihilominus & ora, & meditare, & clama. Incantator ſæpe vim verborum quæ pronunciat, ignorat, at ſentit eam incantatus ſerpens, & velit nolit, humanæ voci ſe ſubjicit. Ita nobis quantumvis ſaxeum cor ſit, & ad preces inſenſile, ſentit tamen eas cacodæmon; terretur, & fugatur. Tu igitur ora, etſi ſilex tibi videaris.

Sap. cap. 8. v. 21. I. Salomon, illud opulentiæ & ſapientiæ prodigium, & ſi ſolus hîc loquatur, ſatis perſuadeat: Scivi, ait, quia aliter non poſſem eſſe continens, niſi Deus det, & hoc ipſum erat ſapientiæ, ſcire cujus eſſet hoc donum: adii dominum & deprecatus ſum illum. Nobiliſſima gemma eſt Caſtitas & pudicitia, tolerabili tamen & levi venditur pretio; pete illam à Deo, & jam emiſti. Omnis quidem virtus, munus à Deo eſt, ſingulari tamen ratione Caſti-
ta-

tas, idcirco precibus ardentiſſimis petenda eſt à liberaliſſimo domino, qui ſic rogatus, menti allucet, ut vicina pericula prævideat; voluntatem afficit, ut congrua malo remedia conſtanter adhibeat; infrenem appetentiam ſub legis imperium compellit; luctantem hominem confirmat ne ob pugnæ difficultatem, vincendi ſpem deſpondeat, ſed opem cælo affuturam erecto animo confidat: qui denique novas identidem vires ſubminiſtrat, ut is qui cœpit, hoc Caſtitatis ſtadium decurrat, promiſſumque Caſtitati præmium obtineat. Hæc Auguſtino cauſa fuit, ſic efflictim precandi: *Deus meus, accende me. Continentiam jubes; da quod jubes, & jube quod vis.* L. 10. Cõfeſ. c. 29.

Ille paradiſi hoſpes, caſtiſſimus Paulus, virginitatis adeo erat amans, ut omnes ſibi cuperet quam ſimillimos, tamen & ipſe has faces luteas ſenſit: *Datus eſt*, inquit, *mihi ſtimulus carnis meæ, Angelus Satanæ, qui me colaphizet.* 2. Cor. c. 12. v. 7. & qua tandem ratione divinus hic homo ab hac carnis injuria ſe vindicavit? *Precibus*, & quidem ter repetitis: *Propter quod ter dominum rogavi, ut diſcederet à me.* Ea demum oratio impetrat quæ perſeverat, quæ ignes ſpirat: Preces languidæ, nec hominem quidem ad aſſenſum fle-

 ctunt.

Ioan.c. 4.v. 24 ctunt, nedum Deum. Spiritus eſt
Deus, & eos qui adorant eum, in
ſpiritu & veritate oportet adorare.
Falſitas eſt illa, & turpe diſſidium,
cum lingua preces & verba demur-
murat, mens interim à precibus alie-
na ad ludos & choreas evolat. Pre-
cari putes hunc hominem; os certe
occupat: cor otiatur, aut pejora tra-
ctat otio, & neſcio quid aliud nuga-
tur. Atqui hoc non eſt *in ſpiritu a-
dorare*: his precibus Caſtitatis gem-
Pſalm. 122. v. 1. & 2. mam nemo impetraverit. Sanctiſ-
ſimus David precationibus aſſiduis
exæſtuans; Ad te, inquit, levavi
oculos meos, qui habitas in cælis.
Ecce ſicut oculi ſervorum in mani-
bus dominorum ſuorum; ſicut ocu-
li ancillæ in manibus dominæ ſuæ:
ita oculi noſtri ad dominum Deum
noſtrum, donec miſereatur noſtri.
In manibus, inquit, domini, ſtant
oculi ſervorum, non in facie. Ni-
mirum hic oculorum conjectus pe-
tit ut accipiat; ad heri dextram
pervolat, ut eam aperiat ad dan-
dum. Ita nos prorſus oculos no-
ſtros in Dei manu ſtatuamus, & Ca-
ſtitatis unionem pretioſiſſimum
violentia Deo grata extorquea-
mus.

II. Militiæ dux, cui caſtrum com-
miſſum eſt defendendum, ſi quan-
do videat à vicinis jam hoſtibus
caſtrum obſidione cingendum, lit-
tera

teras quam primum perſcribit ad arcis dominum: hoſtem in propinquo eſſe, de arce agi, ſe cum ſuo milite in periculo verſari, niſi quam celerrime ſubmittatur auxilium: proinde rogare ſe, ut, ſi quidem dominus arcem ſuam velit ſalvam, majores copias & recentem militem, quam citiſſime poſſit, ſuppetiatum mittat. Militiæ vivimus, mi Ædeſime, & caſtrum ſuſcepimus propugnandum, Animum. Varius hanc arcem incurrit hoſtis, maxime Cupido, Venereus ille jaculator, qui ſecum ingentia trahit agmina tot occaſionum, illecebrarum, tentationum. heu cingimur ſæpe, ac undique magnis copiis obſidemur. Quid hic conſilii? primum eſt, non differre proximum, litteras exarare, & cum iis tabellarium quam primum amandare ad dominum. Nuncius noſter, noſtra eſt oratio; litteras ſcribimus, cum ad Deum preces fundimus. Hîc juvat, expeditum & celerem eſſe. Quam primum in periculo eſt Caſtitas, cum occaſiones invitant, illecebræ blandiuntur, cum tentationes incitant, mox ad Deum pervolet epiſtola; mox ardentiſſimæ preces concipiendæ in hunc fere modum: & ſatis eſt quandoque vel unica tali precatiuncula opem divinam poſſe ere.

Pſa. 50 Libera me de ſanguinibus, Deus,
v. 16. Deus ſalutis meæ.

O mi amantiſsime domine ſuccurre; pereo, ſerva me.

Pſa. 69 Deus in adjutorium meum intende, domine ad adjuvandum me feſtina.
v. 2.

O Ieſu caſtiſsime, de animæ meæ ſalute agitur, cuſtodi me ne peream.

Pſa. 24 Ad te domine levavi animam
v. 1. meam: Deus meus in te confido, non erubeſcam.

O mi Ieſu, O Ieſu fortiſſime defende me; è Satanæ laqueis erue me.

Pſa. 30 Illuſtra faciem tuam ſuper ſervum
v. 17. tuum; ſalvum me fac in miſericordia tua.

O mi Deus, fons puritatis, amator caſtitatis, crea in me cor mundum & caſtum.

Pſa. 30 In te domine ſperavi, non confun-
v. 1. dar in æternum; in juſtitia tua libera me.

O Ieſu puriſsime, in cordis puritate conſerva me.

Pſa. 39 Complaceat tibi domine, ut erua-
v. 14. me; domine ad adjuvandum me reſpice.

O Ieſu deſiderabiliſsime; totum me trahe ad te.

Potens eſt telum in cacodæmones
Anno ardens oratio, quod etiam hinc diſ-
1614. cas. Vnus è ſodalitate Virginis Bea-
factū. tiſsimæ

iſſimæ fuit (mihi rebus omnibus conjunctus) qui clam admotis facibus in flagitium agebatur. Ter illum nocturna molitione cacodæmon impetiverat; jam in virum procerus; mox intra puſionis modum contractus, denique virgini aſsimilatus nihil virgineum meditabatur. In his anguſtiis deprehēſus adoleſcens, quicquid armorum habuit hoſti objicere, Præſidem ſuam aliquando ingeminare; rurſum cruce præcordia notare velle, ſed irrito ferme conatu; nam torpebat exanimis pollex, & manus nihil virium retinebat. Ad ultimum lingua ſuppetias tulit, ut inclamato Numine redirent manus ad officium, & Sirenum ora in fumum dilaberentur. Nec reſtinctum tamen ea fuga incendium eſt; ſed viventibus adhuc flammis adoleſcens conflagrabat. Ergo lecto ſe corripit, abjectuſque humi ipſe plectere ſe incipit. Vbi cum per horam decubuiſſet, tandem ab incendio triumphavit.

Chriſtus, quotidie precari nos juſſit; *Et ne nos inducas in tentationem.* Sed & clauſulam addi præcepit: *Sed libera nos à malo.* Tam rogandus eſt Deus ne incurramus periculum, quam, ut evadamus. Et hæc oratio non à ſummis labris veniat, ſed à pectore, & intimo ſenſu.

III. Hîc mihi duos velim conſi-

deres, in extremis pudicitiæ periculis, precantes: Ioſaphatum Regem, & Thomam Aquinatem tibi ſiſto. Decreverat Thomas primum ætatis florem Deo ac pudicitiæ dicare. Parentes, ut hoc animi decretum reſcinderent, blanditiis, minis, promiſſis, inauditis artibus caſtiſſimum pectus ſibi ſumpſerunt expugnare. Ictus vani, & in ventum abiere omnes. Obdurabat filius, deſtinati conſilii tenax. Ergo validiore ariete quatiendus fuit hic paries, dum corrueret; nec conſilio defuit vigilantiſſimus Satan. Solum ſe agere putabat Thomas in conclavi, quod demum carcerem eſſe ſenſit periculoſiſſimum. Eo enim immiſſa eſt puella, melioris formæ quam pudicitiæ, ipſo vultu petulantiam confeſſa. Cœpit ea varie & blande verecundiſſimum adoleſcentem, ad flagitium invitare. Omnia in ea loquebantur, vox, forma geſtus, oculi, veſtes, veſtium odor. Quot verba, tot jacula; quidquid dixerat, venenum erat.

O Thoma, quot in te ſagittæ volant? ſingulæ mortem ferunt; vel unam admiſiſſe, plaga letalis erit. Equidem ſenſit eximius adoleſcens ac cor penetrare blandiſſimum hoc toxicum. Hîc, velut in arena gladiator, conſilium capit, æmulator *Nicetæ*, & mox ad Chriſtum: Ne quæſo ſinas exclamat, Domine Ieſu, & tu ſanctiſſim

ctiſſima Virgo *Maria*, ut in oculis tuis turpiſſimum ſcelus committã. O mi Caſtiſſime Ieſu, ne permittas, ut ob ſpurcam libidinem, æternas cæli delicias vendam. Dixit, & è foco titionem rapuit, inſidiatricem fugavit, cubiculo extruſit, occluſit oſtium; *vicit.* Opportunius hæc pugna ſubſidium non habuit, quam preces ex ardenti pectore petitas.

IV. Scenam habuit periculoſiorem Rex Ioſaphat, Regis Abenneri filius, & niſi eximia illius virtus, in eodem quaſi theatro bis viciſſet, plauſum ab Angelis non tuliſſet. Sacra Chriſtiana regius hic juvenis à Barlaamo Eremita didicerat: jamque mores alios & caſtiores præ ſe ferebat, quam dum idola coleret. Abennero patri ſeverior hæc vita filii non probabatur, ut qui aliud cælum non noſſet, quam in ſordibus volutari, & mergi voluptatibus. Camque filium non unis machinis tentatum, ſentiret inexpugnabilem, magorum ſuaſu hoc eum ſtratagemate inſtituit adoriri. Removit ab eo famulitium omne aulicum, & ſolas, quæ juveni ancillarentur, puellas ſubſtituit. Hîc mihi Samſonem da; da Davidem, da Salomonem, & videamus, num durct ſceleris purus inter corruptelas. Nec Ioſaphato pectus adamante aut chalybe ſtetit, cœpit ſentire pellacias, cœpit æſtuare; tale demum li-

Damaſ. l. de Bar. & Ioſ. c. 30.

bidinis incendium pectore circumtulit, ut huic extinguendo ſe parem non crederet. Generoſe quidem cōtra tot hoſtes luctatus eſt: & jam Deum objectabat animo, jam Dei leges: modo inferos cogitabat, modo cæleſte præmium: non minus tamen Venereæ faces animum incendebant. Ita nec Deus, nec inferi, nec cælum, neque ſpes, neque metus impuram flammam multum adeo mitigabant. Vltimum & præſentiſſimum viſum eſt mali remedium, in preces ſe ſternere. Ergo manus oculoſque cælo attollens: O Deus, inquit, ſpes deſperatorum, reſpice & miſerere: tu omnia potes, miſericors in omnes. Vide, Domine, quæ patiar; meæ me cogitationes occidunt. Perii, niſi tu adjuves. Cordis &corporis pudicitiam ſervare cupio, ſed expugnor, niſi tu defendas. O mi Deus, tuus ſim; pereuntem à lapſu revoca: tibi vivam, tibi moriar. Adfuit benignus Deus ſic calide oranti, & impurarum cogitationum agmen ſubito evanuit. Nec tamen precari deſiit jam victor juvenis, ſed ab eo tempore (valedicebat jā dies) ad alterum uſque ſolem in precibus pervigilabat.

V. Sed nec dum omni periculo defunctus eſt Ioſaphat. Acerbior & longe periculoſior inſtabat pugna. Abennero patri jam ante dono venerat

nerat puella, regis filia; bello capta, ſed pulchritudinis tam eximiæ, ut omnem ejus ævi formam extinguere, & pene Dea eſſe crederetur. Et hæc, tragœdiæ caput ſtatuebatur, mago regio ſtrenue adlaborante. Hic, ut certior veniret victoria, carmine magico cacodæmonem in puellam immiſit, ut ſic junctis operis inſtrueretur ſtratagema, nulli eludendum. Adeſt ergo perſonatus diabolus ſub venuſtiſſima larva, & ut immitius pugnaret, blandiſſimam prætendebat pacem. Puella ad omnem dolum ingenio verſatili erudita, religionis Chriſtianæ cupidiſſimam ſe dextre ſimulabat. Volebat Orcinianus piſcator, Satan, eam hamis eſcam imponere, quam ſciebat appetituros hos tales piſciculos. Ioſaphatus juvenis præclaram hanc ratus occaſionem, ſervandi ab Orco hominis: nihil equidem ſe malle ajebat, quam ut plurimi ſecum ab idolis ad Chriſtum tranſirent. In eam rem utrinq; prolati ſermones. Puella ſenſim veritati cedere, & expugnari ſe callidiſſime mentita, in ſe quidem nil futurum moræ, quin ſacro fonte luſtranda, in leges Chriſtianas juraret, ſi modo regius juvenis reginæ conjugium dignaretur non aſpernari. Fortunam ſibi regiam, non ſanguinem deeſſe. Putare ſe vero, à Chriſtianis non fortu-

nam, ſed virtutes & animum in dote numerari. Parentes ſibi, & avos, atque atavos, & horum majores fuiſſe reges. Opulentiā regiam bello nonnihil acciſam, aut mutatam eſſe: credere ſe tamen, non ſine dote venturam, ſi probitatem conjugi futuro adferret. (Ah, Ioſaphate, ah! non periculo tantum, ſed ruinæ vicinior nunquam fuiſti.)

Stabat juvenis, & venuſti ſermonis prudentiam non ſine tacita commendatione mirabatur, & ut fit, oculos ſuæ ſtationis oblitos, in loquentis vultum ſubinde obliquabat. Et ne adeo alienus foret ab honeſtiſſimis nuptiis, cœpit fallaciſſima Siren, neſcio quas ſententiolas (à magiſtro diabolo eas didicerat) ex Euangeliis in medium recitare, ipſius
Ad Hebr. c. 13. v. 4. Chriſti præſentia nuptias commēdatas aſſerere, honorabile conjugiū & immaculatum torū extollere, multa demum in conjugii laudes garrire.

Ad aures & ad oculos talem oratorem admittere, & non perſuaderi, divinæ eſt potentiæ, non levitatis humanæ. Forma vel muta, eloquentiſſima eſt oratio; quod vult, impetrat. Vbi jam verborum mel affunditur, & eblandiens animum ſuada facundia conjungitur, ſine vi, quidquid dicitur, perſuadetur. Saxum antea videri poterat Ioſaphatus, & immota rupes ad omnem libidinis

impe-

impetum, ſed laſcivus dæmon tanta ſordentium flammarum vi hanc rupem vallavit, ut & ipſa inſtar ſolutæ arenæ defluere cœperit, & minui. Nondum quidem proſtratus Ioſaphat, hoc uno tamen victoriam ſibi fecit ancipitem, quia cœpit dubitare. Decretum erat ei antea intactum ſervare corpus ab omni femina; jam vero vacillare, turbari, anxius hæſitare, nec turbationi ſatis reſiſtere, nec dubitationem expedire.

VI. Digreſſa ab ſe Oratrice illa peſtilentiſſima, quia ipſe unus, & accuſatoris, & patroni partes ſuſtinuit, ideo ipſe ſibi & objicere, & objecta diluere, ſecumque ipſo plurimum luctari cœpit, & in utramque partem fluctuare, demum ſe ſolum ſic affari: Nil, inquit, inhoneſti à te petitur; conjugium proponitur, & quidem non diſpar: Regina eſt quæ ſponſum quærit, nec leges Chriſtianæ contradicunt.

Id quidem verum eſt, ſed meminiſtin', quid te docuerit Barlaamus? Omnis ponderatio non eſt digna continentis animæ. Eccli. c. 26. v. 21.

At hîc occaſio eſt lucrandæ animæ, & puellæ regiæ ad Chriſtum traducendæ.

O mi Ioſaphat, hoc non eſt lucrari animas, tuam negligere, ut acquiras alienam, noſti illud: Quid prodeſt homini, ſi mundum univerſum lucretur,

Matth. c. 16. v. 10. cretur, animæ vero ſuæ detrimentum patiatur.

Sed non eſt omnium, vivere ut virginem, ut Angelum. Recte hoc quidem dicitur, ſed qui declinat virginum certamina, nec præmia deſideret virginibus promiſſa.

At durum eſt in continua lucta vivere; ſibi ipſi ſemper contradicere. Durum eſt, ſed glorioſum eſt, & res una omnium Deo digniſſima.

Credibile tamen eſt, multos ſanctiſſimos homines in conjugio fuiſſe ſervatos qui alioqui periiſſent. At non minus credibile, multos in conjugio periiſſe, qui ſi caſti vixiſſent, ſervati fuiſſent.

Sed fac, prout deſtinavi, ſic incipiam: quis ſcit an ſic finiam? aliud eſt inchoare, aliud ad finem perſeverare. At iſtud Deo permittendum eſt, hoc ipſi erit curæ: qui ſuaſit incipere, juvabit etiam finire.

Sed repugnat natura. Corrupta, non integra: & Deus natura longe potentior eſt.

Sed quid faciam? uror, ardeo; cogitationibus peſſimis, jam diu mens inceditur: ſævit in medullis fax ſtygia. At hunc æſtum, igne Chriſti ſuperare potes, hoc tale incendium Chriſti ſanguine potes extinguere.

Sed nunquid unus aliquis ex Apoſtolis dixit? qui matrimonio jungit virginem ſuam, bene facit. Ita eſt, ſed

ſed idem omnino Apoſtolus addidit: & qui non jungit, melius facit, 1.Cor. c.7. v. 38.
& bonum eſt homini mulierem non tangere.

Sed an non aliqui Apoſtolorum Ibid c. 7. v. 6. & 8.
uxores habuerunt? Habuerunt, ſed inter alia omnia quæ Chriſti cauſa reliquerunt, etiam uxores fuerunt: ſic Apoſtoli omnes, vel erant virgines, vel poſt nuptias continentes.

Sed an non Pauli vox eſt? melius eſt nubere quam uri. Ejuſdem tamen & hæ voces ſunt: Volo autem omnes homines eſſe ſicut meipſum: Dico autem non nuptis & viduis; bonum eſt illis ſi ſic permaneant, ſicut & ego.

Heu quid faciam? utinam virginem illam regiam nunquam ad aures, nunquam ad oculos admiſiſſem. Hoc forſan melius fuiſſet, ſed nec ſic quidem omnis victoria deſperanda eſt.

At forma illius animo meo identidem oberrat. At nunquid non formoſior eſt Deus, à quo rerum omnium forma & pulchritudo, velut è mari ſtilla unica, aut guttula eſt?

Ah, ferendo non ſum, ſi diutius duret tam vehemens cogitationum pugna.

Hic Deus providebit; feramus hodie, quod nos ferre vult Deus, ipſi cura eſt de craſtino.

Sed

Sed num miſellam illam virginem in Stygii draconis faucibus hærere ſinam?

Sed num etiam oblitus es, quantis te periculis objecerit mulierum familiaritas? vix evaſiſti, & regreſſum cogitas? nemo verius periculum judicat, quam qui expertus eſt.

Sed Chriſtianum eſt, alienæ ſalutis curam agere, ſuæ ante omnia: ſpecioſiſſimos titulos excogitat caro; quibus ſuam turpitudinem velet; mille verſutias inſtruit ut fallat.

Diu ſecum ipſe in hunc modum luctatus eſt reciproca contentione. Demum invenit virtute viam, & ipſa ſibi neceſſitas reperit exitum. Ad preces iterum, velut ad ſacram anchoram confugit. Precibus & lacrimis diu intentus, in ſoporem ſolvitur. Hîc ea vidit, ut experrectus, & fleret præ lætitia, & præ Numinis reverentia tremeret. Inde omnis inquit Damaſcenus, conſpectæ mulieris pulchritudo, cœno & ſanie fœdior ipſi viſa eſt. Ita cacodæmonum inſultus acerrimi repreſſi ſunt precibus. Ergo, mi Deus, continentiam jubes, da quod jubes, & jube quod vis. Sed precibus recte jungitur Confeſſio.

CAP.

CAPVT VI.

Quartum Incontinentiæ *antidotum,* Crebra Peccatorum Confeſſio.

QVi diligit cordis munditiam, propter gratiam labiorum ſuorum, habebit amicum Regem. Nihil æque favores divinos emeretur, quàm nitidam ſemper ac terſam habere conſcientiam. Conſcientiam vero ita puram non facile conſervabit, niſi qui eam crebrius emaculaverit. Id frequens peccatorum confeſſio poteſt: hæc autem vix erit integra, ſi ſit rara, ut veriſsime dixerit Bernardus; *Computatio dilata, multa facit oblivisci.* Qui rationes ſuas raro inſpicit, vix eſt ut non aliquid pertranſeat connivente oculo: & ſicut accuratiores illi ſunt, qui, ſi non quot diebus, quot hebdomadibus ſaltem ſuarum rationum libellum relegunt, ita vitæ plerunque puriores ſunt, qui Conſcientiæ nævos, ſingulis hebdomadibus ad ſacerdotis aures deponunt: Velox confeſsio, velociter medicinam facit. Et hæc prima frequentioris Confeſsionis cauſa eſt. Do & alteram:

Prov. c.22. v. 11.

Bern. l. med. c. 37.

Sunt quotidiana delinquendi pericula, quibus expoſiti vivimus. Diabolus, Caro, Mundus, noti hoſtes:

tentant,

tentant, vellunt, rogant, alliciunt; renitentes urgent, trahunt, tantum non cogunt, & hoc unum agunt, ne *boni* ſimus, nec Conſcientiæ maculas tam ſtudioſe obſervemus, eaſque, non niſi tarde & ſegniter eluamus. Quid tibi cum tam delicata & tenera conſcientia (ajunt illi deceptores noſtri) habebis ſemper quod agas. Æternum tibi creas negotium, & ſimul moleſtiſsimum; ſemper erit quod abſtergas, & nullum laboris reperies finem. Non ſubolet hîc tibi quid machinentur hoſtes tui? hæc conſilia ſunt ſecreta diaboli in amicum veſtiti. Si nolis ea tibi obeſſe, detege. Qui denudat arcana amici, fidem perdit. Amicitiam ſimulat cacodæmon; tu cuncta ejus arcana pande, confeſsione quam creberrima, & larvatum hunc amicum facillime vitabis. Quod Bernardus de Communionis, idem fere de Sacramento Confeſsionis aſſeri poteſt: Duo illud Sacramentum, inquit, operatur in nobis, ut videlicet & ſenſum minuat in minimis, & in gravioribus peccatis tollat omnino conſenſum. Concilium Tridentinum affirmat eos qui hoc ſacramentum debita præparatione obeunt, cuſtodiri ne ſtatim ſuccumbant tentationibus, & multo facilius in via virtutis, cautiores jam & vigilantiores progrediantur.

Eccli. c. 27. v. 17.

In cœna Dom. de bapt. & ab. lut. ped.

Ipſi

Ipſa vero (ſunt verba Concilii) hujuſmodi Confeſſionis difficultas, ac peccata detegendi verecundia, gravis quidem videri poſſet, niſi tot tantiſque commodis & conſolationibus levaretur, quæ omnibus digne ad hoc ſacramentum accedentibus per abſolutionem certiſſime conferuntur. Locuples teſtis experientia eſt, iis in urbibus, ubi crebrioris confeſſionis uſus, multos per omnem vitam ſine gravioribus peccatis agere. Seſſ. 14 c. 5. & 8.

Sed & tertiam cauſam ſubjicio, cur conſcientia crebriori confeſſione purganda ſit. Id luminis hoc Pœnitentiæ ſacramenro acquiritur, quo peccata eorumque origines longe facilius dignoſcuntur. Initium eſt ſalutis, notitia peccati. Nam qui peccare ſe neſcit, corrigi non vult. deprehendas te oportet, antequam emendes. exiſtimas tu, aliquid de remedio eos cogitare, qui mala ſua virtutum loco numerent? quidam vitiis gloriantur. Ideo quantum potes, te ipſe coargue. inquire in te. accuſatoris primum partibus fungere, deinde judicis, noviſſime deprecatoris. aliquando & te offende. Votum Seneca ep. 28. fine. eſt vatis regii: Illumina oculos meos, ne unquam obdormiam in morte, ne quando dicat inimicus meus: prævalui adverſus eum. Con- Pſ. 12. v. 4. iones publicæ ſi quos feriant ad e-

M men-

mendationem, hoc ipſo minus feriunt, quod feriant multos; ea vero monita quæ à Confeſſario ſuggeruntur cavendis vitiis, in concionis vicem ſunt tanto efficaciora, quanto minus multis dicuntur, cum uni ſoli dicantur. *Cum diſpoſitione initur bellum, & erit ſalus, ubi multa conſilia.* Bellum tibi pro pudicitia diu felix non erit, niſi ad illud te diſponas exomologeſi crebriore, in qua etiam conſilium capias de Caſtimoniæ hoſte felicius vincendo. Hoſtis certe vaferrimus eſt, & fere inquilinus, nec in ulla uſpiam arena, tam præſenti opus conſilio, quam in hac.

Prov. c. 24. v. 6.

I. His quarta accedat cauſa. Piacularis confeſſio nunquam repetitur ſine novo divinę gratiæ augmento. Quantum Deo diſplicet impudentia peccantis, tantum ei placet verecundia confitentis. Vere Bernardus: Omnis, inquit, ſpes veniæ & miſericordiæ in confeſſione eſt, nec poteſt quis juſtificari à peccato, niſi prius fuerit confeſſus peccatum. Ex eo enim unuſquiſque juſtus eſſe incipit, ex quo ſui accuſator extiterit. Ideo Pipinus, ſub Dagoberto Galliarum Rege, Major Domus, hoc eſt, Aulæ Præfectus & à Rege proximus vir probatiſſimæ vitæ, famæque integerrimæ, & qui non immerito *diſciplina regum* vocaretur, quoties de noxis confeſſurus venerat, ſacrum ho

De inter. dom. cap. 1.

Steph. abb. de eo l. 1. c. 2.

hoc tribunal nudis pedibus accedere ſolebat, in ſignum ſeriæ pœnitentiæ.

Vis etiam quintam cauſſam? Qui recuſat eſſe cautus, nec caſtus erit. Caſtiſſimos pleroſque videas quos cautiſſimos. Caſtitas & Pudicitia omni vitro Veneto tenerius quid ſunt, & illiſu levi aut vitiantur, aut perduntur. At vero cautelas huic cryſtallino vaſi ſervando neceſſarias, maxime docet frequens Confeſſio, ideo cacodæmon, ille technarum & mille artium magiſter, adeo laborat, ut confeſſionem faciat inviſam & gravem. Tædia ingerit, negotia obtrudit, varia cauſatur, omnem movet lapidem, ut confeſſio & rara ſit, & frigida: Hæc, inquit veterator, exigua ſunt; quid opus in minutiſſimis trepidare? quam tu conſcientiæ lanienam patieris, ſi tanta ſcrupuloſitate obſerves, quævis minutula? Tu vero, mi juvenis, etiam minutiſſima cave, ni ad majora velis prolabi. Qui ſpernit modica, paullatim decidet: Nec cavebit magna, ſi negligat ea quæ videntur minuta. Eccli. c. 19. v. 1.

Huic ſextam etiam cauſam adjungo. Quies & gaudium Conſcientię, nõ niſi à crebra Confeſſione eſt. Omnia, inquit Bernardus, in confeſſione lavantur, conſcientia mundatur, amaritudo tollitur, peccatum fugatur, tranquillitas redit, ſpes reviviſcit, I. med. c. 37.

animus hilareſcit; poſt baptiſmun nullum aliud nobis conſtitutum eſ remedium, quam confeſſionis refugium. Quotidie ſordiū aliquid contrahimus, quotidie inquinamur (e hujus vitæ ratio eſt) & niſi contractas ſordes eluamus creberrime, nimium quantum augent, & pene in immenſum excreſcunt; fit è grani non multis arena maris. Regum optimus fuerat & ſanctiſſimus David quia tamen pœnitentiam diſtulera ſeipſo teſte, ab innumeris malis de-
Pſ. 39. v 13. prehenſus: Circumdederunt, inquit me mala, quorum non eſt numerus comprehenderunt me iniquitate meæ, & non potui ut viderem. Multiplicatæ ſunt ſuper capillos capiti mei. Ejus generis ſunt hæ ſordes animi, ut, niſi quam primum expurgentur pœnitentia, mox aliæ atqu
Apoc. c. 22 v. 11. aliæ ipſis accreſcant. Inde fit, ut, qu in ſordibus eſt, ſordeſcat adhuc. E quæ Conſcientiæ quies ſit aut hilaritas in perpetuo harum ſordiur augmento? Puram effice Conſcientiam, ſi eam ridere velis: tolle nube tot noxiarum, ſi ſerenam eam cupias: tranquilla non erit, inter ho peccatorum morſus; tolle verme qui eam lacerant. Sed: Levia, inqui peccata, pacem animi non diſtubant.

Suas habet etiam leve peccatu morſiunculas: quamdiu has ferr

men

mens cogitur, tamdiu ſuavis ei quies non erit, ſed nec unquam ſerio hilareſcet. Secura mens quaſi juge convivium. At vero ſecuram habebis nunquam (ſanctiſſime affirmo) niſi ab illo veræ ſecuritatis præſidio, Pœnitentiæ ſacramento, eoque quam creberrime repetito. Tum demum jucundo frueris epulo, cum vellicantes animi vermes occideris. Si diu hos vivere ſinas, perit tibi tuum hoc convivium. Vbi puncturæ, ibi moleſtiæ: nec ſerio ſe hilarem credit conſcientia, niſi ab omni verme, qui lancinat, ex integro ſit libera. Iugi convivio illo non fruitur, niſi *ſecura mens*. Secura non erit, niſi pura ſit, & quaſi ſemper à Confeſſione recens lota.

Prov. c. 15. v. 15.

II. Hic ſeptimam attexo cauſam, priori affinem. Plurimi ſanctorum hominum, viri feminæque, quibus cordi erat conſcientiæ quies & tranquillitas, Confeſſionem, quantum licuit, creberrime iterarunt. Fuerunt qui quotidiana confeſſione animum luſtrarent: ſæpius voluiſſent, ſi per alios licuiſſet.

Birgerus, homo nobilis & potens, D. Birgittæ parens, ſingulis diebus Veneris ad ſacerdotis pedes ſe abjeciit, confeſſioni faciendę. Eamque facti rationem aſſignans: Ita, inquiebat, mea hodie cum bono Deo componam & tranſigam, ut quidquid

Sur. tom 4 die 14. Iulii.

moleſtiarum ceteris diebus in me ille immiſerit, æquo ego animo id perferam. Idem fecit per omnem vitam, & Birgeri filius, qui illam inſuper clauſulam adjunxit, ut confeſſionem voluntaria ſui diverberatio exciperet. Idem fecit & Birgitta filia, eumque ſibi morem à teneris annis indixit. In eandem legem juravit Birgittæ maritus Vlpho. Idem alii religioſiſſimæ hujus familiæ præſtiterunt. Idem prorſus beatæ Lydvvinæ avus in more habuit, qui ubi die Veneris animum Confeſſione purgaſſet, poſtero Sabbato corpus jejuniis exercuit, nec in cibum aliud, quam panem & aquam admiſit. Ea ſemper integerrimorum hominū mens fuit, aut nullam conſcientiæ labem admittere, aut incuria qualicunq; admiſſam quam primum abſtergere.

Ab his in diverſum abeunt illi, quibus volupe & jucundum eſt, ſordibus mergi, qui liberrime peccant, quibus in vili frons eſt & pudor; at vero cum de peccatis inſtituenda eſt confeſſio, hic illi frontem induunt aheneam, & hoc *verecundiam* vocant. Nimirum flagitioſe erubeſcunt fateri, quod patrare minime verebantur: ad flagitia effrontes, ad noxium ſilentiū peſſime verecundi.

Hic mihi in mentem eſt, nec ſine gemitu recordor, quis ante annos centenos, Luteri ævo, rerum ſtatus fuerit.

fuerit. O ſæculum, plane non aureum! difficile tunc erat ab hæreticis Catholicos dignoſcere. Sacramentorum uſus vix ullus. Confeſſio quotannis erat una, eaque frigidiſſima, aut Confeſſionis mera puta ceremonia. Hæc enim talia plerunque quo rarius, hoc pejus facimus. Ita tunc omnia invaſerat languor, ut ſæpius quam ſemel anno toto divinum epulum accumbere, adinſtar piaculi haberetur. In arcto, & velut in extrema tegula ſtabat tunc temporis Religio & Pietas, & pudori erat nolle ſapere cum inſanis. Hæc planiſſima via erat, ad graſſantem jam hæreſin. Quid facilius plurimis, quam nunquam amplius de noxis confiteri, qui antea ſemel tantum in anno id facere conſueſſent. Quod rariſſime fit, non difficulter penitus omittitur, illud præſertim quod plus tormenti habet quam oblectamenti. Sed, propitio Deo, ita jam mutarunt tempora, ut affirmare audeam; quiſquis noſtro hoc ævo, annuam duntaxat confeſſionem inſtituit, hoc omnibus de ſeipſo ſuadet, ne ſe alium eſſe credant quam frigidiſſimum Chriſtianum, qui, niſi lex urgeret, nec ſemel quidem per annum conſcientiam expiaret, ſuis ſordibus contentus. Fugiamus, Ædeſime, fugiamus letalem hunc veternum; ſæpe peccamus,

ſæpe etiam peccaſſe doleamus.

III. *Æd.* Sed quo confeſſio tam crebra? an non abunde ſatis menſtrua? *Parth.* Vix eſt ut credam hic te ſerium eſſe. Sed an non cauſas recitavi ejus quod affirmo? Obſecro te, vel tantum humanæ voluntatis inconſtantiam & pravitatem cogita; niſi ea novis quotidie ſtimulis agatur ad rectum, in obliqua tendit, ad vetitum abit, diſluit ad inhoneſta & noxia. Vides hoc horologium concinne & affabre factum? niſi pondera quotidie attrahantur, otiabitur velut mutus & elinguis excubitor, nec indice nec tintinnabulo loquetur. Vides illic in angulo textilem rotam aranearum? parietis diu non abſterſi argumentum hoc eſt. Vitant araneæ cubicula illa ditiorum quæ ſedulitas ancillarum creberrime deverrit. Vides hanc citharam exaſciatam dexterrime? ſed niſi fidium diſcordia, ad muſicæ leges ſæpius concilietur, diſſona voce pulſanti reſpondebit. Vides hanc mei ſtrophioli lineam nivem? uſu ſordidatur, & in atrorem declinat, ni ſæpius lavetur. Ea prorſus Conſcientiæ noſtræ ratio eſt, niſi eam confeſſione ſæpius laves, mox in ea maculas, impuritatem, ſordes videbis. Quare vitia ſua nemo libenter confitetur? quia etiam nunc in illis eſt. Somnium narrare, vigilantis eſt: & vitia

Seneca epiſt. 53.

ſua

ua confiteri, ſanitatis indicium eſt. xpergiſcamur ergo, ut errores noſtros coarguere poſſimus.

Sed, num libet audire octavam eiam cauſam? Breviſſime id perſtrino, cujus jam ſupra mentionem fei. Diabolus, inſomnis, pervigil, ſepiceps draco, monſtrum inquietiſſinum, aliis atque aliis inſultibus noſtram præcipue pudicitiam incurſat, nillies victus, aliquam tandem acuirendam victoriam non deſperat: ia vero qua tot hoſtiles incurſiones vertas aut etiam antevertas, certior ix eſt ulla, quam Pœnitentiæ Sacranentum, & frequens Confeſſio. Cum proditur hic hoſtis, vincitur; uamdiu latet, victorię partem obtiet. Ævo Ioannis Chryſoſtomi, horificus leo magnam agris, pecori, vilis, hominibus cladem intuliſſe ferur. Venerunt ad optimum Pontifiem qui ſuppetias peterent. Ille pro uggeſtu reſpondit, non aliam ſibi eus vaſtitatis cauſam fingerent, quã ivinæ legis contemptum, qui paſm inter ipſos invaleſceret. Averendæ autem huic cladi pœnitenam & peccatorum confeſſionem uaſit.

Volant quandoq; per orbem queelæ: Num ergo diabolus omnes ruit catenas, omnia fregit repagula? n omnibus vinculis exutus libere raſſatur, & jam non rogat, ſed im-

perat ? ita videtur fuiſſe eo tempore
quo Dei filius in crucẽ actus eſt;ipſe
Luc. Chriſtus teſtatur : *Hac eſt hora veſtra,*
c. 22. *& poteſtas tenebrarum*. Videri tunc po-
v. 46. tuit cacodæmon omnes ſui carceris
clathros effregiſſe. Hujus mali præ-
ſcius bonus *Ieſus*, diſcipulis pedes
lavit, Euchariſtiam porrexit, vigilare
juſſit, & orare. Tali certe tempore
talia ſunt quærenda remedia. Ergo
cum Stygiæ procellæ in te ruunt ſæ-
viore impetu, pedes lava, affectus &
conſcientiam purga, ad Euchariſtiam
propera ; vigila, & ora.

IV. Finio ad nonam & ultimam
crebræ confeſſionis cauſam. Omni
nobis tuta ſint, nunquam erit vita
Mors incertiſſima eſt, & ſubiti ca-
ſus, eo ſæpe loci ac temporis, quo
minime veremur, nos opprimunt
Quoties, quamque ſollicite pro-
ſus, & omnium Euangeliſtarum vo-
ce Chriſtus monuit: in omne tem-
poris momentum paratos nos eſſe
Matt. Neque fere aliud æque inculcavit
c. 24. quam hoc unum, *Vigilate*. Ore Ma-
v. 42. Matt. thæi clamat : Vigilate, quia neſcit
c. 25. qua hora Dominus veſter venturu
v. 13. Matt. ſit. Vigilate itaque, quia neſcit
c. 26. diem neque horam. Vigilate & o-
v. 41. Marc. rate, ut non intretis in tentationem
c. 13. Per beatum Marcum, non mini
v. 33. 36. & contente nos inclamat : Videte, vi-
37. gilate, & orate; neſcitis enim qua-
do tempus ſit. Vigilate ergo, neſc-

tis enim, quando dominus domus
veniat, an media nocte, an galli can-
tu, an mane; ne cum venerit, inve-
niat vos dormientes. Quod autem
vobis dico, omnibus dico, *Vigilate.*
Quæſo te, quî ſincerius nos & ar-
dentius exhortetur ad indefeſſas vi-
gilias? At idem prorſus per ſanctum Luc.
Lucam impenſiſſime commendat: c.21. v.36.
Vigilate itaque omni tempore oran-
tes, ut digni habeamini fugere iſta
omnia quæ futura ſunt, & ſtare ante
filium hominis. Quid crebrius mo-
net beatus Paulus, quam hoc ipſum:
Propter quod vigilate. Vigilate, ſta- Act.c.
te in fide. Igitur non dormiamus ſi- 20. v. 31.
cut ceteri, ſed vigilemus & ſobrii ſi- 1 Cor.
mus. Quoties divus Petrus hoc ip- c.16. v.13.
ſum admonuit: Vigilate in oratio- 1 The.
nibus: Sobrii eſtote, & vigilate, quia c. 5. v.6.
adverſarius veſter diabolus tanquam 1 Pet.
leo rugiens circuit, quærens quem c.5. v.
devoret. Nec aliud vigilantiſſimus 9. & c. 4. v. 9.
Ioannes vociferatur: Eſto vigilans: ſi Apoc.
non vigilaveris, veniam ad te tan- c.3. v. 2. &
quam fur, & neſcies qua hora veniã c. 16.
ad te. Beatus qui vigilat, & cuſtodit v.14.
veſtimenta ſua. En, mi Ædeſime, ni-
hil tam neceſſarium nobis quam *Vi-
gilare.* Atqui male in rem ſuam vi-
gilat, qui tam raro per Pœnitentiæ
ſacramentum, ad Mortis adven-
tum ſe parat. Non exhorret mor-
tem; promptus paratus eſt migra-
re, qui de peccatis frequenter con-
feſſus,

feſſus, vitę ſuæ rationes ſæpius inſpe-
xit. Produnt hiſtoriæ, ſacerdotem
quendam, virum admodum religio-
ſum, quotidie confiteri ſolitum, an-
tequam ſacris operaretur. Hic ad ex-
trema deductus monetur, ut ad exo-
mologeſin ſe paret, vitæ ſuæ ulti-
mam. Ille, accepto hoc nuncio, ſub-
latis in cælum qua oculis qua mani-
bus: Ergo, inquit, benedictus ſit do-
minus meus *Ieſus*: triginta jam ann[i]
ſunt & plures, ex quo quotidie ali-
ter confeſſus non ſum, quam ſi con-
feſſio alia non eſſet ſubſecutura; a[c]
proinde ſatis mihi modo erit confi-
teri, tanquam mox à Confeſſione ſa-
crum facturo. Hoc *Vigilare* eſt. Opti-
mum Auguſtini conſilium eſt: Præ-
veni Deum: non vis ut ipſe puniat,
tu puni. Puniendum eſt peccatum:
ſi puniendum non eſſet, nec pecca-
tum eſſet. Non te pudeat coram un[o]
dicere, quod te non puduit forſita[n]
coram multis facere. Nam, uti Ber-
nardus loquitur, Simulata confe[ſ]-
ſio, non eſt confeſſio, ſed duplex c[on]-
fuſio. *Ædeſ.* Quod obducam, Parthe-
ni, ſane non habeo, niſi meum un[i]-
cum & pigrum *Nolle*. Sed connitar u[t]
id in me *velle* fiat. Perſuaſum me te-
nes. *Parth.* Ergo ad Lympham tran-
eo.

Alph. Rodriq. par. 1. tract. 2. de perfect. c. 5.

Aug. in pſa. 44. & l. 2. de viſit. infirm. cap. 5. tom. 9.

Bern. l. med. c. 73.

CAPVT VII.

Quintum Incontinentiæ *antidotum*, Iejunia, & Abſtinentiæ Exercitium.

IGnis qui valentem materiam oc- Seneca
cupavit, aqua, & interdum ruina epiſt.
extinguendus eſt: ille qui alimentis 30.
deficitur, ſua ſponte ſubſidit. Sub-
trahe ligna foco —— & fuga vix no-
tabili evaneſcet ignis. Ignis ex Orco
eſt Luxuria, quæ ipſum etiam corpus
inflammat. Oppreſſam vis hanc flã-
mam? pabulum corpori ſubtrahe, &
licet extingui non ſentias hunc ig-
nem, certe ſenties extinctum. Fames Plin. l.
amica eſt virginitati. Sputum jejuni 28. c. 4
hominis fugat ſerpentem, jejunii Hom. 1. de
virtus Stygium draconem. Hæc una jejun.
omnium ſanctorum Patrum vox eſt. Tom. 5 ſ. 2 de
Baſilius: Iejunium, inquit, contra ex- jejun.
ercitum dæmonum dat arma. Chry- Lib. 2. contra
ſoſtomus: Adverſus dæmonum na- Iovin.
turam, inquit, conſtitutum eſt jeju- Hom. 4 in di-
nium. Hieronymus: Pulchra res eſt, verſ. in
inquit, jejunium quod dæmones ter- Matt.
ret. Origenes: Cum jejunatis, in- Lib. de vir-
quit, dæmones vincitis, omnemque gin.
illius claſſem malignam retrorſum Lib. 6. hexam.
agitis, mala deſideria effugatis. A- c. 4. ad
thanaſius: Iejunii vim, ait, ſpiritus fin.
mali metuunt. Ambroſius: Nullum,
inquit, remedium majus contra ini-
micum

micum ſerpentem poteris invenire quam jejunium. Quid multa? diabolum nemo vicit ſine jejunio. Iobus, illud cæli ſpectaculum, jam undique infeliciſſimus, ipſis ſeptem diebus jejunavit, Origine affirmante. Ioannes, Domini prodromus, venit non manducans, neque bibens, adeo enim parci cibi potuſque fuit, ut nec comedere nec bibere videri potuerit. De Apoſtolorũ jejuniis, prædixit Chriſtus: Auferetur ab eis ſponſus, & tunc jejunabunt. Paulus non unum alterumve jejunii diem ſibimet indixit, ſed in jejuniis multis, in fame & ſiti, corporis rebellionẽ expugnavit. Antonius per omnem vitam (Athanaſius id prædicat) adeo pertinacis fuit jejunii, ut nonnunquam biduo triduoque impranſus & incenatus ageret; & quarta demum die, panis aliquid, ſed parciſſime guſtaret: ſal ei pro omni condimento, pro generoſo cretico fuit frigida. Hilarion quindecim annorum juvenis, ut omnem in ſe carnis petulantiam expungeret, ejuſdem æmulus abſtinentiæ, poſt occaſum ſolem, quindecim caricis, neſcio an famem fallere, an irritare ſit ſolitus. Cumque nec ſic quidem omnem libidinis ſcintillam in ſe ſopitam crederet, jejunium adeo intendit, ut triduum & quatriduum ſine omni alimento duceret, uſque dum vix amplius ſpirare poſſet.

Tract. 3. in Iob. Matt. c. 11. v. 18. Matt. c. 9. v. 15. 2 Cor. c. 11. v. 27. In vita Anto.

I. Sun

I. Sunt morbi, in quos medici li-
ere pronunciant: mittatur è vena
anguis, nec prius ſiſtatur, dum lin-
uatur animus. Morbi vehementia
ene remedium contemnit. Hoc i-
em ſecum Hilarion egit, ita ſuccur-
endum putabat animo, dum defice-
et caro, neque enim hac ſalva ſanū
bi ſpiritum promittebat. Herba-
um ſucco, inquit Hieronymus, &
aucis caricis poſt triduum vel qua-
riduum, deficientem animam ſu-
entabat, & jejuniorum laborem la-
or operis duplicabat, ſic attenua-
us, & in tantum exeſo corpore, ut
ix oſſibus hæreret, Verum eſt om-
ino beati Ambroſii effatum: Quod
ocet corpori, juvat ſpiritum. Et
Chriſti veriſſimum: Hoc genus non Matt. c. 17.
jicitur, niſi per orationem & jeju- v. 21.
iū. Acriora enim dæmonia (inquit
Hieronymus) docuit Dominus, non Lib. 2. contra
iſi oratione & jejunio poſſe ſupera- Iovin.
:Certe ſic eſt: acerrimus ille Luxu-
iæ ſpiritus, hoc genere armorum e-
ervatur, de quo Auguſtinus: Videte, Serm. 65. de
nquit, chariſſimi, quanta ſit jejunii Temp.
irtus, ut id facere jejunium valeat,
uod Apoſtoli nequiverunt. Inde
ulcherrime atq; validiſſime ratio-
inatus Ambroſius: Videte ergo, ait, Serm.
uæ ſit jejunii vis, quantam homini 25.
10 præſtet gratiam, quod tantam
ræſtat alteri medicinam: videte
uomodo proprium ſanctificet ho-
minem,

minem, quod ita purificat alienum.
Mirum, ter mirum : alter jejunat, &
alteri prodeſt jejunantis abſtinentia
iſte pharmacũ ſumit, & ille vi phar
maci curatur. Quod etiam D. Leo
Pontifex admiratus : Tam grata eſt,
inquit, Deo, quam terribilis diabolo
jejunantis oratio. Quod ſi ea eſt vir
tus jejunii, ut qui illo munitur, inſeſ
ſorem dæmonem ex alieno pella
corpore, quanto magis poterit impu
gnatorem è ſuo? alieni vim jejunii
in eo quem jam occupat, non ſuſti
net cacodæmon, & quomodo ſuſti
nebit proprii in eo quem tantum
impugnat? Eccleſia ergo rectiſſime
Lib de Elia c. 1. canit : *Qui corporali jejunio vitia com*
primis. Diabolus intemperantia &
Epiſt. 22. ad Euſto. gula vitiis omnibus pandit aditum:
ideo gulam Ambroſius vocat, *primum*
Hom. 1 de jej. *diaboli ſpiculum*: Hieronymus, *prima*
Hom. 71. ad pop. *dæmonum arma* : Baſilius, *primam ma*
lorum cauſam, & univerſale venenum
Epiſt. ad Furiam. Chryſoſtomus, *rem ſumme gratam dæ*
mini. Ideo Hieronymus: Cum cibo
inquit, abundanti carnem reficimus
oleum igni affundimus, ut majore
effundat flammas. Et notum illud
Auguſtini: Affluentiam ciborum, co
mitari ſolet inſolentia verborum; ſa
turitatem ventris ſequitur levitas o
peris, & vanitas mentis. Inter epulas
& delicias intutiſſima eſt Caſtitas
eſurire diſcat, qui Caſtitatem amat.
II. *Ædeſ.* Ingrata eſt concio qu
fame

famem laudat. Et quæſo te, comedere, bibere, ſatiari, quid demum mali eſt? *Parth.* Quid hoc mali ſit neſcio, omnium malorum initium fuiſſe ſat ſcio. Noëmi ævo, cum *omnis caro corrupit viam ſuam*, cum *corrupta eſt terra coram Deo, & repleta iniquitate*, Hoc ipſum omnis nequitiæ principium erat, *edere & bibere.* Chriſtus clariſſime teſtatur: Sicut enim erant in diebus ante diluvium comedentes & bibentes, nubentes & nuptui tradentes. En, quam bene junguntur menſæ & nuptiæ, epulæ & nequitiæ, ſaturitas & libido, Bacchus & Venus. Mihi crede, ubi Iejunium exulat, ibi nullo in pretio eſt Caſtitas. Nam, uti veriſſime Seneca: Honeſtum ei vile eſt, cui corpus nimis carum eſt. Qui famem odit, Caſtitatem vix amabit. Divi Ambroſii oraculum eſt hoc: Paſcitur libido conviviis, nutritur deliciis, vino accenditur, ebrietate inflammatur. Sic eſt prorſus: laſcivi corporis illecebræ non aliunde quam ab immodica ſaturitate manant. Aptam huic malo medicinam paſſim docet Hieronymus. Cum enim virginem Euſtochium doctor ſanctiſſimus erudiret, dicere non dubitavit, caſtitatem diuturnam firmamque eſſe non poſſe, niſi temperantia eam defendat, ciborumque uſus parciſſimus, ut (ita ipſe loquitur) ſtomachum potius

Gen. cap 6. v. 11. & 12.

Matt. c. 24. v. 38.

Epiſt. 14.

quam mentem dolere malimus, & crura magis quam pudicitiam vacillare. Paleis aſellum, paleis paſcendum eſſe non hordeo, monuit jam ſupra caſtiſſimus Hilarion.

Luxuriæ currus (uti etiam aliqu depingunt) quatuor habet rotas: *Veſtium mollitiem, Otii deſidiam, Oculorum petulantiam, Ventris ingluviem.* à geminis equis trahitur, *Proſperitate vita, & Abundantia rerum.* Duo his præ ſunt aurigæ, *Luxus & Languor.* Ariſtoteles hæc confirmans: Venus, inquit, comes & pediſſequa eſt Satietatis. Ergo jeiunii & ſobrietatis comes erit Caſtitas. Eadem enim e ſcientia contrariorum, ut eidem philoſopho placet. Verbum tam vetu quam verum repeto: Nunquam fa mes adulteria genuit. Nimirum, ſir Cerere & Baccho friget Venus.

In problem. ſect. 10

Terēt. in Eunuch.

Hoc eſt quod Iſraelis populum i libidines & vitia egit præcipitem Sedit populus manducare & bibe re, & ſurrexerunt ludere. Hic ordo rerum eſt; poſt epulas choreæ. H enim lautioris menſæ ſunt appendi ces.

Exod. c. 32. v. 6.

Ædeſ. Ergo etiam choreas pr hibes? *Parth.* Non ego, ſed lex P dicitiæ. Noſtri ævi choreas attend & eas plerunque non aliud eſſe ces, quam diaboli theatrum, & p læſtram aut præludium Veneris. T pudia ſæpe totius hilaritatis vel ulti

ultima ſcitamenta ſunt. Scilicet poſt menſam, etiam laſciviæ ſacra fiunt; temulento motu obeunda.

Corpus animam & tegit, & detegit; membris tegit, ſed iiſdem etiam detegit, nam manuum jactatio, pes mobilis, oculus vagus ac petulans tale aliquid arguunt eſſe in animo qui non cernitur, quale in ipſis eſt quæ cernuntur. In choreis multa fiunt urbanitatis ſpecie quæ Caſtitatis nervos incidunt. Liberæ hîc manus, liberi oculi, liberæ volant voces. Hæc ſunt quæ pudorē labefaciunt, hi ſunt libidinis ſtimuli; hęc laxamenta licentię. Appoſite quidam de choreis hoc pronunciavit: Chorea eſt circulus, cujus centrū eſt diabolus, & circumferentia omnes angeli ejus. ſane illic varie offenditur Caſtitas, & quāloque tam ſpectando quam ſaltando, in illam delinquitur. Cū hoc exacte congruit dictum Chryſoſtomi: Ubi laſcivus ſaltus, ibi diabolus. Rex Alphonſus non illepide ajebat; ſaltatorē & ſtultum eo tantum diſtingui, quod ille tota vita, iſte, dum ſaltet, ſtulteſcat, cum hoc unum agat, ut ad numeros & tibiarū voces ſcite inſaniat. Apud Iobū, petulantiam olet & libidinem, exultare luſibus. Et cum liberior muſica choreis applaudit, certe non ſpiritū ſanctum, nec caſtas cogitationes animis inſtillat. Saltando, Ædeſime, nec ſancti fiemus, nec

Hom. 29. in c. 13. Matt.

Iob. c. 21. v. 11.

caſti, nec ſi fuimus, tales manebimus. Ludus vocatur, quod verius appellaretur ſcelus, aut ſceleris feſtivum irritamentum: & quis redit è choreis caſtior? Eo nomine choreas recte quoque dixeris, diaboli aucupium, è quo auceps iſte vix unquam abit vacuus, & ſine præda. *Ædeſ.* Sed vereor, Partheni, ne fruſtra mo neas, nec retrahas illos tam avido ſaltationis. *Parth.* Si ſic illis collu bitum eſt, pergant, & ad Orcum de ſcendant ſaltando. Ego foveam & præcipitium monſtravi currentibus ſi nolint hunc curſum ſiſtere, ſib culpam imputent, qui cupiunt per re. Ad inſtitutum redeo.

III. Abſtinentia & jejuniis, l ſcivire dediſcit caro. Hieronymu mihi iterum in mente eſt: Omn

Epiſt. 9. ad Salvin. cap. 5

caro, inquit, concupiſcit quidem quæ carnis ſunt, & quibuſdam il cebris ad mortiferas animam vol ptates trahit. Sed noſtrum eſt vol ptatis ardorem majore Chriſti am re reſtinguere, & laſciviens jume tum frænis inediæ ſubjugare, ut n libidinem ſed cibos quærat, & ſeſ rem ſpiritum moderato ac compo to portet inceſſu.

Dan. c. 14. v. 30.

Daniel jejunus, inter ſeptenos quidem impaſtos leones, velut ter agnellos, ſex continuis diebus læſus agit, & ipſos etiam leones junare docet, ait Baſilius. Hoc tu

rar

raris? inquit Chryſoſtomus, jejunium interroga, à quo hæc virtus. Ideo D. Petrus contra rugientem ex Orco leonem, aliud non præcepit, quam: Sobrii eſtote, & vigilate. Ideo ſanctiſſimus ille Hebræus rex: Operui, ait, in jejunio animam meam. Bonum animi operimentum, ſubjungit Ambroſius, jejunium. Qui nõ jejunat, nudus & intectus eſt; patet vulneri. Adam ſi jejunio ſe texiſſet, nuditatem ſuam non erubuiſſet. Cum jejunat Noë, cunctis pereuntibus ſuperſtes eſt, cum vini vim ignorat & potat, ſui filii fit ludibrium. Lot ſobrius incendiũ evadit, temulentus inceſtum incurrit. Dum Samſon jejunium ſervat, leones ſternit, mille militiæ cædit, civitatis portas velut plumam tollit, vincit & perrũpit omnia, ipſe inexpugnabilis: jam vini & feminæ illecebris captus, robur amittit, in hoſtium poteſtatem venit, oculos, vires, vitam, omnia perdit. Scivit hæc David, & idcirco pugnæ ſe paravit, & ne cui hoſtium aditus pateret ad rapiendum, vulnerandum, occidendum, jejunii operimentum arripuit, eoque ſe muniit: Operui in jejunio animam meam, Caſtitatem defendere, & ſervare vis? Operi te jejunio: Abſtinendo vinces. Illud Divi Ambroſii ſæpius iterandum: Fames amica eſt virginitati, inimica laſciviæ: Saturitas

1 Pet. c. 5. v. 8.

Pſ. 68. v. 13.

De Elia c. 4.

Serm. de quadrag.

ritas vero prodigit Caſtitatem, nutrit illecebram. Ea de cauſa idem hic ſanctiſſimus Præſul jejunium vocat delictorum excidium, ſalutis remedium, fundamentum Caſtitatis. Et Divi Auguſtini præconio: Jejunium purgat mentem, ſublevat ſenſum, carnem ſpiritui ſubjicit, concupiſcentiæ nebulas diſpergit, libidinum ardores extinguit, Caſtitatis lumen accendit.

Audis hæc? & etiamnum Abſtinentiam repellis? vel teſtium numero te obruam. Athanaſius: Vide, inquit, quid faciat jejunium; dæmones fugat, malas cogitationes expellit, cor reddit purgatius, corpus ſanius. Petrus Ravennas: Scimus, ait, jejunium eſſe Dei arcem, Chriſti caſtrum, Caſtitatis ſignum, Sanctitatis trophæum. In aperto & extra litem, Abſtinentiam plurimum & *Sanitati & Caſtitati* facere. Id enim quod noxii & nimii eſt in corpore, abſumit, caput ſerenat, animum ad ſaniores cogitationes diſponit. Et hæc Salomoni cauſa fuit, de genio fraudando conſilium capere: Cogitavi, inquit, in corde meo abſtrahere à vino carnem meam, ut animum meum transferrem ad ſapientiam, devitaremque ſtultitiam. Ita Enos, Henoch, Mathuſalem, Noe, non minus ſapientes fuerunt quam abſtinentes

(Marginal notes: Serm. de jejunio. — Eccl. c.2. v.3.)

Ita Nazaræi ac Rechabitæ à ſapientia ęque ac abſtinentia commendantur. Iuditha ſapiens quam caſta formam & pudicitiam ſuam ciliciis & jejuniis propugnavit. Quid memorem illos Terræ Angelos, tot millia eremicolarum, monachorum, cœnobitarum, quorum omnis vita fuit abſtinere,& Deo ſapere? Vere anima ſicca & ſobria, anima ſapiens & caſta.

IV. Nec idololatras hoc latuit. Priſci Perſæ,ſiXenophonti credimus, ad panem nil niſi naſturcium adhibere ſoliti ſunt, & varia tunc virtute floruerunt, Orbis domini per annos ducentos,à Cyro ad Darium, qui inter delicias & vina, imperium & vitam perdidit. Priſcos Ægypti ſacerdotes Chæredemus aſſerit, carne, ovis, vino, & lacte ſemper abſtinuiſſe, ut & libidinis ardorem reſtinguerent, & divinis intentius puriuſque vacarent. Iudæorum Eſſeni vino & carne ſibi interdixerunt. Delicias,maximam hominis peſtem judicavit Socrates, ideo virtutis ſtudioſos ad colendam abſtinentiam crebrius hortabatur, eaque de re interrogatus, quid ſolus ipſe à ceteris adeo diſcrepare mallet? Alii, reſpondit, vivunt ut edant, ego vero edo ut vivam.

At mittamus vetera; longe illuſtriora præ his ſunt recentia. Sed

noſti me : catalogum non texam, paucos nominabo, ſed Magnos. Inter ipſas dapes abſtinere aut eſurire, mihi ſemper maximum fuit. Terror ille Romanorum Hannibal, ſæpe tunc minime bibit cum maxime ſitiit. Et ut ſitim ſuam redderet docilem, aquam quandoque ſpectavit, ſed nec guttam libavit inde. Silius: Exercetque ſitim, & ſpectato fonte recedit. Magnum hoc eſt, ſed Hannibalem non ideo inter Magnos numero, alios & majores ſpecto.

Nic. Seiar. l. 5. hiſt. Mogũ. in Daniele c. 22.

Notus ille cælo Daniel, quinquageſimus ſeptimus Archiepiſcopus Moguntinus, Elector quadrageſimus primus, qui anno Chriſtiano MDLXXXII. obiit, vir ſane in omnibus Magnus, hoc multis ſuperior. Iejuniorum erat obſervantiſſimus. ſuaſerant ei medici, aliique complures ad jejunium vernum melius tolerandum, ut, quandoquidem piſce non veſceretur, carnes in menſam admitteret. Pontifex etiam, eum jejunii lege ſolverat. Solus ille ſibi minime indulgebat, atque cum aulicam eamque exquiſitam menſam accumberet, ovis ſolum & juſculis contentus, à jejunii legibus nec latum unguem abibat. S. Ambroſius Mediolanenſis Pontifex, annis compluribus nunquam prandit, de die ſemel duntaxat refectus. S. Carolus Borromæus, Romanæ Curiæ purpuratus

ratus ſenator, dignus Ambroſii in tam alto ſolio ſucceſſor, delicate quidem educatus, eo tamen ſe aſſuefecit, ut ultimis vitæ annis ſolo pane & aqua viveret; ſolis diebus feſtis aliquid opſonii addidit, nihil tamen eorum quæ gulam mulcerent; nam carne, piſce, ovis, vino ſemper abſtinuit: per quadragintadiale jejunium etiam panem ſibi negabat, fabis tantum & ficubus famem mitigabat, nō explebat, hebdomade ſancta nō niſi lupinis (amarorum piſorū genus eſt) victitabat. Hem, tantus Princeps, tam rigidas jejunii leges ipſe ſibi ſtatuat, & nos ad ipſum collati, mera mendicabula, juvenes robuſti & vegeti, quibus ſanguis in variam petulantiam ebullit, abſtinentiam & jejunium ſic horreamus? Nimirum, niſi venter bene fartus ſemper nobis turgeat, mox morbum & mortem ſomniamus, cum fames in omne morborum genus validiſſime pugnet.

V. In Italia certe peritiſſimorum medicorum, primum in omni morbo pharmacum eſt, fames & inedia. Rationi hæc admodum convenienter faciunt, primum enim omnium morborum ſeminarium eſt ingluvies & oppletio, cui ſola abſtinentia optime medetur. Sicut ergo fames omnibus corporis affectibus conducit, ſic eadem omnium in animo vitiorum eſt Antidotum. Non cernis, ut

elato frangat cervicem fames? Avaro, rubiginoſos educere theſauros fames perſuadet. Iracundus ſi egeat, fit mitior. Otio torpentem ad opus extimulat fames: qui enim vitat molam, vitat & farinam. & quia fames faſtidioſa non eſt, guloſum à lauticiis ad frugalitatem, luxurioſum à ſpurcitiis ad continentiam perducit. Omnibus vitiis reſiſtit fames, luxu-
Epiſt. 17. riæ plurimum. Perpeſſi ſunt exercitus, inquit Seneca, inopiam omnium rerum, vixerunt herbarum radicibus, & dictu fœdam tulerunt famem. Hæc omnia paſſi ſunt pro regno (quo magis mireris) alieno: & dubitabit aliquis ferre famem, ut animum libidine liberet?

Lib.3. apud Roſvv. n.62. Pelag. libell. 1.num. 31. Narrat Rufinus Aquilejenſis dignum memoratu. Ad religioſum ſenê reviſit quiſpiam, &: Mi pater, inquit, quid faciam? non ſum amplius ſuſtinendo tot impuras cogitationes, adeo animũ meum implent ſordibus. Cui ſenex: ad ſimiles cogitationum ſordes nõ memini me trahi. Ægrius id verbi accepit homo, & id fieri vix poſſe judicavit, & quomodo, inquit, hoc fieri potuit, ut nunquam ab importunis hiſce cogitationibus impugnareris? Senex ad iſta: Ex quo, inquit, monachum indui, nunquam ſatis panis comedi, nunquam ſatis aquæ bibi, nunquam ſatis ſomni admiſi. Ita prorſus, quia nunquam ſa-

tur,

tur,cibum potius aut ſomnum appeto;nihil moleſtiæ mihi faceſſit libido.Audiit juvenis, & plurimum profecit ex modeſtiſſima hac Abſtinentię commendatione. Repeto meum, & finio: Fames amica Virginitati.

CAPVT VIII.

Sextum Incontinentiæ *antidotum*, Labores, *&* Amor Exercitii.

ÆDESIMVS.

SAtis multa de Iejunio. *Parth.* Plura debuiſſent, ſed capere te puto, quam cognata ſit Caſtimoniæ Abſtinentia. Sed num recordaris verſiculi noſtri?

Lectio, Flagra, Preces, Confeßio, Lympha, Labores.

Lympham expoſui. Sane quod lympha eſt igni, hoc Abſtinentia eſt libidini. Sed progrediamur, paucis te docebo, tam amicos Caſtitati labores eſſe, quam inimicum otium. Reperias forſan, qui nequaquam ferant, otioſorum titulo inſigniri ſeſe, illi ipſi tamen ſic laborent, ut dubiū ſit, otiari præſtet an ſic laborare. Garriunt, & fabulantur vaniſſima, & hoc colloqui vocant & ſeria conferre, ludunt, deambulant, potant, libros non legunt, ſed luſtrant, otio nauſeam demunt, ſexcentis ineptiis diē

fran-

frangunt, & omnia agendo, nihil agunt. Homines, inquit Seneca, inter oleum & vinum occupati: quibus ad votum dies eſt actus, ſi bene deſudaverunt; qui, quantum ſudoris effluit, tantum potionis ingerunt. Et hoc illorum eſt *Laborare*: hæ ſteriliſſimæ confabulationes *Converſatio* vocantur. O quanta pars vitæ nobis elabitur nihil agentibus, quanta male agentibus! Ego vero alios tibi labores ingeram tuendæ Caſtitati.

Epiſt. 15.

Noſti Dianam ideo fingi virginem, quod otium odiſſet, ſeque cum ſuis aſſiduo venatu exercuiſſet. Apud virgineum hunc cœtum male audiit Salmacis Nympha, quod ceteris perpetuo in opere deſudantibus, ſola illa ignaviſſimas ſectaretur occupatiunculas, & vel crines pecteret, vel vultum erugaret, vel genas ſtibio fucaret, vel ſpeculum conſuleret, vel in veſte plicas emendaret, vel flores legeret; illa tamen ſibi viſa plus omnibus agere, & ſe neminem eſſe occupatiorem. Venuſte de hac Ovidius:

Lib. 4. metamorph.

Sæpe ſuas illi fama eſt, dixiſſe ſorores:
Salmaci, vel jaculum vel pictas ſume pharetras,
Et tua cum duris venatibus otia miſce.
Nec jaculum ſumit, nec pictas illa pharetras,
Nec ſua cum duris venatibus otia miſcet.

Eædem

Eædem hæ voces, juveni tam male occupato ſæpius ingerendæ: Quid ceſſas dormitator? Age aliquid, age, age: chartam explica, calamum ſume, nota, ſtylum exerce, epiſtolas concinna, orationes compone, poemata pange. Scripſiſti? Nunc librum arripe, lege, memoriæ manda. Legiſti? Nunc ora, cum Deo age, pia & ſacra meditare. Oraſti? Ad lectionem, ad ſcriptionem teipſum revoca. Nil ſine magno labore mortalibus natura dedit: aſſiduus labor longaque exercitatio docent omnia.

Neque ego te jubeo aſſidue imminere libro aut pugillaribus; dandum eſt aliquod intervallum animo, ita tamen ut non reſolvatur, ſed ut reſpiret, & remittatur. Reſpiraſti? Ad labores redi; calamos, chartas, libros reſume, urge opus. Hîc vitæ noſtræ circulus eſt, aut laborandum, aut à labore nonnihil reſpirandum, nec in ipſa tamen reſpiratione penitus otiandum, eſtque in ipſo otio cavendum otium.

I. Subiit aliquando eremi tædium Antonium, dubiuſque clamaſſe fertur: Servari cupio, ſed meæ mihi cogitationes adverſantur. Dum ſic animo fluctuat, cernit in vicino hominem monachi veſte, nunc calathos texentem, nunc ad preces in genua ſubſidentem, nunc alia facientem; ſimul & vocem audiit:

ita

ita & tu fac Antoni. Oraculum ſecutus Antonius, per has orationis & operationis vices, omnem ſolitudinis moleſtiam abſterſit perſeverantia inexpugnabili. Inſtar refectionis eſt, mutatio laboris, & generoſos animos nutrit labor. *Ædeſ.* Et quorſum continua hæc cum laboribus lucta? *Parth.* Vt *Caro* tam quietis quam libidinis appetentiſſima, hoc ſtratagemate diſtineatur, ne quieſcere incipiat, & ſimul laſcivire. Nimis ei pronum eſt, à quiete ad laſciviam defluere. Plerunque enim, cum manus ab opere ceſſat, mēs ſeſe cogitationibus impuris occupat. Ea re Hieronymi monitum eſt, ſane ſapientiſſimum: Nunquam te diabolus non occupatum inveniat. Ea de cauſa per totam Ægyptum nulli monachorum ferebantur otioſi, ſuum quiſque ſibi victum labore parabat, nemini gravis, cum nec oblata quidem ab aliis admittere liceret. Tu tibi labora, dicebant, tuæ te manus nutriant, non alienæ: non eſt viri ſudorem timere. Hinc eorum omnes induſtriæ fuerunt, ut non ſolum ſibi, ſed & peregrinis atque hoſpitibus cenulam inſtruere poſſent. Imo etiam per loca Libyæ quæ fames preſſerat, & per diverſos carceres plurimum alimoniæ liberaliſſimis ſubſidiis partirentur. quæ omnia labor illis ſubminiſtravit.

Caſſia. l. 10. Inſtit. c. 22. & 23.

Inde

Inde inter eos vulgatiſſimum erat, velut oraculum: Qui laborat, ab uno ſolum dæmone vellicatur; deſes & ceſſator ab innumerabilibus exagitatur. Ex illorum numero unus, probatiſſimæ vitæ, Paulus Abbas, tametſi palmarum fructibus & hortuli ſui proventu abunde reficeretur, & ideo colligendæ cenæ ſecurus feriari poſſet, ne tamen innumeros in ſe diabolos conciret otiando, & caſtitatem periculo exponeret, ſportulas texebat, & quotidianum à ſe penſum exigebat ſeveriſſime. Tam remotus autem ab urbe degebat, ut ſi merces ſuas venum voluiſſet extrudere, majus vecturæ quam omnium ſportellarum pretium fuiſſet. Ita elapſo anno cum antrum ſuum vimineis textis impleſſet, ignem ſubjecit, & unius anni laborioſam ſolertiam Vulcano vendidit. Neq; enim ullus, ajebat, aut caſtas habebit cogitationes, aut cor mundum retinebit, aut diabolum vincet feriando.

Caſſ. l. 10. inſt. c. 24.

II. Inter pigrorum quaſi ſepes ſpinarum. Quaqua it otioſus, ſpinas offendit; omnes ejus ſemitæ impurarum cogitationum ſentibus ſunt obductæ, & hoc otioſi labor eſt, turpia cogitare: has ille corbes contexit, quas poſtea petulante lingua pro libitu quibuſcunque venales obtrudit. vix enim à ſpurcis ſermonibus temperat, qui ejuſcemodi cogitationes

Prov. c. 14. v. 19.

ones non refrænat. O Salmaci, O piger, ſume pharetram, jaculum cape, & tua induſtriis conatibus frange otia. Age aliquid, labora, opus adorna, aut te mille, aut te innumerabiles diaboli exagitabunt.

Libel. 5. num. 5 Pelagius memorat, fuiſſe qui cupiverit à moleſtiſſimis *Carnis* & *Diaboli* ſuggeſtionibus liberari, ſerio tamen reſiſtere nunquam animum induxerit. Hunc religioſiſſimus ſenex aggreſſus: O curſor, inquit, teſtudinee, tantum nobis vacat? jam vivere, jam mori ſcimus? O athleta dormiens, vis ſalvari? vade, labora; vade affligere; vade, vigila, pulſa. An neſcis quid faciant Pancratiaſtæ? ad certamen vocati, projectis alte brachiis conſiſtunt, caputque & os manibus oppoſitis quaſi vallo præmuniunt: membra eorum omnia aut ad vitandos ictus cauta ſunt, aut ad faciẽdos parata. & calce, & pugno ferire norunt. Ita & nos oportet animo ſemper eſſe prompto atq; intento: ſtandum eſt, modiſque omnibus contranitendum; cor ſanctioribus cogitationibus firmandum. Faciamus nos quod in nobis eſt, & dominus pugnabit pro nobis.

Sic eſt: nobis laborandum eſt, nec unquam ab opere ceſſandum, cetera bono Deo committenda. Quod ſi necdum, ô piger, ad laborem incaleſcas, vel Paulum ad opus ſtimulanten

tem attende: Iis autem qui ejuſcemodi ſunt, denunciamus & obſecramus in Domino *Ieſu* Chriſto, ut cum ſilentio operantes, ſuum panem manducent. Quoniam ſi quis non vult operari, nec manducet. Peritiſſimus medicus iſte, pharmaco unico plurimorum morborum cauſas incidit, quot enim ulcera ab una radice otii emergunt, tot uno illa omnia operis cataplaſmate curantur. Quam vero aliis legem tulerat, ejus ille prior obſervantiſſimus fuit: Ipſi enim ſcitis, inquit, quemadmodum oporteat imitari nos: quoniam non inquieti fuimus inter vos, neq; gratis panem manducavimus ab aliquo, ſed in labore & in fatigatione, nocte & die operantes, ne quem veſtrum gravaremus.

1. Thes. 2. v. 12.

Ibid. v. 7. & 8.

En tibi Tarſenſem Paulum, ubi claſſicum illud inflarat, quo partem multo maximam humanæ gentis ad Chriſti ſigna traduxit, alimenta manu quæſiit, funes texuit, ſcenas & tentoria concinnavit. Ipſa Domini mater, quam nunquam otioſa fuit! nulli pulchrius diurna vitæ ratio conſtitit, quam Beatiſſimæ huic Virgini, quę à prima luce ad tertiam diei horam placando Numini vacabat ſedulo, inde ad meridiem lanificio, mox à cibo, qui illi parciſſimus fuit, reliquum diei divinarum rerum lectionibus applicabat.

Epiſt. 4. ad Ruſt. mon. III. Quod ſi Apoſtoli, ait Hieronymus, habentes poteſtatem de Euangelio vivere, laborabant manibus ſuis, ne quem gravarent, cur tu in uſus tuos ceſſura non præpares? Facito aliquid operis, ut te ſemper diabolus inveniat occupatum.

O Salmaci, Salmaci! ô pigrum pecus! ad laborem nati ſumus, nec ulla nobis ſine labore obtingit virtus. Scis, dum ſe David exerceret in militia, non inſultabat ei luxuria: cum cœpit abundare otio, cœpit etiam laborare adulterio: Salomon dum templum ædificat, luxuriam ſuperat, ab opere quietus, & Aſtartem Deam colit, & Venerem. Agamus, Æ deſime, agamus ſemper aliquid, ut nos diabolus nunquam non occupatos inveniat. Conceſſum nobis otium, vertamus in negotium: nulla nobis prętereat expers laboris: non dies duntaxat, ſed nec hora; ſed nec pars horæ. Ii quibus vacare lubet & feriari, nondum didicerunt *noſſe tempus*, quod Pittacus monebat.

Tempus pretioſiſſimum eſt impendium, nec alterius ullius rei gravior eſt quam temporis jactura. Perdi poteſt tempus, reparari non poteſt. Aliquid temporis amiſiſſe, damnum eſt irreparabile. Idcirco ipſi Parthorũ reges ne deſidia torpeſceren-

teld

telorum cuſpides acuere conſueſſe, ſeduloque id feciſſe traduntur; ut non ſolum animi oblectationem ex ea re ſibi quæſierint, ſed & laudem. Satius profecto eſt aliquid agere, quam nihil agere, modo id quod agatur, honeſte fiat. Qui nihil agit, eſſe omnino non videtur, niſi cadaver culcitræ incumbens & torpore multo ſepultum.

Plinius Major, cum nepotem ſuum cerneret otioſe diem imminuere deambulando: Poteras, inquit, has horas non perdere. Ah (non ſine dolore gemo) ah quoties videre eſt juvenem aut virum his ipſis vocibus compellandum: poteras has horas, hos dies; poteras imo has hebdomades, hos menſes non perdere. Breve eſt vitæ hujus curriculum, inquit Hieronymus, hoc ipſum quod loquor, quod dicto, quod ſcribo, quod emendo quod relego, de tempore meo mihi aut creſcit, aut deperit. Nihil æque vitam hominum aut aptius inſtruit, aut validius confirmat, quam honeſta operatio, & ſolers induſtria. Ignavia hebeſcunt animi, torpeſcunt corpora, fiuntq; morbis impenſius obnoxia: utrumque tuetur diligens exercitatio. Omnis in actu virtus ſita eſt, nec effugit diaboli pedicas, quiſquis fugit laborem. Labor eſt materia virtutis & gloriæ; illū qui rejicit, ejicit iſtas: non Seneca epiſt. 19.

poteſt parvo res magna conſtare. Ad rem noſtram veriſſime Laurentius Iuſtinianus: Quemadmodum, inquit, temperato labore carnis incendia cohibentur, ſic otio foventur & creſcunt. Centies repetendum: Aſſidue age aliquid, ut te diabolus ſemper inveniat occupatum. Sequitur: *Tertarum excubiæ.*

Lib. de ligno vitæ c. 5.

CAPUT IX.

Septimum Incontinentiæ *antidotum, ſollicita* Senſuum *exteriorum* Cuſtodia.

OCulos pudice claudendos, ſupra demonſtravimus. Verum urbs illa hoſtem non excludet, quæ unam obſervaverit portam, apertis ceteris: omnes claudendæ ſunt. Pars magna innocentiæ eſt, opportune velaſſe oculos. Sed plures ſunt januæ per quas illabatur hoſtis; nares odorem, ſermonem aures, guſtatus ſaporem admittunt, manus tactione gaudent. Ad omnes has portas intentiſſimis excubiis eſt opus. parum eſt hic vigilare janitorem, niſi & pugnare ſciat, atque hoſtiles ingreſſus vi arcere. De his quinque corporis ſenſibus non invenuſte Nicetas Serronius: Senſus, inquit, niſi probe regantur, ad vitium faciles ſunt viæ, peccatique januæ; per eos enim ac vitia

In comment. in 9 Iar. 38 Naz.

vitia nobis aditus patet, ac per eos in animum influit peccatum. Hi ipſi ſenſus humani ſæpiſſime lenones ſunt, qui blandis illecebris mentem in vitium flectunt; nuncii ſunt, qui ad voluptatem invitant; raptores ſunt, qui animum ad res creatas abripiunt; feneſtræ ſunt, per quas omnium ſcelerum contagio irrepit; oſtia ſunt, per quæ animus ſemet ſibi ſuffuratus, clanculum evolat ad prohibitam pabulationem. Idcirco Gregorius Magnus: Ad cuſtodiendam, inquit, cordis munditiem, exteriorum ſenſuum mundities ſervanda eſt. Mors per feneſtras aſcendit, & domum ingreditur, cum concupiſcentia per ſenſus corporis habitaculum mentis invadit. Sic perimus miſeri: rimarum ſæpe ac feneſtrarum pleni ſumus, & quacunque voluptas veniat & ingreſſum roget, benevoli eam ac faciles admittimus, non aliter quam Trojani fatalem illum equum, qui tunc demum cœpit eſſe exitium urbis, cum urbe receptus eſt. Multa recipimus per exteriores ſenſus, quæ prima fronte amicitiam præ ſe ferunt, recepta hoſtilem in nos ſævitiem exercent, & animum necant. Quis delicatas epulas, generoſum vinum, bellaria exquiſita non applaudente guſtatu recipit? ingrediuntur blande, ſed in noviſſimo mordent ut coluber, &

Initio c. 31. Iob.

Prov. c. 23. v. 32.

ſicut regulus venena diffundunt. Quis ſuaviſſimam Sirenum ſymphoniam non avidis haurit auribus? At non ſemper pudica & caſta eſt muſica; aliquos quandoque ad bellum efferavit, alios tamen etiam ad libidinem incitavit. Quis Sabæos odores & fragrantia cinnama non patulis trahit naribus? Quis tactu mollia non promptis attrectat manibus? ſæpe tamen hæc talia neſcio quam mollitiem affricant animo. Quis elegantis formæ decus non benevolentiſſimis tuetur oculis? ſed heu, quoties decepto lugendum fuit: Vt vidi, ut perii, ut me malus abſtulit error!

I. Ita frequentiſſime *Videre* noſtrum, & *Audire* noſtrum, & *Odorari, Guſtare, Tangere*, in apertum nos non periculum modo, ſed exitium clandeſtina proditione perducit. Salomon monuit: Omni cuſtodia cuſtodi cor tuum, quia ex ipſo vita procedit. At cordis nulla erit cuſtodia, niſi quinque illorum ad cor oſtiorum cuſtodita ſint clauſtra. *Ædeſ.* Cui ergo claves ad quintuplex hoc oſtium committendæ? *Parth.* Aut *Neceſſitati*, aut *Vtilitati*; alterutri ſane, nunquam *Voluptati*. Hoc aſſero, ſi quid videre velis, ſi quid audire, ſi quid aliis ſenſibus admittere, aut *Neceſſitas* te cogat, aut *Vtilitas* impellat; ſi ad ſolum *Voluptatis* nutum hæ

Prov. c. 4. v. 2.

portæ

portæ pandantur, vel etiam unica illarum, non cuſtodis cor tuum, ſed prodis: proditorem tui te caſtri non gubernatorem fuiſſe, brevi ſenties. *Voluptas* enim ubi has claves nanciſcitur ad cordis penetralia, turbam intromittit promiſcuam, & plures hoſtium quam amicorum. Inde animus heu quantis ineptiis, phantaſiis, ſtultitiis impletur! omnium rerum imagines, pleræque vanæ, turpes, obſcœnæ ad cor convolant. Ita *Voluptas* agit, cum clavium ad illas quinque januas ſit domina. omnia ſuſque deque vertuntur, illudque unum agitur, ut animus à *Voluptate* delinitus atque perſuaſus, ſuis ſe concupiſcentiis vendat, nec abhorreat ab ulla cogitationum turpitudine. Eo ſpectant beati Baſilii verba: Oblectationis appetitus è carne, velut ex fonte manat & per omnes ſenſus, tanquam per flumina diffunditur. Idem: Aſpectum, inquit, æque ac auditum exæqua cum profectu inde conſecuturo. Sic oportet: quiſquis ad aurium voluptatem metitur audienda, innumeris noxis vel ſolo auditu obſtringet animum. Levia forſan creduntur, arrigere aures ad vana, curioſa, ridicula, nova; ad nugas, fabulas, laudes proprias; & quis hîc ſurdus aut ſomniculoſus eſt, cum talia in ſermonem veniunt? unica illa vox *nova, nova*, aures nobis

Lib. de vera virgin.

Serm. de abdicat.

longiſſimas facit. Sed ignoſcat mihi tuus genius, qui rerum novarum narratiunculis delectatur, mendaciis paſcitur; qui nugis & fabulis tam benignas aures porrigit, ventos reti venatur. hinc quandoque gradus fit, ut aures ſponte pateant ad ſcurrilia etiam colloquia, laſcivos ſermones, fœdas cantiones, infames detractiones, qualia non raro tam audiſſe
Lib. 2. de conſid. fine. noxium quam dixiſſe. Nota eſt Bernardi cenſura in hos auditores: Porro, inquit, detrahere & detrahentem libenter audire, quid horum damnabilius ſit, non facile dixerim. Nec
Ad Celāt. fallitur Hieronymus, qui: Si deſint,
Seneca ep. 31. ait, audientes, non invenientur detrahentes. Sapiens erit, qui peſſimæ huic turbæ verborum clauſerit aures, quibus ceram parum eſt obdere. Firmiori ſpiſſamento opus eſt, quam uſum in ſociis Vlyſſem ferunt. Aures tuas non cerea; ſed ſpinea ſepe muni, & quandoque tui amantiſſimis ſurdum te præſta.

II. Odoratus etiam ſuis eget cuſtodibus. *Ædeſ.* Quid ſi me hortorum flores, ſi templorum odores & thureæ nubes invitent, num vis ut nares obſtruam? hîc ego totus cum Catullo cupiam naſus fieri. *Part.* Catullianum eſt hoc votum, ſcio, ſed parum Chriſtianum: dixi jam: ſenſuum exteriorum claves, non *Voluptas*, ſed aut *Neceſſitas* habeat, aut *Vtilitas*.

litas. Si ſuos tibi aut templum, aut hortulus odores afflet, non ut nares conſtringas, jubeo, ſed ut ſimul mentem dilates, & memineris dicti Paulini: Chriſti bonus odor ſumus Deo. & Davidici: Dirigatur oratio mea ſicut incenſum in conſpectu tuo. Cogita phialas aureas plenas odoramentorum, quæ ſunt orationes Sanctorum. Sic ſine noxa, ſeu thuribula ſeu florum agmina, ſuos tibi odores propinabunt. Alti hîc animi Auguſtinus: De illecebra odorum, inquit, non ſatago nimis; cum abſunt, non requiro, cum adſunt non reſpuo, paratus etiam eis ſemper carere. Quod ſi ſolius hîc negotium ſit *Voluptatis*, ſi moſchum, ſi muris peregrini folliculos, ſi ambram & cybettam veſtis, chirothecæ, manus, cubicula ſpirent, hîc jam noxa, & irritamentum libidinis, & culpandæ deliciæ. Harum appetitus incontinentiæ notam ſubit, præſertim ſi vehemens. Et hujus generis oblectamenta plerunque videbis vel fæda eſſe vel levia. Aſſyrii, Arabes, & Sabæi noſtris armis domiti, ſuis nos odoribus expugnant. Revera omne hoc bene olendi artificium, non boni odoris argumentum, ſed latentium ſignum eſt defectuum: turpius eſt enim artificioſis quam ſimplicibus aſſueviſſe: omne autem quod turpe eſt, quo fit artificioſius, eo fit turpius. Meminiſti ju-

2 Cor. 2. v. 15

Pſal. 140. v. 2.

Apoc. cap. 5. v. 8.

L. 10. confeſ. c. 32.

venis, qui cum Veſpaſiano Principi pro collata præfectura gratias acturus, factitiis ejuſcemodi odoribus halaret, ſtomachatus Imperator, acri ſupercilio & voce aſpera: Mallem, inquit, allium oboluiſſes: Sic increpitum ſine honore, reſciſſis conceſſæ jam gratiæ litteris, bene olidum dimiſit. Ita dedecori ſunt odores ejuſmodi; interdum etiam damno. Muleaſſes Rex Tunetorum contra Amidam filium, regni recuperandi cauſa, pugnavit, ſed infeliciter: cumque immiſtus fugientium turbę Muleaſſes facile ſe regem diſſimulaſſet, cruore & pulveribus fœdatus, ſolo unguentorum odore agnitus, & è fuga reprehenſus eſt. Capto filius utramque oculorum pupillam candenti ſcalpello rimatus, miſerum parentem æternæ noctis damnavit. Plura his non abſimilia commemini. *Horrificum illud quod Petrus Damianus prodit de femina Veneta, Non repeto; ejus narrationi hoc unum addo cum poëta: Optime olet, qui nihil olet. Et ab experientia diſcimus, eorum cadavera graviſſime fœtere, qui, dum viverent, optime olebant. Fugiat has delicias, qui rerum vilium & ultimarum dedignatur eſſe mancipium. Vnguenta quidem penetrabilia, ſed penetrabiliora ſunt vitia, quæ hac via celerrime ad nos ſe penetrant.

*Epiſt. ad Blācam comitiſ. de inſtitut. monial. c. 11. Baron. tom. 10. Anno 998 n. 20. Cic. ad Attic. 2. Plaut. Moſtel.

III. Vti

III. Vti ad Viſum, ad Auditum, atque Odoratum, ſic ad Guſtatum conſtituere nefas eſt clavigeram *Voluptatem*. De pernicioſis menſarum lauticiis, & Abſtinentia jam egimus. Quam autem guſtatui, ejuſque appetentiæ, non ad *Voluptatũ* leges agendum ſit, inſigniſſimè docens Auguſtinus: Sicut æger, inquit, ad medicinam, ſic ad ſumendas dapes debet quiſque accedere, nequaquam videlicet in illis *voluptatem* appetens, ſed *neceßitati* ſuccurrens. Et hanc guſtatus legem à Deo ſe accepiſſe gratulatus: Hoc me, inquit, docuiſti, ut quemadmodum medicamenta, ſic alimenta ſumpturus accedam. Non ego immunditiam opſonii timeo, ſed immunditiam cupiditatis. Scio Eſau lenticulæ concupiſcentia deceptum, & David propter aquæ deſiderium à ſeipſo reprehenſum, & Regem noſtrum non de carne, ſed de pane eſſe tentatum. Et hæc illum philoſophia non dicere docuit, ſed facere. Nam Auguſtinus, eſu carnium fere abſtinuit, ſed & aliis ciborum lauticiis menſa ſua interdixit, menſas alienas & convivia ſtudioſe declinavit, itaque ſe hîc in ordinem redegit, ut de ſeipſo teſtetur: Quotidianum bellum gero in jejuniis, ſæpius in ſervitutem redigens corpus meum. VVolſtanus, VVigornienſis antiſtes, non minus guſta-

Tom. 9. de conflictu vitiorum c. 18.

L. 10. conf. c. 31.

Eod. cap.

Sur. de eo 19. Iunii.

tum

tum inſigni victoria triumphavi
Fuit ut poſt rem divinam in abdit
loco prolixioribus precibus vacare
hic ad ejus nares aſſæ carnis delic
tus odor pertigit, & una appetitus
dendæ. Turbari ſenſit animum v
ſanctus, & à precibus in culinam a
ollas trahi. Tunc ipſe ſecum: Hocc
ne, inquit, precari eſt? hoccine e
Deo loqui? dum lingua voces depr
mit, dum manus cælo attolluntu
mens per culinam vagatur. lues hc
commiſſum, ne dubita. An non l
benter eſitares carnes aſſas? ego til
eas condiam, ut ſapiant. Sic ſtatu
nec illas quarum ad te odor perve
nit, nec ullas alias libabis in poſt
rum unquam. ſic ſancio lege irreve
cabili. Dixit, & fecit: tam tenax
perſeverans exequendi propoſiti
quam concipiendi. Hoc uno guſta
tus triumpho maximum gradum fe
cit ad omnem vitæ ſanctitatem. m
raculis illuſtris, obiit anno Chriſtia
no 1067.

Hoc ſanctiſſimorum quorumqu
hominum primum fuit negotiun
Gulam odiſſe, & Guſtatum vel
proditorem, tam blandum quam
noxium, modis omnibus perſequ
Non ſolus Iſidorus Sacerdos, nu
quam ſatur è menſa ſurrexit: plur
hac lege vixerunt, *Nunquam ſatia*
Magnus Daniel vates, magni ſoc
ejus hoc ipſo, quod vino regio
ferc

rculis delicatioribus abſtinue-
ınt, contenti frigida & parabili vi-
tu. Ita non Gula tantum, ſed &
oſis flammis ſuperiores facti. Nos
ı contrarium nitimur, quos tanto
ecurius Gula in præceps agit, quan-
o frequentius honeſto neceſſitatis
omine ſe tegit. Ita ſæpe flammam
ammæ addimus, & oleum ardenti
amino affundimus, qui calorem
aturalem in vitia ſponte protube-
antem multo vino animamus. Vi-
um largius hauſtum, malus eſt
onſiliarius. Ergo gulam frena, & o- Th. de Kemp. l. 1. c. 19.
ınem carnis appetitum facilius fre-
abis.

IV. Claves ad *Viſum*, *Auditum*, *doratum & Guſtatum* negavimus *oluptati*; multo minus concedemus d *Tactum*. Senſus hic totum corpus ermeat, omnium oblectationum aferrimus auceps, frequenter alios enſus, quorum ille opera ad ſuas oluptates aucupandas utitur, una ecum trahit in exitium. Baſilius hoc dvertens: Tactus, inquit, omnium enſuum deterrimus, ſociis abblan-itur, ut eos adjutores habeat ad ſe-tandam vitiorum dulcedinem. Caute hîc, caute prorſus agendum, pro norma honeſti, monitum hoc abendum: *quod non licet concupiſce-, noli tangere.* Tactioni non ſatis eſt, orpus veſtiri, niſi & molliter veſtia-ur; nec ei ſatis cubare, cum dormit,
niſi

niſi & molliter cubet. Hoc primæ ta
ctionis curæ ſunt, ut omnia ubiqu
reperiat mollia, & blanda, idque, u
patet, ad voluptatem. At hoc priden
Matth. c. 11. v. 8. damnatum à Chriſto: Ecce qui mol
libus veſtiuntur, in domibus regun
ſunt, ſed eorum qui in terra, no
regis ſummi & æterni. Et Ioannen
Zachariæ filium, Iordanis accolam
non à molli, ſed ab aſpera & ſetoſ
veſte commendavit. Neque divinu
Lucas purpuratum epulonem à ve
ſtium mollitie accuſaſſet, niſi ean
cælites eſſent exoſi, qui male tect
Lazari funus frequentarunt, alterum
in purpura mortuum, in Orco ſepul
tum, nullo dignati ſunt honore. Mol
lem & delicatum habitum Caſtitas
certe non amat; hæc libidinis aut in
ſignia ſunt, aut incitamenta.

Simplici cultus munditie gaude
pudicitia: illic plerunque pretioſu
eſt cultus & mollis, ubi pudor eſt vi
lis. Auguſtus Imperator licentioſio
re habitu filiæ graviter offenſus
comptam hanc in veſte mollitiem
inſigne vocabat ſuperbiæ, & luxuria
nidum. Sed hæc omnia ſectatur ta
ctionis ſenſus, niſi ad Chriſtianas le
ges ſeverius coerceatur. ſi quando in
dulgentius habetur, tunc & mollem
poſtulat veſtem, & molliorem le
ctum; neq; ſomnum ſperat facilem
niſi plumis profundius mergatur. Al
his initiis ad vitioſiorem licentian
proficit

proficit, & demum in leges verecundiæ impudenti audacia delinquit. vel nominaſſe, pene nimium eſt, inverecundos tactus, amplexus, oſcula: ſatis dixi, & juvabit forſan vel ſolo nomine perſtrinxiſſe hæc dedecora. Caute, mi Ædeſime, cautiſſime hîc agendum, ſi velis caſte. è levi ſæpe tactu non levis ſecuta eſt turpitudo. Rogatus Aurelius Auguſtinus, quid eſſet quod nollet cum ſorore habitare, ita occurriſſe fertur: quia non ſunt mihi ſorores, quæ cum ſorore mea ſunt. Enimvero malum eſt videre feminam, pejus alloqui, peſſimum attingere. Ideo Nicetius, ex optimo Sacerdote, Lugdunenſis Pontifex, amantiſſimus puritatis, ſuos aſſidue monebat, & tactus & verba caverent obſcœna: ipſe ſui maxime memor, vel infantium etiam membra nuda manu tangere verebatur: neminem hîc nimis cautum cenſebat, ubi *voluptas* ſeſe tam celeri dolo inſinuaret. Cum ferrum tangit ſilicem, exiliunt ſcintillæ; cum tangitur ſerpens, mox caput replicat, ut mordeat tangentē: quo caſtior quis eſt, hoc & cautior eſt, ne carnem tangat non ſuam, unde ſua uratur; neve ſerpentigena luxuria, mox ubi tactus impudicos ſenſerit, morſum inferat, & vulneri venenum inſtillet.

Greg. Turo. in vitis PP. cap. 8. Sur. 1. April.

* Editha Edgari Anglorum Regis filia non ſolum regio ſanguine ſed virtu-

* Sur. 16. Sept. vixit circa annum 980.

virtutibus illuſtriſſima, poſt mortem Dunſtano Epiſcopo per ſomnum viſa, de corpore ſuo monuit. & ne hoc vanum duceret, addidit illud: Etiamnum ab omni tabe illæſum reperiendum, oculis ſolum, manibus atque pedibus in cineres ſolutis, quibus olim puellari levitate eſſet abuſa. dextrum vero pollicem quo toties crucem ſignaſſet, remanſiſſe integrū, ut eluceret clementiæ divinæ benignitas in partibus ſervatis; juſtitiæ ſeveritas in abſumptis. Rectiſſime ergo Baſilius: Sit virgo, inquit, virginis auditus, & viſus, & guſtus, & tactus; jugulando quidquid à vera virginitate degenerat:

Lib. de vera virgin.

Virid. Raderi pa. 2. de contemptu ſui cap. 3.

V. Submoveor hìc beati Iacoponi, è S. Franciſci familia, viri integerrimi. hic perquam eleganter, quinq; hominis ſenſus exteriores, in hunc modum deſcripſit. Virgo erat, & huic quinq; fratres. Primus, Pictor: alter, Muſicus: tertius, Cocus: quartus, Pharmacopola: ultimus, Caupo, homines exigui cenſus. horum ſororem fecit opulentam nobiliſſimus unio. Hunc pauperculi fratres precibus extorquere certatim inſtiterunt. Muſicus: Noſti, ait, rem meam eſſe tenuem; da gemmam tuam, & ſervaſti vitam meam. pro ea ego modos muſicos faciam quos laudes: Tu vero abi, mi frater, inquit virgo, tantillo pretio gemma mihi mea venalis non eſt.

Pictor,

Pictor, ut gemmam impetraret, ıicturam promiſit, quam haberet, eegantiſsimam, ſed repulſam tulit. dem tentavit & pharmacopola, neſio quid novæ fragrantiæ pollicitus, ed eadem repulſa dimiſſus eſt.

Nec aliud tulit reſponſum cocus, tſi Iovis cerebrum, & delicias exuiſitiſsimas ſponderet. Caupo, hoio impudens, ſcire ſe ajebat lectiſimos juvenes, qui omnes ejus eſſe uperent mariti: hac in re ſolertem ſe ore actorem recepit. Minime plauit qui maximam ſperabat gratiam, xtemplo rejectus. Hanc demum emmam Optimas obtinuit, in cuıs una thalamum denupſit Virgo. Ioc, ita Iacoponus explicabat: Aniıa, Virgo eſt: Voluntas, gemma: irginis fratres, ſenſus exteriores; iſus Pictor, auditus Muſicus, odoraıs Pharmacopola, guſtatus Cocus, ıctus Caupo. Sed an non inſigniter eliraſſet Virgo, ſi pro reculis viliſſiıis, ſua ſe gemma privaſſet? Optimai, Chriſto Domino erat ſervanda. tqui nos longe ſtultiores ſumus, & ero nomine, inſani, qui Arbitrii nori, ſeu, noſtræ Voluntatis pretioſiſmum unionem, pro deliciis eſcais pro obſcœnis narratiunculis, pro enereis delectatiunculis, pro vitreis actis & pupis, vere pro ſcarabæmbra, non vendimus, ſed turpiıte abjicimus. Ille, ut cupita ſ

 li

liceat videre, innocentiam perdit: iſte, ut gulam ſaginet, Caſtimoniam offendit: hic, ut omnis generis ſordes per aures recipiat, pudicitiam expellit: alii, ut omnem odorationi & tactioni libertatem permittant, verecundiæ leges negligunt. Ita noſtram nobis gemmam, Voluntatem ſeu aſſenſum, illi peſsimi quinque fratres extorquent&ſubducunt. Ad extremam ſpiritus inopiam devolvimur odorando, tangendo, guſtando, maxime videndo & audiendo.

Memini me legere de homine ægro, ſed rectiſsime ſibi conſcio, qui in mortis vicinia, velut orator ad ſeipſum, omnibus corporis ſenſibus meritam gratiā retulit in hunc modum: O mei Oculi, amo vos de hac re, quod paſsi eſtis noctem vobis & cœcitatem perſuaderi, quotieſcunque vanitatis aut laſciviæ aſpiciendæ fuit periculum: hæc mihi nox, hæc cœcitas ſæpe fuit ſaluberrima. O meę Aures, gratias vobis habeo, quod artificio extemporali obſurduiſtis, ad omnem inhoneſtum, obtrectatorium, noxium ſermonem: hæc mihi ſurditas ſæpiſsime fuit ſaluti. O Manus meæ, vobis memori mente adſcribo, quod delicias & tactui jucunda potuerim aſpernari: veſtra mihi ad hoc profuit continentia.

O mi Olfactus, & tuis beneficiis reſpon-

reſpondeo; tuæ fuit virtutis, & odores gratos ſpernere, & ingratos perferre Dei cauſa: multum me juvit tua patiens induſtria. Et ô mi Guſtus, tibi quoque me gratum præbeo; tibi acceptas refero victorias plurimas; pars ſalutis meæ maxima in te ſtetit: potuiſti & dapibus carere, & inter dapes eſurire; potuiſti & in copia abſtinere, & ſuſtinere inopiam: fateor, abſque te fuiſſet, mei hoſtes me millies ſub jugum miſiſſent: abſtinendo & ſuſtinendo promovimus. Igitur, ô meum corpus, ſine me brevi temporis ſpatio à te abeſſe: jungemur iterum, & una fruemur præmio inexplicabili, felicitate non finienda. Vtiliſsima monita, ſi ſint qui iis pareant.

Pelagius refert, ſanctam Syncleticam dicere ſolitam: Sobrie vivamus, quia per ſenſus corporis noſtri fures ingrediuntur. Vere: & ſæpe non unus aliquis furunculus, ſed furum & prædonum ingens turba, cogitationum & imaginum fœdarum magnus numerus. Hinc lugubris ille gemitus clamantis prophetæ: Deprædatus eſt oculus meus, animam meam. Voce præeuntem ſequamur; clamet pro ſe quiſque: heu præda factus ſum oris, & oculorum meorum, aurium, & manuum mearum! deprædatus eſt animam meam viſus meus, auditus, tactus, guſtatus meus. Cor ſine ſen-

Libell. II. num. 32.

Thren. c.3. v.

ſuum cuſtodia, urbs eſt ſine mœnibus, domus ſine oſtio, hortus ſine ſepe: illam hoſtes tranſiliunt, hanc fures expilant, iſtum conculcant feræ.

CAPVT X.

Octavum Incontinentiæ *antidotum*, *aſſidue cogitata* Dei Præſentia, *in omni loco.*

ÆDESIMVS.

PArtheni, dimittis me plenum ingentis fiduciæ ad ſanctiores mores. inſtituis, diſputas, doces, adverſus omnem vim vitiorum me munis. *Parth.* Si laudare velis, hoc eſt, adulari, ego interrumpi nolo; pede quo cœpi, pergam, jam enim finem proſpicio. Reſtant pauca, at profecto, ſi rem ſpectes, non paucis explicanda. verſiculum tenes?

Portarum excubiæ, Chriſti præſentia, Pœna.

Suas portis excubias dedimus. Nunc Dei Præſentiam contemplemur.

Et principio quidem mirari ſubit, nos in plurimis non circumſpectiores eſſe, quos *oculus Domini* vigilantiſſimus obſervat omni momento, omni loco. *Ædeſ.* Ergo hic Deus ad linguam, ad oculos, ad manum meã? *Parth.* Dubitas? etiam intra oculos,

linguam,

linguam, manum tuam eſt, qui cor tuum undequaque penetrat Deus. Quid clarius, quid crebrius inculcat ſacra pagina, quam hanc ipſam Numinis præſentiam in omni loco? digitum, pro more meo, intendam ad pauculos fontes. Salomon apertiſſime pronunciat: In omni loco *oculi Domini* contemplantur bonos & malos. Inſomnes ſunt hi oculi, nullo temporis puncto clauduntur. Idem affirmat Siracides: *Oculi Domini* multo plus lucidiores ſunt ſuper ſolem; circumſpicientes omnes vias hominum, & profundum abyſſi; intuentes in abſconditas partes. O vere nimium quam lucidiores omni ſole *Oculos!* Sol excludi poteſt, ſexcentis modis, nullo divini oculi, qui omne profundum rimantur, qui parietes omnes vel etiam ferreos penetrant. Nihil eis clauſum eſt. Omnium luculentus teſtis, divinus Paulus: Et non eſt ulla creatura inviſibilis in conſpectu ejus. Omnia autem nuda & aperta ſunt oculis ejus. Cujus oculi (verba ſunt Hieremiæ Prophetæ) ſuper omnes vias filiorum Adam, ut reddat unicuique ſecundum vias ſuas, & ſecundum fructum adinventionum ejus.

Prov. c. 15. v. 3.

Eccli. c. 23. v. 28.

Ad Hebr. c. 4. v. 13.

Hier. c. 32. v. 19.

I. Abimelechus rex, cum Saram Abrahami conjugem mille argenteis donaſſet, iſtud moniti adjunxit: Et quocunque perrexeris, memento te depre-

Gen. c. 20. v. 15.

deprehenſam. Auro prorſus hoc, & cedro ſcribendum: *Memento te deprehenſum*. Nulla tam abdita cogitatio, tam furtiva libido nulla eſt, nullum tam clandeſtinum furtum; quin & illam, & iſtam, & iſtud *Dei oculus* deprehendat. Quidquid dicas faciaſve; quidquid vel arcaniſſimi ſecreti etiam cogites, *memento te deprehenſum.* Vbi ubi locorum, & quidquid denique rerum àgas; etſi tam ſolus ſis, ut nec muſca tecum ſit, tamen *memento te deprehenſum* ab oculo omnia cernente.

Hæc ignorantiæ noſtræ labes eſt, ad Deum velut longe diſſitum ſuſpirare. Proxime nos eſt, imo in nobis eſt, & nos in ipſo, velut piſcis in mari, avis in aëre, in circulo punctum. Quoquo iſtud ſe moverit, clauſum eſt, quoquo piſcis nataverit, aquis circumfuſus eſt, quoquo volaverit avis, ab aëre circumtecta eſt. Suum hunc errorem, qui Deum velut remotum fingit, damnans Auguſtinus: Erravi, ait, & multum laboravi, quærens te extra me, & tu habitas in me: mecum eras, & tecum non eram; male quærebam foris, quod erat intus. In iſta formoſa, quæ feciſti, ego deformis irruebam. Ea me tenebant longe à te, quæ eſſe non poterant niſi in te.

Solilo. c.31.

Ædeſ. Sed num Deus ſic præſens, etiam in impiis? *Tarth.* Te hominem

albæ

albæ mentis! præſentiſſimus eſt, etiam in impiiſſimis, & quidem, ut Theologorum ore loquamur, per eſſentiam, per præſentiam, per potentiam ſuam, ſolum non per ſuam gratiam. Deus cum omni ſanctitate & ſapientia ſua, cum omnibus ſuis theſauris, æque totus ac præſens fuit in Iuda Chriſti proditore, quam in Petro Chriſti defenſore. Miſeri nos & cœci, quam non cogitamus iſta! momentis ſingulis, divina manu ſuſtentamur, & quaſi aſſidue recens creamur. Ceſſet Deus vel puncto temporis benefacere, & omnia, quæ noſtra vocamus in tenue nihilum evaneſcent. Pulchre Bernardus: Idcirco, inquit, ſicut nullum eſt momentum, quo non fruamur Dei miſericordia, ſic nullum ſit momentum, quo eum præſentem non habeamus in memoria. Momento nos Deus, vel ignibus æternis addicere, vel cælo adſcribere poteſt. Inſtillet modo vel unicam ſcintillam luminis, quod gloriæ vocant, & in cælo jam erimus, etſi extra cælum ſimus. Nuſquam à Deo nec latum unguem recedimus. Et dic, quæſo te, mihi: Si quis ſtaret undequaque flammis præaltis, & in orbem cinctus, ſciretque, illico pereundum ſibi, ſi ſcintilla vel unica tangeretur, quam parcus ei riſus foret, quam modeſtus ſe contraheret, quam pavidus trepidaret? Atqui

vere in Deo, igne illo immenſiſſimo ſtamus, movemur, deambulamus, quicquid rerum agimus, agimus in illo, ab illo undique circumdati. Nec neſcire poſſumus, quod unicum Dei *velle*, nutus unicus, aut in cineres redigere nos, aut ad inferos momento præcipitare poſſit: & tamen cum hoc igne intelligentiſſimo pugnamus, hunc conſpuimus, hunc impio ferro fodimus, hunc novis quotidie injuriis laceſſimus, & nequitias noſtras (quo quid dementius?) non obſervari credimus. Heu, miſeri, à Deo undique deprehenſi, tamque morti quam inferis vicini, quid compreſſis oculis cœci ruimus in exitium? In omni loco *oculi Domini* contemplantur bonos & malos. Ah! quam caute & quam ſubmiſſe ſe gerere par eſt, in *Oculis* tanti *Domini*, quos nec ad momentum vel exire licet, vel declinare. *Quocunque perrexeris, memento te deprehenſum.*

II. Vnicus hic & ad omne flagitium acerrimus eſt ſtimulus, credere, ſe non videri: I modo, & furem interroga: quid hæc audeat? arbitrabar, dicet, me non videri. Sed & adulterum adi, & quære: Tune alienam domum invadere, conjugem non tuam violare impuriſſime? ſi Deum non metuis, etiam magiſtratus vindictam negligis? trepide reſpondebit: Putabam, neminem hu-

jus

s fore conſcium. Sed ad plures te
ittam. Accede ſilentio improbiſſi-
i oris hominem, & dum dominum
um diris omnibus execratur, in-
rroga: In quem hoc linguæ virus
vomat? territus dicet: Credebam
e ſolum eſſe, & à nemine audiri.
æc via ad inferos rectiſsima eſt, ita
vere, tanquam ſi nullius oculo no-
tur, à nemine videatur. Hinc im-
iorum voces illæ: Quomodo ſcit Pſa. 72
eus, & ſi eſt ſcientia in excelſo? Et v.11.
ixerunt: Non videbit dominus;
ec intelliget Deus Iacob. Contra Pſa. 93 v.7.
os acriter inſurgens regius pſaltes:
ntelligite, inquit, inſipientes in po-
ulo, & ſtulti aliquando ſapite. Qui
lantavit aurem, non audiet? aut qui
nxit oculum, non conſiderat? do-
inus ſcit cogitationes hominum,
uoniam vanæ ſunt. En cogitatus
os novit, vel latentiſsimos, & ig-
orabit auſus & facta? Sed hunc ta-
m tenebrionem, qui humanos ſo-
m oculos amotos à ſe cupit, divi-
os non curat, ſic loquentem pro-
ucit Siracides: Quis me videt? te- Eccli. c. 22.
ebræ circumdant me, & parietes v. 26.
operierunt, & nemo circumſpicit
e. Quem vereor? delictorum meo-
m non memorabitur Altiſsimus.
mpiis his vocibus opponit iſtas: Et
on intelligit quoniam omnia videt
culus illius, quoniam expellit à ſe
morem Dei, hujuſmodi hominis

 timor,

timor. *Ædeſ.* Noſtra nos fides docet, nihil clam Deo fieri, omnes & omnia ab ipſo videri, æquum proinde eſt, ut quis in omnibus ſeipſum ſic excitet: *Attende tibi. Parth.* Recte:ſed vide, mi Ædeſime, quo hominem malignior affectus, aut laſcivior appetitus non pertrahat, & abducat ab illa fide. Homo impurus & libidinis ſectator (eadem eſt omnium vitiorum ratio) ante ſe habet hæc duo: Carnis petulantiam, & Fidei notitiam, fœda petulantia illa vult in opus prodire quod cogitatur;non vult Fides,& à Deo cuncta cerni affirmat. Ergo ne ille crimen deſerat, deſerit fidem, & ut adulter ſit, fit hæreticus facto. Idem vel ſolis fit cogitationibus. Cogitat quis obſcœna, nec tamen neſcit has ipſas in ſe cogitationes à Deo videri. En hic fidem, quæ identidem pungit, vellicat, monetque: Deus videt iſta quæ cogitas; cor tuum Deus penitiſsimum pervidet: ejice has & imaginum & cogitationum ſordes. quid hic miſer? ne cogatur ſuas expellere cogitationes, expellit à ſe fidem, & tantundem facit, at ſi dicat: Non cernit hæc Deus, quæ cogito, quæ mente aſpicio. Ita pergit infelix, & ejecta aut ſepulta fide, cogitationes & imaginationes ſordidiſsimas retinet, fovet, & quia ipſi pulchræ ſunt, cum iis ludit, & ſic obſcœna ſuavitate ſe ipſum

um perimit. Huc malorum, huc
ducit impium illud: *Nemo me vi-*
Quam nobile fuit par illud ne-
iſsimorum ſenum, qui Suſannæ
dicitiam tentarunt? totum nequi-
pallium, quo ſcelus ſuum vela-
t, hoc ipſum fuit: Oſtia poma-
clauſa ſunt, *& nemo nos videt*. Hinc Dan.c 13.v. 20.
ne flagitium accenditur, & ani-
s ſumit, dum diabolus ad aures
inquentis ſuaviter occentat: *Nemo*
idet: Aude feliciter: *Nemo te videt*.
perge cõſtanter, *Nemo te videt*. Ita
ã pergimus miſeri. parietes nobis
cumdatos judicamus, nõ ut tutius
amus, ſed ut occultius peccemus. Senecæ epiſt. 43.
id autem prodeſt recondere ſe, &
llos hominũ aureſq;vitare? ſi ho-
ta ſunt, quæ facis, omnes ſciant: ſi
pia, quid refert neminem ſcire, cũ
ſcias? Heu, ſtultiſsimi mortales,
am hîc ultra beſtias nihil ſapimus!
giles & lampetræ, piſces marini,
, Plinio teſte, ſi caput undis im-
rgant, reliquum corpus patere o- Plin.l. 9.c. 19 & c. 23
is non putant. Eadem & perdicis
icula ſtultitia eſt, hæc ſi ſolum ab-
ndat caput, jam ſe totam credit
lis ſubductam. Eundem hunc
um & infantes ludunt: pone ja-
am, mantili caput obvolvunt, &
et pedes emineant, à nemine ta-
n videri ſe credunt, quando ipſi
dent neminem. Tales nos infan-
, tales imo beſtiæ ſumus, modo
homi-

hominum oculos à noſtro ſcelere
moliamur, oculos Dei parum cu
mus, & ſic à nemine nos obſerv
credimus. Hinc illæ voces: H
meus dominus, hoc parēs meus, h
meus magiſter non videt, iſtud i
non reſciet, ſalva omnia. Erras,
homo, nil ſalvum illi qui divinos
culos non veretur, ſui ſceleris obſ
vatores. Neque cogitaſti in cor
tuo, quia ego tacens, & quaſi n
Iſ. c. 57 v. 11. videns, & mei oblitus es. Ita p
Iſaiam queritur Deus: Ergo, *quocu
que perrexeris memento te deprehenſu*
Videris, audiris: ubicunque es, tot
in *oculis Dei* es.

III. Quemadmodum vero in
proborum plurimos in vitiis aud
ces fecit ſtultiſſimum illud: *Ne
te videt.* Ita innumeros alios ad ill
ſtrem vitæ ſanctitatem provexit, un
cum iſtud: *Deus videt omnia.* Prim
& martyr, & Virgo, & frater Cai
lib. 1. antiq. c. 3. initio. Abel, ex hac una præſentiæ divin
notitia, ad omnem virtutis cultu
profecit. Clariſſimus teſtis Ioſephu
Abel, inquit, juſtitiam colebat,
omnibus actionibus ſuis Deum pr
ſentem ratus, virtuti operam daba
Hic te verbulo monuerim: in Biblii
ambulare cum Deo, non aliter expl
candum, quam Deum ubique pr
ſentem jugi memoria proſequi, n
que enim ſolemus aut poſſumu
cum alio, niſi cum præſente amb

lare

re. Hinc nobile illud priſcorum
atrum encomium, *cum Deo ambu-*
runt. Poſt mundi originem lauda- Gen.c.
ſſimus Henoch, *Ambulavit cum* 5.v.22.
eo, & non apparuit, quia tulit il- Gen.c.
m Deus. Noe vir juſtus atque per- 6.v.9.
ctus fuit in generationibus ſuis, Gen.c.
m Deo ambulavit. Hoc ipſum Abra- 17.v.2
amo jam nonagenario præcipitur:
mbula coram me, & eſto perfectus.
oſes, ille Deus Pharaonis, qui &
umini à ſecretis conſiliis fuit, dux
finiti populi, vatum maximus, non
ia re magis divinam in ſe liberali-
tem emeruit, quam aſſidua divinæ
æſentiæ veneratione. Paulus id af- Ad
rmans: Fide, ait, reliquit Ægyp- Hebr.
am (Moſes) non veritus animoſi- c.11.
tem regis, inviſibilem enim, tan- v.17.
uam videns ſuſtinuit. Hoc illi aſſi-
uo in mente fuerat: *Deus videt om-*
a. Hinc tantarum moleſtiarum pa-
entiſſimus, invictus perſeverabat.
ex Ezechias (liceat dicere) hac arte Iſ. c.38
na, quindecim vitæ annos à Deo e- v.3.
endicavit, in paucis perſuadens
uod rogabat: Obſecro domine, in-
uit, memento quæſo, quomodo
mbulaverim coram te in veritate, & in
orde perfecto, & quod bonum eſt
oculis tuis fecerim. Prophetæ om-
es in priſca lege, Reges aliquot, o-
nes virtutis ſtudioſi, plurimum in
mni pietate promoverunt, ex hoc
nô effato: *Deus videt omnia.* Admi-

randus

mirandus in hoc rex David. Regio
quidem negotiorũ mole premitur
Pſa.24 tamen in hoc uno eſt aſſiduus: Oc
v.15. mei ſemper ad Dominũ. Perinde a
ſi dicat: vix mihi quidquã abit te
poris, quo nõ meminerim præſen
Numinis. Et affirmatius longe de
Pſa.15 ipſo teſtatus: Providebã, inquit, D
v.8. minũ in conſpectu meo ſemper: A
duus mihi in oculis eſt Deus. Inde
Pſa. 22 gentis animi auſu: Etſi ambulave
v.4. inquit, in medio umbræ mortis, n
timebo mala, *quoniã tu mecum es*. N
ſatis hoc illi, obtutu continuo in I
præſẽtia oculos defigere, omnes al
ad hoc ipsũ ardenter inſtigans: Q
1.Par. rite, inquit dominũ, & virtutem ej
16.v. 10. quærite faciem ejus ſemper. Et id
Pſa. ingeminat: Quærite dominum, &
140. firmamini, quęrite faciẽ ejus ſemp
v.4. Cumq; à ſeipſo minus hoc obſer
tũ deprehẽdiſſet, largiſſimis lacrin
id deplorans: Tibi ſoli, ait, tibi ſ
peccavi, & malum coram te feci.
Domine, præſentiam tuam non
ſervavi, oculos tuos reveritus n
ſum, te inſpectantem neglexi. V
quidem oculos non admiſi, cu
flagitium illud commiſi, ſed tuos,
Conditor, excludere non potui. T
ô Deus, vides omnia; tu adfuiſti,
diſti, tabellis id tuis inſcripſiſti. Id
peccavi, ſed *tibi ſoli*; & coram te ſ
grande hoc malum feci: Ah! in o
lis tuis, te inſpectante auſus ſ
h

c flagitium deſignare. Si te præ-
ntem cogitaſſem, adulter non eſ-
m, parricida non vocarer. O mor-
les exemplo meo ſapite, *Deus videt* Iob. c.
nia. Iobus ejuſdem prorſus ani- 31. v. 4
: Nonne, inquit, ipſe conſiderat c. 13. v.
s meas, & cunctos greſſus meos 27.
numerat? Et: Obſervaſti omnes
mitas meas, & veſtigia pedũ meo-
m conſideraſti. *Deus videt omnia*,
capillos hominis numerat, & paſ-
s. Suſanna caſtiſſima extremis an- Dan. c.
ſtiis conflictabatur: hinc probro- 13. v.
m facinus, illinc, ni conſentiret, 22.
rs ei certa ſic imminebat, ut ex-
marit: Anguſtiæ ſunt mihi undi-
e. Aſſentior? letali me noxa ob-
ngo. Reſiſto? capitis ſupplicium
urro. Et quî tandem ex his ſyrti-
s eſt eluctata? Ante Deum ſe ſtare
gitavit; Deum præſentem & ſui
rtaminis ſpectatorem eſt intuita.
de tantũ criminis horrorem hau-
, ut in liberrimam hanc vocem pro-
erit: Sed melius eſt mihi abſque
ere, incidere in manus veſtras,
am peccare *in conſpectu Domini*.
s quidem pomarium clauſum,
llum hîc arbitrium, à nemine nos
eri dicitis: at, *Deus videt omnia*;
lo ſubire mortem, quam Deum
nia cernentem offendere. O vo-
 cælo inſcribendas, ut, quemcun-
e carnis laſcivia vellicare cœpe-
 cælum ſuſpiciat, iſtudque legat:

Mori

Mori malo, quam peccare in conſpectu do
mini; Deus videt omnia. Nicetas, cun
impugnaretur ſolus erat, nec tame
ſolum ſe eſſe credidit, Deum præſen
tem vidit, præſentis opem petiit, cen
ties mori maluit, quam vel ſeme
coram Deo aſſentiri flagitio. Hin
cruenta pugna, hinc victoria glorio
ſa. *Deus hæc vidit omnia*. Ædeſime
ſunt qui muſeum aut cubiculum pi
cturis impleant, tu tuum obſecro im
ple ſcripturis, & hoc unum vel cen
ties omnibus appinge parietibus
Deus videt omnia.

IV. Hoc ipſum: *Deus videt omnia*
homines etiam ſceleratos quandc
que attonuit, & retraxit à præcipiti
S. Antonin. part. 2. hiſt. tit. 15. c. 1. §. 3. vitiorum. Thais Alexandrina, femi
na tam male quam bene nota, u
gravius periret, multos ſecum peri
turos in voraginem traxit libidinis
Pereuntium miſertus Paphnutius, &
militem indutus, Thaidem adit, &
unum ſe ſimulat adventorum. Dein
loci ſecretum ſtipulatur, nolle enim
ſe à quoquam videri. Inducit illa in
cubiculum, negat ille ſatis arcanum
locum. Itur in aliud interius; mo
ram eandem objicit. Demum in do
mus penetrale perducitur, ubi per
ſonatus miles huc illuc circumſpici
ens: Quæſo te, inquit, num hic ſe
curi ſumus, & ſine omni arbitro
Quid dubitas, inquit illa, hic nemc
nos audiet, videbit nemo, niſi Deus
aut

aut diabolus. Excepit vocem Paphnutius, & tanquã ad eam exhorruiſſet, quærit: Crediſne Deum? Credo, ait illa. Quærit amplius: Etiamne credis, eum ubique præſentem, omnia cernentem? & hoc credo, reſpondit illa: ſubdit Paphnutius: An non improbis decrevit ignes æternos? Ita, inquit illa. Mox ille iterum: Ergo, ait, hæc credimus & tamen in oculis juſtiſſimi judicis omnia ſpectantis tam turpiter peccemus? Et quid tu temeraria, impia, ſalutis æternæ prodiga, hoc unum laboras, ut una tecum tot alii æternum pereant? tantine eſt corporis ſpurciſſima voluptas? an duos illos, Deum & diabolum, non vereris? judicem illum, hunc accuſatorem non times? an non *Deus videt omnia?* Icta mulier dicto, altum ingemiſcere, excuſationis nil reperire, ſordes ſuas erubeſcere: jamque & oculi lacrimas parturire, ipſa demum in genua procumbens, pœnitentiam & emendationem promittere. Dixit, & fecit, nec multo poſt omnem muliebrem mundum, libidinis ſuæ inſtrumentum combuſſit, ipſa in Virginum cœnobium tranſiit, arctiſſimo habitaculo clauſa, fonte ſolum & pane vixit. Dei nomen pronunciare non auſa, unum hoc aſſidue repetiit: Tu qui creaſti me, miſerere mei. Triennio ſic acto, ſimul & iſto, & corporis carcere abſoluta, in melio-

rem orbem migravit. Magni Antonii diſcipulus, Paulus, in cælo ei paratum torum conſpexit, ita cæleſtem thalamum feliciter poſſedit, quia impudicum aliquãdo poſſediſſe dolenter tulit. Mirum hoc, ſed non ſemel duntaxat factum. Eodem ille pronunciato, *Deus videt omnia*, beatus Ephrem, æque profligati pudoris mulierculam ad pudicos mores traduxit.

Et certe niſi in beſtias aut in ſaxa degeneremus, fieri non poteſt, quin ſi ſæpius ſerioque cogitemus, *Deus videt omnia*, in officio nos contineamus. Bernardus: Quomodo, inquit, negligens poteſt fieri, qui intuentem ſe Deum non deſinit intueri? Si negligentiam, quomodo non etiam luxuriam à ſe repellat, qui divinos oculos in ſe defixos obſervat? Dorotheus vir religioſiſſimus, in familiam ſuam cooptavit juvenem ſpe non magnæ. Erat is libertati aſſuetus, vanus, vitiis plenus, & tamen monachum profiteri omnimodo contendebat. Facile erat Dorotheo cogitare, hunc talem juvenem præceptis & legibus non obruendum, ita unicam dedit, ſed auro exarandam: *Cogita ſemper Deum tibi præſentem, & te coram illo ſtare.* Doſitheus (hoc nominis accepit in cœnobio tiro ille) ex una hac lege, eos in virtute progreſſus fecit, ut elapſo quin-

quennio

quennio, non in meliorem tantum, ſed in alium prorſus hominem mutaverit, jam ceterorum non tardus imitator, ſed anteſignanus, & Virtutis ſpeculum. Tantum ei profuit, aſſidue cogitaſſe, *Deus videt omnia.*

V. Phengites, miri nitoris lapis, ea etiam quæ à tergo fiunt, monſtrare dicitur. Domitianum Imperatorem eo uſum affirmans Suetonius: In Domit. c. 14. Tempore, inquit, ſuſpecti periculi appropinquante, ſolicitior in dies, porticuum in quibus ſpatiari conſueverat, parietes Phengite lapide diſtinxit, è cujus ſplendore per imagines, quidquid à tergo fieret, provideret. Ejus generis lapidem habuiſſe fertur Maximilianus I. Imperator. Huic celeberrimam Germaniæ urbem ingreſſo, gratulatum advenit Magiſtratus, & chryſenderon aureis plenum obtulit in monimentum debiti obſequii. Erat tum Imperator in conclavi, non procul a foro, ubi ſpectacula parabantur. Digreſſo inde Magiſtratu civico, initium eſt datum ludorum equeſtrium. Aulici famuli plerique omnes huc illuc dilapſi, occupando commodiore loco. Secutus Imperator cum paucis, cratere aureo in menſa relicto, & januis per quas tranſierat, apertis. Iam omnibus in ludos intentis, familiarium unus in Cæſareum conclave obrepit ſilentio, aureos, credo, numeratu-

rus, ſed ſuæ crumenæ. Ergo poculum invadit, nec parca manu extrahit partem aureorum non minimam, ratus ſe à nemine videri. Interim Imperator Phengiten ſuum diſſimulanter ante ſemovet, omnia à tergo videt, & hunc furem. Reditur in conclave: magna hic omnium expectatio partiendi muneris. Iubet Cæſar ſingulos dominorum pro ſe quemque accipere. Etiam ille, qui ante invocatus venerat, vocatus eſt & juſſus extrahere, quantum manu prenderet. Initio ille modeſte tergiverſatus, tãdem pauculos aureos verecundis digitis attollit. Hîc Imperator: Numera ſis, inquit, quot traxeris. Numerat. Cæſar iterum: Iam, inquit, & illos prome, quos nobis abſentibus traxiſti: videamus, num antea, an jã fueris cordatior. Fit funus miſer, balbutit, contremiſcit, vocem vix expedit, muſſat, deprecatur. Expromit tandem aureos è furtivo ſacculo & numerat, ſed longe plures eſſe comperti, quos prius clepſerat, quam quos juſſus excerpſerat. Tum imperator: Tolle, inquit, omne hoc tuum eſt, ſed ſub oculos meos non redi. Tu, ſi ſapis, cum magnatibus (multo minus cum Deo) non ludis; à tergo etiam habent *oculos*. Et an neſcis longas Regibus eſſe manus, acutiſſimos oculos, plurimas aures? an neſcis, Deum merum eſſe

Oculum

Oculum, meram manum? diſerte Auguſtinus: Deus, inquit, totus oculus eſt, quia omnia videt; totus manus eſt, quia omnia operatur; totus pes eſt, quia ubique eſt. Hoc nempe ſervulorum linguas & manus coërcet, ut nec floſculum carpant, nec pomulum ex horto rapiant, nec fruſtulum panis ſublegant ſi nullam ſibi herilis abſentiæ ſecuritatem polliceri queant. Hinc crebriores querelæ illæ, dominus meus ſemper mihi à tergo hæret; loco quo minime formido, deprehendor. Et quis uſpiam unquam oculos Dei cuncta cernentis evitare potuit? *Deus videt omnia.* Ergo quocunque perrexeris *memento te deprehenſum.* Epiſt. III.

Pauſanias in Corinthiacis refert, Iovis ſimulacrum trinoculum celebrari, ob triplex in ſuperos, medios, inferos imperium. Mittamus figmēta An non Deus noſter triplices habet oculos, quibus omnia cæli, terræ, mariſque, & inferorum vel minutiſſima pervidet? Auguſtinus: Oculos, inquit, Dei ſimul univerſa cernentis, non abdita locorum, non parietum ſepta ſecludunt; nec ſolum ei acta & cogitata, verum & agenda & cogitanda ſunt cognita. *Deus videt omnia*, tam præterita & futura, quam præſentia.

V I. Hoc alte animo imprimere, & in laboribus roborat, & in mole-

ſtiis atque doloribus erigit mirifice. Eo quiſque contentius laborare ſolet, quo plures habet & nobiliores ſui ſpectatores. In Hieroſolymorum obſidione, nulla præmia Romanos æque in hoſtem animare potuerunt, atque Titi Cæſaris in bello præſentis oculi. Fidem facit Ioſephus his verbis: Romanos hortabatur conſuetudo vincendi, & quia vinci non aſſueverant. Ante omnia vero Titus, ſemper ubique præſens. Nam & inertia, ſpectante atque opitulante Cæſare, graviſſimum facinus videbatur, & ei qui bene decertaſſet, teſtis aderat qui rependeret præmiū. Præterea fructus erat, vel cognoſci ſolum Principi, virum fortem. Idcirco multorum major viribus alacritas demonſtrata eſt. En, oculus domini ſaginat equum: En, oculus Titi magnanimos facit milites, qui velut viri ferrei, ſtant inexpugnabiles. Potuerunt hoc oculi Titi Cæſaris? multo magis id poterunt oculi præſentis ubique Numinis. De Iuda Machabæo, ejuſque copiis ſacra hiſtoria hoc prodidit; Erant manu quidem pugnantes, ſed dominum cordibus orantes, proſtraverunt non minus triginta quinque millia, *præſentia Dei* magnifice delectati. Vicerunt, quia Deum ſibi præſentem fecerunt precando. & hæc illis cogitata Dei præſentia famem ſitimque, fatigatio-

De bello Iud. l.6. c.8

2. Mac. c.15. v.27.

gationem & pulverem, vulnera, plagas, mortis pericula, facilia omnia reddidit. Quod ſi milites hi inter tubas & tympana, inter armorum fragorem, inter vulneratorum, cæſorum, morientium clamores & ululatus, ita ſibi Deum ſtatuerunt præſentem, ut ejus præſentia *magnifice delectarentur*: nos quoque vel in turbatiſſimis etiam negotiis, præſentis Dei meminiſſe poterimus, ſi velimus. Proinde, ſi quis adeo delicata & parcente manu laboret, ſimilis ſomnum meditanti, elumbis, lentus, fractus & oſcitans, non immerito illum proximus quiſque ſic extimulet: Quid agis ignave? ubi manus, ubi opus tuum? num ideo ſic ſolute & ſegniter, ſic remiſſe & perfunctorie laboras, quia te ſolum putas, & à nemine videri? ——— Sed luna videt, ſed ſidera teſtes, Intendunt oculos —— ſed vident Angeli, ſed videt Deus. Dei oculos non reformidas? non te pudet, ſpectatore Deo, eo languoris prolabi, ut inſtar brutæ pecudis, non feſtines niſi ad quietem & ſomnum? Reſpice piger, & ſi quidem humanos negligis, divinos ſaltem oculos reverere: *Deus videt omnia*, tam alios induſtrie & ferventer, quam te languide & oſcitanter laborantem: operoſos Deus contemplatur, & ceſſatores: ipſe novit & decipientem, & eum qui decipitur. *Deus* Iob. c. 12. v. 16.

 videt

videt omnia. Seneca de hoc non Chriſtiana tantum, ſed pæne (fas ſit dicere) divina ſcripſit. Et quam hoc

Epiſt. 41. initio. proprie ac vere ad Lucilium: Prope eſt, inquit, à te Deus, tecum eſt, intus eſt. Ita dico, Lucili, ſacer intra nos ſpiritus ſedet, malorum bonorumque noſtrorum obſervator & cuſtos, hic prout à nobis tractatus eſt, ita nos ipſe tractat. Nihil Deo clauſum eſt, intereſt animis noſtris, & mediis cogitationibus intervenit. Deus ubique, & omnibus præſto eſt.

Ep. 25 med. fere. Obſtupeſco tantum lucis huic viro in tenebris alluxiſſe. Idem: Sic fac, inquit, omnia, tanquam ſpectet aliquis. Prodeſt ſine dubio, cuſtodem ſibi impoſuiſſe, & habere quem reſpicias, quem intereſſe cogitationi-

Epiſt. 11. prope ſinem bus tuis judices. &: Magna pars peccatorum tollitur, ſi peccaturis teſtis adſiſtat. Aliquem habeat animus, quem vereatur, cujus auctoritate etiam ſecretum ſuum ſanctius faciat. O felicem illum qui non actus tantum (alii libri, aſpectus, tactus; omnia recte) ſed etiam cogitatus emendat! O felicem illum, qui ſic aliquem vereri poteſt, ut ad memoriam quoque ejus ſe componat atque ordinet? Er-

Epiſt. 10 fine go, ſic vive cum hominibus, tanquam Deus videat, ſic loquere cum Deo, tanquam homines audiant. Præclariſſime omnia. Et hoc homo non Chriſtianus ſcripſit? Ieſu bone

quid

uid in ſupremo judicio reſponden-
um Chriſtianis? jam convicti ſu-
ius vel mille teſtibus. Scimus, *Deum*
idere omnia; ſed aliter non vivimus,
uam ſi nihil videret ex omnibus.

VII. Oculos hominum tanto
nagis obſervamus, quanto minus
Dei. Et hoc eſt, ex mente Chryſoſto-
ni, quod nos in exitium rapit. Hu-
nanis nos oculis commendare, ſtu-
lioſiſſime ambimus, oculos divinos
negligimus, perinde atque ſi nullus
it Deus qui nos videat. In ſceleri- In 1. e-
bus (os illud aureum jure queritur) piſt. ad Corin.
Deo contempto homines formida-
nus; homine præſente nemo forni-
caretur, ſed pudore hominum af-
fectus violentia vinceretur: cum au-
tem Deus videat, & hoc audemus, &
longe graviora. Nonne hoc ſolum
ſatis eſſet, quo cælitus innumeris pe-
teremur fulminibus? Hinc omnia or-
ta ſunt mala, quod in rebus turpi-
bus, non Dei oculos ſed hominum
timemus. Nihil eſt opertum, quod Matth.
non revelabitur, & occultum quod c. 10. v. 26.
non ſcietur. Ambroſius tam hic di-
ſertus eſt & ſerius, ut ſi quis ullum
conſcientiæ ſenſum retinuerit, non
poſſit non moveri: Detur mihi, ait,
captus adulterinæ cupiditatis intem-
perantiſſimo æſtu, qui nolit repugna-
re ſuæ carnis appetentiæ, incurioſus
juſtitiæ, tamen ſollicitus famæ, eru-
beſcens teſtimoniũ erroris, qui ipſũ

 non

nō erubeſcit errorē. Si quē forte ſpe-
ctatorē noverit facinoris ſui, verecū-
dia ſequeſtrat intemperantiā, & pu-
dore incœptū ſcelus deſerit. Ah quā-
to magis, ſi conſideret plena eſſe An-
gelorū omnia; aërem, terras, maria,
eccleſias quibus præſunt Angeli. Ho-
minē vereris præſentē, Dei præſenti-
non vereris? Sed cum tibi dicitur
quia Deus novit occulta hominum,
ideo non vis audire, ne incipias ſcire
quod timeas & timere ne pecces.
Sed an putas, quod in lupanari te
Chriſtus non videat, quem videt lu-
panar ingredientem? in flagitio te
non deprehendet, quem videt flagi-
tium cogitantem? Sed fac (quod fie-
ri non poteſt) quod nequitias tuas
videre noluerit Deus; vidit Be-
lial, vidit legio dæmonum, qui
te impulerunt. Ne putes quod tibi
præſtet colludium ſilentii, qui tecum
habebit conſortium ſupplicii. Stu-
det plurimos ſui ſimiles videre, &
hæc ejus eſt gloria, quod plures per-
dat. Ergo, *quocunque perrexeris, me-
mento te deprehenſum, Deus videt omnia.*

Humanis oculis fucum facere, &
(ut Plautus loquitur) glaucoma ob-
jicere, res eſt facillimi negotii; ocu-
los Dei fallere nulla unquam ars po-
tuit. Hoc priſci explicabant apologo
iſto: Cervus inſequentes venatores
fugiens, metu delatus eſt in ſtabu-
lum. Hic multum rogavit: tantillum
ſibi

ſibi ſpatii non invideret, quo fugā liceret diſſimulare, dum tranſvecti eſſent venatores. Cui mulus: Hîc, inquit, parum eris ſecurus; brevi aderunt & herus, & famulus. Cervus opinionis ſuæ tenax: Videbo, ait, quas fugæ meæ latebras captem, modo tu me non prodas. Vix tutum ſe recipit, & famulus irrumpit, cervum tamen profundiore fœno utcumque jam ſepultum non obſervat; ſicque abiit. Cervus mire ſibi gratulatus, quod famuli oculos fefelliſſet, jam pæne victor omnem periculi metum ponebat. Cui mulus: Mi frater, inquit, hanc talpam decepiſſe, nō artis fuit, ſed fortunæ: væ tibi, ſi venerit herus, lynceos is habet oculos: hunc ſi fefelleris, triumphum cane.

Brevi & ipſe herus adeſt, dumque omnia ſagaci luſtrat oculo, cervinum cornu è fœno prominens deprehendit, & ſimul fugitivum hoſpitem. Mox comploſis manibus, ſervos inclamat. Ita miſer carcerem eſſe ſenſit, quod aſylum putabat. Mens fabulæ iſta eſt: Servi ſunt, quotquot mortales vivunt; dominus omnium ſolus Deus eſt. Servorum iſtorum oculos decipere, nimis quam facile eſt; mille larvæ ſunt quæ fraudem faciant; dominum, qui merus eſt oculus, nemo fefellit unquam. Scrutatur corda & renes Deus. De quocunq; homine dixeris: Renum illius Pſa. 7. v. 10. Sap. c. 1. v. 6.
teſtis

teſtis eſt Deus, & cordis illius ſcrutator eſt verus, & linguæ ejus auditor. Homo videt ea quæ parent, dominus autem intuetur cor. Ergo, *quocunque perrexeris, memento te deprehenſum, Deus videt omnia.*

1. Reg. c. 16. v. 7.

VIII. Rhetoricæ figura eſt, quæ *Converſio* dicitur, hæc quæſtiones complures uno reſponſo diluit. Ea uſus Baſilius, varium quæſitum verbo diſſolvit. Quærebant Baſilii diſcipuli: Quis omnium facillime & creberrime iraſcitur? quis in re divina cenſendus eſt pigerrimus? quis animo maxime vagus in precibus? quis leviſſimus in geſtu? ecquis omnium inquietiſſimus eſt dicendus? Verbo ad omnia reſpondebat Baſilius: Qui non ſemper cogitat, ſuarum actionum & cogitationum inſpectorem eſſe Deum.

In quæſtion. fuſe explicatis. q. 20.

Sed denuo quæritur, & qui fieri poſſit, ut quis ira nunquam incaleſcat? quis cogitationes ſic cohibeat, ut non evagentur? quis in tetrico negotio animi & ſpiritus, æque ſemper vegetus ſit & alacer, atque in luſu & choreis? quis tam cautus in moribus, ut nullam ſtultitiæ mixturam prodat? quis adeo ſemper apud ſe & domi ſuæ, ut omnia dicta factaque compoſita habeat, & ad decorum expolita? Vnum iterum ad omnia reſponſum eſt Baſilii: Hæc omnia ei facilia ſunt, qui Deum ſemper

per

per præſentem aſpicit. Eccleſiaſticus: Si non in timore Domini, inquit, tenueris te inſtanter, cito ſubvertetur domus tua. Deum non metuit qui abſentem credit. Idcirco Auguſtinus: Deus, inquit, timendus eſt in publico; ipſo in ſecreto. procedis? videris. intras? videris. lucerna extincta eſt? videt te. lucerna ardet? videt te. cubile ingrederis? videt te. in corde verſaris? videt te. Illum ergo time. cui cura eſt ut videat, & vel timendo caſtus eſto. Cognovit enim dominus omnem ſcientiam (ut Siracides loquitur) abyſſum & cor hominum inveſtigavit, & in aſtutia eorum excogitavit: tandem fraus omnis ad ſolis teſtimonium publicatur: *Deus videt omnia.*

Eccli. c. 27. v. 3.

Serm. 46 de verb. Dom.

Eccli. c. 42. v. 18.

Ferdinandus I. Imperator mire delectabatur horologiolis affabre factis & rotundatis. Erat ei magnus horum numerus, & artificioſa varietas. Fuit, ut animi gratia loquaci hoc auro menſam oppleret, & velut mercem venditurus, ordine collocaret, gratum aulico comitatui ſpectaculum. Vbi ſatis datum oculis, ad colloquium factus ſeceſſus. Vnus interim non ſpectator tantum ſed emptor, furandi libidine an occaſione impulſus, unum ex horologiolis raptim in caligas abdidit ſagaci manu. Obliquo id oculo deprehendens Cæſar, hominem ad ſe vocatum, vario ſer-

ſermone, ad id horæ detinuit, dum
ſonorum illud aurum intra caliga
loqueretur, & horam nunciaret. E
rubuit miſer vel invitus, & totam fa
ciem minio perfuſus, ſine voce con
feſſus eſt furtum. Cæſar rubore con
tentus, liberaliſſima connіventia
reum furti abſolvit. Et nos, mi Æ
deſime, huic furi ſimilliſſimi ſumus
quoties nos aut fucata mendacia
aut clancularіæ confabulationes, au
furtivæ mentis libidines oblectant
miſeri, latere nos credimus. Tan
dem, tandem, elapſa vitæ horula
horologium noſtrum, noſtra conſci
entia loquetur; Oculus Dei non ob
liquus, ſed rectiſſimus atque fixiſ
ſimus, in nos aſſidue intentus, facto
rum nos omnium convincet. Nam,
Prov. c. 15. v. 3. in omni loco, oculi domini contem-
plantur bonos & malos: *Omnia videt*
Deus. Nunc temporis diſſimulat, &
hunc furari, & illum adulterari ſinit
Deus: quid iſte, quid ille, quid nos,
Pſa. 49 v. 21. quid omnes omnino homines cogi-
tent, videt, & tacet. Erit tempus,
cum ſingulis objecturus hic judex,
hæc feciſti, & hæc, & hæc etiam, &
illa, & iſta etiam, & tacui. Nunc tua
te prodit conſcientia, nec teipſo ju-
dice abſolvi potes. Heu, quid tunc
miſer ſum dicturus, quem patronum
rogaturus, cum vix juſtus ſit ſecu-
Prov. c. 15. v. 11. rus? Infernus & perditio coram do-
mino, quanto magis corda filiorum
hominum?

hominum? Si homini, ait Ambroſius, inficiaris, Deo fateris; etſi volueris negare, tuæ te cogitationes revincunt. Lactantius hujus rei optime commonefaciens: Quid agis, inquit, quid machinaris, quid abſcondis? Cuſtos te tuus ſequitur. Putas tibi contigiſſe ut oculos omnium effugias demens? quid tibi prodeſt non habenti conſcium, habenti conſcientiam? *Patemus Deo undique.* Ergo, *quocunque perrexeris, memento te deprehenſum: Deus videt omnia.* L. 6. de vero cult. c. 24.

IX. *Ædeſ.* Faſne mihi quærere? *Parth.* Iuberem, ni ſponte faceres; interim reſpiro ego. *Ædeſ.* Vnde obſecro tot, tam fœda, & tam quotidiana inter Chriſtianos flagitia? an non ea omnia credunt, quæ de Deo ubique locorum præſente diſſeruiſti? *Parth.* Credunt ſane, ſed fide otioſiſſima, nec plus faciunt quam ſi non credant. Curſorem veredarium novi ego, projectæ audaciæ hominem, qui aſſuetus diu noctuque iter facere, equum quandoque per invia devia, per ſaxa & ſentes agebat; monitus periculi, & faltem vitæ ſuæ, ſi non ſuo equo parceret. Irridens ille, oculos, inquit, comprimo, & omnia ubique plana ſunt. Huic ii ſimillimi, qui Deum ubique præſentem eſſe credunt, ſed nil prorſus divina præſentia dignum faciunt: oculos comprimunt, & qua data

porta, ruunt: tales, nebulones il-
li vetuli, alieni matrimonii ſubſe-
Dan.c. ſores, Suſannæ pudicitiam ſollici-
13. v.9 tantes, *exarſerunt in concupiſcentiam e-
jus, & everterunt ſenſum ſuum, & decli-
naverunt oculos ſuos, ut non videren
cœlum, neque recordarentur judiciorum
juſtorum.*
1. Par. c.28.v. 9. David Salomon filio hoc ipſum
graviſſime commendans: Tu au-
tem Salomon, inquit, fili mi, ſci-
to Deum patris tui, & ſervi e-
corde perfecto, & animo volun-
tario. Omnia enim corda ſcru-
tatur dominus, & univerſas men-
tium cogitationes intelligit. Si quæ-
ſieris eum, invenies; ſi autem de-
reliqueris eum, projiciet te in æ-
ternum. Concio regum auribus
digniſſima. Sed Salomon paternæ
diſciplinæ immemor, alienigena-
rum mulierum libidines affecta-
tus, eo delirii & impietatis pro-
lapſus eſt, ut Deum patris ſui cœ-
perit neſcire: Ita cuticula placet
aliena, ut animula diſpliceat pro-
pria. Hæc vitæ labes inde eſt,
quod Deum aut noſtra non vide-
re, aut facile condonaturum viſa,
ſtulte & improbe perſuadeamur. O
tenebras humanæ mentis! Oculus
ille qui videt omnia, & à nemine
videtur, in lucem olim protrahet
quæcunque arcana & abdita. Hic
Oculus oſtendet quos mortuos,
noctu

nocte ſepelierit Tobias. Hic Oculus monſtrabit, quot palam, quot clam jugulaverit Herodes. Hic Oculus pandet Orbi, quis Nicolaus ille fuerit, qui furtivis beneficiis, pudicitiæ periclitanti alienæ ſubvenerit. Hic Oculus humano generi prodet, non à Ioſepho dominam, ſed à domina Ioſephum ad flagitium fuiſſe invitatum. Oculus iſte declarabit, Eliſabetham Vngari regis filiam, in abdito horti ſui angulo ſcabioſi mendici caput laviſſe. Secretiſſima omnia ad ſolem producet hic Oculus. Res nunc in orbe ſæpe geruntur inæqualiſſime, ſubinde etiam iniquiſſime: illi ficus devorant, & accuſant iſtos: reis venia datur, vexat cenſura inſontes; corvi delinquunt impune, columbæ mulctantur. non latebit, non eſt occultum quod non manifeſtetur, nec abſconditum quod non cognoſcatur, & in palam veniat. Ideo Chriſtus: Et Pater tuus; inquit, qui videt in abſcondito, reddet tibi. Ergo, *quocunque perrexeris, memento te deprehenſum: Deus videt omnia.* Non præterit illum omnis cogitatus, non abſcondit ſe ab eo ullus ſermo. Vt vero hujus nulla nos unquam capiat oblivio, certa memoriæ ſtatuenda ſunt ſigna, quæ quotidie moneant, ſeu ſit imago cubiculi, ſeu dictū illuſtrius muſeo inſcriptum, ſeu pars veſtis aſpectui expoſita, ſeu digito

Luc. c. 8. v. 17.

Matt. c. 6. v. 18.

Eccli. c. 42. v. 20.

inſertus annulus, ſeu quotidianu
illud ſacerdotis in ſacro: *Dominus v*
biſcum. Quidquid illud ſit, monen
ſumus aſſiduo, Deum ubique præ
ſentem videre omnia. Addo clauſ
lam viri docti, & ſancti Martyris S
verini Boëthii, qui aureum illud
Conſolatione Philoſophiæ opuſc
lum his ipſis verbis conſignavit: M
gna vobis eſt, ſi diſſimulare non vu
tis, neceſſitas indicta probitatis, cu
ante oculos agitis judicis cuncta ce
nentis. Aut ſaxa ſumus, aut his mo
vemur: *Deus videt omnia.*

Lib. 5. cõſol. phil. ſine libri.

CAPVT XI.

Unum Incontinentiæ *antidotum,* *oN evena* Æternitatis *ſupplicia.*

HIc flere malim quā loqui. Qui
quid dixerimus, minus æquo d
cemus; verbis non aſſequemur, ſe
nec cogitationibus quidem inexpl
cabilem illam damnatorum Æte
nitatem. Scio multos & multa d
damnatorum tormentis ſcripſiſſe
ſed vana eſt ſcriptio, inanis eſt om
nis dictio, ubi non eſt attenta
profunda cogitatio. Legimus iſt
audimus talia, cernimus picta, cog
tamus futura, ſed hæc omnia bre
evaneſcunt. niſi ea vigilantiſſim
mente ſæpius expendamus, & im
ginatio

ginationi ſeriæ infigamus. Eheu quam multa ſunt, inferorum infanda ſupplicia, quæ hîc mihi, Ædeſime, tibique meditanda ſubjiciam, compendioſo ordine.

PRIMVM

Supplicium inferorum, tremendum, infandum;

Tenebræ. Primus hic cruciatus eſt & maximus omnium, & vere *infandus.* Sed audi quas ego tenebras dicam. Deum poſſe aſpicere per totam Æternitatem, ô quantum erit liquidiſſimæ voluptatis? hominem formoſum intueri, aliquam parit voluptatem, quæ mox ad amorem trahit. Creet jam Deus, uti poteſt, infinite formoſiorem, quam ſit homo vel formoſiſſimus in orbe; quam ille in ſui ſpectatoribus amœnum amorem provocabit? hunc tu mihi homunculum unicum cum Angelo, Angelum, imo Angelos omnes cum Deo, ejusque infinita pulchritudine confer, ecquid jam ſentis? omnis pulchritudo florum, hominum, Angelorum, & rerum omnium pulchrarum, ad Dei pulchritudinem collata nox eſt, & meræ tenebræ, & deformis caligo. Ab hujus ergo immenſæ pulchritudinis aſpectu excludi, idque æternum, inexplicabile, infandum, incomprehenſibile tormentum eſt. Et hoc Theologi *pœnam damni* nomi-

nant. Chryſoſtomo mille gehenna
minus ſunt, quam ſic à Deo rejici
In c. 7. Verba illius adnumero; hæc ſunt
Matt. Novi autem, quod plurimi pertime
hom. 4 ſcant tantum gehennam, ego tamen
illius gloriæ amiſſionem, multo a
marius, quam ipſius gehennæ dicc
eſſe ſupplicium. *Et pauculis inter, eſtis.*
Intolerabilis quidem res eſt etiam
gehenna: quis neſciat, & ſuppliciun
illud horribile non perhorreſcat? ta
men ſi mille aliquis ponat gehen
nas, nihil tale dicturus eſt, quale eſ
à beatæ illius gloriæ honore repelli
exoſumque eſſe Chriſto, & audire a
illo: *Non novi vos.* Eſt enim ſatius ve
mille fulmina ſuſtinere, quam vul
tũ illum manſuetudinis pietatiſqu
plenum, nos tamen averſantem vi
dere, & illos placidiſſimos oculo
nequaquam nos aſpicere ſuſtinen
tes. Quid ergo luctuoſius eſſe pote
rit, quam horrendum illud tonitru
vocem audire divinam, ſic repellen
Matt. tem: Diſcedite à me maledicti: Fo
c. 25. ris canes, & impudici. Ah, quam
v. 41. non capimus hoc irreparabilis dam
Apoc. ni ſupplicium, & interiores (ſic vo
c. 22. cemus) tenebras, quæ intelligen
v. 15. tiam, voluntatem, memoriam ho
minis omnem fœda cœcitate ob
ruent. Quicquid memoria ſecum re
petierit, affliget; quicquid cogitave
rit intellectus, malum erit & execra
bile, in tormentum cogitantis; vo
lunta

untas obſtinatione ſua ſtupebit, neque enim unquam velle poterit quod Deus: ita in ſe ſemper ſuæ malignitatis habebit pœnam. Vere Auguſtinus: Exterioribus, inquit, deputati tenebris, nullo illuſtrabuntur interiori lumine. O tenebræ formidandæ!

His exteriores illæ junguntur, de quibus clare Servator: Inutilem, inquit, ſervū ejicite in tenebras exteriores. Et hæ denſiſſimas illas Ægyptiorum tenebras longe ſuperabunt. Si quid luminis habebunt damnati, in graviorem id pœnam erit, ut videant, unde plus crucientur: parentes, filii, amici, cognati, fratres ſolatio non erunt, ſed ſupplicio. O vere terram tenebroſam, & opertam mortis caligine! ô terram miſeriæ & tenebrarum, ubi umbra mortis & nullus ordo, ſed ſempiternus horror inhabitat! Hic diſcant libidinoſi oculi ad ſalubres nunc tenebras ſeipſos ultro damnare, & omnem à ſe Veneris petulantiam excludere. Beati mundo corde, quoniam Deum videbunt.

Matt. c. 25. v. 30. idem Matt. c. 8. v. 12 & c. 22. v. 14.

Iob c. 10. v. 21. & 22.

SECVNDVM.

Fletus, & *Stridor Dentium*; ululatus, & rugitus horribilis, lamentabilis. Poſt oculorum tormentum, ſequitur aurium. Propone hic tibi omnes aurium cruciatus, clamores hominum, fremitus beſtiarum, fragores nubium, dejectus aquarum,

& quicquid in odium poteſt aures adducere, id omne damnatorum fletus ſuperabit. Apertiſſime præmonens Chriſtus: Ibi erit fletus, inquit, & ſtridor dentium: multi enim ſunt vocati, pauci vero electi. Hic dãmnatorum fletus, ululatus, rugitus velut pecudum ex acerbiſſimo dolore proveniet, qui vel ſaxeis pectoribus deſperatiſſimam hanc comploratio- nem excutiet.

Luc. c.13. v.28. Matt. c. 22. v. 14.

His odis atque modulis miſerorum illorum aures aſſidue torquebuntur. Auctarium hujus muſicæ erit *ſtridor dentium* à nimio frigore. Hæ vices erunt apud inferos, ſed abſque omni doloris lenimine: Ad nimium calorem tranſeunt ab aquis nivium. O atrociſſimam febrim damnatorũ, quæ nullam habet declinationem! ſempiternus hîc horror inhabitat. Terror, tremor ploratus, angor undique opprimet captivos illos. Et quia hoc non aliquot annorum centuriis, non vicenis ſolum aut quinquagenis, aut etiam centenis annorum millibus patiendum erit, ideo Iobus *ſempiternum horrorem* nominat. Annus videtur quandoque nox unica, quam quis ſolus in tenebris, ſine ſomno, dolore acuto compunctus, tametſi inter plumas, tranſigit: & quam is anxie horas numerat, quam avide finem expectat tam acerbæ noctis, qui ſic inſomnis pervigilat? & quid

Iob. c.24. v.29.

fictus

ctus hic annus, quid nox hæc, licet expers ſomni, licet plena dolorum: ecquid centum, quid mille noctes dolorum pleniſſimæ ad illam int æternitatem in Orco, ubi mœror, ubi fletus & dolor ſempiternus? Ah! quam horrendum eſt incidere in manus Dei viventis. O immittamus nos jam in manus & brachia Chriſti domini in cruce mortui. Docete aures, quicquid ad hoc tempo-ris libidinum admiſiſtis; deinceps vos ſpinis ſepiri non recuſate. Nimis horrendum eſt in manus Dei viventis incidere. Ad Hebr. c. 10. v. 31.

TERTIVM.

Fames, & *Sitis* incredibilis. Vbi culpa, ibi pœna. Quantas à gula noxas trahimus, heu fame ſitique acerbiſſima luendas! Purpuratus epulo ardentem linguam exerens: Crucior, exclamat, in hac flamma, & vel extremi digituli ſtilla linguam refrigerari poſtulat. Non dolium frigida plenum petiit, ſed guttulam, illam tamen non impetravit. En, eo devenit inopiæ opulentus ille gulo, ut non calicem, ſed digiti extremum; non Falernum, ſed aquæ guttam; non pincernam nobilem, ſed Lazarum mendicum flagitaret. Hæc tamen ei negata omnia. Ita omnis ſolatii ſpes illic præciſa eſt; quacunq; vel manus vel oculos moveant damnati, nuſquam Luc. c. 16. v. 24.

à dolore quies eſt vel minima. Velut qui in mare lapſus eſt, undis undequaque involvitur, nec invenit ubi pedem figat; fruſtra jactat brachia; fugitivam aquam incaſſum captat, fallit illa miſerum, & eludit: ſic infelices illi in tormentorum pelago ſubmerſi, nullum uſpiam à tormentis effugium reperiunt. Nihil eſt eo loci quod famem aut ſitim mitiget. Recepiſtis, ô miſeri, bona veſtra in vita veſtra. Nil vobis debetur amplius, niſi tormentum, idque æternum. Olim epulati eſtis, jã dies ſunt jejunii: nunc epulantur alii, qui quõdam jejunarunt. Propter hoc hæc dicit Dominus Deus: Ecce ſervi mei comedent, & vos eſurietis: ecce ſervi mei bibent, & vos ſitietis: ecce ſervi mei lætabuntur: & vos confundemini: ecce ſervi mei laudabunt præ exultatione cordis, & vos clamabitis præ dolore cordis, & præ contritione ſpiritus ululabitis. Vobis olim, ſed ſurdis, prædicebatur centies, delicias ſuppliciis luendas? Nemo audiit: vocavi & non reſpondiſtis; locutus ſum, & non audiſtis; & faciebatis malum in oculis meis, & quæ nolui, elegiſtis. Nunc longa, nunc æterna fame hilaris ſed brevis inſania digerenda eſt; voluptates fugaciſſime ſiti perpetua piandæ ſunt. Nimis jam ſerum eſt, huic fami ſitique mederi velle. Poſt tale prandium, talis ce-

(Iſaiæ c. 65. v. 13.)

(Ibid. v. 12.)

na ſequitur; ſaturitatem merito fames excipit, temulentia juſtiſſime torquetur ſiti. Hæc gulæ debetur merces. O Deus! gehennam profecto evitat, qui gehennam ſæpius cogitat.

QVARTVM.

Fœtor intolerabilis. Omnes exteriores ſenſus peccatum inficit, omnes vindicta punit: Olim pluit dominus ſuper Sodomam & Gomorham ſulphur & ignem. His pluviis extinguendus erat æſtus libidinis. Igni ſummus ardor, maximus fœtor ineſt ſulphuri. Qui ergo laſciva carnis concupiſcentia fœtebant, igne & ſulphure peribant, ut ex animadverſione juſta diſcerent, quid ſpurca libidine commeruiſſent. Sic pluet ſuper peccatores laqueos: ignis ſulphur, & ſpiritus procellarum pars calicis eorum. Duplex libidinoſus & impurus ſupplicium meretur: dum vivit, ſeipſum magis atque magis luxuriæ laqueis irretit; cum vivere deſinit, in lacum ſulphureum tranſit. Quantus eſt autem vel unius cadaveris fœtor? & quantus erit inter innumera damnatorum cadavera? Omnis apud nos mephitis crocum ſpirat, ſi cum graveolente Averno conferatur. Apocalypticus ille Angelus ſæpius minatur ſulphureum ſtagnum: Pars illorum erit in ſtagno ardenti igne, & ſulphure. Ite jam

Gen. c. 19. v. 24.

Pſ. 10. v. 6.

Apoc. c. 21. v. 8.

Chriſtiani, & deliciis affluere ſupremam felicitatem credite, cras forſitan mergendi ſulphureis his undis. Et quid tunc proderunt deliciæ, cum vos inferorum ſepelient flammæ? cum peregrinos odores ſulphureus expellet fœtor? Ah, ſapiamus, dum licet; ne dulce momentum, amariſſima comitetur Æternitas.

QVINTVM.

Ignis nullo ſæculorum tractu extinguendus. Nimis quam clara ſunt
Matt. c.25. v.42. quæ prophetæ, quæ magiſter prophetarum Chriſtus, de hoc igne prædixit: Diſcedite à me maledicti
Matt. c.3. v.12. in ignem æternum. Paleas comburet
Marci c.9. v.45. igni inextinguibili. Bonum eſt tibi claudum introire in vitam æternam, quam duos pedes habentem mitti in gehennam ignis inextinguibilis, ubi vermis eorum non moritur, &
Luc. c. 3. v. 9. ignis non extinguitur. Omnis arbor non faciens fructum bonum, excidetur, & in ignem mittetur; ignem illum inextinctum, qui omnes tangendi ſenſus nimium quantum cruciabit. Non tantum mala eſt arbor, quæ verminoſa fert poma, ſed etiam quæ nulla. Sæpe culpandi ſumus, non quod grande malum patremus, ſed quod nihil boni. Et plerunque citius ad ignem trahitur arbor, quæ nulla, quam quæ calculoſa fert pira, uti non tantum ille ſervus vapulat qui nocuit, ſed etiam qui otiando

n profuit: non tantum pungentes Matt. c. 13. v. 30. & 49.
næ, ſed & virens lolium & Ziza-
colliguntur, & alligantur in faſci-
os ad comburendum. Sic erit in
nſummatione ſæculi: exibunt an-
i, & ſeparabunt malos de medio
torum, & mittent eos in cami-
m ignis: Ignis eheu, ignis, & qui-
n ignis æterni. Humana crudeli-
in pœnas ingenioſa, exquiſitiſſi-
invenit ſupplicia, nullum tamen
tius, nullum vehementius eſt ig-
: Sed uti nullum eſt quod acrius
queat, ſic nullum eſt quod citius
quere deſinat, & conſumat. Quis
o ignis ille, qui & acutiſſime cru-
t, & cruciare nunquam deſinet?
ie ſi hæc credantur, & cogitentur
entius, nemo peccati letalis con-
us à gemitu & lacrimis tempera-
, nemo procraſtinabit pœniten-
m. Ædeſime, nihil agimus, niſi
nmas illas immortales, quantum
, velut libemus atq; tangamus, &
ılis, & manibus. O quiſquis es, cũ
ırit libido, admove, oro, extremũ
itum gracili cereo, nec eum prius
nmulæ illi ſubtrahe, quam ora-
nem dominicam ſemel duntaxat
nunciaris, quid cunctaris id ex-
iri? ecquid injectum digitum
ito retrahis? vix duas voculas
nunciaſti, & mox intolerabilem
eſſe cruciatum. Perdura & red-
digitum igni. At negas id poſſe
fieri,

fieri, ob nimium dolorem. Ah, m
Deus, ah, ah, per centeſimam au
milleſimam horulæ partem, digit
extremum igniculo admovere, in
credibilem, nimium, intolerabilem
dolorem dicimus; & quis erit ill
dolor, cum totum corpus non pi
ctis his igniculis, ſed in tremendis il
lis gehennæ flammis ardebit, non
horæ partem, non tantum horam, n
diem tantum; non tantum menſem
unum aut annum; nec ſæculum tan
tum aut olympiadem, aut per decem
millia, aut etiam per centum milli
annorum tantum: ſed nec per cen
tum millia millionum annorũ tan
tum, ſed per annos innumerabiles
infinitos, in omne ævum, in æter
num. Ah! ô mi Deus, & ô mi Ædeſi
me, quiſquis hoc ſerio vel ſemel pe
hebdomadem cogitat, aut vivet u
hominem rationis compotem de
cet, aut jam in merum ſaxum diri
guit, aut certe degeneravit in pecudẽ
Silex eſt, quem tremendum hoc, &
vere infandum inferorum ſupplici
non percellit cogitatum. Sed com
munis inſania, & ſenſum nobis eri
pit, & quidquid eſt ſanæ cogitationis
Nam his ſæpe non plus movemu
quam ſi pictas fabulas cerneremus
Communis, inquam, hæc hominum
inſania eſt, qui beatam vitam cur
petunt, fugiunt; æternam mortem
quã videntur fugere, non perhorre
ſcun

unt, & fugiendi laborem recuſant. O ignes! ô gehennæ flammas! ô in-
rorum incendia, nullis ſæculis ex-
iguenda! unius membri, unicus ſo-
m acutior dolor, ſeu ille ſtomachi
, ſeu capitis, pedis, pectoris; ſeu
ntis, oculi, quã inquietas noctes,
iam dies efficit acerbos? Verum, ſit
ger qui variis doloribus membris
mnibus torqueatur; ſuus ſit omni-
is corporis articulis cruciatus; ſit
mo undequaque miſerrimus &
eniſſimus dolorum, & qui vel ſili-
m ad miſerationis ſenſum emol-
t? hic tamen adeo dives tormen-
rum, nondum ſcit, quam infandi
doloris gehennæ flamma, ad quã
ſter ignis, pictus videri poſſit; præ
a noſtri dolores ludicrum quid, &
ves morſiunculæ dicantur. Mini-
um apud inferos tormentum, ma-
s eſt quam ſit maximum in orbe
ſtro. Magnos cruciatus habent
orbi, ſed hos tolerabiles intervalla
ciunt. quæ illic nulla. Summi do-
ris intentio cito hic invenit finem,
tunc deſinimus dolorem ſentire,
nimium ſentiamus: Nemo poteſt Seneca
de dolere, & diu, niſi apud infe- epiſt. 78.
s. Sic enim natura diſpoſuit, ut do-
em aut tolerabilem, aut brevem
ceret. In gehenna, & intolerabilis
dolor, ſimul & longiſſimus, nun- Iſaiæ
am deſiturus, æternus. Ignis eo- c. 66. & ult.
m non extinguetur. v. 24.

SEX-

SEXTVM.

Laniena Conſcientiæ miſerabili

Iſaiæ c.66. v.24. Vermis eorum non morietur, affi
mat Iſaias. Iiſdem verbis conſign
Marci c.9. v.44. & 45. & 49. hoc Chriſtus; Vbi vermis eoru
non moritur, & ignis eorum non e
tinguitur. Et hoc ipſum pauculis i
terjectis (ut id ſtupor noſter capiat
tertium repetit: Vbi vermis eoru
non moritur, & ignis non extingu
tur. Rea hæc damnatorum co
ſcientia, velut rabidus canis aſ
duo latratu & morſu in deſperatiſ
mam rabiem aget miſeros. Inde
mnes illi ſceleratæ ſtultitiæ ſeipſ
accuſabunt; ſua cuique conſcienti
identidem hoc exprobrabit: En
perditiſſime, inter jocos & luſus pe
didiſti regnum: potuiſſes eſſe feli
æternùm, modo voluiſſes: brevi a
levi labore beatam immortalitate
tibi paraſſes, ſed noluiſti. En, ſtulti
ſime, pro carnis voluptatula & ſpu
ca, & momentanea, immenſ
vendidiſti voluptates: Nimirum
tua tibi caro quam cælum carior
rat. Sentis jam, quas delicias ſecta
tus fueris? prædixi, monui, vellica
vi, nihil profeci, nunc res & ſp
abs te ſegregant, ſed tua ſolius cu
pa. En, impuriſſime, ut oblectatiun
culas ſordidiſſimas aliquamdiu ret
neres perdidiſti omnia. Procul nu
à te honores, theſauri, voluptat
beatorum, ad quas omnis tibi v

inte

intercepta eſt. A cæli deliciis undique excluſiſſimus es, quia eſſe voluiſti. Hæc tibi tormenta libidines tuæ pararunt, in hos ignes tua te præcipitavit incontinentia: tuam illam hilarem ſed brevem inſaniam nunc luis æterno luctu: Deſperate ploras paradiſi gaudiis te privatum? tu te privaſti. Acerbiſſime doles, perenne, cæleſte neglectum epulum? tu neglexiſti. Obſeratam tibi cœli januam lamentaris? tu eam ipſe tibi obſeraſti. Ex toto beatiſſimus jam eſſes, modo eſſe voluiſſes. Facili opera cœlum emereri licuit: ſed differendo, & negligendo, huc ſponte irruiſti cœcus & amens, hinc nũquam exiturus. Nulla hîc libertas, nulla ſalus: deſpera centies, millies, æternum deſperaturus, æternum moriturus, & ad mortem nullis ſæculis perventurus. Tu unus & ſolus, omnium quæ pateris tormentorum, cauſa es. Damnatus es quia damnari voluiſti: à vultu Dei projectus es, quia teipſum ab illo avertiſti. Non aliena, ſed tua culpa peris, æternum periturus. Hæ conciones erunt conſcientiæ, ſed feræ nimis & acerbæ. Dum vivimus, oblatrantis conſcientiæ morſus arte varia eludimus, aut delinimus, nunc legendo, nunc colloquendo, nunc dormiendo; modo laborando, modo hilarius comeſſando. Sed apud inferos non ſomnus, non

non quies, nulla lectio, nullæ comeſſationes, nulla conſolatio; dies nocteſque conſcientiæ vermis laniatum undique pectus corrodet. In ſe ipſos furenter exardeſcent damnati & tabeſcent; aſſiduo ſibi ipſis lugubrem hanc cantilenam occinent: O tempus, & ô dies aureos, quo evanuiſtis, non redituri æternum? O cæcos nos, & excordes, obſtructis oculis & auribus, libidine furebamus, & mutuis nos exemplis trahebamus ad interitum. Huc properavimus infeliciſſimi, & ſpretis monitis cucurrimus ad mortem, heu mortem, heu mortem æternam. Quid nunc juvant omnia, quæ fallaciſſimus mundus offerebat? oblectationum priorum non ſine dolore recordamur; voluptas omnis avolavit, & evanuit. Et quamvis ea frui licuiſſet, aliquot annorum centuriis, quid fuiſſent univerſa illa cum his tormentis comparata æternis umbram ſolum captavimus amaræ voluptatis. Quis nos tam crudeliter faſcinavit, ut huc certatim rueremus? O ſi annis ſinguli vel ſemel Æternitatem ſerio perpendiſſemus! O vel dieculam, ô vel horulam unicam impetrare liceat! Sed fruſtra ſunt hæc vota; actum eſt, ſpes omnis præciſa eſt. Maledictus ergo dies quo nati, maledictus Deus à quo conditi, &c. Hic ſubſtringo calamum, & infandas blaſphemias

mias remitto ſub Orcum. Hoc unum repeto: Vermis eorum non morietur, & ignis eorum non extinguetur. Mature ſapiat, & caveat, quiſquis hæc ſupplicia formidat.

SEPTIMUM.

Locus & *Societas* deteſtabilis. Locus ille à ſedibus beatorum nimium quantum remotus eſt. Clamat ex alto Abrahamus: Inter nos & vos Chaos magnum firmatum eſt, ut hi qui volunt hinc tranſire ad vos, non poſſint, neque inde huc tranſmeare. Et tamen Abraham in cœlo nondum degebat. Luc. c. 16. v. 26.

Conclavia aut cubicula, ſed nec ergaſtula, qualia noſtra, Orcus habet. Sepulchra eorum, domus illorum in æternum. Nec aliter illic habitant vel opulentiſſimi. Mortuus eſt autem & dives, & ſepultus eſt in inferno. O ſepulchrum nimis profundum! hoc illius nunc ædes, & arces, & arcus triumphales, hoc balinea, hoc theatra, & palatia. Hîc tamen habitant non ſoluti & liberi, ſed vincti & ligati. Chriſtus imperans: Ligatis, inquit, manibus & pedibus ejus, mittite eum in tenebras exteriores. Non ambulare, ſed nec movere ſe poterunt damnati quo volent; manus pedeſq; vincti, & velut infixi verubus ardebunt miſerandum ignis pabulum. Quantum Pſ. 48. v. 10. Luc. c. 16. v. 22. Matt. c. 22. v. 13.

 tormen-

tormentum eſt ægroto, febri æſtu
re, & loco ſe movere non poſſe.
Refert S. Gre. Naz. orat. 1. in Iulian. Quod ſupplicium illud fuit Mar
Arethuſii ſanctiſſimi martyris, qu
arctiſſime colligatus, & perunctu
melle, ad ardentiſſimum ſolem
expoſitus eſt nudus, muſcarum
culicum, veſparum morſibus ſ
pungendus, ut diu ſentiret ſe mo
ri. Sed, ô Chriſtiani, picti ſunt
cruciatus ad illos inferorum. Si
fuit & huic tormento jucunditas
ſolabatur martyrem & brevitas tem
poris quo hæc paſſurus, & perenni
tas gaudii quod in cœlo confec
turus. Sciebat utique, id quod
præſenti eſt tribulationis noſtræ,
leve, & momentaneum eſſe. I
durabat athleta Domini, & qu
plus doloris ſentiebat, hoc maji
præmium ſperabat. At vero damn
ti nil penitus levaminis habent, n
à præſenti tempore, nec à futuro lo
co. Vbi torqueri cœperunt, ill
ſemper torquebuntur; ab ævo
ævum ſic erit. Accedit conſortiu
execrabile: Apud ſuperos, felicit
tis pars magna eſt, inter Angelos d
gere: apud inferos, pars magna i
felicitatis, inter diabolos ardere. H
divinæ juſtitiæ lex eſt ut tortores i
los & hoſtes ſentiant improbi, qu
ſuaſores & amicos ante fuerant ſ
cuti.

OCT

OCTAVUM.

Deſperatio extrema bonorum omnium. Beatitudo, compendium eſt omnium gaudiorum, ſic Orcus ſuppliciorum &dolorum omnium ſummarium eſt, & epitome. Quidquid uſpiam acerbum, illætabile, luctuoſum eſt, apud inferos invenitur: quidquid uſpiam eſt amœnitatis, gaudii, voluptatis apud ſuperos inter offertiſſimas delicias reperitur. In orbe noſtro nullum tam grāde malum eſt, cui non aliquid poſſit eſſe leniminis: nunc ratio, nunc tempus, nunc menſa, & ſomnus, nunc amici, nunc alii ſimilia experti, nunc deniq; ſpes finis, refrigerationis quiddam affundit afflicto. In Tartaro portę ſolatiis omnes ſunt occluſæ, omnes vel minimis levamentis aditus ſunt intercepti. Opem illi neque è cœlo, neque è terra; non à rebus præſentibus, non à futuris ullam expectent: quocunque oculos vertunt, acerbiſſimæ mortis ſpicula in ſe torqueri cernunt undique luctus & anguſtiæ, mœror undiq; & dolor, undique innumeri cruciatus. Vere *circumdederunt* eos dolores mortis. Pſal. 114. v. 3.
Vere, tribulationem & dolorem invenerunt, & quidem tam varium ac multiplicem, ut ſuum cuique flagitio reſponſurum ſit ſupplicium.

Nemo ſibi ſuæq; carni plus æquo indulgeat. Hæc ipſa caro prout de-

liquerit ſic punietur. Hæc caro, cor-
pus iſtud, ſi ampliora ſibi atria quam
Deo templa ſtruxerit; ſi laquearium
columnarum ſpecularium magnifi-
centiam, ſi hortorum ac nemorum
amœnitatem nimio ſtudio quæſie-
rit, in terram relegabitur tenebrico-
ſam, & opertam mortis caligine.
Huic carni, ſi balneis calidis ad vo-
luptatem vel cum vitæ aut pudori
periculo, frigido gurgite ad laſcivi-
Iſaiæ c. 30. v. ult. am abuſa, *præparata eſt Tophet profun-
da, & dilatata*; cujus *nutrimenta ignis
& ligna multa, flatus domini ſicut tor-
rens ſulphuris, ſuccendens eum.* Hanc
carnem, ſi comendo & poliendo ſe
pretioſum mane imminuerit, ſi veſte
Eccli. c. 19. v. 3. varia ſuperbierit, putredo & vermes
hæreditabunt. Hæc caro, ſi otio iner-
ti, ſi ſomno diſciplinarum hoſti ſic
indulſerit, ut pulchrum & ſuave du-
xerit in medios dormire dies, vigi-
liis tunc perpetuis, inſomnia æter-
na cruciabitur. Hæc caro, ſi choreis
ac ſaltationibus impudicis & libidi-
noſis ſe oblectarit, omnium tunc
membrorum contorſione, tractione,
convulſione, non ad ſuaves fidium
modulos, ſed ad terrificos dæmo-
num rugitus affligetur. Hæc caro, ſi
ebrietati, & temulentiæ ſe mancipa-
rit, ſi ſic vixerit ut ederet & biberet,
diriſſima fame ſitique torquebitur.
Hæc caro, quæ ocellos emiſſitios
turpitudinis & nequitiæ præcones

quaqu-

quaqua lubebat, evolare permiſerit, nullum tunc formæ aut pulchritudinis florem delibabit, ſed terribilem Behemoth, formidandum Leviathan, fœdam & truculentam draconis effigiem invitis oculis ſpectabit. Hæc caro, quæ florum delitias, & odorum illecebras naribus venabatur, cadaverum putore, ſulphuriſque graveolentia ſaturabitur: Hæc caro, quæ aures ſalubribus monitis, & ſacris concionibus occluſas, ſcurrilibus vero fabellis, carminibus obſcœnis, cantionibus impuris, laſcivis colloquiis apertas habuit, lætum epithalamium in flebilem leſſum, jucundum Io & Euge, in Vę & Eheu perpetuum commutabit. Hæc caro, quæ tactum variis libidinum formis collutulavit, fœdiſſimorum monſtrorum amplexibus objicietur, liquata pice velut unguento perfundenda. Hæc ipſa caro, & non alia vicaria, pro ſingulis, quas contraxerit, noxis, cruciatus perferet inenarrabiles, innumerabiles, eheu æternos. Sap,
Per quæ quis peccat, per hæc & punietur. c. 11.
Et; pro menſura peccati, erit v. 17.
& plagarum modus. Deut. c. 25. v. 2.

NONVM.

Æternitas nullius intelligentia comprehenſibilis. Hæc una vel ex leviſſimo tædiolo, intolerabile demum, & infandum facit tormentum. Æternitatis conſideratio, tam

ſerius labor eſt, ut in carminis leges ægre tranſiturus videatur. Obſervat
Seneca epiſt. 118. tamen prudenter Seneca, &: Quemadmodum, inquit, ſpiritus noſter clariorem ſonum reddit, cum illum tuba per longi canalis anguſtias tractum patentiore noviſſime exitu effudit: ſic ſenſus noſtros clariores carminis arcta neceſſitas efficit. Eadem negligentius audiuntur, minuſque percutiunt, quamdiu ſoluta oratione dicuntur: ubi acceſſere numeri, & egregium ſenſum adſtrinxere certi pedes, eadem illa ſententia velut lacerto excuſſa torquetur. Sic prorſus credo fieri, & idcirco, quo tenacius animo hæreret Æternitatis immenſitas impenetrabilis, eam nuperrime verſiculis, qua licuit, incluſi. Et ne amicus eſſe deſinam, etiam Ædeſimum meum ad hujus carminis auditionem audeo invitare. An aures vacant? *Ædeſ.* Ambæ, quam maxime. Lege, obſecro, lege, lege. Nunquam iſta ſatis nec dicuntur, nec ſcribuntur, nec leguntur, nec cantantur, nec pinguntur. *Parth.* Lego: ſed tu verbis & metro ne nimium inhære; rem & ſenſum expende.

LA-

LACHRIMÆ ÆTERNITATI SACRÆ.

EHeu; quid hoc? cor æſtuat.
Elinguat ora terror.
Concuſſa mens percellitur,
Horrorque quaſſat artus.
I. Fons emicat per lumina,
Genæ natant in undis.
Has lacrimas, hæc flumina
Vox una concitavit.
II. Tremenda vox, horrenda vox
Ingens malum minatur,
Quod nulla lux, quod nulla nox
Quod aſtra nulla claudent.
IV. Vox una, ſed vox ferrea,
Immitiorque ferro,
Graſſatur hauſta pectore
Per oſſa, per medullas.
V. Æternitas, eſt illa vox
Vox illa fulminatrix
Tonitruis minacior,
Fragoribuſque cæli:
VI. Æternitas, eſt illa vox
Meta carens & ortu,
Mortalium quæ pectora
Ad æviterna ducit.
VII. Hæc vox totondit Cæſares,
Et induit cucullis;
Hæc antra cæca rupium
Implevit inquilinis.
VIII. Hæc mille Lauras condidit,
Sepſitque mille Mandras;

Strinxitque ſetis corpora,
Et veſtiit camelis.
IX. Æternitas, Æternitas
Me lancinat, necatque.
Æternitas, Æternitas
Me torquet atque mactat.
X. *O tempus abſque tempore,*
O finis abſque fine!
Perennis heu Æternitas,
Æternitas *perennis!*
XI. *Deſcende ſis ad Tartara*
Non ut coquare flammis,
Sed mente flammas penſita,
Vt exeas ab illis.
XII. *Volvam rotas Ixionis,*
Ætnaſque ſuſtinebo,
Paſcamque fibra vultures,
Omnes ſubibo pœnas:
XIII. *Araneos, & viperas*
Pleno ore devorabo,
Et Scorpios, & exeetras,
Et noxias rubetas.
XIV. *Miſce cicutam toxico,*
Picemque mi propina,
Metalla da liquentia,
Aurumque Craßianum:
XV. *Succos draconis hauriam*
Caldas bibam favillas,
Venena nulla reſpuam,
Peſtem, Stygemque nullam.
XVI. *Quin toſtus in ſartagine*
Frigar, veruque figar.
Rogoque vivus concremer
Vel torrear caminis:

XVII. *Tau-*

XVII. *Tauros, ahena, ſulphura,*
Famem, ſitim, geluque,
Tunicas moleſtas induam,
Vncoſque culeoſque;
XVIII. *Et ſæculis hæc perferam*
Mille, alteriſque mille,
Dum ſpes ſequatur termini,
Finiſque ſeculorum.
XIX. *Tormenta nulla territant,*
Quæ finiuntur annis,
Æternitas, Æternitas
Verſat, coquitque pectus:
XX. *Hæc inferos, hæc Tartara*
Facit, cruceſque tendit,
Augetque pœnas in dies,
Centuplicatque flammas.
XXI. *Eheu quid eſt* Æternitas
Æternitas *perennis?*
Non hora, menſis, ſæculum,
Centumve vel trecenta.
XXII. *Nec mille ſunt, aut millies*
Millena ſæcla Phœbi.
Cum claudit orbem temporum
Orditur orbis orbem:
XXIII. *Sic itur in perennia,*
Curſu perennitatis,
Æternitatis ſæcula:
Sic itur, haud reditur.
XXIV. *Nam finis eſt exordium,*
Exordiumque finis:
O vita morte triſtior,
O mors, ſed abſque morte!
XXV. *I, mœche nunc ad inferos,*
Sed inde non redibis,

I, venter; I, lavernio,
Perenne ſic peribis?
XXVI. *Deſcenſus eſt proniſſimus,*
Aſcenſus inde nullus,
Quos rictus hauſit Tartari
In Tartaro manebunt.
XXVII. *Relatus inter cœlites*
Hos inter uſque plaudet;
Reſcriptus inter inferos,
Hos inter ejulabit.
XXVIII. *Nec finis ullus gaudia,*
Palmaſque terminabit;
Nec finis ullus lacrimas
Abſterget, aut levabit.
XXIX. *Sed illud Orci pabulum*
Ardebit heu perenne,
Perenne cum tortoribus
Et flebit, & dolebit.
XXX. *Vivant beati cælites,*
Vivant, canant, triumphent,
Plorent Stygis catharmata
In Æviternitatem.
XXXI. *Ad aſtra, ad aſtra tendite,*
Non ſemper hæc patebunt:
Non ſunt adhuc induciæ,
In morte finiendæ.
XXXII. *Foras Canes, cum Cerbero*
Cenate, vel latrate.
Ad Caſtitatis regiam
Soli vocantur Agni.
XXXIII. *Vultur foras, Promethei*
Prandebis in macello;
Paratur iſtud candidis
Convivium columbis.

XXXIV. S

XXXIV. Sed dum beatos hoſpites
Æternitas ſaginat,
Excluſa turba prandio
Quid rodet in canino?

XXXV. Micam fami, guttam ſiti,
Sed unicam rogabit;
Cælum tamen gulonibus
Hanc ſportulam negabit.

XXXVI. Æternitas perennium
Pincerna lacrimarum,
Has prater undas flentibus
Nec guttulam propinat.

XXXVII. Hoc, hoc bibent, quod fleverint;
O aridi bibones!
Nam quot propinquum lacrimæ
Siccantur ad caminum?

XXXVIII. Sed lacrimarum fontibus
Succedet urna fellis,
Heu urna nunquam ad ultimum
Exhaurienda fundum!

XXXIX. Fellis bibent plus quam volet,
Vrget Modimperator,
Et ingerit vomentibus;
Ah, ſuavius ſitirent!

XL. Hæc ſola Bacchanalia
Sunt longiora voto;
Bibes: abire non licet;
Cur ſymbolam dediſti?

XLI. Convivialem teſſeram
Nunquam remittet hoſpes,
Hic nemo caupones Stygis
Fœdifragos vocabit.

XLII. Nec prima menſa tollitur,
Nec ponitur ſecunda:

Pridem

Pridem ſatur, nondum tamen
Promulſidem ebibiſti.
XLIII. Æterna Liberalia
Dat liberalis Orcus;
Male male Liberalibus!
Male Liberalitati!
XLIV. Procraſtinator improbam
Cane corve cantilenam;
Æternitatis *ultimum*
Cras corve non videbis.

Ah! Æternitas! & quis te no dicam, capit, ſed laborat capere? Il le immortali memoria digniſſimu Godefridus, Bambergẽſis & VVurz burgenſis Præſul, quem ſupra dixi mus, ille unus ex millibus, & pœn ſolus cepiſſe videtur, quid ſit *Æter num*, nam *Æternitatis* aſſidue me mor, dicere ſolebat: Omni momen to ſto ad oſtium *Æternitatis*. In eun finem pictas, ſculptas, cera fictas, tu mulis etiam effoſſas cadaverum ca vas habuit, per omnia conclav quæ habitabat, ſic diſpoſitas, ut ce tiſſimæ mortis, & ſecuturæ poſt han *Æternitatis* nunquam liceret obl viſci.

Legiſtine Libellum de Æternit te? tremendum eſt, quod ille aſſ rit, & tamen veriſſimum eſt, nec ne gari poteſt. Si recte memini, hæc h
Con- ber ad verbum: Cogita mille cubo
ſid. 4. mille millionum annorum, hoc eſt
§. 2. millies, millies, millies, millies, mi
lie

ies, millies, millies, millies, millena millia annorum (tam horribile hoc cogitatu eſt quam facile pronunciatu.) Cogita ergo tot annos in igne tranſigendos; ſimul tamen etiam cogita, hoc omne temporis ſpatium, etſi duplicatum, triplicatum, etſi centuplicatum, nec principium quidem eſſe Æternitatis: poſt tot annorum revolutum tempus, necdum incepiſſe dici poterit Æternitas. Ædeſime, niſi hæc cogitatio ſanctiores nos reddat, pecudes, ſaxa, merus chalybs ſumus: nil eum movet, quẽ non moverit æternitas, immenſa illa, interminata, ſine fine, perpetua, ſemper duratura, nullis nec innumeris deſitura ſæculis. Quamdiu vivet Deus, tamdiu morientur damnati. Sed ô mortem immortalem, ô vitam mortiferam! neſcio quo te nomine appellem, vitæ an mortis? ſi Vita es, cur crudelius morte afficis? ſi Mors, cur crudelitatem tuam non finis? neutro te dignabor nomine. Et vita & Mors boni quippiam habent: in vita requies, in morte terminus eſt; ſolatio ſunt hæc duo in malis omnibus. Tu vero nec requiem habes, nec habes finem. Quid igitur es? & vitæ malum es, & malum es mortis: à morte cruciatus habes ſine fine, à vita immortalitatem ſumis ſine requie. O Æternitas damnatorum, ô mare amaritudinum! Nec

Nec tamen Deus ullius crudelita
tis eſt arguendus, quod peccato leta
li vel unico ſupplicium decreveri
æternum. Deus, quia mitiſſimus
miſerorum cruciatu non paſcitur
quia tamen & juſtiſſimus eſt, impio
rum ſuppliciis non placatur. Factu
eſt malo dignus æterno, qui in ſe
2.The. cap. 1. v. 9. bonum peremit ęternum. Pœnas da
bunt in interitu æternas à facie Do
mini, & à gloria virtutis ejus. Iuriſ
conſultorum ſcitum eſt: reprobat
pecunia non liberat ſolventem. Pœ
nitentia, pecunia eſt ſolvendis debi
tis apta: tamdiu durat pretium hu
jus monetæ, quamdiu mercatus vi
tæ. Hoc finito, pœnitentia omnis re
jecta, adulterina eſt pecunia. Apud
inferos eſt quidem pœnitentia, ſed
neutiquam vera, quia ſera nimis, &
plena blaſphemiæ & furoris. Nec mi
rum damnatos ſemper torqueri
continue blaſphemant, & ſic quaſi
ſemper peccant, ſemper ergo ple
ctuntur: dum viverent corrigi no
luerunt, ſemper peccaturi, ſi ſempe
victuri, ergo jam ſemper puniendi
æternum cruciandi. Voluiſſent uti
que ſine fine vivere, ut poſſent ſine
fine peccare. Ad judicantis ergo ju
ſtitiam ſpectat, ut nunquam carean
ſupplicio, qui, dum viverent, nun
quam volebant carere peccato. Quid
vivi dixerint, ſcimus: Venite, frua
mur bonis: venite frangamus diem

pocu

poculis; venite, choreæ nos vocant, invitant horti, ludendi eſt occaſio, venite. Hæc vivi loquebantur. Quid vero jam dicunt ad inferos dejecti? aliæ illorum ſunt voces: O Æternitas inter intolerabilia omnia intolerabiliſſimum! O Æternitas cœleſtis, brevi tempore,levi labore redimenda! O Æternitas tartarea, ſola ſocordia, & ſpurca voluptate quæſita! O Æternitas luctuoſiſſima, & longe acerbiſſima, quam facile te vitaſſemus, ſi te ſæpius cogitaſſemus! O Æternitas modo poſt nongenta millena millia annorum,vel dimidium tui liceret cernere! O Æternitas in deſperatione aſſidua deſperatiſſima! O Æternitas, Æternitas, ô omnium tormentorum multo atrociſſimum tormentum, Æternitas!

Quis, ô Ædeſime, Æternitatem hanc capere, quis eam ſatis obſtupeſcere, ecquis de ea digne diſſerere poſſit? nulla hîc ſuſpiria,nulli gemitus, nullæ ſufficiunt lacrimæ; verba omnia,quin & ipſæ hîc deficiunt altiſſimæ cogitationes.

Æternum, ô mi Deus, æternum in flammis vivere? tuo conſpectu æternum privari, infandis doloribus excruciari æternũ, ah æternum! Heu inſaniam extremam hominũ! quam volucri decipimur bono, ô quam doloſo ludibundi poculo ſenſim venenum combibimus! ita velut ebrii, volup-

voluptatum avidi, beatitatis imme
mores, Æternitatis obliti, velut pe
jocum mergimus noſmet in om
nium ęrumnarum barathrum, in im
menſiſſimum Æternitatis Oce
num.

In vaniſſimam gloriam, in au
rum, in Venerem æſtuamus miſer
& illos ignes, illos Æternitatis ro
gos, heu non cogitamus: Nullu
eſt, heu nullus eſt, qui recogitet cor
Hier. c. 12. v. 11. de. Ædeſime, ſi quid adhuc homini
retinemus, hoc unicum aſſidue co
gitemus, *Æternum*.

CAPVT XII.

Dictorum de Triumphanda incontinentia Epilogus.

HOrribile dictu eſt, quod ſanctiſ
ſimus Rhemenſis Præſul Remi
gius, de Incontinentia & Libidine
pronunciavit: Demptis parvulis, in
quit, ex adultis, propter carnis vi
tium, pauci ſalvantur. Conſider
jam mihi orbis ſtatum, & mirabe
ris, totum pene mundum hoc Aver
nali igne ardere. Vix eſt ullum vi
tium quod pluris ſtetit humano ge
neri, quam hoc libidinis & Inconti
nentiæ. Hydra eſt, aut draco, non
trium, nec ſeptem tantum, ſed no
vem capitum; ad ſingula tibi digi
tum jam intendo.

I. C.

Libido & Incontinentia, vitium eſt *Inſatiabile*. Catenam Stygiam recte appelles, anulus ex anulo pendet; turpitudinis & cupiditatum hîc ſeries eſt, altera ex fine alterius naſcitur. Si ſemel hujus vitii jugum receperis, dura patiere imperia, quibus nec ulla ſervitute facies ſatis. Nunquam expletur voluptas; plurimum licet ingeras, ſemper plus appetet: Ætnam montem æmulatur, perpetuis ardet ignibus, nec tamen decreſcit. Obſequeris voluptati hodie? majora cras imperabit: negas? vim faciet: cœlum proponis? diſtrahet: gehennam monſtras? alio avertet. Ideo Princeps Apoſtolorum: Chariſſimi, ait, obſecro vos, tanquam advenas & peregrinos, abſtinete vos à carnalibus deſideriis, quæ militant adverſus animam. *Militant*, inquit, neque enim brevi res hæc velitatione conficitur, ſed ubi vel ſemel huic hoſti parueris, tam diuturno quam miſerabili bello intricaberis. Canis cum in heri manu os videt, adulatur, lambit, blanditur cauda, dum oſſe potiatur, ubi hoc obtinuit, i nunc, eripe, & minaces dentes videbis, non mulcentem caudam. Ita diabolus, Cerberus ille trifaux calidiſſimus, quantis blanditiis caſtimoniam ſolicitat? ubi hanc nobis extorſerit. heu

1. Pet. 2. v. 11

quam difficile fuit multis denuo ea potiri! Ergo cauem hunc bene noveris, quo blandior hoc nequior, tuncmaxime mulcet cum turpiſſime decepturus venit. Et hîc quoque facilius ſępe fuit non labi, quam ſurgere. Tenaciſſimũ eſt hoc vitium, ubi ſemel inhæſerit, ægerrimere vellitur.

Ergo principiis obſta, & primos aditus libidini omni conſtanter nega. Quod ſi collum ei ſubmittas, tuam tibi libertatem tollet, rationem adimet, & ut verbo dicam rapiet te tibi, & quidquid in te hominis eſt; omni verecundo ſenſu exuet te, & induet beſtiâ. Hem, quis hoſtis in quemquam tam contumelioſus fuit, quam in quoſdam voluptates ſuæ ſunt, obſcœnæ illæ, & vetitæ? quibus tamen miſeri ſic ſe mergunt, ut iis in conſuetudinem adductis carere vix poſſe videantur: & ob hoc miſerrimi ſunt, quod eo pervenerunt, ut illa quæ ſupervacua fuerant, facta ſint pene neceſſaria. Serviunt itaque putidæ carni, & mala ſua, quod malorum eſt ultimum, amant. Tunc aut conſummata eſt improbitas, ubi turpia non ſolum delectant, ſed etiam placent; & deſinit eſſe remedio locus ubi quæ fuerant vitia, mores fiunt. Fuge, ah fuge; fuge, quicquid adverſatur pudicitiæ.

Seneca ep. 39. fine.

II.C

II. C.

Vitium carnis ferme *Immedicabile* eſt. Noemi ævo totus orbis in omne vetitum, maxime tamen in libidinem ruebat. Hinc illæ Dei querelæ: Non permanebit ſpiritus meus in homine in æternum, *quia caro eſt.* Gen.c. 6.v.3. Vniverſi homines (Noëmo excepto) tantum carnem ſapiebant, toti caro. Averſabatur Deus hanc illorum obſcœnitatem, & profuſam intemperantiam. Vindictam tamen quingentis annis diſtulit; interea temporis per Noëmum varie monuit, fabricandam Arcam dictavit, omnes extremæ malitiæ dumnavit, omnium interitum prædixit; crebrius minatus eſt univerſum humanum genus, niſi reſipiſcerent, undis extinguendum. Nemo reſipuit, nec unicus quidem. Ita omnes vitiorum dulcedini ſuccubuerunt, ut quidquid diceret aut moneret Noë, omnia illi cachinnis & ſibilis digererent. Neminem ſuæ turpitudinis pœnituit, nemo doluit peccaſſe. Tandem Deus, uti decreverat, ſigno dato imbres emiſit, qui quadraginta continuis diebus & noctibus ruerent, dum terra omnis in faciem pelagi mutaretur. Atque ita genus illud univerſum libidini deditum abolevit, ut aliud novum & à vitiis purum inſtauraret. Hæc libidinis natura eſt, remedia ſpernere, moni-

ta contemptim proculcare. Hinc
Lib. 1. pedag. eam Clemens Alexandrinus, congruente titulo vocat *morbum immedicabilem*. Chriſtus beati Marci ore:
Marc. c. 4. v. 19. Deceptio, inquit, divitiarum, & circa reliqua concupiſcentiæ introëuntes, ſuffocant verbum, & ſine fructu efficitur. Cum ſilvam ignis corripit, nil opus eſt igni pabulum ſuggerere, quo ſeipſe paſcat, abunde invenit. Et nos ſilvæ inſtar ſumus miſeri, quos ſi libidinis ignis carpere incipiat, nova identidem in nobis fomenta reperit, quibus in nos magis ac magis invaleſcat.

Nullum profecto vitium tam pertinaciter & obſtinate divino ſpiritui
Eccli. c. 21. v. 18. reſiſtit. Siracides teſtatur luculente: Verbum ſapiens audivit luxurioſus, & diſplicebit illi, & projiciet illud poſt tergum ſuum. Huic accedens
Of. c. 5. v. 4. Oſeas: Non dabunt, inquit, cogitationes ſuas ut revertantur ad Deum ſuum, quia ſpiritus fornicationum in medio eorum, & Deum non cognoverunt. Ideo averſare, fuge, execrare, quidquid Venerem olet, aut libidinem: ſuſpecta tibi ſit omnis Incontinentia. Hæc eſt voluntas Dei
1. Th. 4. v. 3. ſanctificatio veſtra.

III. C.

Vitium carnis, vitium eſt *Communiſſimum*. Non erraro, ſi orbem pene totum dixero, hoc igne peſtilentiſſimo ardere. Non palatia duntaxa

taxat regumque turres luxuria ſubit, ſed & tuguria pauperumque tabernas ingreditur, non in plumis tantum, ſed & in paleis infeſtat, non ætatem ſolum florentiorem, ſed quandoque etiam effætam ſenectutem ad turpe probrum inſtigat. Tanto ergo magis ab omni ætate ac ſexu, ab omni hominum ordine cavẽdum, ac reſpuendum hoc vitium, quanto magis apud omnem ætatem, ſexum, hominumque ordinem ſeſe inſinuat. Senſus & cogitatio humani cordis, in malum prona ſunt ab adoleſcentia ſua. Nunquam ævi ſenio libido moritur, nunquam crimen hoc temporibus obruitur, nunquam ſcelus iſtud oblivione ſepelitur. Hoc vitium ſine modo, ſine fine perſequendum eſt, nam illi quoque nec finis eſt, nec modus. Et eo corruptela morum alicubi progreſſa eſt, ut deteſtandæ verborum ac geſtuum turpitudines, comitatis ac urbanitatis nomine inſigniantur. Multi, ut oris ſpurcitiem honeſto nomine prætexant, humanitatem aulicam appellant. Hoc eſt bis peccare, peccatum virtutis titulo vendere. Nimirum in laudem ex crimine creſcimus, eoque feſtivior quis vocatur, quo judicatur turpior. Si poſſis, inquit Cyprianus, in ſublimi ſpecula conſtitutus oculos inſerere ſecretis, recludere cubiculorum oc-

Gen. c. 8. v. 21.

Lib. 2 epiſt. 2. ad Don.

cultas fores, occulta penetralia reſerare, conſcientiam hominum rimari, aſpicias ab impudicis geri, quod nec poſſit aſpicere frons pudica; videas, quod crimen ſit & videre. En quanta ubique libidinum probra domeſticis parietibus obſepta, quorum quo ſecretior culpa, hoc major
1. Ioa. eſt audacia. Vere, mundus totus in
c. 5. v. maligno poſitus eſt. Et maxime in
19. hoc impuritatis & libidinis maligno. O fugiat mundum, quiſquis vult vivere mundus: impuritatem omnem execretur, quiſquis affectat bea-
Luc. titatem. Sint lumbi veſtri præ-
c. 12. cincti:
v. 35.

IV. C.

Vitium carnis Angelis eſt *Inviſiſſimum*. O extingue Veneris ignes, & rebellantes carnis motus compeſce, quiſquis Angelos amas, & revereris. Qui autem in carne ſunt, Deo placere non poſſunt. Sed nec
Ad poſſunt placere Angelis Dei. Ange-
Rom. lum & porcum in unam aliquam a-
c. 8. v. micitiam compingere difficile eſt.
8. At vero porcum induit, qui puritatem exoſus in libidinis cœno volutatur: contrahendam cum Angelis ſocietatem ne ſperet talis. Mentes illæ caſtiſſimæ puriſſimique ſpiritus, quo ſibi ſimiliores cernunt, hoc integrius diligunt; oderunt & averſantur omnes impuros. Nulla eis familiaritas, ſocietas nulla, niſi cum

caſtis

caſtis & puritatis amatoribus: hircos illos & porcos extreme abominantur. Si quem caſtitatis ſciunt ſtudioſum, hunc in ſuam, eamque intimam amicitiam cooptant, & Angelum faciunt: Tales ſunt, ſicut Angeli Dei in cælo——— melius nil cælibe vita. Quàm ei facile eſt fieri Angelum, quiſquis ſe cupit præſtare caſtum! Nam, ſi Chryſoſtomo credimus: Virtutem Angelorum tulit è cœlo Chriſtus. Et Sanctorum Patrum ſcitum eſt: Vita caſta, vita eſt Angelorum. Nec errant: * *Omnis ponderatio non eſt digna continentis animæ.* Nota, mi Ædeſime, nota: Omnis pōderatio; omnis, omnis cum caſto animo in comparationem venire nō poteſt. Tu jam aureos & gemmeos Pompeji Magni triumphos, tu turres Baſilii Imperatoris auro ſtipatas, tu omnes Perſicas gazas, & Cræſi Theſauros; aureos imo montes propone, nondum animæ caſtæ pretium vel leviter expreſſeris. Non eſt digna continentis animæ omnis ponderatio. Nos tamen, ſtultiſſimi mercatores, quadrante uno aut teruncio, non tam vendimus quam abjicimus caſtitatem, & brevi voluptatula deliniti, perdimus pretium incomparabile. Nemo hic Cypriano credit, cujus illud præclarum extat: Voluptatem viciſſe, voluptas eſt maxima. Vere Chriſtiani eſt, ſummam volup-

Matt. c. 22. v. 30.

Chryſ. hom. 23. in epiſt. ad Epheſ.

Ambr. l. 1. de virginibus.

Baſil. de vera virginit.

Caſſia. l. 6. inſtit. c. 6. & lib. 12. c. 11.

Bern. epiſt. 42.

*Eccl. c. 26. v. 20.

tatem in voluptatum faſtidio, ſummam gloriam in carne inattaminata ponere, & Angelos habere amicos: ſummum ejuſdem dedecus eſt, ab Angelis, hominum alioqui amantiſſimis non amari, & hoſtes experiri omnes cœlites. Laſciviam ne amet, qui odium metuit Angelorum.

V. C.

Vitium carnis *Fugaciſsimum* eſt. Momentaneum eſt, ô miſeri, momentaneum eſt quod delectat, ſed quod cruciat æternum. De hoc omnium turpitudinum fugaciſsimo tranſcurſu, nemo ſignatius atque expreſſius mihi videtur locutus præ Tertulliano, qui cogitabant, inquit, interdum unde cecidiſſent, & poſt libidinum *vaporata momenta* cælum ſuſpirabant. Quam pulchre putidas carnis voluptates *momentum* appellat, & *vaporatum* quod prius evaneſcat, quam quis illud ſatis advertat. Divine hoc ipſum expreſsit in metris ſuis Boëthius:

Lib. de mulier. hab. c. 1. & 2.

Lib. de conſol. phil. metro.

Habet omnis hoc voluptas,
*Stimulis agit * furentes,*
Apiumque par volantum
Vbi grata mella fudit,
Fugit, & nimis tenaci
Ferit icta corda morſu.

* Alii fruentes,

C. 11. v. 10. 1 Ioan. c. 2. v. 15.

Adoleſcentia & voluptas vana ſunt, inquit Eccleſiaſtes. Ioannes Apoſtolus Mundus tranſit, & concupiſcentiæ ejus. Et Carnis, & Mundi

di gaudia, hoc ſibi commune habent. celerrime tranſire, & quandoque prius finire, quam plene incipere; dulci vino ſimillima, quod in annum alterum non fert ætatem, ſed aceſ- Iob.c.
ſit antequam exhauriatur. Vere, & 12.v.
in puncto ad inferna deſcendunt. 21.
Fuge ergo, fuge mi homo, fuge fugaciſsimas illas voluptates.

VI. C.

Vitium carnis *Damnoſiſsimum* eſt. Hinc ſane damna & incommoda nata, qualia à nullo vitio. Quantas libido gentes, quam validas, hoſtibus tradidit? quanta patefecit propugnacula? quantos ad ferrum ignemque impavidos fregit, & edomuit? ad quæ non pudenda, nec ante cogitata, compulerit viros magnos, ignorare non poteſt, niſi qui Samſonem, Davidem, Salomonem ignorat.

Ob hoc vitium urbs Sichimorum Gen.
evertitur, urbis princeps & omnes c.34.
incolæ trucidantur. v.25.

Ob hoc vitium è Benjamitis vi- Iudic.
ginti quinque millia, ex Iſraëlitis c.20.
quadraginta millia virorum in præ- v.21.
lio cadunt. & 25. & 45.

Ob hoc vitium ſapientiſsimus mor- 3.Reg.
talium, cultor fit idolorum. c.11. v.4.

Ob hoc vitium potentiſsimus re- 2.Reg.
gum David innumeris plagis affici- c.12.
tur. v.10.

Ob hoc vitium ſeptem mariti Sa- Tob.c.
ræ à diabolo necantur. 6.v.17.

Dan. c. 13. v. 62. Ob hoc vitiũ improbi ſenes, Suſannæ pudicitiam ſubvertere aggreſsi lapidantur, ſtato in tales ſupplicio:

Nu. c. 25. v. 9. Ob hoc vitium viginti quatuor millia fornicantis populi in Moab, plaga una perimuntur. Ad hiſtorias veteres te non revoco: quotidianis exemplis ſat diſcimus, quantum libido & Incontinentia ſingulis etiam hominibus obſit, quibus vires, valetudinem, opes, memoriam, ingenium, famam, vitam admutilat: & relinquat hæc omnia, animam tamen & cœlum rapit; pro jactura horum omnium reddit infernum. Romę olim Veneris & Libitinæ templa merito conjuncta ſunt, cum à Venere ad mortem, animi præſertim, via curratur proxima. Quot juvenes, prius Angeli, poſt diabolo ſimillimi, caſtis moribus exutis in præceps vitiorum anhelo curſu ruerunt! Ideo Eccleſia rectiſsime, velut mater filiorum ſaluti metuens, aſſidue precatur: *A ſpiritu fornicationis libera nos Domine.* Sed quæſo te, Ædeſime, quid jam diu ſiles? dic etiam tu aliquid, ut duo ſimus. Qua lege omnes loquendi vices mihi tradis? Quid me loquente proficias, neſcio: hoc ſcio, à te tacente me plurimum diſcere, cumprimis inſignem patientiam in me audiendo. Sed ne abutar illa, jam jam dictioni finem impono. Et vero etiam

n ſerus veſper, velut præco, ſupre-
a dicta pronunciat: *Actum eſt, Ili-
*. *Ædeſ.* Obſecro, per te liceat, et-
m hoc tempus non perdere meis
ıæſtiunculis. Tu perge. *Parth.* Tria
lum capita hydræ illius reſtant de-
onſtranda.

VII. C.

/itium carnis *Fallaciſsimum* eſt, præ-
rquam quod vix ulla peſtis exitia-
lior ſit humano generi. Luxuria
ılcis Siren, venenum voluptarium,
tale mel, feliciſſimus diaboli ha-
us, quo totum pene orbem & ineſ-
.t, & trahit, ut perimat æternum.
oncupiſcentia cum conceperit, pa- Iac. c.
t peccatum; peccatum vero cum I.v.13
›nſummatum fuerit, generat mor-
m. Ideo voluptas non veniens ſed
›iens conſideranda: acceſſus illius
andus eſt, receſſus amariſſimus;
fronte mulcet, à tergo viperat, pe-
is tam ſubdola, quam noxia. Id Ber-
ardus egregie demonſtrans: Hæc De
eſtis, inquit, eo ad nocendum pro- inter.
ivior, quo ad repellendum diffici- dom.
or, quæ nolenti etiam ſe ingerit, c.39.
lande oneroſa, diſplicẽdo placens.
ıbtiliter intrat, & mentem occu-
at, & niſi ſubito repellatur, allicit
: incendit, & quaſi virus peſtilen-
æ, per totum corpus paullatim ſe
iffundit: cogitationes pravas mul-
plicat, affectiones malas generat,
ıentem illicita delectatione afficit,
& ad

& ad conſenſum turpitudinis, an
mum inflectit; omnes animæ virt
tes corrumpit. Hac peſte qui adſt
ctus tenetur, divelli ab ea vix pote
quoniam ſtimulos ejus confiteri a
neſcit, aut erubeſcit, tam ſubtiles
turpes ſunt. Adjuva me domi
Deus, ut huic tam peſtifero & mo
tifero vitio reſiſtere poſſim. Sc
quod reſiſtentem fatigat, vincente
coronat: Scio, ſi mentem cogitati
ne immunda inquinaro, tibi, q
munditiæ auctor es, placere non
leo. Cor mundum crea in me Deu

Iulius Solinus memorat, Phala
gium (aranei genus eſt, quod & T
rantulam dicimus) dirum eſſe an
malculum, tactu peſtilens. Atque
niſum quæras, nulla ei vis eſt, ſi vi
& poteſtatem lædendi, hominem
ctum veneno interficit. Et cum
ſtu anni flagrantiſſimo aſſiduus
campos Apuliæ torret, tum maxin
ſeu afflatu noxio, ſeu æſtu accen
hæc phalangia tam exitiali licent
in humanos artus graſſantur, u
quotquot ab hac peſtifera lue liba
tur, irrequieti vel canant, vel lac
ment, vel delirent, aut tam letali ſt
pore preſſi jaceant, ut membra om
nia ſeneſcente tabo putiſcant, & i
animum extrudant. Phalangium
libido peſtilentius neſcio an fraud
lentius, iis maxime infeſtum, qu
bus minutum malum cenſetur: bla

ſerpit, celerrime inficit, ſuaviter
cidit. Tacti ab hac peſte in tam ir-
quietam inſaniam prolabuntur,ut
unum aſſidue appetant, quod ma-
me noceat. Ita Phalangium iſtud
on tam vulnerare & lædere ſenti-
r, quam vulneraſſe & læſiſſe.

VIII. C.

Vitium carnis, probro plenum;
urpiſsimum eſt. Præ ceteris vitiis o-
nibus tam ſingulariter fœdum &
rpe eſt hoc, de quo agimus, pecca-
m, ut proprie, & ſuo nomine vo-
etur *Turpitudo*. Vndequaque vitium
oc monſtroſum & ſpurcum eſt, ideo
enebras & angulos quærit, & pæne
eipſum exhorreſcit. Optimi paren- Dan.
es Suſannæ, uti Danielis hiſtoria me- c. 13.
orat, Helcias & uxor ejus, lauda- v. 63.
erunt Deum, pro filia ſua Suſanna
um Ioachim marito ejus, & cogna-
is omnibus, quia non eſſet inventa
n ea *res turpis*. Caſtiſſimus Paulus, E-
heſiis precepit, ne nominarent qui- Ephes.
dem hanc *turpitudinem*. In ea quam c. 5. v. 4.
d Romanos ſcripſit epiſtola, ubi de
niquitate & immunditia mentio-
em injeciſſet: quem ergo, inquit, Ad Rom.
ructum habuiſtis tunc in illis, in qui- c. 6. v.
bus nunc erubeſcitis? Nullum eſt vi- 22.
tium quod adeo ruborem incutiat, &
pudore ſuffundat, atque turpiſſima
hæc bellua, quæ diem non fert, no-
cti amiciſſima.

Eximie

3. Reg. c. 15. v. 13. Eximie laudatur Hebræus rex A[illegible]
quod inverecundam idoli ſtatua[illegible]
ſimulacrũ turpiſſimum confregerit, c[illegible]
buſſerit & ſubmerſerit torrente c[illegible]
neres. Vbi libido, ibi turpitudo; u[illegible]
pudicitia, ibi corporis munditıes, [illegible]
mentis pulchritudo. Deformis e[illegible]
Caſtitas non poteſt, ſicut nec form[illegible]
ſa unquam Incontinentia: illa roſ[illegible]
& liſia, urticas hæc & ſpinas prof[illegible]
minat; illi non niſi munda & ſanc[illegible]
probantur, huic cœnum & ſord[illegible]
placent. Chriſtus Virginis filius, om[illegible]
nis generis tulit convitia; at incont[illegible]
nentiæ noluit inſimulari, tam ho[illegible]
fœdæ notæ probrum eſt. E priſcis i[illegible]
le ſapienter dixit: Vti nec cælum re[illegible]
ſpicit, nec margaritam quærit por[illegible]
cus, ſic & animus dulcedine volup[illegible]
tatis captus, & in luxuriæ cœnu[illegible]
delapſus, difficile poteſt cæleſtia co[illegible]
gitare, & aliquid Deo dignum ſape[illegible]
re. Turpitudinis mater eſt Inconti[illegible]
nentia: è ſordibus naſcitur, ſordibu[illegible]
paſcitur, inter ſordes educatur, &[illegible]
moritur. Nimirum talis eſt rivus[illegible]
qualis eſt fons & origo rivi, nec [illegible]
lutoſa ſcaturigine limpidus amni[illegible]
ſolet profluere: ita quidquid ab In[illegible]
continentia emanat, ſordet, & notam[illegible]
poſt ſe trahit *Turpitudinis*.

IX. C.

Vitium carnis, vitiorum omnium[illegible]
Compendium eſt. Nimis parum dixi[illegible]
cum Phalangio etſi peſtilentiſſimo[illegible]
animal-

animalculo libidinem contuli: belluā eſt, eaque truculentiſſima. Mantichora (ſi Cteſiæ credimus) apud Indos fera eſt, cui omnium bellua- rum feritas ineſt, nec unquā ab humanâ manu manſueſcit: triplex ei ordo dentium pectinatim coëuntium, corpus & magnitudo leonis, auriculæ & facies humana, oculi cæſii & ardentes, cauda ſcorpionis bifida, miſſili aculeo armata, color ſanguineus, vox fiſtulæ non abſimilis, velocitas cervi. Et hæc fera humanæ carnis eſt appetentiſſima: Huic belluæ informi & horribili ſimillima eſt libido, ut quæ omnium fere vitiorum noxam & venenum participat; plerunq; nulla cicuratur arte, quamdiu vivere permittitur. Triplex libidini ſeries dentium; primâ crumenæ & corporis bona conficit, vires & opes: alterâ famam nominiſque honeſtatem diſcerpit; tertiâ omnia animi bona fœde commolit. Libidini leonina eſt truculentia; divinas & humanas leges perrumpit, monita omnia peſſundat. At vero faciem hominis habet; inter omnia vitia humaniſsimum videtur; initium illius blandum, ſuave, jucundum, ſed cauda ferit ut ſcorpio, morſum conſcientiæ infigit acerbiſsimum. Oculos habet ardentes, quos in omnes ſordes ejaculatur videndo. Colore ſanguineo eſt hoc vitium, neque enim aliud

Vide Conr. Geſ. l. 1. de quadr. p. 631.

aliud præ ſe fert, quam quod ſanguis & caro appetunt. Vox libidinis, vox fiſtulæ: fiſtula dulce canit, volucrem dum decipit auceps: blanditur turpitudo, dum irretiat, idque facit celeritate incredibili, quandoque
Matth c. 5. v. 29. enim jactu oculorum unico, in animum tranſilit libido. Qui viderit mulierem ad concupiſcendum eam, jam mœchatus eſt eam in corde ſuo.
lib. 12 de Trinit. c. 13. Quod exponens Auguſtinus; Etiamſi, inquit, non ſequatur factum: reatenetur in conſenſione conſcientia. Hem, quam immanis, atrox bellua: hanc niſi caviſti, mi homo, periiſti. Optima ſuadens Cyprianus: Primis, inquit, titillationibus diaboli obviandum, nec fovendus eſt coluber, donec in draconem formetur. Reperias non raro, de quo dicere liceat: hic homo & frequenter orat, & ſtipem libenter erogat; non eſt potator, non luſor, non decoctor, non perfidus, non maledicus, non contumelioſus, non ebrioſus; imo officioſus, induſtrius, obſequioſus eſt, ſed ſimul eſt libidinoſus, Ah, laudem priorem omnem perdidit. A diabolo ſatis captus eſt, quiſquis libidine victus eſt: omnem virtutem vitiat libido; imo nullam habet virtutem,
Iac. c. 2. v. 10 quiſquis habetur ab hoc vitio. Quicunque totam legem ſervaverit, offendat autem in uno, factus eſt omnium reus. Nulla ſui parte liber eſt,
qui-

quicunque in hæc vincula conjectus eſt.

Hoc carnis vitium, velut Pantomimus, omnium ſibi vitiorum larvas aptabit, niſi ab illo mature te vindices, & in libertatem aſſeras: Fors comere te neſcis & ſuperbire? hoc te Vitium iſtud docebit; calamiſtratos facit & comptulos, quos in familiaritatem recipit. Numis alienis inſidiari, tuos dilapidare, forſan neſciebas antea? hinc diſces. Dies totos otioſa urbanitate comburere, fortaſſe non ſolebas? jam aſſueſces & otiari, & in utramque aurem ſecurus ſtertere; ſi quid diei ſuperfuerit à ſomno & otio, id ſibi curioſa lectio depoſcet. Bono animo; omnes vitiorum formas condiſces, ſi magiſtram habueris Incontinentiam. Et licet horreas quodcunque turpe facinus, licet averſeris fœditatem omnem quæ oculos incurrit, modo ſordida cogitare non recuſes, modò ſcintillam libidinis animo conceptã non extinguas, modo phantaſiis & imaginationibus impuris hoſpitium non neges, hoc tibi ſatis erit ad interitum; ſatis perit, qui ſic ſine ſtrepitu perit; ſatis malus eſt, qui ſic occulte recuſat eſſe bonus. Nec ſane ad cælum aſpirat, quiſquis in his cogitationibus ſeſe oblectat. Verbum otioſum vel unicum in examen trahetur, & cogitationes obſcœnæ

immunes erunt ab hoc tribunali? Æ-
nimus puritatis amans vel leviſſima
etiam cogitatiunculas extinguit
quam primum illas à Caſtitate alie-
nas deprehendit. O Caſtitas (excla-
Tom. 1 in Enc. caſt. mat Ephrem) Angelicæ vitæ ratio
quæ homines Angelis reddis ſimiles
O Caſtitas, cui deliciæ, cui luxus ve-
ſtium, & cura corporis pudori ſunt
& odio! O Caſtitas oculorum fre-
num, quæ totum corpus è tenebri
transfers in beatam lucem! O Caſti-
tas in quotidianis præliis imperter-
rita, & in tuos hoſtes animoſa atqu
vigilans! O Caſtitas, cæleſtis pruden-
tia, & cæleſtium capax! ô Caſtita
currus igneus, cultores tuos in ſub-
lime evehens! ô Caſtitas, & pulchra
& pretioſa poſſeſſio, donum Dei o-
pulentiſſimum! ô Caſtitas, mater in-
nocentiæ, morum ornamentum, qu
proborum omnium in te gratian
concilias, quæ vel hoſtibus tuis e
venerationi aut admirationi! O Ca-
ſtitas, tuúm ipſa decus, beata, & ef-
ficiens beatos, quæ in medio corpo-
ris animique velut roſa flores, & a
mœnum fragras! O Caſtitas, in qu
divitias æternas recondidit puritati
amator Deus!
Cate. ebeſ. His Cyrillus Hieroſolymitanu
ſubſcribens: Non ignoremus, inqui
Caſtitatis gloriam; Angelica eſt coro-
na. Parcamus corporibus quæ lucer
debent ſicut ſol. Parva eſt ad horar
volup
V

voluptas, ſed ex peccato æterna] verecundia, & pœna.
Caſtitatem, mi Ædeſime, docebunt nos tot millia virginũ ſub gladio, in patibulo, ſtipite, leone, axe, incendio & rogis: ut virginitatem ſervarent, vitam perdiderunt. Ita quo ſublimior virginum cura, major gloria. Teclæ caſtimoniam adorat leo, Alciones impudicitiam vindicat ciconia. Puellæ Romanæ non paucæ, Veſtæ de virginitate cenſebantur: ſed & quæ Delphis inſaniebant, nubere neſciebant: ſed & quæ Dianæ Scythicæ, quæ Iunoni Achaicæ, quæ Cereri Eleuſinæ pro ſacerdotibus ſerviebant, matrimonium à ſe abdicarunt. Erubeſce Caro, quæ Chriſtum in lavacro induiſti: illis diabolus continentiam præcipit, & auditur: tibi * Apoſtolus Caſtitatem prædicat, optatque Chriſtianos omnes virgines eſſe, & negligitur. Ah, vel duas ſolum has voculas penſita improbe acturus, *quid ago?* Ita caſtiſſimus Ioſephus: quomodo poſſum, ajebat, hoc malum facere & peccare in dominum meum? Ita confortabitur cor tuum, eo quod Caſtitatem amaveris, & eris benedictus in æternum. Quoniam bonum eſt homini ſic eſſe, nam mulier innupta & virgo cogitat quæ domini ſunt, ut ſit ſancta & corpore & ſpiritu. O mi homo, quiſquis *Nicetam* miraris,

*1 Cor. 7. v. 7. volo omnes homines eſſe, ſicut meipſum.
Gen. c. 39. v. 9.
Iudith. c. 11. v. 11.
1. Cor. c. 7. v. 26.

1.Tim. c.5.22. miraris, vel in hoc uno imitare, &
Teipſum caſtum cuſtodi.
adGal. c. 5. v. 22. Fructus ſpiritus eſt Charitas, Continentia, Caſtitas. Fructus carnis libido, *Incontinentia*, turpitudo. Ædeſime, audiſti hactenus *triumphatam* in horto *Incontinentiam*, audi obſecro eandem in horto *triumphantem*; ſed una tecum audiant, velim, omnes in orbe juvenes, audiant viri, Orbis audiat, & *Incontinentiam* omnem, ut turpiſſimam vitæ labem, & animi peſtem certiſſimam, modis omnibus deteſtari diſcat. Audi Tragœdiam inauditam.

In celeberrima civitate Lubecenſi matrona erat venerabilis, & Conſulis uxor, quæ uno partu tres filios edidit, quorum unus elephantiaſi, alter in aquis, tertius, de quo nobis ſermo, ſua manu periit. Sed quo is modo, quove ordine tam tetram mortem obierit, ſincere conſcripſit ille, qui & ipſum, & germanos ipſius, & omnem illam familiam optime novit.

Erat tertius hic juvenis elegans forma, ingenio acer, auro dives, veſte nitidus, nec incultus moribus, ſed, quo fœdavit omnia, libidinoſus. Vnde poſt variam Incontinentiam, impegit in unam earum, quæ forma vincere credebatur omnem Lubecenſium feminarum pulchritudinem. Hæc miſerum inverecun-

ſi amoris vinculo nexum, in ſua caſtra ſic captivum duxit, ut eum nec numorum diſpendium, nec fractæ libidine vires, nec Dei timor, nec terror gehennæ, nec publica honeſtas, nec amicorum privata correptio, à turpi conſuetudine potuerint abducere. Qua ex re factum, ut crumena jam depleta etiam neceſſariis inciperet egere. Quod ubi mater advertit (pater jam naturę conceſſerat) filium indignam natalibus pauperiem incurriſſe, materno affectu mota, bis terve, iterum atque iterum æs grande filio donavit, ſimulque monuit illacrimans, memor eſſet Dei, generis item & honoris: memor ſalutis æternæ, probroſam conſuetudinem renuntiaret, atque de cetero laſciviæ ſuæ impetus cohiberet virili animo. Sed heu! fulgere cœco lumina; ſurdo cecinit philomela. Voluit infelix, & non voluit; languide conatus eſt, & ideo è libidinum cœno eluctatus non eſt.

Tandem cum videret mater, quicquid largiretur, in filii perniciem abire, animum obduravit, & clauſit manus. Iuvenis, animum & vultum matris mutatum obſervans, egeſtate & libidine conſultricibus peſſimis uſus, ſtricto enſe in matrem irruit non ſemel, & (horreo dicere) calcibus etiam protrivit, ſevere mina-

tus, jam confodiendam, ni ocyus
prompta pecunia duræ neceſſitati
ſuccurreret. Miſerrima mater ſub
filii velut ſub hoſtis gladio contremuit, & territa tam præſenti periculo, quicquid exigebatur, quamvis invita, donavit. Neque auſa
eſt ſui parricidæ crudelitatem ac
cognatos aut magiſtratum deferre:
verita ne forte primores civitatis
quorum rigida æquitas jam innotuiſſet Orbi, filium tantæ improbitatis reum ſevera ſententia fulminarent. Tacuit ergo, & quanto potuit
ſilentio rem preſſit. Sed brevi neſcio cujus linguæ vitio, tanti facinoris fama per omnium aures ſpargebatur. Quocirca convenerunt cognati, & conſiliis agitatis, juveni
ſub pœna capitis interdixerunt, ne
ſimili auſu gladium unquam amplius in matrem ſtringeret, aliave
injuria eam afficeret. At ipſe, et
frons alioqui, ad Manlianum hoc
edictum erubeſcens, ſtatim maternis ædibus excedere, & una matris
oculos exire inſtitit. Et ne ſolus
erubeſceret, in totius familiæ notam & dedecus, ipſe cum infami
muliercula in proſtibulo habitare
cœpit. Hîc poſt ſericas veſtes conſumptas, poſt diſſimulatam diu famem, poſt marſupia omnia exhauſta, æger animi, & dolore vix conſolabili tabeſcens, ſine re, & prop-
jam

jam exſpes, partim febri æſtuare, partim omnia deſperare, & inferendæ ſibi necis conſilium coquere. Cumque malum in dies creſceret, nec mali remedium ullum occurreret, jam impar ægrimoniæ, morte decrevit tam acerbam vitam abrumpere. Verum ne quis tam funeſtæ tragœdiæ epilogum impediret, mulierculam quam ad id temporis deperibat, cum fictis negotiis alio amandavit. Illa domum egreſſa, ille jam ſolus & abſque arbitris, è culina cultrum rapit, & ſecedit in hortum, ubi ſcilicet *Incontinentia* ſuum ſibi triumphum ſtatuerat. Hic vagum lumen in omne latus circumferens, in ſolitudine ſe deprehendit. Itaque diffibulato raptim thorace, pallidum morbo pectus nudavit, & cultri manubrium infixit parieti ligneo; tantoque ſeſe impetu in adverſum mucronem impulit, ut oſſea crate pectoris transfoſſa, dorſi quoque ſpinam violaret. Hoc vulnere ſaucius in terram corruit, viſoque ſanguinis effluvio, ſævioribus furiis agitabatur, quod inviſum ſpiritum tam acerbis impulſibus exturbare non poſſet. Heu triſte ſpectaculum! Et en quo furore ſuimet carnifex hærentem etiamnū pectori cultrum in orbem rotet (ut è ſignis in cadavere patuit) viſcera laceret, & ſceleſtā

animum non tam emittat, quam ejiciat.

Rediit interim domum infelix femina, & in horto demum reperiens amaſium in ſuomet ſanguine volutari: expalluit, & linquente animo humi collapſa eſt. Tandem reſumptis viribus cum ad ſe rediiſſet, omnem viciniam fœdo ejulatu concivit. Vicinis in hortum catervatim irruentibus, ipſa lacrimis inſuſa, quo habitu cadaver reperiſſet narravit. Mox fama per urbem, & ad matrem evolat. Ad hunc nuncium mater, velut leæna raptis catulis irrugiens, pallore ſuffundi, & pæne alterum funus fieri, mox ad hortum non ire, ſed currere. Hîc inter ſpirantes flores tam fœde extinctum filium offendit, & mox primo aſpectu, anima deficiente, velut cum filio moritura in herbam procubuit. In fletum adduxit ſpectatores jam pæne geminum aut triplex funus. Mater è defectione recreata, uberrimis perfuſa lacrimis, & madentes oculos in filii pellicem obvertens: O mulier, inquit, quid feciſti? meum mihi ſanguinem tu ſeduxiſti; horum, omnium cauſſa tu es, infeliciſſima.

Altera luce cognati vix plurima pecunia impetrarunt, liceret ſibi miſerabile funus terræ mandare, quod leges flammis dari voluiſſent.

Ita

Ita hic juvenis ſui ipſius carnifex in profano ſepulchreto humatus eſt. Nocte unica poſt ſepulturæ honorem exacta, tumuli terra ita ſubſedit repentina labe, ut non nemo conjiceret, cacodæmones, qui animam rapuerant, etiam corpus abſtuliſſe. Ipſe ego (inquit ſcriptor rei geſtæ) vidi congeſtam glebam in eminentiorem tumulum: at vero poſtera die, tantum terræ dehiſcebat, ut difficile fuerit credere, hominem illic ſepultum eſſe.

Et hunc tam exitialem exitum habuit juvenis illius libido & Incontinentia, in luculentum exemplum omni poſteræ memoriæ, ut norint omnes, qua malorum voragine ſi ſeſe præcipites mergant, qui habenas libidini laxant.

Hoc illud nobile trophæum eſt Incontinentiæ in horto triumphantis, quæ pariter in horto à *Niceta* noſtro glorioſiſſime & victa, & triumphata eſt. Diſcant juvenes, diſcant viri, diſcat Orbis aliena clade ſapere, laſciviæ cupiditates frenare, conſortium omne, quod libidini faveat, declinare.

Verum, quod nos in Libidinis labyrinthum inducit, quod in Luxuriæ abyſſum præcipitat, eſt noxarum quotidianarum & crebro repetitarum neglectus: *In pigritiis humiliabitur contignatio, & in infirmitate ma-* Eccleſ. c. 10. v. 18.

 nuum

nuum perſtillabit domus. Cum domus rimas accipit, & ſtillas admittit, in ruinam vergit, niſi rimæ obducantur, avertantur ſtillæ.

Plurima ſunt quæ nos minuta credimus, & quoniam ea per oſcitantiam non cavemus, ab his minutis in maximum ſæpe malum prolabimur. Non magni nobis eſt una libidinoſa cogitatio, aſpectus feminæ curioſior, aliquot verba liberius prolata. Res hæc, ut putamus, levicula eſt. Ita cogitationes augentur & creſcunt, aſpectus iterantur, verba non jam licentiam tantum, ſed & laſciviam olent: ab his paullatim tranſitus fit ad alia, quæ inter levia quoque numeramus, ut ſunt litteræ parum virgineæ, anuli, chirothecula, floſculi, bullæ aureæ, munuſcula alia dono miſſa, aut accepta: inde lectiunculæ, & cantilenæ parum pudicæ, inde tactus inverecundi, inde alia atque alia mihi nec quidem nominanda: & ut cœno mergamur profundiore, hæc omnia tanquam non maxima facinora in nobis leniter vindicamus. Nimirum per has rimas & ſtillas ruinæ paratur domus: *Qui modica ſpernit, pau-*
Eccli. *latim decidet*. Quamvis illa minime
c. 19. v. 1. ſint modica niſi contemptori, cui ſolenne eſt dicere: quid tum poſtea? cogitationes ſunt, aſpectus & verba

verba ſunt, humanitatis indicia ſunt. Per has rimas ſatis grandes letale libidinis venenum inſtillatur. En, domum malignis imbribus perfluentem, brevi & cadentem cernes.

Sanctus Iob, cum ſtatuiſſet apud ſe, ne cogitare quidem de virgine, mox hujus propoſiti rationem reddens: *Quam enim partem*, inquit, Iob c. 31. v.
haberet in me Deus deſuper? Perinde 1.
ac ſi diceret: niſi ita ſerio caverem, niſi occaſiones tam ſtudioſe declinarem, niſi omnem malam cogitationem mox animo proſcriberem, niſi denique parva magni facerem, aliquod haud dubie laſcivum deſiderium in me oriretur, per quod Deum amitterem.

In quo cacodæmon exercitatum furem feliciter ſæpe imitatur, hic namque clauſam domum expilaturus, ſi quod foramen vel feneſtellam ſibi patefaciat, quæ tamen hominem adultum non admittat, puerum per illam immittit, ut is hac ratione in domum illapſus, magiſtro ſuo januam reſeret, quo rem ſuam intus agat. Pari modo diabolus cogitationes impuras, jactus oculorum curioſos, lectionem incautam, voces & geſtus parum verecundos, veluti furunculos prævios intromittit in animum, qui veluti oſtium pandant,
viam-

viamque faciant ingreſſuro. Vnde maximi refert, ſumma hic cautione uti, occaſiones etiam eminus cavere, nihil velut rem parvam negligere, nec tantum libidinem omnem, ſed & libidinis umbram averſari, & fugere. *In pigritiis humiliabitur contignatio, & in infirmitate manuum perſtillabit domus*, Vere, domini ignavia eſt domus ruina, nam ſi ſarta tecta non conſerventur, fiet ut tandem arceri non poſſit pluvia. Par ratio eſt animi, quædam velut non magna negligentis; in eo his initiis libido creſcit.
Greg. lib. 10 mor. c. 9. fine. Veriſſime divus Gregorius: Si, inquit, curare parva negligimus, inſenſibiliter ſeducti, audenter etiam majora perpetramus. Quia igitur à levioribus malis incipitur, & ad graviora pervenitur, vanitas mentem obnubilat, iniquitas cœca. Cognata prorſus ſunt turpia cogitare aut dicere, & turpia facere; propere agitur quod libenter auditur. Ædeſime, qui incipit cogitationibus non reſiſtere, incipit perire: cui ſuave eſt, jam hoc, jam illud, & iſtud audere, huic durum non erit toto pectore libidinem haurire. Ita demum fœdiſſimis imbribus *perſtillabit domus* tota. Nemo ergo dicat: hoc non grande facinus eſt, hoc modicum eſt, hoc leve, hoc exiguum quid eſt, modo gravioribus abſtineam, tolerabile erratum hæc cogitatio, & hæc,

& hæc

& hæc etiam; ferri poteſt hic oculorum, aut linguæ, aut etiam manuum error, poſſunt iſthæc ſic abire.

Non poſſunt, mi homo, non poſſunt, nam ſi iſta ſic abeant, alia atque alia ſequentur, & ſemper graviora ac fœdiora: tandem tota *perſtillabit domus*. Illud Gregorii repeto: Si parva non curamus, inſenſibiliter ſeducti, majora perpetramus: Ergo hîc omnia cave, etiam quæ videri minuta poſſēt, aut nihil cavebis.

Sed ad te redeo, tecumque finio, ô Chriſtiane Samſon, caſtiſſime *Niceta*, qui victæ in horto Incontinentiæ trophæum & triumphum nobiliſſimum deportaſti.

O *Niceta* reviviſce in nobis; pugna & triumpha in nobis, ô Victor illuſtriſſime. Tuum nos exemplum, tua nos pugna & victoria in certamen animet, accendat, inflammet. Audeamus cum *Niceta*, pugnemus, vincamus. Is certam hîc habet victoriam, qui ſeriam non detrectat pugnam. Pugnandum eſt: nulla hîc ſine pugna obtinetur victoria, hîc nullum ſine lucta venit præmium: pugnandum eſt. Inæſtimabilis pretii theſaurus eſt Caſtitas, æternis munerāda præmiis. Nec poteſt gratis conſtare caſtitas. Hanc ſi magno æſtimas, omnia parvo æſtimanda ſunt. *Omnis autem ponderatio non eſt digna continentis animæ.* Eccli. c. 26. v. 20.

FINIS.

INDICVLVS in NICETAM.

LIBER I.

Cap. I. *Sermonis ingreſſus.* pag. 18
Cap. II. *Illuſtriſſimum* Nicetæ *facinus paullò fuſius narratum.* 20
Cap. III. *Primum Incontinentiæ invitamentum,* Otium. 26
Cap. IV. *Secundum* Incontinentiæ *invitamentum,* Menſa lautior. 30
Cap. V. *Tertium Incontinentiæ invitamentum,* Impuri libri. 35
Cap. VI. *Quartum Incontinentiæ invitamentum,* Picturæ inhoneſtæ. 42
Cap. VII. *Quintum Incontinentiæ invitamentum,* Oculi vagi, curioſi, emiſſitii. 49
Cap. VIII. *Sextum Incontinentiæ invitamentum,* Verba prætextata & impudica. 63
Cap. IX. *Septimum Incontinentiæ invitamentum,* Mali ſocii. 75
Cap. X. *Incontinentiæ primus effectus,* Corpus debilitat, opes perdit. 84
Cap. XI. *Incontinentiæ effectus alter,* Animum necat, ingenium impedit. 93
Cap. XII. *Incontinentiæ effectus tertius* Famam inquinat; Virtutes omnes extirpat. 96

L I-

LIBER II.

Cap. I. *Geminus* Nicetæ *Benedictus, illuſtriſſimo itidem facinore.* 106

Cap. II. Nicetæ *pugna & victoria, Epicis deſcripta.* 119

Cap. III. *Primum Incontinentiæ Antidotum,* Lectio Sacra. 129

Cap. IV. *Secundum Incontinentiæ Antidotum,* Corporis Afflictatio. 141

Cap. V. *Tertium Incontinentiæ Antidotum,* Preces, & orandi ſtudium. 159

Cap. VI. *Quartum Incontinentiæ Antidotum,* Crebra peccatorum Confeſſio. 175

Cap. VII. *Quintum Incontinentiæ Antidotum,* Iejunia, & abſtinentiæ exercitium. 189

Cap. VIII. *Sextum Incontinentiæ Antidotum,* Labores, & Amor exercitii. 203

Cap. IX. *Septimum Incontinentiæ Antidotum, Sollicita* Senſuum *exteriorum* Cuſtodia. 212

Cap. X. *Octavum Incontinentiæ Antidotum, Aſſidue cogitata Dei* Præſentia *in omni loco.* 228

Cap.

Cap. XI. *Novum Incontinentiæ Antidotum, Novena* Æternitatis ſupplicia. 258
Cap. XII. *Dictorum de Triumphanda Incontinentia* Epilogus. 288

FINIS.

1.50